ACADEMIA ROMÂNĂ

AUTORITATEA FAPTULUI INDEPLINIT

EXECUTAT IN 1866 DE CEI INDREPTĂŢIŢI

DE

DIMITRIE A. STURDZA
SECRETARUL GENERAL AL ACADEMIEI ROMÂNE.

CU 2 STAMPE.

EXTRAS DIN
ANALELE ACADEMIEI ROMÂNE
Seria II. — Tom. XXXIV.
MEMORIILE SECŢIUNII ISTORICE.

BUCUREŞTI
LIBRĂRIILE SOCEC & Comp., C. SFETEA şi LIBRĂRIA NAŢIONALĂ
LEIPZIG
OTTO HARRASSOWITZ.
VIENA
GEROLD & COMP.
1912.

32.036.

agog
503153
506612

Analele Societăţii Academice Române. — Seria I:

Tom. I—XI. — Sesiunile anilor 1867—1878.

Analele Academiei Române. — Seria II:

L. B.

Tom. I—X. — Desbaterile şi memoriile Academiei în 1879—1888.
Indice alfabetic al volumelor din *Anale* pentru 1878—1888 . . . . . 2.—
Tom. XI—XX. — Desbaterile şi memoriile Academiei în 1888—1898.
Indice alfabetic al volumelor din *Anale* pentru 1888—1898 . . . . . 2.—
Tom. XXI.—Desbaterile Academiei în 1898—9 . . . . . 5.—
» *XXI.—Memoriile Secţiunii Istorice* . . . . . 6.—
» *XXII*—Desbaterile Academiei în 1899—1900 . . . . . 6.—
» *XXII.—Memoriile Secţiunii Istorice* . . . . . 3.—
» *XXIII.*—Desbaterile Academiei în 1900—1901 . . . . . 5.—
» *XXIII.—Memoriile Secţiunii Istorice* . . . . . 4.—
» *XXIV.*—Desbaterile Academiei în 1901—2 . . . . . 6.—
» *XXIV.—Memoriile Secţiunii Istorice* . . . . . 3 —
» *XXV.*—Desbaterile Academiei în 1902—3 5,50
» *XXVI.*—Desbaterile Academiei în 1903—4 . . . . . 5.—
» *XXVI.—Memoriile Secţiunii Istorice* . . . . . 5.—
» *XXVII.*—Desbaterile Academiei în 1904—5 . . . . . 8.—
» *XXVII.—Memoriile Secţiunii Istorice* . . . . . 4.—
Ştefan cel Mare, Mihaiu Viteazul şi Mitropolia Ardealului, de *N. Iorga*. —,40
Românii din Bosnia şi Herţegovina în trecut şi în prezent, de *Isidor Ieşan* . . . . . —,30
Câtevà manuscripte şi documente din ţară şi din străinătate relative la istoria Românilor, de *N. Iorga* . . . . . —,20
Vieaţa lui Alexandru Vodă Callimachi, Domn al Moldovei, cu prilejul descoperirii testamentului său, de *N. Iorga* . . . . . —,20
Indreptări şi întregiri la istoria Românilor după acte descoperite în arhivele săseşti. I. Braşovul, de *N. Iorga* . . . . . —,50
Bărbaţii culţi greci şi români şi profesorii din Academiile de Iaşi şi Bucureşti din epoca zisă fanariotă (1650—1821), de *C. Erbiceanu*. —,50
Nichifor dascălul, exarh patriarhal, şi legăturile lui cu ţerile noastre (1580—1599), de *N. Iorga* . . . . . —,20
Datele cronicelor moldoveneşti asupra anilor de domnie ai lui Alexandru cel Bun, de *Dimitre Onciul* . . . . . —,30
Contribuţiuni la biografiile unora din cronicarii moldoveni, de *I. Tanoviceanu*. (Cu 1 tabelă.) . . . . . —,30
Despre Ungurii şi Episcopiile catolice din Moldova, de *Radu Rosetti*. —,80
Vieaţa şi Domnia lui Barbu Dimitrie Ştirbei, Domn al Ţerii-Româneşti (1849—1856). Memoriul I, de *N. Iorga* . . . . . —,30
» *XXVIII.*—Desbaterile Academiei în 1905—6 . . . . . 5.—
» *XXVIII.—Memoriile Secţiunii Istorice* . . . . . 6.—
Vieaţa şi Domnia lui Barbu Dimitrie Ştirbei, Domn al Ţerii-Româneşti (1849—1856). Memoriul II, de *N. Iorga*. 1,60
Cronica Bohotinului, de *Radu Rosetti* 1,60
Noţiunea valorii în istorie, de *A. D. Xenopol* . . . . . —,30
Din Nichita Acominatos Honiatul, traducere a părţilor privitoare la Istoria Asanizilor, cu introducere şi index, de *Gheorghe Murnu* 1,20
Note genealogice şi biografice despre familiile Buhuş şi Rosetti, foşti proprietari ai moşiei Bohotinul, de *Radu Rosetti* . . . . —,40
Câtevà manuscripte şi documente din ţară şi străinătate relative la istoria Românilor, de *N. Iorga*. . . . . —,30
Cauzalitatea în succesiune, de *A. D. Xenopol* . . . . . —,50
Originile partidului naţional în România, de *A. D. Xenopol* . . . —,20
» *XXIX.*—Desbaterile Academiei în 1906—7 . . . . . 6.—
» *XXIX.—Memoriile Secţiunii Istorice* . . . . . 8.—
Cronica Vascanilor (Judeţul Suceava), de *Radu Rosetti* 1,50
Despre originea şi transformările clasei stăpânitoare din Moldova, de *Radu Rosetti* . . . . . —,70
Un boier oltean la Karlsbad în 1796—1797: călătoria lui Barbu Ştirbei în apus, de *N. Iorga* . . . . . —,20
Congresul pentru Proprietatea literară şi artistică, de *A. D. Xenopol* . . . . . —,20
Câtevà fărâme din corespondenţa lui Alexandru Vodă Ghica, Domn şi Caimacam al Ţerii-Româneşti, de *N. Iorga* . . . . . —,20
Congresul sociologic din Londra şi organizarea militară a şcoalelor în România, de *A. D. Xenopol* . . . . . —,30
Despre censura în Moldova. I. Infiinţarea censurii de guvernul provizor rus şi funcţionarea

Biblioteca Centrală Universitară
" Carol I " Bucureşti
Cota IV 503153

B.C.U. "Carol I" Bucuresti

C506612

Principele
Carol-Anton de Hohenzollern.

Principele
Carol de Hohenzollern
1866.

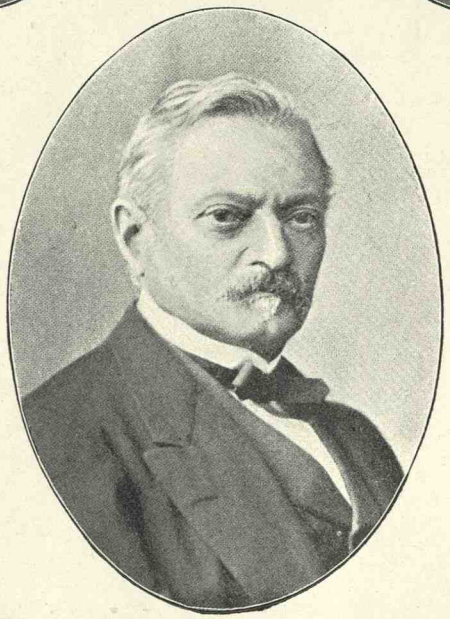

Arnold Otto Aepli
Landammann al Cantonului St. Gall
1866.

Doamna Hortensia Cornu.

Doamna Drouyn de Lhuys. *Baroneasa de Franque.*

AUTORITATEA FAPTULUI INDEPLINIT
EXECUTAT IN 1866 DE CEI INDREPTĂȚIȚI

DE

DIMITRIE A. STURDZA
Secretarul general al Academiei Române.

Sedința dela 4 Maiu 1912.

In 11/23 Fevruarie 1866, în urma propunerei făcute de Guvernul provizoriu, Senatul și Adunarea Electivă, conform dorințelor rostite de Divanurile ad-hoc din 1857, *au ales și aclamat în unanimitate de Domn Stăpânitor al Principatelor-Unite pe Alteța Sa Regală Comitele de Flandra sub numele de Filip I.*

După ce Comitele de Flandra a declarat în 18/30 Martie, că declină în mod formal Coroana ce i se oferià, Guvernul provizoriu a luat hotărîrea a nu se oprì la jumătate cale, ci a merge înainte, condus de idea, că noua situațiune ce se creà României trebuià să fie fapta însăș a națiunei.

Incă șase zile înainte de declarația Comitelui de Flandra, *în 12/24 Martie, Ion Ghica,* Președintele Consiliului de Miniștri și Ministrul Afacerilor străine, *trimite lui Ioan Bălăceanu,* Agentul Principatelor-Unite la Paris, *următoarea telegramă, scurtă, energică și inimoasă:*

„Declarați că nu am ales pe Comitele de Flandra candidat în contra Franciei, **că suntem hotărîți și doritori a susținea pe orice candidat ce ne-ar propune ea, și că garantăm succesul“.**

In 13/25 Martie, Ion Ghica răspunde în următorul mod la o telegramă a lui *Bălăceanu* din Paris, care dăduse un nume de candidat nedescifrabil:

«Cifra 82.136 a numelui ce indicați nu există în dicționar. Cu toate acestea, *dacă Comitele de Flandra refuză, grăbiți refuzul său oficial, ca să putem*

i Pedagogic
153
91
RC 110/13

acceptà pe noul candidat. Negociați în secret cu dânsul. Asigurați-vă în secret **dacă vrea să vină a primì Coroana, suntem gata să stabilim un fapt îndeplinit.** *Dați-ne rezultatul și numele candidatului.*»

In 14/26 Martie, Ioan Bălăceanu telegrafiază din Paris lui *Ion Ghica:*

«*Drouyn de Lhuys ar dorì un candidat* și ar voì să cunoască candidatul Guvernului român, pe care l-ar propune imediat. **Mă autorizați a numì pe Carol de Hohenzollern? Aceasta ne-ar înfățișà sub un aspect foarte favorabil în ochii lui Napoleon III.**»

Tot în acea zi *Ion Brătianu* trimite din Paris lui *Ion Ghica* următoarea telegramă:

«*Acì dispoziţiuni bune. Anglia are deasemenea convingerea că un Principe străin e posibil. Candidatul Angliei este Hohenzollern.*»

In 17/29 Martie, Locotenența Domnească disolvă Corpurile Legiuitoare.

*

In 2/22 Martie s'au întrunit, ca în anii precedenți, membrii și rudele Casei Regale la Berlin, pentru a serbà ziua nașterei Regelui Wilhelm.

Principele Carol-Anton de Hohenzollern, Guvernorul militar al Țărei dela Rin și al Westfaliei, precum și fiul său mai mare, *Principele ereditar Leopold,* au venit dela Düsseldorf. Și al doilea fiu al Principelui, *Carol,* se află la Berlin, fiind Prim-locotenent în al doilea regiment de Dragoni din garda regească.

Dimineața, întreaga familie regală se întrunește la palat și aduce Regelui felicitările sale. Prânzul de familie e la Principele ereditar al Prusiei. Seara este o reprezentație teatrală la Palat.

In 13/25 Martie, Principele Carol, tatăl său și fratele său *Principele Ereditar,* trecând mai întâiu pe la Dessau pentru a vizità pe rudele lor, *merg la Düsseldorf, pentru a serbà acolo Paștele,* dimpreună cu *Principele Frederic,* fratele mai mic al Principelui Carol, Locotenent la regimentul 5 de Ulani. Princesa de Hohenzollern și Princesa Maria, cu Princesa Ereditară Antoinetta, se aflau la Ouchy pe lacul de Geneva; iar Principele Anton serbà Paștile în Palestina.

In 18/30 Martie, în Vinerea Paștilor, sosește la Düsseldorf Ion Brătianu, și trimite, ca reprezentant al României pe lângă Conferințele din Paris, următoarea scrisoare *Principelui Carol-Anton de Hohenzollern:*

«Cunoscând din altă ocaziune simpatiile Alteţei Voastre Regale pentru cauza românească, am crezut că împlinesc un mare serviciu ţărei mele, prezentându-mă Alteţei Voastre Regale. Sper, Monseniore, că veţi binevoi să-mi acordaţi audienţa, pe care am onoare a o solicità.»

In 19/31 Martie, Ion Brătianu e primit de Principele Carol Anton de Hohenzollern în audienţă, care durează trei ore. Brătianu comunică Principelui, «că *Locotenenţa Domnească a României, urmând impulsiunei Impăratului Napoleon, are intenţiunea a propune poporului să aleagă de principe pe al doilea fiu al Alteţei Sale Regale, Principele Carol.*»

Brătianu este invitat la prânz, la care iea parte şi Colonelul de Rauch, Comandantul Regimentului al 11-lea de Husari. S'a vorbit mult de Bucureşti şi de afacerile economice ale ţărilor dela Dunăre.

După prânz, Brătianu zice *Principelui Carol:* «Mi s'a vorbit mult de Alteţa Voastră, la Paris, unde ni s'a spus că sunteţi la Berlin; sunt foarte fericit că A. V. se află acì».

Principele Carol răspunde, că e la Düsseldorf în congediu şi că după două zile să întoarce la Berlin la regimentul său,—adăogând— «cu atâta mai mult că poate vom aveà răsboiu.»

Colonelul de Rauch însoţeşte pe d-l Brătianu la otel şi remite întorcându-se Principelui Carol rugămintea d-lui Brătianu de a aveà o conversaţie privată cu Principele. Aceasta i se acordă la $6^1/_2$ ore seara. *Ion Brătianu se prezintă şi oferă Principelui Coroana,* orientându-l în o conversaţiune de două ore asupra situaţiunei ţărei sale, arătând pericolele la cari România ar fi expusă, dacă provizoratul actual ar durà timp mai îndelungat, şi roagă să se iea o hotărîre favorabilă.

Principele Carol răspunde că el simte în sine curajul a luà asupra sa o asemene misiune, însă cu toate aceste, se teme că ea e mai presus de forţele sale; de aceea nu poate da acum un răspuns hotărîtor. Afară de aceasta el nu ştie nimic despre intenţiunile Regelui Prusiei, Şeful Familiei, fără de a cărui voie nu ar puteà luà o hotărîre atât de importantă.

Brătianu atinge legăturile Principatelor Dunărene cu Turcia. *Principele Carol* nu vede în aceste o piedică pentru dânsul, mai ales că nu va fi greu de a desface aceste legături. Pentru moment el crede că această situaţiune este o garanţie mai mult, decât o piedică, căci România nu e încă destul de tare, ca să stea chiar acum pe înseşi picioarele ei.

Astfel amândoi se despart, fără ca Principele să fi dat o declarațiune pozitivă. Brătianu promite a nu face pentru moment nici un pas înainte în această privire și se întoarce la Paris.

Brătianu a făcut cea mai bună impresiune asupra Principelui și a Familiei princiare, atât prin personalitatea sa plăcută, cât și prin atitudinea sa de bărbat de stat, dovedite în aceste convorbiri.

*

Neînțelegerile se ivise în *Conferințele de Paris*, chiar din întâia zi a întrunirei—în *25 Fevruarie/9 Martie*—, și ele au fost caracterizate în primele trei ședințe prin amânările succesive ale unei deciziuni hotărîtoare.

Chiar în a patra ședință din *19/31 Martie* s'au produs aceleași șovăiri, despre cari d-l Drouyn de Lhuys declară «că dacă s'ar prelungì, ar aduce o atingere a autorității și chiar a demnității Conferinței», arătând totodată la finele ședinței, că după părerea sa nu sunt decât trei căi de urmat, pe cari le și enumeră.

Conferința s'a amânat pe ziua de *23/4 Aprilie*.

Protocolul IV al Conferinței din Paris din 19/31 Martie 1866.

D-l *Plenipotențiar al Rusiei* zice că nouăle instrucțiuni ce așteaptă din Petersburg trebue să-i sosească numai la 4 Aprilie; nu va fi deci nimeni surprins că d-sa se va abțineà a se pronunță asupra cestiunilor ce ar fi examinate în ședința de astăzi.

D-l *Plenipotențiar al Franciei* amintește că, după dorința exprimată de d-l Plenipotențiar al Maiestății Sale Britanice, a întrunit Conferința înainte de ziua ce fusese fixată, și invită pe d-l Comite Cowley să expună obiectul acestei convocări.

D-l *Plenipotențiar al Marei Britanii* zice că rezultă din informațiunile venite Guvernului său, din București, că hotărîrile Conferinței erau așteptate acolo cu o extremă nerăbdare și că, dacă Plenipotențiarii ar întârzià a luà o hotărîre, turburări mari ar fi iminente. In fața unei astfel de stări de lucruri, Guvernul său a socotit că erà urgent a întrunì pe Plenipotențiari.

D-l *Plenipotențiar al Franciei* adaoge la informațiunile generale date de Comitele Cowley, că Plenipotențiarii trebue să fi știind că o *depeșă telegrafică, expediată din București în ajun, anunță că Guvernul provizor a disolvat Adunarea și a convocat una nouă. Acest incident poate pune Conferința într'o situațiune dificilă. Ea a recomandat dela început oamenilor investiți provizoriu cu puterea în Principate a se abțineà și a aștepta; aceasta însemnà că conferința luà îndatorirea să facă ea însăș cevà. Trăgă-*

nând stabilirea hotărîrilor sale, ea s'a expus a venì prea târziu; evenimentele o ieau înainte, și Conferința este pusă în alternativa de a luà fără întârziere o hotărîre într'un fel, sau a renunță la mandatul său.

D-l *Plenipotențiar al Rusiei* se unește cu ceeace a spus d-l Drouyn de Lhuys. Găsește că Guvernul provizoriu din București a lucrat prea pripit și fără a aveà dreptul. De altmintrelea nu e de regretat întru nimic Adunarea disolvată. Intreabă ce se propune?

D-l *Plenipotențiar al Franciei* amintește că Plenipotențiarii au trebuit să consulte Curțile lor; e regretabil că nu sunt toți provăzuți cu instrucțiuni suficiente.

D-l *Plenipotențiar al Italiei*, observând că evenimentele întâmplate la București au putut face inaplicabile, cel puțin în parte, instrucțiunile pe cari Plenipotențiarii se rezervase a le cere dela Guvernele lor asupra cestiunilor puse în Conferință,—

D-l Drouyn de Lhuys răspunde că sunt principii, a cărora examinare e totdeauna oportună: *suntem pentru o adunare sau pentru două adunări? Ne putem luà în totul după dorința populațiunilor?* Guvernul Impăratului n'ar cere altcevà mai bun: dar se pare că se tinde a înlătură Principele Străin.

D-l Plenipotențiar al Rusiei declară, în ceeace-l privește, că nu are a se pronunță în acest moment asupra acestui punct; *își așteaptă instrucțiunile.* De altmintrelea crede că ar fi necesar a reintrà în terminii Convențiunei dela 1858; expresiunea dorințelor populațiunilor ar rezultà în mod natural din această măsură.

D-l Plenipotențiar al Prusiei e de părere, că *evenimentul întâmplat la București, departe de a aveà ca efect suspendarea hotărîrilor Conferinței, ar trebuì din contra să le grăbească.* Suntem în prezența unei țări în revoluție; ceeace se petrece acolo e supărător fără îndoeală și foarte regretabil; dar în sfârșit acestea sunt faptele și această situațiune va încetà cu atât mai curând, cu cât se va fi adoptat o bază, pe care să se poată stabili o linie de purtare.

D-l Plenipontențiar al Italiei presupune că Conferința ar luà o hotărîre, la care Principatele refuză a se supune, și întreabă ce ar fi de făcut atunci?

D-l Plenipotențiar al Turciei răspunde că totul e prevăzut prin Tractate în asemenea caz.

D-l Comite Cowley, întrebând pe d-l Plenipotențiar al Franciei, care e părerea sa în fața celor întâmplate la București,—

D-l Drouyn de Lhuys răspunde că s'a pronunțat dela început a se recurge la o singură adunare. Dacă Conferința s'ar fi hotărît pentru convocarea unei singure adunări, ea nu s'ar fi aflat întrecută de eveniment și în prezența unei hotărîri luate fără voia ei sau cel puțin în afară de ea. — De

altmintrelea această măsură nu e de loc în opoziţiune cu vederile Guvernului Impăratului. *A se recurge la o singură Adunare* — ceeace este încă şi mai bine, — dacă această operaţiune electorală poate aveà loc fără turburări, n'a încetat a aveà acest folos, *că nu prejudecă nimic în contra mănţinerei Unirei, lăsând pe partizanii separaţiunei cu totul liberi de a-şi manifestà dorinţele*, fiindcă a fost bine înţeles că, pentru a fi mănţinută Unirea, trebue ca în orice caz majoritatea Deputaţilor Moldoveni să fie căştigată pentru ea. *Linia de purtare adoptată de Francia este foarte simplă; anume să se ţină socoteală de dorinţele populaţiunilor pentru Unire şi Principe Străin. — Unirea este şi mai mult decât o dorinţă exprimată solemn. Ea este o realitate, care a intrat în Actele Diplomatice şi în Fapte, şi care se reproduce la fiecare pagină din istoria Principatelor de zece ani încoace;* într'un cuvânt, ea este un fapt obligatoriu pentru toată lumea, câtă vreme acest fapt nu va fi produs o manifestaţiune spontanee în sânul Adunărei în sens contrariu. — *Cât pentru Principele Străin, dorinţa populaţiunilor, în opinia Franciei, nu este mai puţin legitimă şi intemeiată, căci e firesc că, după ce au sfârşit toate celelalte combinaţiuni, ele să dorească a face încercarea şi cu aceasta; şi ar fi oare aceasta întâia dată, când un popor a cerut străinătăţii un Principe pe care nu-l puteà aflà la el?* Mai mult încă, alegerea unui Principe Străin n'ar fi de loc incompatibilă cu Suveranitatea Porţii. Deci Francia este mereu favorabilă acestei combinaţiuni: dar cum această combinaţiune a rămas în stare de simplă dorinţă şi cum este în opoziţiune cu Stipulaţiunile Internaţionale cari n'ar puteà fi modificate decât cu concursul tuturor Puterilor, d-l Drouyn de Lhuys nu poate decât să regrete opoziţiunea ce ea a întâmpinat până în prezent.

D-l Plenipotenţiar al Rusiei observă că discuţiunea asupra Principelui Străin a fost pentru moment scoasă din deliberaţiunile Conferinţei. In ce priveşte Unirea, d-l Baron de Budberg contestă, cum a făcut-o şi mai înainte, că ea ar fi în dorinţa populaţiunilor. Moldova nu vrea Unirea, şi dacă se întârziază a se aveà în vedere tendinţele sale, se vor ivì cu siguranţă demonstraţiuni în sens contrar. In sprijinul acestei aserţiuni, d-l Plenipotenţiar al Rusiei ceteşte o depeşă a Consulului rus din Iaşi cu data de 5 şi o alta cu data de 9 Martie, în cari se spune, că Agenţii Guvernului provizoriu lucrează prin toate mijloacele în favoarea Unirei. S'a adus chiar din Muntenia la Iaşi o baterie de artilerie. Cu toate acestea, Moldovenii resping Unirea, afară numai dacă ea se va face cu un Principe Străin. — D-l Baron de Budberg este convins de exactitatea acestor rapoarte; totuş n'ar putea să ceară celorlalţi Plenipotenţiari să aibă aceeaş încredere. Aceştia însă vor înţelege, că Rusia nu poate consimţì ca libertatea opiniunilor să fie asuprită în Moldova.

D-l Plenipotenţiar al Franciei observă că, departe de a vroì vreo asu-

prire de acest fel, Guvernul Impăratului a consimțit, ca populațiunile să fie puse în măsură de a-și exprimà din nou dorințele lor. — De altmintrelea, convocânduse o singură adunare, s'a facut ceeace Francia dorià să vadă făcându-se de către Conferință.

D-l *Plenipotențiar al Prusiei* zice, că evenimentul, oricât de regretabil ar fi, are cel puțin folosul de a simplificà cestiunea: la București s'a luat hotărîrea, pe care d-sa însuș vroià s'o propună.

D-l *Baron de Budberg* exprimând din nou dorința, ca *să i se acorde timpul pentru a-și primì instrucțiunile*, și cei mai mulți Plenipotențiari cerând să refere Guvernelor lor,—

D-l *Plenipotențiar al Franciei* rezumà starea cestiunei. După ce a spus că această situațiune n'ar puteà să se prelungească fără a aduce o atingere a autorității morale și chiar a demnității Conferinței, adaoge că, *după părerea sa nu sunt decât trei căi de urmat:—A lăsà populațiunile cu totul stăpâne de a dispune de soarta lor, cum se vor pricepe,—A le conduce și a le satisface, luând iute hotărîri drepte, potrivite cu trebuințele lor și cu împrejurările,—In sfârșit a nu ținea nici o socoteală de dorința populațiunilor, apoi a le impune cu sila hotărîrile* Conferinței. *Primul sistem*, dacă ar fi adoptat de celelalte Puteri, nu ar contrarià de sigur Guvernul Impăratului; el corespunde în totul părerei sale, fiindcă ar lăsà drumul cel mai liber aspirațiunilor țărei, și n'ar da Puterilor altă responsabilitate decât atunci, când din evenimente ar rezultà vreun pericol pe care ele ar fi ținute să-l preîntâmpine. *Al doilea* ar fi de sigur cel mai bun, dacă toate Puterile ar puteà să se unească curând în privința hotărîrilor de luat. *Cât despre al treilea sistem*, d-l Drouyn de Lhuys nu știe dacă ar găsì mulți partizani; ar fi în aparență cel mai favorabil pentru drepturile Porții, însă ar deschide calea pentru cele mai periculoase complicațiuni, și Plenipotențiarul Franciei se îndoește dacă Guvernul Otoman ar trebui să fie recunoscător acelora, cari i-ar impune misiunea de a face să domnească în Principatele Moldo-Valahe o ordine de lucruri pe care ele n'ar voì-o.

Unul din membrii Conferinței, întrebând dacă n'ar fi de adresat în acest moment vreo comunicare Guvernului provizoriu,

Savfet Pașa exprimà părerea, că i s'ar puteà cere să facă cunoscut motivele măsurei, pe care a luat-o. Ar fi poate de demnitatea Conferinței a cere explicațiuni în această privință.

Conferința se amână pe Miercuri (23 Martie) 4 Aprilie.

In 22 Martie/3 Aprilie, Comitele de Bismarck trimite Principelui Carol-Anton de Hohenzollern următoarea scrisoare, primită la Düsseldorf în 23 Martie/4 Aprilie:

«*Ambasadorul Regelui la Paris mi-a telegrafiat ieri, că Agentul Guvernului provizoriu din Principatele Dunărene i-a comunicat în mod confidențial*, **că acel Guvern dorește să ofere Coroana României unui membru al familiei de Hohenzollern, fie Principelui Domnitor însuș, fie unuia din fiii Alteței Voastre Regale, indicat de Voi cu învoirea Maiestății Sale Regelui.** *Numitul Agent mă roagă să aduc această comunicare la cunoștința Regelui și că va face un demers oficial, îndată ce se va stabilì că Maiestatea Sa nu e defavorabil*, **adăogând că Impăratul Napoleon, pe lângă care s'au făcut demersuri directe, ar preferì pe un Principe Hohenzollern mai mult decât pe oricare alt Principe german.** Din ordinul Maiestății Sale Regelui, am onoare a vă încunoștință despre acestea și a vi le supune respectuos, pentru ca să comunicați ideile Voastre, de va fi nevoie, direct Maiestății Sale Regelui».

In 20 Martie/1 Aprilie, Ion Brătianu trimite din Berlin o telegramă lui Ion Ghica.

«Carol de Hohenzollern primește Coroana fără condițiuni. S'a pus imediat în relațiune cu Napoleon III».

In 23 Martie/4 Aprilie, Principele Carol primește dela Principele Regal al Prusiei înștiințarea telegrafică că *a fost numit Șef de Escadron à la suite în al 2-lea Regiment de Dragoni al Gardei.*

Protocolul V al Conferinței din Paris din 23 Martie/4 Aprilie 1866.

D-l Plenipotențiar al Franciei amintește că Conferința s'a amânat la 4 Aprilie, după dorința exprimată de cea mai mare parte din membrii ei, pentru a primì instrucțiunile guvernelor lor. In ceeace-l privește, a organizat cu chibzuință cestiunea supusă în acest moment Conferinței, și după ce a luat ordinele Impăratului, a rezumat modul de a vedeà al Guvernului său într'o depeșă, cu data de ieri (3 Aprilie), adresată Reprezentanților Maiestății Sale pe lângă Curțile semnatare ale Tractatului de Paris.—D-l Drouyn de Lhuys citește această depeșă, în care, întemeindu-se pe aceleași considerațiuni pe cari le-a prezintat Conferinței mai înainte, întreabă dacă dintre cele trei sisteme indicate în ultima ședință, cel mai bun n'ar fi a lăsà populațiunilor înșile grija de a-și regulà soarta, rezervându-se intervenția Conferinței numai pentru cazul unei violări a drepturilor consfințite prin stipulațiunile internaționale. In rezumat, Principatele ar lucrà pe răspunderea lor, fără altă restricțiune decât aceea de a nu aduce nici o atingere drepturilor Curții Suzerane sau ale Puterilor garante. Dacă s'ar întâmptà o abatere dela acestea din partea lor, Conferința va trebuì să fie chemată a vedeà ce

e de făcut. — Această linie de purtare ar fi în armonie cu voința manifestată unanim de membrii Conferinței, de a ţineà socoteală de dorinţa populaţiunilor; mai mult, ea ar fi de acord cu Actul Adiţional din 1864, care a recunoscut Principatelor facultatea de a-şi schimbà ele singure regimul lor intern, fără a aduce de altmintrelea o atingere drepturilor Curţii Suzerane sau ale Puterilor garante.

D-l Plenipotenţiar al Turciei observă că sistemul ce s'a expus e aşezat pe un principiu cu totul nou şi care nu are precedente — *a lăsà populaţiunile libere a dispune de soarta lor*; — *aceasta ar fi contrar tuturor tractatelor.* Astfel lăsate în voia lor, Principatele vor revenì numai decât la Unire cu Principe Străin. In adevăr, nu trebue să se uite că Guvernul provizoriu este stăpân a conduce alegerile după placul său şi că poate face tot ce va voì. — Deci Conferinţa trebue să intervină şi să facă cunoscute hotărîrile sale la Bucureşti. Dacă Guvernul provizoriu ar refuzà să se conformeze hotărîrilor ei, *Conferinţa ar puteà decide să numească în locul lui un singur Caimacam.*

D-l Plenipotenţiar al Franciei răspunde lui Safvet Paşa, că *până în prezent e greu a admite că Guvernul provizoriu nu s'a supus hotărîrilor Conferinţei, pentrucă aceasta nu a hotărît nimic.* Nu numai că nu s'a transmis Principatelor nici o direcţiune, dar li s'a interzis şi lor înşile a hotărî cevà.

D-l Plenipotenţiar al Austriei spune că dacă Conferinţa n'a luat încă vreo hotărîre, cel puţin ea a adresat recomandaţiuni Guvernului provizoriu şi acesta nu a ţinut nici o socoteală de ele.

Safvet Paşa adaoge că fără îndoeală Adunarea din Bucureşti nu e nicidecum de regretat; chiar s'a făcut bine a o disolvà, căci apucând a se pronunţà prin votul său, ea nu puteà îndeplinì misiunea ce erà să i se încredinţeze; dar Guvernul provizoriu n'ar fi trebuit să iea această măsură, fără a a fi prevenit Conferinţa.

D-l Plenipotenţiar al Austriei aminteşte că cinci cestiuni fusese puse; întreabă ce devin ele; dacă acum se face abstracţiune de ele, ne găsim într'o cale cu totul nouă, şi în acest caz ar fi poate de nevoie de a primì nouă instrucţiuni.

D-l Plenipotenţiar al Marei Britaniei zice că s'a mărginit până acum a indicà foarte sumar modul de a vedeà al Guvernului său, şi că s'a abţinut a răspunde la observaţiuni, cărora el nu puteà să le dea consimţimântul său; speră că, evitând astfel discuţiunea, va aveà mai mulţi sorţi de a ajunge la o înţelegere comună. Astăzi, când această speranţă se risipeşte din ce în ce mai mult, crede că trebue să se explice categoric. — Anglia nu are în Principate nici un interes direct sau particular; n'are alt interes decât acela

al unei mari Puteri care, pe de o parte dorește să vadă desvoltându-se în statele cele mici prosperitatea și bunul traiu, garanția comună de ordine și de liniște generală, iar pe de altă parte s'a asociat la o garanție colectivă, asigurând Principatelor libera folosință a privilegiilor și scutirilor lor. De sigur niciodată sarcina n'a fost mai ușoară, căci nimeni n'a încercat să aducă cea mai mică atingere acelor privilegii. D-l Comite Cowley ar fi fericit să poată constată aceeaș moderațiune din partea Principatelor către Curtea Suzerană. Dar n'a fost astfel, și Puterile au văzut întocmirea, care erà opera lor comună, distrusă de cerințe cari, departe de a fi satisfăcute, se măresc pe toată ziua. — Guvernul Maiestății Sale Britanice, încă dela cele dintâi negocieri destinate a regulà relațiunile între Principate și Curtea Suzerană, se gândise că ar fi mai bine a mănțineà separațiunea cu care populațiunile erau obicinuite, pentrucă prevedeà că, punând cele două Principate sub o singură administrație, s'ar provocà aspirațiuni de independență incompatibile cu Integritatea Imperiului Otoman și li s'ar impune prea mari cheltueli. Această prevedere s'a realizat foarte repede: țara se află sărăcită prin sarcinile unei armate și unei înalte administrațiuni peste proporțiile trebuințelor ei. Astfel, poporul sătul de acest Guvern rău, după o încercare de 8 ani, s'a aliat cu armata pentru a răsturnà pe Principe, a cărui îndoită numire adusese Unirea. — In sfârșit d-l Plenipotențiar al Marei Britaniei nu poate uità că Capitulațiunile, cari sunt obligatorii pentru Principate ca și în restul Imperiului Otoman, nu erau niciodată puse la îndoeală de Guvernele separate, pe câtă vreme ele au fost fără încetare violate de către Guvernul Unirei. Marea Britanie n'ar puteà să vadă în această stare de lucruri o probă, că Unirea a fost o măsură bună în ea însăș, totuș ea nu are nicidecum pretențiunea de a impune populațiunilor o ordine de lucruri, care să-i fie neplăcută; dacă prin urmare, fiind iarăș consultate, populațiunile se pronunță, făcând abstracțiune de tot ce s'a petrecut, pentru mănținerea Unirei, nu numai că Guvernul englez nu se va opune la aceasta, dar va face tot ce atârnă de el pentru a obțineà adeziunea Porții care, concedând la mai multe modifiicări a constituțiunei moldo-valahe, și-a rezervat în totdeauna dreptul de a reintrà în terminii stricți ai tractatelor.

D-l Plenipotențiar al Rusiei face observațiunea, că cele prezentate de Comitele de Cowley se aplică mai mult la trecut decât la situațiunea prezentă.

D-l Plenipotențiar al Marei Britaniei adaoge că, în ceeace privește starea actuală de lucruri, este de părere că, în neștiința motivelor, cari au dictat măsura luată de Guvernul provizoriu, trebue să se lase acestuia responsabilitatea, și pentru aceasta propune o declarațiune, al cărei proiect îl cetește Conferinței. Afară de aceasta, socoate că această declarațiune ar trebui să fie însoțită de o depeșă identică, care să amintească stipulațiunile ce regulează

raporturile Principatelor cu Curtea Suzerană şi care să invite pe Consulii Puterilor la Bucureşti să facă tot ce va atârnà de dânşii pentru a sfătui Principatele a nu aduce vreo călcare acestor stipulaţiuni. Expune de asemenea Conferinţei un proiect de depeşă.

D-l Plenipotenţiar al Rusiei citeşte nota următoare şi cere înscrierea ei textuală în Protocol:

«In şedinţa dela 19 (31) Martie, s'a convenit că Plenipotenţiarii vor supune Guvernelor lor respective o serie de cestiuni, împărţite în cinci puncte şi de pe cari s'a dat còpie fiecăruia dintre membrii, cari au luat parte la întrunire. — Pentru a simplificà negocierea şi a face să iasă cât mai curând posibil populaţiunile Principatelor din starea actuală de nesiguranţă, ar fi de dorit a grupà opiniunile în jurul câtorvà linii principale. — In acest scop, Plenipotenţiarul Rusiei are onoarea a declarà că, după părerea sa, atenţiunea Conferinţei ar trebui să se îndrepteze în mod particular asupra celui de al cincilea punct, care stipulà Convocarea a două Adunări, una la Bucureşti şi una la Iaşi, după cum s'a mai făcut şi la 1857 pentru Divanurile ad-hoc.— Recomandând primirea acestei combinaţiuni, Plenipotenţiarul Rusiei crede că trebue să desvolte motivele cari au produs-o. Obiectul esenţial al Conferinţei este incontestabil de a ajunge la o Organizare a Principatelor, care să poată oferì garanţii serioase de durată şi de stabilitate, cu singura rezervă a intereselor generale de ordin european. In aceste limite, cari necesarmente trebue să aibă intâietate asupra consideraţiunilor de interes local, o soluţiune mulţumitoare n'ar puteà fi obţinută decât ţinând socoteală de ceeace populaţiunile înşile ar dorì să stabilească pentru bunul traiu şi prosperitatea lor. — Discuţiunile precedente au dovedit că nici un guvern n'ar vrea să sâlnicească dorinţele populare şi că, alături cu respectul tractatelor, toţi doresc să cunoască Expresiunea Adevărată a Opiniunii Majorităţii din Principatele-Unite. — Alegerile făcute în vederea consultărei acestor dorinţe ar da fără nici o îndoeală garanţia cea mai serioasă de sinceritate şi ar permite Conferinţei a se pronunţà cu o desăvârşită cunoştinţă de cauză. — In acest moment n'ar fi destul a se călăuzì numai de dorinţele exprimate mai înainte de populaţiuni. In adevăr, studiind cu nepărtinire desvoltarea ideei Unirei, se ajunge la convingerea că, dacă până la 1858 ea a întrunit majoritatea voturilor, de atunci încoace s'au putut naşte îndoeli în spirite asupra folosului acestei combinaţiuni. Administraţiunea Principelui Cuza, prăbuşindu-se fără a face cea mai mică încercare de rezistenţă, este un fapt prea considerabil pentru a fi permis să nu se ţină socoteală de această experienţă ieşită rea. — Prin urmare, Convocarea a două Adunări se prezintă ca drumul cel mai firesc şi cel mai sigur de urmat, textul Tractatelor este în favoarea acestui mod de a procede, şi când este posibilitatea de a întrunì aceste două elemente, stricta

legalitate cu aspirațiunile legitime ale unui popor, ar fi regretabil ca să nu se profite de aceasta. — Desigur că nu e în intențiunea Puterilor de a reînnoi aceeaș experiență după o teorie precugetată sau după o hotărîre odată luată, fără a se îngriji de consecințele ce ar puteà rezultà pentru liniștea țărei înseș sau pentru siguranța generală. Nimeni n'ar vrea să iea asupră-și o asemenea răspundere. — In sfârșit, explicându-se asupra propunerei d-lui Plenipotențiar al Franciei, Baronul Budberg declară că se unește cu aceasta, pentrucă Conferința nefiind ascultată la București, ea n'are decât să se abțină, lăsând Guvernului provizoriu răspunderea ce și-a luat asupră-și.»

D-l Plenipotențiar al Franciei repetă că erà greu a fi ascultat la București, când în realitate Conferința n'a spus nimic, mărginindu-se a recomândà abținerea, fără a luà vreo altă hotărîre, fără a indicà un principiu, care să fi putut servì de regulă de purtare unei țări în stare de criză și în așteptare. Dacă acum s'ar invità Guvernul provizoriu să convoace două Adunări, urmând sistemul pe care l-a susținut d-l Baron de Budberg, e evident că ar fi prea târziu.

D-l Plenipotențiar al Marei Britaniei împărtășește această părere; a trecut timpul când Conferința ar fi putut să iea cu folos o hotărîre. Cetește un proiect de depeșă către Consuli, depeșă care ar însoți Declarațiunea ce a propus Conferinței. S'ar recomandà prin ea respectul Tractatelor, anunțând că Plenipotențiari ar fi dispuși să consimtă la tot ceeace s'ar face în limita stipulațiunilor internaționale.

D-nii Plenipotențiari ai Prusiei și Italiei se unesc cu propunerea Comitelui Cowley, observând că intră în aceea a d-lui Drouyn de Lhuys.

D-l Plenipotențiar al Rusiei n'are nimic de obiectat la Declarațiunea prezintată de Comitele Cowley, afară numai că ar dorì ca terminii să fie puțin mai precișì. Ar vrea să se amintească anume Tractatul din 1856 și Convențiunea din 1858.

D-l Plenipotențiar al Prusiei zice că observațiunea strictă a Tractatelor implicând separațiunea, s'ar puteà face mențiune de Actele Diplomatice în genere.

D-l Plenipotențiar al Italiei adauge că, referindu-se pur și simplu la Tractate, este a sancționà separațiunea; propune deci un Proiect de Declarațiune astfel conceput: «*Conferința, considerând că în cestiunea Principatelor sunt două principii de ocrotit—Intregitatea Imperiului Otoman și Satisfacerea Dorinței Populațiunilor, — și vrând să împace pe cât posibil aceste două principii, declară că încredințează înțelepciunei populațiunilor române grija de a-și regulà propria lor cârmuire și administrație, numai Suveranitatea Porții și Integritatea Imperiului Otoman să nu sufere vreo atingere. In cazul când s'ar aduce vreo atingere Suveranității sau Integri-*

tăţii Turciei, Conferinţa s'ar întruni imediat, după convocarea uneia din Puterile interesate.»

D-l Plenipotenţiar al Turciei întreabă pe d-l Nigra, ce înţelege prin atingere la Integritatea Imperiului Otoman.

D-l Plenipotenţiar al Italiei răspunde că aceasta va să zică că Principatele nu vor rupe legăturile ce le leagă de Turcia.

D-l Plenipotenţiar al Prusiei zice că s'ar puteà menţionà Tractatele şi Actele subsecuente în aceiaşi termini, cum a făcut d-l Ambasador al Turciei în nota cetită de el în prima şedinţă. Acea redacţiune cuprinde toate modificările făcute dela 1858.

D-l Plenipotenţiar al Marei Britaniei crede că ar fi de ajuns a aminti Articolul XXII al Tractatului de Paris şi Articolul I al Convenţiunei din 1858.

D-l Plenipotenţiar al Rusiei, exprimând părerea de a aminti Articolul XIII al Convenţiunei, —

D-l Plenipotenţiar al Italiei observă că acesta ar fi tot una cu a pronunţà excluderea Principelui Străin.

D-l Plenipotenţiar al Franciei n'are de făcut obiecţiune de a se menţionà Articolul XXII al Tractatului din 1856 şi Articolul I al Convenţiunei din 1858, în cari se găseşte o afirmaţiune energică a drepturilor Porţii. Cât despre Articolul XIII, condiţiunile de îndeplinit pentru a fi chemat la Domnie, aceasta implică foarte neted excluderea Principelui Străin.

D-l Plenipotenţiar al Rusiei propunând, dacă conferinţa nu vrea să citeze Articolul XIII în particular, să se menţioneze simplu Convenţiunea din 1858, —

D-l Plenepotenţiar al Franciei zice că aceasta ar fi a se pronunţà mai dinainte în contra Unirei.

D-l Plenipotenţiar al Turciei doreşte, înainte de toate, ca Conferinţa să declare formal, că Puterile nu vor primì sub nici un titlu şi sub nici o formă numirea unui Principe Străin. Fără aceasta, va fi chiar inutil a se referì la Articolul XIII, căci se va căutà a-l ocolì interpretându-l. Ar trebui deci ca Conferinţa să se explice foarte hotărîtor, în această privinţă, şi să se declare că la nevoie ea va recurge la mijloacele necesare, pentru ca hotărîrile sale să se respecte, fiindcă toată lumea e de acord a înlăturà Principele Străin.

D-l Plenipotenţiar al Franciei observă d-lui Ambasador al Turciei, că Poarta ar puteà face mai dinainte cunoscut, că nu va acordà investitura unui Principe Străin. Crede Safvet Paşa că un astfel de demers din partea Guvernului său nu ar fi îndestulător? In ceeace-l priveşte, d-l Drouyn de Lhuys n'ar puteà să se asocieze la suprimarea expresă şi absolută a unui sistem, care este înlăturat, fără îndoeală, prin dispoziţiunile internaţionale, dar pe care Guvernul Impăratului n'a încetat a-l considerà în principiu ca cel mai bun.

D-l Plenipotenţiar al Marei Britaniei, exprimând părerea că menţionarea celor trei Articole, de cari e vorba, ar puteà fi inserată numai în Depeşă, care nu e decât o simplă instrucţiune şi cu acest titlu nu angajează decât pe acei cari o scriu,—

D-l Plenipotenţiar al Rusiei zice că ar preferì ca această menţionare să figureze chiar în Declaraţiune, dar se va unì cu părerea Comitelui Cowley.

D-l Plenipotenţiar al Franciei, în acest caz, s'ar vedeà nevoit a modificà instrucţiunile ce va adresà Consulului Impăratului. Primeşte Declaraţiunea propusă de Comitele Cowley, dar nu va semnà Depeşa în terminii de cari s'a vorbit. Nu i-ar fi cu putinţă să proclame irevocabil un principiu care mai târziu ar fi modificat. Doreşte deci ca depeşa să rămână redactată în termini generali.

D-l Plenipotenţiar al Rusiei stărue asupra necesităţii ca populaţiunile să ştie bine mai dinainte, că nu trebue să aleagă un Principe Străin, şi

D-l Plenipotenţiar al Austriei adaoge că dacă această facultate nu le este interzisă, nu încape îndoeală că ele vor alege un Principe Străin.

După un schimb de alte câtevà observaţiuni între mai mulţi membri ai Conferinţei, d-l *Comite Cowley* observă că eventualitatea numirei unui Principe Străin poate fi considerată ca implicit prevăzută în menţiunea generală, pe care o face Declaraţiunea — «despre îndatoririle ce subsistă între Puteri şi Sublima Poartă».—Deci n'ar fi necesar să se introducă în Depeşa către Consuli o altă menţiune mai explicită.

D-l Plenipotenţiar al Franciei, în acest caz, n'ar mai aveà nici o obiecţiune ca să accepte Depeşa, precum şi Declaraţiunea.

D-l Plenipotenţiar al Rusiei crede că trebue să amintească Declaraţiunea făcută mai înainte de d-l Drouyn de Lhuys, că dacă membrii Conferinţei ar ajunge să fie de acord asupra unei combinaţiuni, care i s'ar păreà satisfăcătoare, şi dacă, de exemplu, Unirea ar fi consfinţită, ar fi dispus să stărue mult mai puţin pentru Principele Străin, deci Unirea nu e nicidecum înlăturată, şi n'ar fi aceasta şi o satisfacţiune dată Franciei, şi care să poată îndrumà pe d-l Drouyn de Lhuys a renunţà la rezervele sale în favoarea Principelui Străin?

D-l Plenipotenţiar al Austriei se uneşte cu observaţiunea d-lui Baron de Budberg.

D-l Plenipotenţiar al Franciei răspunde că nimeni nu poate spune încă cu siguranţă, care va fi conbinaţiunea ce va rămâneà biruitoare definitiv. Nu-i convine deci, ca pe singura nădejde a unei orânduiri, ce nu se va îndeplini, să abandone pentru Guvernul său onoarea de a rămâneà credincios unui principiu, pe care îl consideră mereu ca cel mai bun şi de a rămâneà consecinte cu el însuş. De altmintrelea, nu cere alta decât să nu-şi renege

o opiniune anterioară, şi atitudinea ce doreşte să păstreze se mărgineşte numai la neplăcerea de a se pronunţâ în mod absolut contra Principelui Străin.

Declaraţiunea şi *Depeşa propuse de d-l Comite Cowley sunt adoptate,* după câtevà mici schimbări de redacţiune, în terminii următori:

«*Declaraţiunea.* Disolvarea Adunărei Moldo-Valahe de către Guvernul provizoriu din Bucureşti şi convocarea unei nouă Adunări fiind aduse la cunoştinţa Conferinţei ca fapte împlinite, Conferinţa a crezut că trebue să se întrunească pentru a deliberà asupra unei stări de lucruri atât de neprevăzute.

«In neştiinţa motivelor cari au dat loc la această măsură, Conferinţa lasă Guvernului provizoriu toată răspunderea măsurei, precum şi a urmărilor ce ar puteà rezultà din ea.

«Dar Conferinţa crede cá trebue să aducă aminte atenţiunei Guvernului provizoriu şi populaţiunilor Moldo-Valahe, că dacă pe de o parte Privilegiile şi Scutirile Principatelor sunt puse sub protecţiunea colectivă a Puterilor semnatare Tractatului din Paris, aceste Puteri nu sunt mai puţin legate prin acest Tractat de datoria de a veghià ca starea relaţiunilor dintre Principate şi Curtea Suzerană să fie riguros mănţinută, precum şi îndatoririle ce subsistă între Puteri şi Sublima Poartă.

«Puterile au arătat destulă bunăvoinţă către Principatele-Unite al Moldovei şi Valahiei, pentru a aşteptà din partea lor ca nimic să nu se facă de natură a provocà o neînţelegere oarecare în privirea datoriilor de o potrivă înţelese de toţi.

«Conferinţa aşteaptă ştiri din Principate, pentru a-şi reluà şedinţele, afară de cazul de a se întrunì după cererea uneia sau altei Puteri.

«Paris în 4 Aprilie 1866.»

«*Depeşă de adresat Consulilor din Bucureşti.*

«Domnule! Veţi găsì acì alăturat duplicatul unei hotărîri luate de Conferinţă în şedinţa sa dela 4 ale acestei luni. Veţi vedeà din ea, că faţă cu evenimentele cari s'au săvârşit la Bucureşti, ea a socotit de cuviinţă să aştepte informaţiuni ulterioare, înainte de a se gândì la măsurile de luat. Conferinţa este puţin informată despre împrejurările cari au însoţit ultimele acte ale Guvernului provizoriu, pentru a aprecià cu dreaptă judecată cauza şi însemnàtatea lor. Astfel, ea lasă răspunderea pe seama acelora cari au dat sfatul să se facă: dar e foarte necesar ca nici Guvernul provizoriu, nici populaţiunile Moldo-Valahe să nu se înşele asupra adevăratei lor poziţiuni.

«Veţi profità deci de orice ocaziune pentru a amintì membrilor Guvernului şi fruntaşilor ţărei înţelegerile internaţionale, şi pentru a-i abate dela orice act, care ar tinde să schimbe relaţiunile existente între Principate şi Curtea Suzerană.

«Tot ceeace se va face însă de către noua Adunare, ca reprezentanta dorinţelor populaţiunilor, în conformitate cu aceste relaţiuni şi cu aceste înţelegeri internaţionale, va fi obiectul unei atenţiuni binevoitoare din partea Puterilor reprezentate în Conferinţă, totdeauna inspirate de dorinţa de a ajunge la o stare de lucruri, care să întărească odihna, bunul traiu şi prosperitatea Principatelor Moldo-Valahe.

«Veţi binevoì a încunoştinţà Guvernul provizoriu de hotărîrea acì anexată.»

D-l Plenipotenţiar al Turciei exprimă intenţiunea de a nu aprobà nici una din aceste comunicări decât *ad referendum*, cere un termin de două zile pentru a da socoteală Guvernului său şi a primì instrucţiuni. Dar după observaţiunea ce i s'a făcut de d-nii Plenipotenţiari ai Franciei şi Marei Britanii, că Guvernul Otoman n'ar puteà obiectà cevà la o declaraţiune care consfinţeşte drepturile sale, Safvet Paşa nu insistă.

D-l Plenipotenţiar al Austriei observă dealtmintrelea că d-l Plenipotenţiar al Turciei, ca şi ceilalţi membri ai Conferinţei, va puteà provocà o nouă şedinţă, când va socotì nimerit.

Precum se vede, nici în această a cincea şedinţă Conferinţa nu a luat o hotărîre, evitând de a luà asupra sa răspunderea, şi amână noua şedinţă, când va socotì aceasta mai nimerit.

*

Atunci *au luat cuvântul cei îndreptăţiţi a vorbì* şi a-şi spune opiniunea.

In 23 Martie (4 Aprilie) 1866, Principele Carol-Antôn de Hohenzollern trimite *Regelui Wilhelm al Prusiei* următoarea scrisoare:

«Se pare că în Principatele Dunărene lumea s'a convins din ce în ce mai mult, că singura soluţiune trainică a cestiunei Tronului român ar fi să se renunţe absolut la alegerea unui Domnitor printre familiile de boieri şi a îndrumà această alegere asupra unui membru al unei familii princiare străine.

«*In privinţa aceasta aduc la cunoştinţa Maiestăţii Voastre, că am fost surprins, acum câtevà zile, de vizita d-lui Brătianu, Reprezentantul român la Conferinţa întrunită în acest moment la Paris în cestiunea Principatelor Dunărene. El m'a întrebat deslușit, dacă unul din fiii mei n'ar fi în situaţiunea de a primì să fie Principe al României, în cazul unei alegeri eventuale.*

«Surprins pe de o parte de această propunere, pe de altă parte nefamilia-

rizat cu întreaga situaţiune politică, n'am dat, bine înţeles, d-lui Brătianu alt răspuns, decât că eu nu puteam răspunde nici afirmativ, nici negativ, de vreme ce Maiestatea Voastră, ca şef suprem al Casei şi al Familiei, aveà singură şi în mod excluziv calitatea de a luà hotărîri şi dispoziţiuni într'o asemenea afacere.

«Din convorbirea amănuntă ce am avut cu d-l Brătianu, *am căpătat siguranţa, că n'a putut să-mi pună această întrebare confidenţială decât cu anume aprobare a Impăratului Napoleon.* La îndoelile mele grave şi multiple, n'a încetat de a opune că alegerea, căzând pe un membru al familiei mele, ar întrunì cu preciziune cei mai mulţi sorţi de a fi recunoscută. Un Principe, de pildă, sprijinindu-se pe alianţa austriacă, n'ar obţineà niciodată aprobarea celorlalte Mari Puteri, şi pe de altă parte s'ar vedeà în orice candidatură franceză, engleză, rusă sau italiană intenţiunea de a face să biruească şi să domine un interes dinastic, sau precumpănirea ameninţătoare a unei influenţe particulare excluzive. Deci nu ar rămâneà decât Prusia, care neavând interese directe în această cestiune, ar puteà da un candidat, căruia nu i s'ar puteà aplicà obiecţiunile menţionate.

«Acum de curând, Camera, convocată încă sub Principele Cuza, a fost disolvată, pentrucă trebuià să se dea cestiunei alegerei, pusă de acum înainte în planul întâiu, o nouă bază constituţională. *Este foarte posibil, după modul de a vedeà al d-lui Brătianu, că noua Cameră, constituită ad-hoc, să-şi dea voturile pentru unul din fiii mei, şi aceasta nici de cum pentrucă numai unul dintre ei ar puteà să fie desemnat ca singurul Domnitor ce ar fi nimerit, dar şi pentru alt motiv politic: acela de a arătà Puterilor din Conferinţă intenţiunea României de a nu mai suportà o Domnie dintre boieri*, de a protestà moralmente în contra dezunirei Principatelor, dorită de Rusia, de a dovedì simţimântul monarhic al acestor ţări, şi de a propune un candidat anumit pentru a scurtà procedeurile Conferinţei şi a îndepărtà pentru viitor orice competiţiuni pentru Coroană. *Comitele de Flandra n'a fost ales prin aclamaţiune pentru persoana sa, ci pentru principiu; din partea Românilor această alegere tindeà esenţialmente să mărturisească cu cea mai mare franchetă, că ei voesc ca fundarea unei nouă Dinastii în România să fie încredinţată numai decât unui Principe Străin.*

«Iată în rezumat situaţiunea politică a acestei afaceri, aşà precum am putut-o deduce din comunicările d-lui Brătianu.

«Maiestatea Voastră va binevoì să-mi acorde permisiunea graţioasă de a spune şi vederile mele personale în această privinţă.

«Nu s'ar puteà nesocotì că cestiunea, aşà cum se prezintă, şi anume deslegarea ei pe calea arătată, dă loc la serioase consideraţiuni.

«Situaţiunea internă a Principatelor, stabilă în ea însăş, dar mereu turburată de superioritatea influenţei când a Turciei, când a Rusiei, atârnarea aparentă a acestor ţări de Poartă, calitatea de vasal a noului Suveran faţă de această Putere, sunt motive împiedecătoare grave. Dar pe de altă parte e de netăgăduit că aceste ţări posedă mari mijloace interne nedesvoltate încă, făcând să se prevadă incontestabil un viitor cu atât mai mare, cu cât aceste ţinuturi au fost altădată centre de cultură de primul ordin. *Suveranul lor s'ar aflà dar dinaintea unei mari misiuni de indeplinit*, misiune pe cât de importantă pe atât de rodnică, ale cărei fructe, e adevărat, nu vor folosì decât cu greu persoanei sale, dar de cari neîndoelnic vor trebuì să profite urmaşii nouăi dinastii, pe care o va întemeià.

«Cu toate că s'ar păreà o îndrăzneală de a aveà convicţiunea, că unul din fiii mei ar puteà luà asupra-şi rezolvarea acestei probleme, şi cu toate că aceasta ar sunà a ambiţiune şi grandomanie de a impune sieşi şi la ai săi a dominà o situaţiune atât de grea şi a combate asemenea dificultăţi şi încurcături, totuş întreaga cestiune nu se reazimă, după a mea opiniune, numai şi numai pe partea personală, ci mai ales pe cea reală.

«Prusia, al căreia viitor nu e încă bine limitat, trebue, în afară de orice motive politice, să aibă un interes eminent a-şi asigurà amiciţia Principatelor Dunărene. De nu ar fi altcevà, dar viitoarele relaţiuni comerciale, asigurarea unei oarecare influinţe în regiunile măreţe ale Dunărei de jos, în fine necesitatea ce se resimte în ţările româneşti de a aveà în Prusia un reazăm spiritual, vor formà legăminte, cari în mod nesilit şi natural vor stabilì între amândouă ţările relaţiunile cele mai intime.

«*Situaţiunea Europeană a Prusiei nu poate decât câştigà, dacă pe calea cea mai pacinică dintre toate, pe aceea a Conferinţelor, s'ar ajunge la un rezultat care, prin originea sa consfinţită de o înţelegere între Puterile cele mari, ar puteà da Coroanei Prusiene o influinţă mai înaltă, fără a-i produce vreodată dificultăţi de natură periculoasă.*

«Indrăznesc a mai înşirà la aceste vederi, altele cari sunt rezultatul deselor mele cugetări asupra viitorului fiilor mei.

«*Nu poate să corespundă cu dorinţa Maiestăţii Voastre şi a Casei Sale Regale, ca gloriosul nume de «Hohenzollern» să se generalizeze cu timpul prea mult.* Prin înalta graţie a Maiestăţii Voastre şi prin mijloacele materiale de cari dispun, m'am silit să port cu demnitate strălucirea acestui nume.

«Conform cu Legile şi Regulamentele Casei, întărite de predecesorii Maiestăţii Voastre, *numai cel mai în vârstă din linia mea va aveà o poziţiune mai înaltă.*

«*Nu e dar o ambiţiune nejustificată, ci mai ales o îngrijire îndreptăţită dacă caut a întrebuinţà şi a fixà prilejuri şi constelaţiuni momentane,*

cari pot fundà pentru ceilalți fii ai Casei mele situațiuni nouă, cari nu numai nu stau în contrazicere cu interesele Coroanei și ale Statului, ci din contră le vor servì.

«Rog pe Maiestatea Voastră să binevoească a ținea în seamă aceste considerațiuni și a-mi face cunoscut, dacă Ea este dispusă a se interesà mai de aproape de afacerea în cestiune sau dacă o consideră ca «neavenită».

«*După cum îmi veți indicà Inalta Voastră voință, voiu supune pentru acest caz o formulare mai amănuntă și rugămintea de a convorbì și a negocià mai departe cu Ministrul de Stat, Comitele de Bismarck, și mai târziu cu Ministrul Casei Regale, Baronul de Schleinitz.*

«*Toate acestea însă numai pentru cazul, când Camerele din București vor prezintà Conferințelor din Paris pe unul din fiii mei în calitate de Candidat la tronul României, și când această propunere ar fi luată fără vreo influințare sau acțiune din parte-mi.*»

In 24 Martie (5 Aprilie), Principele Carol și tatăl său fac o excursiune la *Ramersdorf*, lângă Bonn, pentru a vizità pe *Baroneasa de Franque, o nepoată a Principelui Salm-Dyck.* Baroneasa a fost crescută în aceeaș școală cu *d-na Mathilda, soția d-lui Drouyn de Lhuys*, și păstrase relațiuni intime cu familia acestuia. Baroneasa e rugată a căutà să afle, care va fi atitudinea Franciei oficiale în fața chemărei Principelui Carol la Tronul României.

In 27 Martie (8 Aprilie), Principele Carol pleacă la Berlin și în aceeaș zi merge la Rege, la Principele Regal și la Principele Frederic Carol.

In 29 Martie (10 Aprilie), Principele Carol scrie tatălui său:

«La prezintarea mea, *Regele* nu a vorbit cu mine un singur cuvânt despre cestiunea românească. *Principele Coroanei* însă mi-a vorbit mult și nu se păreà că dezaprobă lucrul; numai un punct îi displăceà, că candidatura s'a pus de Franța și el se temeà că pentru această amabilitate să nu se ceară dela Prusia o rectificare de fruntarii. I-am răspuns că, după a mea părere, Impăratul Napoleon nu se gândește la asemenea afaceri de schimb, ci a fost condus la această propunere mai mult de priviri de înrudire. Principele Coroanei de altfel găsià că este o foarte mare onoare, că s'a propus o problemă atât de grea unui membru al Casei Hohenzollern. *Principele Frederic Carol* a vorbit imediat și în amănunte de cestiunea românească; el se păreà bine orientat, însă opiniunea sa erà, că aș fi mai bun pentru altcevà, decât a domnì în Principate tributare; de aceea el mă sfătuește să nu primesc propunerea. Eu i-am răspuns foarte simplu, că lucrul nu e nici de cum în acel stadiu, ca să fie vorba de primire sau de refuz;

lăsând a zice că răsboiul e la uşă, şi prin aceasta chiar cestiunea nu mai e de actualitate.»

In 29 Martie (10 Aprilie), Baroneasa de Franque primeşte prin Doamna Matilda Drouyn de Lhuys următoarea notiţă din însăş cancelaria Impăratului Napoleon III:

«Nici o alegere nu ar puteà fi mai plăcută Impăratului ca aceea a persoanei în cestiune. Din nenorocire, un Tractat se opune la alegerea unui Principe Străin. Dacă celelalte Puteri ar voì să consimţă la anularea acestei dispoziţiuni, Francia s'ar bucurà; dar ea întâmpină în acest punct mare opunere.»

In 30 Martie (11 Aprilie), Ion Ghica trimite lui *Ioan Bălăceanu* următoarea telegramă:

«Brătianu sosit acì la Bucureşti. *Guvernul vă autoriză a propune oficial Coroana Principelui Carol. Răspundeţi dacă primeşte. In acest caz, vom procede imediat la numirea Sa de ţară.*»

In 30 Martie (11 Aprilie), Consiliul de Ministri propune Locotenenţei Domneşti instituirea Plebiscitului:

«Astăzi în 30 Martie, 1866.

«Luând în consideraţiune Raportul DD. Comisari Vasile Boerescu, Scarlat Fălcoianu şi Ludovic Steege şi Corespondenţa între aceşti domni cu Ministrul Afacerilor străine al Belgiei, Rogier, prin care se constată că Maiestatea Sa Regele Belgiei a declinat acceptarea tronului României pentru Comitele de Flandra;

«Consiliul de Ministri în unanimitate propun Inaltei Locotenenţe Domneşti următoarele deciziuni, ce sunt a se luà:

«I. Poporul român este chemat a se pronunţà, prin un Plebiscit, dacă voeşte să suie pe Tronul Ereditar al Principatelor-Unite pe Principele Carol-Ludovic de Hohenzollern, sub numele de Carol I.

«II. Plebiscitul să se facă în următorul mod:

«*Art. 1.* Vor votà toţi Românii în vârstă de 25 ani, cari se bucură de drepturile lor civile şi politice şi cari, prin Legea Electorală, însuşesc condiţiunile de alegători în comunele rurale şi urbane.

«*Art. 2.* La primirea acestui decret, autorităţile urbane şi rurale din toată România vor deschide registre pentru înscrierea votului în cele 48 de oare după primirea acestui decret. Prefecţii şi Şefii de Poliţie prin oraşe şi Subprefecţii prin orăşele şi sate se vor transportà în toate comunele jurisdicţiunei lor, spre a priveghià şi asigurà înfiinţarea şi deschiderea acestor Registre.

«*Art. 3.* Aceste Registre vor rămânea deschise în toate cancelariile comunale ale României, dela 8 ore dimineața până la 6 ore seara, și aceasta din ziua de 2 Aprilie până la 8 Aprilie seara.

«Cetățenii vor înscrie înșiși, sau neștiind singuri a scrie, prin alții, votul lor în Registre, cu arătarea numelui și pronumelui lor.

«*Art. 4.* La sfârșitul terminului de mai sus și în cele dintâi 24 ore cel mult, numărul voturilor date se va constatà în ședință publică și se va adeverì la sfârșitul Registrului de Autoritatea Comunală, care apoi va trimite Registrul la Prefectura județului.

«*Art. 5.* In reședința fiecărui județ, Tribunalul de întâia instanță, față fiind Prefectul județului, și în București Prefectul Poliției, va face de îndată recensământul voturilor date în cuprinsul județului. Rezultatul acestei lucrări se va adresà Ministrului de Interne, prin calea cea mai repede.

«*Art. 6.* Recensământul general al Voturilor date de poporul român se va face la București în sânul unei Inaltei Comisiuni, care se va institui prin un alt decret.

«Rezultatul se va promulgà prin Puterea Executivă.

«*Art. 7.* Ministrul de Interne este însărcinat a activà și a regularizà formarea, deschiderea, ținerea, închiderea și trimiterea Registrelor Plebiscitului.»

In 30 Martie (11 Aprilie), Locotenența Domnească publică următorul Decret pentru instituirea Plebiscitului:

«Locotenența Domnească a Principatelor-Unite Române. La toți de față și viitori sănătate!

«Luând în considerațiune Raportul d-lui Comisar Ion Brătianu; luând în considerațiune Depeșile d-lui Agent al Principatelor-Unite Române la Paris Ioan Bălăceanu; luând în considerațiune Raportul DD. Comisari Vasile Boerescu, Scarlat Fălcoianu și Ludovic Steege și corespondența între acești domni și Ministrul Afacerilor Străine al Belgiei, Rogier, prin care se constată că Maiestatea Sa Regele Belgiei a declinat acceptarea Tronului României pentru Comitele de Flandra; luând în privire jurnalul Consiliului de Ministri;

«Am decretat și decretăm:

«*Art. 1.* Poporul Român este chemat a se pronunță prin un Plebiscit, dacă voește să suie pe Tronul Ereditar al Principatelor-Unite Române pe Principele Carol Ludovic de Hohenzollern sub numele de Carol I.

«*Art. 2.* Vor votà toți Românii de 25 de ani, cari se bucură de drepturile lor civile și politice, și cari prin Legea Electorală însușesc condițiunile de alegători în comunele rurale și urbane.

«*Art. 3.* La primirea acestui Decret autoritățile comunale urbane și

rurale din toată România vor deschide Registre pentru înscrierea votului. In cele 48 de ore după primirea acestui Decret, Prefecții și Șefii Poliției în Orașe și Subprefecții prin Orășele și Sate se vor transportà în toate comunele jurisdicțiunei lor, spre a priveghià și a asigurà înființarea și deschiderea acestor Registre.

«*Art. 4.* Aceste Registre vor rămâneà deschise în toate cancelariile comunale ale României, dela 8 ore dimineața până la 6 ore seara, și aceasta din ziua de *2 Aprilie* până la *8 Aprilie* seara.

«Cetățenii vor înscrie înșiși sau, neștiind a scrie, prin alții votul lor în Registre, cu arătarea numelui și pronumelui lor.

«*Art. 5.* La sfârșitul terminului de mai sus și în cele dintâi 24 ore cel mult, numărul voturilor date se va constatà în ședință publică și se va adeverì la finitul Registrului de Autoritatea Comunală, care apoi va trimite Registrul la Prefectul județului.

«*Art. 6.* In reședința fiecărui județ, Tribunalul de întâia instanță, față fiind Prefectul județului și în București Prefectul Poliției, va face de îndată recensământul voturilor date în cuprinsul județului. Rezultatul acestei lucrări se va adresà Ministrului de Interne prin calea cea mai repede.

«*Art. 7.* Recensământul general al voturilor date de poporul român se va face la București în sânul unei Inalte Comisiuni, care se va instituì prin un alt Decret.

«Rezultatul se va promulgà prin Puterea Executivă.

«*Art. 8* și cel de pe urmă. Ministrul de Interne este însărcinat a activà și a regulà formarea, ținerea, închiderea și trimiterea Registrului Plebiscitului.»

In 30 Martie/11 Aprilie, Locotenența Domnească publică următoarea Proclamațiune către popor:

«Români! In curs de zece ani ați dovedit de trei ori în fața Europei, prin Actele și Voturile voastre, că sunteți o națiune, care aveți conștiință de drepturile și trebuințele voastre, că voiți Unirea și ca scut al naționalității noastre un Domnitor Străin; și fiecare afirmare a voastră a fost aplaudată de toate națiunile, fiecare Act al vostru a fost recunoscut și confirmat de Puterile Garante.

«Faptul dela 11/23 Fevruarie, fiind o nouă și mult mai puternică afirmare, v'a atras și admirarea și iubirea mai a unanimității Puterilor celor mari. Această iubire, acest respect al Autonomiei și al Suveranității noastre, ele le-au arătat prin oprirea oricărei interveniri, prin primirea oficială a Reprezentantului nostru și a Comisarilor de către Maiestatea Sa Sultanul și a Agentului Guvernului nostru de către Maiestatea Sa Impăratul France-

zilor, şi prin amânarea Conferinţelor, până ce, în faţa nouălor împrejurări, veţi fi vorbit din nou, veţi fi pus cea de pe urmă mână la săvârşirea măreţei voastre lucrări.

«Dacă însă Puterile cele mari v'au lăsat deplină domnie asupra voastră înşivă, ele au ochii ţintiţi spre noi; căci de destinele României sunt legate şi interese mari ale Europei şi este dovedit până la evidenţă că acele interese nu pot să le lase a permite ca gurile Dunărei să fie date în mâna unei naţiuni desbinate, trunchiate, slabe, prin urmare şi cu totul departe de a fi bulevardul puternic, pentru rădicarea căreia Puterile Garante au vărsat sângele şi comorile lor.

«Pentru consolidarea acestui bulevard, naţiunea a cerut, cum ziserăm, în 1857 şi 1859 un Domnitor Străin.

«Cel ales însă la 11/23 Fevruarie, declarând oficial că, din cauze de familie, nu poate primi, noi, autorizaţi de voinţa naţională, conduşi de datoria ce avem de a pune frâu tuturor intrigilor şi uneltirilor ce au de scop zugrumarea naţionalităţii noastre, şi siguri că de astă dată voinţa naţiunei va fi încoronată de cea mai deplină izbândă, — supunem la alegerea directă a naţiunei ca Domnitor al Românilor pe **Principele Carol-Ludovic de Hohenzollern**, care va domni sub numele de **Carol I.**

«Români! Dorinţa voastră nestrămutată de a fi o naţiune tare, lumina ce aţi dobândit prin atâtea lungi şi dureroase suferinţe, prăpastia dela gura căreia ne-a depărtat Actul dela 11/23 Fevruarie, şi în care inimicii se silesc necontenit a ne prăvăli, ne dă credinţa că veţi da în unanimitate Coroana Principelui Carol I, şi veţi face astfel ca peste puţine zile Europa întreagă să repete unanima noastră strigare — *Trăească România una şi nedespărţită.*»

In 1/13 Aprilie, Consulul Marei Britaniei la Bucureşti adresează d-lui Ion Ghica următoarea scrisoare:

«Sunt însărcinat de Guvernul Maiestăţii Sale Britanice a comunicà Guvernului provizoriu al Principatelor o hotărîre luată de Conferinţa din Paris în şedinţa dela 4 Aprilie, a cărei copie veţi găsì-o acì alăturată.

«Veţi vedeà din ea, că în faţa evenimentelor ce s'au săvârşit la Bucureşti, Conferinţa a socotit nimerit să aştepte informaţiuni ulterioare, înainte de a se gândì la măsurile de luat. Ea este prea puţin informată de împrejurările ce au însoţit ultimele Acte ale Guvernului provizoriu, pentru a aprecià cu dreaptă judecată cauza şi importanţa lor; astfel, ea lasă toată răspunderea Actelor pe seama acelora cari le-au plănuit, dar e foarte necesar ca nici Guvernul provizoriu, nici populaţiunile Moldo-Valahe să nu se înşele asupra adevăratei lor poziţiuni.

«Sunt însărcinat a mă folosì de orice ocaziune pentru a amintì membrilor Guvernului și fruntașilor țărei Inițelegerile Internaționale și a-i abate dela orice act, care ar tinde să schimbe relațiunile între Principate și Curtea Suzerană. Dar tot ceeace se va face de noua Adunare, ca reprezentantă a dorințelor populațiunilor, în conformitate cu aceste relațiuni și cu înțelegerile internaționale, va fi obiectul unei atențiuni binevoitoare din partea Puterilor, reprezintate în Conferință și mereu inspirate de dorința de a ajunge la o stare de lucruri, care va întărì odihna, bunul traiu și prosperitatea Principatelor Moldo-Valahe. — Vă rog, Domnule Ministru, să binevoiți a aduce la cunoștința Guvernului provizoriu hotărîrea acì anexată.»

In 2/14 Aprilie, Consiliul de Ministri publică următoarea Proclamațiune:

«Români! Inalta Locotenență, prin proclamațiunea Sa, v'a dat în cunoștință că dela voi numai depinde acum fericirea României și putem zice ființa ei.

«*Sunt zece ani, de când în trei rânduri și în cele mai mari și mai solemne ocaziuni ați declarat, ați votat în unanimitate, că cunoașteți că împrejurările politice și poziționea noastră geografică cer imperios: — sau să fim o națiune unită și tare, sau să perim, și că nu vom puteà fi o națiune, de nu vom aveà pe tronul României un Domnitor, care să fie membru al uneia din familiile domnitoare în Occident.* Astăzi dorința voastră e împlinită, mai mult încă decât cea mai mare ambițiune națională ar fi putut pretinde.

«*Principele Carol I este membru a două familii domnitoare*, și cari încă sunt din cele mai strălucite, din cele mai puternice. *Este rudă de aproape, și încă din ramura de sus, cu familia Regească a Prusiei*, cu acea familie ce totdeauna a născut din sânul său eroi, și care a dat pe Frederic cel Mare, care prin știința și voința sa prefăcù Ducatul cel mic ce i-a încredințat națiunea într'unul din cele mai puternice Regate ale Europei.

«*E rudă prin două ramuri cu Napoleon III*, și încă considerat ca făcând parte din însăș acea familie Bonaparte, însemnată de mâna lui Dumnezeu, ce dete lumei încremenite doi Napoleoni, cari-i adorați ca niște semizei, o conduseră, cum conduce magnetul fierul, la democrație, la respectul naționalităților, la gloria cea adevărată și neperitoare.

«*E fiul Alteței Sale Regale Carol-Anton-Ioachim Principe de Hohenzollern, capul partidei liberale a națiunei celei mai liberale și celei mai învățate din lume, a națiunei germane.* Fiul singurului Principe din lume, care pentru Unirea, pentru Unitatea Germaniei, a știut a merge cu sacrificiul până a se coborî de pe tron, și care astăzi stimat, adorat de glo-

rioasa Germanie, este unul din cei mai de căpetenie conducători ai ei spre libertate şi unitate.

«*Carol I al Românilor este el însuş unul dintre cei mai stimaţi şi iubiţi Principi ai Europei*, pătruns de cele mai nobile şi liberale principii, modest cum este totdeauna virtutea, şi tare ca credinţa, când are o datorie de împlinit.

«Români! Cu mâna pe conştiinţă, în acest moment sacru, în care în adevăr cerul se deschide pentru România spre a înregistrà nemurirea ei ca naţiune, jurăm înaintea voastră, înaintea lui Dumnezeu şi a Europei, că avem asigurarea că Carol I al Românilor va conduce România pe calea dreptăţii, a virtuţii, a libertăţii, şi că numai prin El şi prin El ea va puteà fi şi îşi va puteà îndeplinì misiunea ce i-a însemnat Provedinţa. In picioare dar, Români! Oara mântuirei a sunat. Cartea vieţii României s'a deschis înainte-vă: cu o mână pe ranele voastre cele sângerânde, şi cari erau în ajun de a cangrenà, şi în cealaltă cu pana vieţii, mergeţi şi scrieţi în plebiscit — Carol I Domn al Românilor. Provedinţa, voind a ne luminà prin semne chiar, a făcut ca *în ziua de 8 (20) Aprilie, în care se închide plebiscitul, Carol I împlineşte 27 ani. Provedinţa, voind a ne deşteptà, a făcut ca Dunărea, acest fluviu căruia datorim protecţiunea Europei, să iea naştere, să aibă izvorul în ţara chiar unde s'a născut Carol I, Domnul României.* Votaţi dar, Români, cu vechea voastră credinţă, votaţi cu tăria românească, votaţi în unanimitate şi fără un minut de şovăire, şi intrigile toate se vor nimici, şi cu proclamarea votului vostru se va proclamà, se va afirmà Fiinţa Patriei Române.»

In 2/14 Aprilie, Principele Carol ceteşte în Cazino Regimentului său din Berlin următoarea telegramă adusă de ziare:

«*Bucureşti 1/13 Aprilie.* — Locotenenţa Domnească şi Ministerul au propus astăzi prin afişe pe Principele Carol de Hohenzollern ca Principe al României, sub numele de Carol I. Circulă svonul că Principele va sosì curând. Pare că poporul simte o bucurie foarte vie.»

In 2/14 Aprilie, Regele Wilhelm al Prusiei trimite Principelui Carol-Anton de Hohenzollern următoarea telegramă:

«Dacă ai primit ştirea din Bucureşti din 13, atunci răspunsul, sprijinindu-se pe mine, nu poate fi decât negativ. Iţi scriu astăzi.»

In 2/14 Aprilie, Regele Wilhelm al Prusiei trimite Principelui Carol-Anton de Hohenzollern următoarea scrisoare:

«Am amânat din zi în zi acest răspuns la scrisoarea ta din (23 Martie) 4 ale lunei curente. N'am crezut necesar a-l grăbì, fiindcă ştirile dela Con-

ferința din Paris, ca și cele din Constantinopole, lăsau a se înțelege, că cestiunea română va fi amânată, pe câtă vreme Poarta s'ar opune în mod hotărît a admite vreodată un Principe Străin, și ar refuzà chiar a mai luà parte la Conferință, dacă cumvà o asemenea candidatură ar fi propusă. Așà steteau lucrurile, când azi dimineață am fost surprins de o telegramă din București, care m'a făcut să-ți scriu la rându-mi pe aceea ce ți-am trimis. Intâiu, în ceeace privește această fază cu totul nouă a afacerei, nu s'ar puteà așteptà de pe acum o hotărîre din parte-ți, dacă un demers oficial din București nu te obligă la aceasta în mod direct. Cum depeșa de astăzi nu vorbește decât de o propunere pentru fiul tău, a cărei primire, acolo în Principate, cât și la Constantinopole și Paris, trebue mai întâiu așteptată, *mi se pare foarte prudent să fim din parte-ne cu băgare de seamă în răspunsul nostru.*

«Cât despre modul tău de a privì chemarea la tronul român, făcută fiului tău Carol, am fost firește surprins a vedeà, că tu ai examinat-o în toate amănuntele ei. Inainte de toate datoria unui părinte este a-și spune părerea asupra soartei copiilor săi. Tocmai aceasta ai făcut tu, supuind această părere la aprecierea mea ca Șef al Familiei.

«Ințeleg perfect modul tău de a privì cestiunea din punctul de vedere politic, care reiese din comunicările lui Brătianu; îl înțeleg mai ales întru atât întru cât e vorba de Prusia, ca Statul care nu este direct interesat în cestiune, prin urmare cel mai nimerit pentru a chemà un membru al Casei lui domnitoare la Tronul Român. *Dar răspunzând la un apel, Prusia de acì înainte n'ar mai puteà păstrà în fața vreunui conflict în Orient aceeaș situațiune neutră, pe care a observat-o până în prezent;* căci chiar dacă fiul tău ar ieșì din cercul relațiunilor mai deaproape cu Casa noastră, ar rămâncà totuș un fel de obligațiune morală de a intervenì în favoarea sa în caz de pericol. Insă nu s'ar puteà prevedeà până unde o astfel de legătură morală ar puteà să ducă *Prusia;* odată mijloacele diplomatice rămase fără succes, n'ar rămâneà decât a-i refuzà orice sprijin material, dată fiind situațiunea noastră geografică față de acele țeri. Tocmai pentru acest motiv Prusia s'ar vedeà constrânsă să respingă o astfel de obligațiune morală, ceeace pe de altă parte ne-ar pricinuì de sigur un simțimânt dureros.

«*Deci din punctul de vedere politic prusian, n'aș puteà dorì ca un Hohenzollern să fie chemat la Tronul României.*

«*Dar și în ceeace privește poziționea fiului tău și a urmașilor săi, fi-va ea așà de îmbucurătoare, cum și-o poate cinevà închipuì?* Inainte de toate Suveranul viitor al României rămâne Vasal Porții. Este aceasta pentru un Hohenzollern o situațiune acceptabilă și demnă? Chiar dacă se poate sperà, că în viitor ea se va transformà într'o situațiune independentă, suverană,

momentul de a realizà acest ţel este încă foarte depărtat. Şi el ar puteà fi precedat de svârcoliri politice, cari poate nu ar îngăduì nici chiar Suveranului Principatelor Dunărene a se mănţineà în situaţiune. In faţa unor asemenea perspective, situaţiunea actuală a fiului tău şi viitorul său nu sunt oare mai fericite? *Pus fiind cazul că eu consimt la acceptarea alegerei, dacă unul din fiii tăi va fi ales la Tronul României, există vreo garanţie ca această monarhie electivă, chiar dacă ar fi constituită în mod ereditar, să rămână credincioasă Principelui ales acum?* Trecutul acestor ţări mărturiseşte contrariul, şi experienţa altor State cu tron electiv, atât vechi şi puternic stabilite, cât şi din nou întemeiate, arată cât sunt de nestatornice în timpul nostru nişte asemene edificii.

«Ceeace înainte de toate trebue luat în băgare de seamă în cestiunea aceasta, este atitudinea luată faţă de ea de către Puterile reprezentate la Conferinţa din Paris. *Sunt două cestiuni, cari încă nu s'au rezolvat: — Unirea, da sau nu; — Principele Străin, da sau nu.*

«*Rusia şi Poarta* sunt contra Unirei; dar pare-se că Anglia s'ar unì cu majoritatea, dacă aceasta s'ar rostì pentru Unire, şi în acest caz Poarta va trebuì să se supună.

«Aceste două State sunt deasemenea contrarii alegerii unui Principe Străin ca Suveran al Principatelor Dunărene. Am şi amintit la început acest fapt, în ceeace priveşte Poarta; cât despre Rusia, am avut ieri o comunicare că ea nu se uneşte de loc cu proiectul numirei fiului tău şi va reclamà ca Conferinţa să-şi reiea din nou lucrările. Toate acestea nu fac să se întrevadă o deslegare simplă a cestiunei. De aceea trebue să te îndemni a supune cazul unei nouă examinări. Chiar dacă Rusia, fireşte contra voinţei sale, ar trebuì să consimtă la alegerea unui Principe Străin, e de prevăzut că vor fi în România intrigi peste intrigi între Rusia şi Austria; şi cum aceasta din urmă ar votà mai bucuros pentru o astfel de alegere, ar fi indicat ca România să se spriiine pe Austria în contra Rusiei. Ar rezultà din aceasta, că *Regatul din nou întemeiat cu dinastia sa s'ar aflà dela început în partea principalului adversar al Prusiei, care, cu toate acestea, trebue să-i dea un Principe!*

«Din cele ce am spus, vei înţelege că, pentru consideraţiuni dinastice şi politice, nu-mi înfăţişez această importantă cestiune în coloare aşà de roză, ca tine. *Oricum, trebue să aşteptăm ce ne vor aduce zilele viitoare din Bucureşti, Petersburg şi din Constantinopole, şi dacă Conferinţa din Paris se va întrunì iarăş în curând.*

«*P. S. O comunicare primită astăzi dela Ambasadorul francez dă dovada, că Impăratul Napoleon e în dispoziţiuni favorabile planului.* Dar situaţiunea n'ar puteà fi asigurată decât dacă Rusia aderà; în puterea co-

munităţii de religie, a vecinătăţii geografice şi a vechilor relaţiuni, Rusia posedă o influenţă în contra căreia un Principe nou n'ar puteà să se mănţină în mod durabil într'o ţară slabă şi sfâşiată. Deci dacă tu vrei să urmăreşti mai departe această afacere, fiul tău ar trebui înainte de toate să câştige adeziunea Rusiei. In tot cazul, până în prezent perspectiva de reuşită în această direcţiune nu e favorabilă.

«Primesc chiar acum o telegramă importantă. Aştept scrisoarea ta. . .».

In 3/15 Aprilie, la 11 ore antemeridiane, *Ion Brătianu* trimite *Principelui Carol-Anton de Hohenzolern* următoarea telegramă, sosită la 12 ore 40 minute în aceeaş zi la Düsseldorf:

«Cinci milioane de Români aclamă ca Suveran pe Principele Carol, fiul Alteţei Voastre Regale. Toate bisericile sunt deschise şi vocea clerului se înalţă împreună cu a poporului întreg către cel Etern, ca să-l roage a binecuvântà pe Alesul Lor şi a-l face demn de Străbunii săi şi de încrederea ce naţiunea întreagă a pus în El.»

Imediat *Principele Carol-Anton de Hohenzolern* telegrafiază lui *Ion Brătianu* următorul răspuns:

«Primit cu vie emoţiune ştirea ce-mi anunţaţi cu atâta vioiciune a inimei. Judecata asupra oportunităţii şi hotărîrea cestiunei sunt acum în mânile Regelui, căruia i-am supus îndată comunicarea D-Voastră.»

In 4/16 Aprilie, Principele Carol primeşte la 8 ore dimineaţa următoarea scrisoare autografă a *Regelui Wilhelm*:

«Tatăl tău îţi va fi trimis alăturata depeşă a lui Brătianu. Ai să păstrezi o atitudine cu totul pasivă, căci sunt mari greutăţi, Rusia şi Poarta fiind până acum în contra Principelui Străin.»

Indată după ce a primit scrisoarea autografă a Regelui cu depeşa alăturată, *Principele Carol* a răspuns prin următoarea scrisoare:

«Imi permit a remite Maiestăţii Voastre cu cel mai profund respect ce aţi binevoit a-mi trimite cu respectuoasele mele mulţumiri. Conţinutul ei m'a cuprins adânc, şi recunosc că stau în faţă de mari greutăţi, cari acum ies la iveală. Indicaţiunile Maiestăţii Voastre vor fi continuu sprijinul meu.»

In aceeaş zi *Principele Carol* care primise aceeaş ştire direct dela *Principele Carol-Anton* răspunde tatălui său imediat: — **„că e foarte hotărît a primì Coroana Română, şi a merge imediat la Bucureşti, chiar în contra voinţei Conferinţei din Paris.**

In 4/16 Aprilie, Principele Carol trimite din Berlin următoarea scrisoare *Principelui Carol-Anton de Hohenzolern:*

«Astăzi dimineață, la 8 ore, am fost surprins de o scrisoare a Maiestății Sale Regelui cu conținutul următor: — «Tatăl tău îți va fi trimis alăturata telegramă Brătianu. Ai să observi cea mai completă rezervă, fiindcă sunt mari obiecțiuni, Rusia și Poarta declarându-se până acum în contra Principelui Străin — ». Poți să-ți închipuești ce impresiune mi-a făcut telegrama. Hotărîrea pe care ți-am comunicat-o ieri stă astăzi încă mai tare.

«Am scris Maiestății Sale următoarele: — «Supun cu cel mai profund respect Maiestății Voastre mulțumirile mele cele mai devotate pentru telegramele ce ați binevoit a-mi trimite și pe cari le înapoez. Conținutul acestora m'a mișcat adânc; dar îmi dau bine seama de obiecțiunile politice cele mari, cari stau în primul plan. De aceea mă voiu povățui totdeauna de prescripțiunile Maiestății Voastre — ».

«Sperez că ești mulțumit cu acest răspuns și că nu am făcut vreo greșeală. Aci cestiunea a devenit «une cause célèbre» și este absolut de nevoie, ca să mă absentez de aici, până lucrurile se vor potoli. Cred totodată, că e necesar și bine, ca în asemenea momente să fiu lângă tine. Indată ce mă întâlnesc cu cunoscuți, nu se mai sfârșesc întrebările: Ai să primești? Trebue să primești! Nu trebue să primești! etc.

«Dacă nu ai cerut Regelui un concediu pentru mine, te rog cere-l prin telegraf și dă-mi de știre, ca să pot pornì mâne seară».

In 4/16 Aprilie, Doamna *Hortensia Cornu* trimite *Principelui Carol* următoarea scrisoare:

«O depeșă sosită la Paris la 1 Aprilie, și care mi-a fost comunicată în urmă de Agentul României, mi-a dovedit că erați satisfăcut; dar ziarele nu vorbise și deci m'am abținut a vă scrie. Acum însă, când Sufragiul Universal e consultat în România și până în prezent răspunde—Carol de Hohenzollern,— pot să vă spun toată bucuria mea. Doriați atât de mult un rol activ, cevà care să vă scoată din vieața voastră monotonă și puțin utilă. Sper că sunteți satisfăcut; veți aveà o frumoasă, dar și foarte grea sarcină. Nu veți cădeà sub ea, sunt sigură. *Aveți dragostea pentru bine, o judecată dreaptă și nimic din acea copilărie care se mulțumește cu foloasele exterioare ale unei mari poziţiuni. Aceste foloase le aveați și nu erați mulțumit. Veți venì fără îndoeală în Franța înainte de a vă duce în România; veți voì să vedeți pe Impărat, care dela 1856 este protectorul viitorului vostru Principat și care va fi încă, cu atât mai mult că voi veți fi șeful acelui Principat. A nu venì să-l vedeți s'ar luà poate în nume de rău. — Se dorește*

să vă căsătoriți. România are nevoie de exemplul unui Principe moral și al unei căsnicii princiare. Imoralitatea, aceasta e rana mare a acelei țări și urma îndelungatei ei atârnări de Turci.»

In 5/17 Aprilie, Ion Ghica, Președinte al Consiliului de Miniștri și Ministru al Afacerilor Străine, *trimite următoarea Circulară Agenților și Consulilor Străini la București:*

«Poporul român al Principatelor-Unite se pronunță în acest moment printr'un Plebiscit pentru un nou Principe, care trebue să domnească cu titlu ereditar peste această țară. In orașe și prin sate toată lumea votează cu cel mai mare entuziasm: până în acest ceas, națiunea, aproape în unanimitate, a și destinat Coroana Principatelor-Unite Alteței Sale Principelui Carol-Ludovic de Hohenzollern. Vin, Domnule Agent, a vă expune pe scurt motivele cari au dictat Guvernului provizoriu hotărîrea ce a luat.

«*Declarațiunea oficială, prin care d-l Ministru al Afacerilor Străine al M. S. Leopold II a făcut cunoscut Delegaților, că d-l Comite de Flandra a crezut că nu poate răspunde la chemarea poporului român,* a făcut să se nască iarăș speranțe amăgitoare în spiritul câtorvà ambițioși. Acești oameni și partizanii lor, interpretând refuzul A. S. R. Comitelui de Flandra într'un chip rău voitor, aduceau îndoeala, turburarea și descurajarea în spiritul populațiunilor.

«Activitatea uneltirilor, datorite scopurilor personale sau având de obiect satisfacerea de interese politice, nu puțin contribuià a inspirà neliniște Guvernului. Erà cu atât mai greu a mai aveà vreo îndoeală asupra gravității uneltirilor în cestiune, cu cât urzitorii acestora, prin numele și protecțiunea lor, făceau pe câțivà creduli să le atribue un sprijin din afară; și dealtmintrelea, cum dânșii dispuneau de mijloace mari bănești, într'un moment de criză și chiar de mizerie, pot zice, le erà ușor a face înrolări pentru intreprinderea lor vinovată.

«Lipsit de autoritatea morală — însușire excluzivă a puterilor recunoscute, — guvernul provizoriu se află, veți binevoì a recunoaște, într'o poziţiune pe care numai simțimântul adânc al datoriei sale îl poate face s'o tolereze.

«Considerațiunea tuturor acestor cauze de pericol, unite cu aserțiunile unor ziare răspândite cu profuziune de către colportori interesați a prezintà zadarnicele aprecieri ale unor organe de publicitate europeană ca expresiunea fidelă a Puterilor respective, — *toate aceste motive au făcut ca Guvernul să se grăbească a propune Alegerei directe a țărei un Candidat nou în persoana Principelui Carol-Ludovic de Hohenzollern.*

«Pentru acest scop și pentru a tăià scurt cu un moment mai curând

uneltirile şi intrigile de tot felul, Guvernul s'a crezut îndatorat a face, pe de o parte, demersuri pe lângă un nou candidat la tron, şi pe de altă parte a supune această candidatură la aprecierea naţiunei. *Calităţile personale ale Principelui Carol-Ludovic de Hohenzollern, strălucirea numelui Său, înaltele alianţe ale familiei Sale, convingerea că pe lângă acestea El întruneşte condiţiunile voite pentru a atrage aprobarea generală a Puterilor, au fost atâtea motive cari au călăuzit Guvernul provizoriu în alegerea, asupra căreia naţiunea se pronunţă în acest moment cu entuziasm, pe calea unui Plebiscit.*

«Fără a căutà să ştie dacă nu cumvà împrejurările alegerei A. S. R. Comitelui de Flandra de către o Adunare, a cărei formare puteà pune în bănueală calitatea ei, n'au participat întru câtvà la motivele, cari au făcut pe Ales să refuze Coroana, — Guvernul provizoriu a socotit că oricare să fi fost autoritatea unei viitoare Adunării ieşite din liberul sufragiu, totuş acea autoritate n'ar puteà să fie deopotrivă cu aceea care conţine manifestarea unei dorinţe exprimate direct de totalitatea naţiunei însăş, prin urmare o manifestare în afară de orice idee de influinţă internă sau externă, şi care deci oferă toate caracterele sincerităţii celei mai puţin contestabile.

«Aducând această hotărîre la cunoştinţa D-voastre, îmi place să sper, Domnule Agent, că motivele cari au dictat-o vor fi înţelese şi apreciate de Guvernul ce aveţi onoarea a reprezintà, şi că rezultatul ce noi aşteptăm dela ea va fi cu atât mai bine şi mai general primit, cu cât acel rezultat, nefiind de natură a aduce vreo modificare în relaţiunile noastre cu Sublima Poartă şi cu Puterile Garante, e menit a pune capăt unei situaţiuni, ale cărei pericole noi le-am arătat în atâtea rânduri.

«Recurgând la singurul mijloc în stare de a face să intre Principatele într'o cale de ordine, de linişte şi de prosperitate, Guvernul crede că corespunde intenţiunilor binevoitoare exprimate de Conferinţă şi că atrage şi mai mult asupra Ţărei-Româneşti o bunăvoinţă, de care ea va şti să se facă vrednică.

«Avem ferma convingere — că Conferinţa din Paris, chemată să decidă de soarta Principatelor, va şti să facă o deosebire între dorinţele ţărei întregi şi aspiraţiunile ambiţioase şi vinovate ale răsvrătitorilor izolaţi, cari au reuşit să atragă într'o manifestaţiune, respinsă cu scârbă de toată naţiunea, pe câţivà nenorociţi, mai toţi străini, în contra cărora la Iaşi a trebuit să se întrebuinţeze forţa armată. Arătând încă odată mai mult, cât de slab e acel partid, această încercare dovedeşte în acelaş timp adevărata voinţă a ţărei.»

In 6/18 Aprilie, Principele Carol-Anton de Hohenzollern răspunde la scrisoarea Principelui Carol din 4/16 Aprilie:

«Idea ta de a primì imediat şi de a plecà vine dintr'un simţimânt drept, dar este irealizabilă din punctul de vedere al disciplinei de familie. Sunt în corespondenţă zilnică cu Regele şi cu Ministrii şi mă conving de marile dificultăţi ce comportă în realitate situaţiunea...

«Poimâini dimineaţa, Rauch pleacă la Berlin cu un nou Memoriu adresat Regelui, în vederea unei explicaţiuni verbale. El e cu desăvârşire în curentul afacerei şi se interesează de ea «cu inima şi cu sufletul.»

Terminând Principele sfătueşte pe fiul său să-şi iea un congediu pentru a venì la Düsseldorf.

In 6/18 Aprilie Principele Carol-Anton de Hohenzollern trimite a doua scrisoare Regelui Wilhelm al Prusiei:

«Exprim Maiestăţii Voastre Regale bucuria mea cea mai recunoscătoare pentru prea graţioasa Sa scrisoare autografă. Din conţinutul ei am putut din nou deduce, cât de mult Maiestatea Voastră se interesează de mine şi de ai mei. Ştiu că interesele mele şi ale Casei mele au în Maiestatea Voastră un puternic sprijin, sunt totdeauna privite cu bunăvoinţă; de aceea, pentru liniştea conştiinţei mele n'ar putea fi o mai mare satisfacţiune decât a mă supune cu încredere la judecata şi la hotărîrea Regelui şi stăpânului nostru prea graţios. *Nu e nici simţimântul unei mândrii ilegitime sau al unei ambiţiuni nesatisfăcute, care m'a putut face să expun motivele ce s'ar puteà aduce în favoarea luărei în consideraţiune a cestiunei Tronului Român. Mi s'a părut că respingerea imediată a propunerilor nu erà admisibilă din două puncturi de vedere, cari îşi căpătau semnificarea, mai ales când se gândeşte cinevà la viitor.*

«După comunicările ce mi-a făcut d-l Brătianu din viu graiu, ferma voinţă a întregei populaţiuni în Principatele Dunărene este a nu se mai supune de acì înainte regimului de până acum al boierimei. De aceea, ca să scape de o formă de Guvernământ Republican, Românii ţin exclusiv şi cu tărie la Principele Străin ca obiect al Alegerei. Marile Puteri Garante vor trebui în cele din urmă să ajungă şi ele să recunoască pe Principele Străin, pentru a ieşì din situaţiunea periculoasă a unui Guvern provizoriu, plin de mari pericole şi de materii inflamabile pentru cestiunea orientală.

«Dat fiind numărul însemnat de membri ai Caselor Princiare, se va găsì totdeauna unul ori altul gata a fundà o nouă dinastie, asupra căreia ar puteà urmà o înţelegere a Puterilor garante. E poate cert că o asemenea înţelegere nu ar aveà loc în cazul alegerei unui candidat austriac, rus sau francez; dar în Principatele Dunărene nu se îndoeşte nimeni, că o înţelegere va puteà să intervie în cazul Alegerei unui Principe de Hohenzollern sau de Savoia.

«Al doilea punct de privire s'ar sprijini pe considerațiunea că, dacă ar puteà fi primit ca Principe al României, de exemplu, al doilea fiu al Regelui Italiei, chiar din antipatie demonstrativă în contra Austriei, și dacă nu acesta, totuș Principele Alexandru de Hessa, Principele Nicolae de Nassau, Principele Cristian de Augustenburg, Principele Otto al Bavariei, Ducele Elimar de Oldenburg ; ar puteà și un principe din Casa Liniei Princiare de Hohenzollern să îndeplinească chemarea ce i s'ar adresà.

«Nu mă încerc a susțineà o dorință pentru o pozițiune îndoioasă, căci recunosc întreaga temeinicie a observațiunilor judicioase ale Maiestății Voastre în contra primirei Tronului Românesc, atât din partea cugetărilor adânci politice, cât și din partea îngrijirei ce aveți pentru familia mea. Cu cea mai mare liniște mă supun dar directivelor și hotărîrilor Maiestății Voastre, privind într'însele, cu cea mai deplină convingere, fundamentul solid al binelui Casei mele.

«Dacă totuș îndrăznesc, cu cel mai profund respect, să vorbesc asupra unora din observațiunile Maiestății Voastre, O rog să nu creadă că aș vrea să intru în discuțiune cu Maiestatea Voastră asupra unui obiect, asupra căruia voința Voastră a dat hotărîrea definitivă. Câtevà expresiuni binevoitoare din scrisoarea Maiestății Voastre îmi permit a revenì asupra cestiunei pendinte.

Maiestatea Voastră este neliniștită de complicațiunile ce ar puteà pricinuì Prusiei alegerea și stabilirea unui Hohenzollern în România. Această preocupare, oricât de cinstitoare este pentru un membru al familiei mele, aș vrea pe cât posibil să o slăbesc întru câtvà, punând înainte rațiunea de Stat prusiană, a cărei pază este lăsată la înțeleapta apreciere a Regelui, care singur are competința de a indicà până la ce punct un interes mai mic de familie va puteà sau va trebuì să cedeze binelui general al Statului. Se pot închipuì cazuri în cari numai preponderența Prusiei va pune capăt tuturor complicațiunilor ; asemenea pot fi cazuri când aceasta nu va fi posibil. Astfel, într'un asemenea caz, va trebuì, precum ne arată anume istoria timpurilor din urmă, ca interesul particular să se sacrifice interesului superior.

«Wittelsbachii nu s'au putut mănțineà în Grecia, și există asemenea perspective și pentru Habsburgii din Mexic. Aceste exemple și aceste precedente, în adevăr, nu pledează de loc în favoarea sorților ce prezintă România; dar demonstrează că s'au aventurat să întemeieze Dinastii nouă membri mai apropiați de tronuri, ai celor mai vechi familii princiare, și anume rudenii de sânge, cu a cărora situațiune înaltă și înrudire nu se poate comparà nici de departe un membru al liniei mele.

«*Ca concluziune îmi permit a formulà aici dorințele mele. Maiestatea Voastră să binevoească a nu da un răspuns negativ, câtă vreme există po-*

sibilităţi de aranjament; dar tot asemenea a nu recomandà nici un răspuns afirmativ, câtă vreme nu vor fi bine stabilite cele mai solide garanţii de succes.»

*

In 6/18 Aprilie, Agentul şi Consulul general al Rusiei, Baronul Offenberg, a remis Nota Verbală următoare Ministrului Afacerilor Străine al Principatelor-Unite:

«Onorabilul Minister al Afacerilor Străine va găsì acì alăturat duplicatul unei hotărîri luate de Conferinţă în şedinţa sa dela 4 luna curentă.

«In faţa evenimentelor ce s'au săvârşit în Bucureşti, Conferinţa a găsit de cuviinţă să aştepte informaţiuni ulterioare, înainte de a se gândì la măsurile de luat. Ea e prea puţin instruită de împrejurările ce au însoţit ultimele acte ale Guvernului provizoriu, pentru a aprecià cu dreaptă judecată cauza şi însemnătatea lor. Astfel ea lasă toată răspunderea Actelor pe seama acelora cari le-au plănuit. Dar e foarte necesar, ca nici Guvernul provizoriu, nici populaţiunile Moldo-Valahe să nu se înşele asupra adevăratei lor poziţiuni.

«Subsemnatul a fost deci invitat a se folosì de orice ocaziune, pentru a amintì Membrilor Guvernului provizoriu şi Fruntaşilor ţărei Transacţiunile Internaţionale şi a-i sfătuì a se abţineà dela orice act, care ar ţintì la schimbarea relaţiunilor ce există între Principate şi Curtea Suzerană.

«Dar tot ce se va face de noua Adunare, ca reprezintând dorinţele populaţiunei, în conformitate cu aceste relaţiuni şi cu transacţiunile internaţionale, va fi obiectul unei atenţiuni binevoitoare din partea Puterilor reprezintate în Conferinţă şi neîncetat inspirate de dorinţa de a ajunge la o stare de lucruri, care să întărească liniştea, bună starea şi prosperitatea Principatelor Moldo-Valahe.

«Subsemnatul profită de această ocaziune pentru a reînnoì d-lui Ministru asigurarea înaltei sale consideraţiuni.»

In 7/19 Aprilie, d-l de Saint Pierre, Agent şi Consul al Prusiei la Bucureşti, a remis următoarea scrisoare d-lui Ion Ghica, Ministrul Afacerilor străine:

«Din ordinul Guvernului meu, am onoarea a vă comunicà acì alăturat copia unei hotărîri luate de Conferinţa din Paris în şedinţa sa dela 4 luna curentă.

«Veţi binevoì a vedeà din aceasta, că în faţa evenimentelor ce s'au săvârşit la Bucureşti, Conferinţa a socotit de cuviinţă să aştepte informaţiuni ulterioare, înainte de a se gândì la măsurile de luat. Conferinţa este prea puţin instruită asupra împrejurărilor ce au însoţit ultimele acte ale Guver-

nului provizoriu, pentru a aprecià cu dreaptă judecată cauza şi însemnătatea lor. Astfel ea lasă toată răspunderea pe seama acelora cari le-au plănuit, dar e foarte necesar ca nici Guvernul provizoriu, nici populaţiunile Moldo-Valahe să nu se înşele asupra adevăratei lor poziţiuni.

«In acelaş timp sunt însărcinat a amintì Membrilor Guvernului şi Fruntaşilor ţărei transacţiunile internaţionale şi a-i sfătuì să se abţie dela orice Act, care ar tinde să schimbe relaţiunile ce există între Principate şi Curtea Suzerană. Dar tot ce se face de către noua Adunare, ca reprezintând dorinţele populaţiunilor, în conformitate cu aceste relaţiuni şi cu aceste transacţiuni internaţionale, va fi obiectul unei atenţiuni binevoitoare din partea Puterilor reprezintate în Conferinţă şi neîncetat inspirate de dorinţa de a ajunge la o stare de lucruri, care să întărească liniştea, bună starea şi prosperitatea Principatelor Moldo-Valahe.

«Rugându-vă, Domnule Ministru, să binevoiţi a aduce la cunoştinţa Guvernului provizoriu conţinutul acestei comunicări, profit de această ocaziune pentru a vă reînnoì asigurarea înaltei mele consideraţiuni.»

In 8/20 Aprilie, d-l Techio di Bayo, Agent şi Consul al Italiei, trimiteà următoarea scrisoare d-lui Ion Ghica, Ministrul Afacerilor Străine:

«Am onoarea a vă transmite, din ordinul Guvernului meu, copia unei hotărîri luate în Conferinţa din Paris în şedinţa sa dela 4 ale lunii curente, în urma disolvărei Adunărei legislative Române.

«Binevoiţi a primì, Domnule Ministru, asigurarea înaltei mele consideraţiuni.»

*

Intrevederea Principelui Carol cu Comitele de Bismarck.

In cursul dimineţii zilei de *7/19 Aprilie,* Consilierul de Legaţiune de Keudell se prezintă Principelui Carol, *pentru a-l rugà din partea Preşedintelui de Consiliu, Comitele de Bismarck, să vină la dânsul,* fiind împiedicat a ieşì din odaia sa prin o durere de picior.

Principele Carol se anunţă pentru ora 1 după amiazi.

Comitele de Bismarck a primit pe Principele Carol zicând:

— «Am rugat pe Alteţa Voastră a venì să mă vadă, ca să discut sincer şi deschis cu Ea, nu ca om de Stat, ci ca amic şi sfetnic, dacă pot îndrăznì să întrebuinţez această expresiune. *Sunteţi ales Principe de o naţiune întreagă, cu unanimitatea voturilor: — Urmaţi acestei chemări! Mergeţi deadreptul în ţara, asupra căreia sunteţi chemat a domnì.*

Principele a răspuns — «că aceasta este peste putinţă fără încuviinţarea

Regelui, Șeful suprem al Familiei și Șeful său suprem militar, deși e aplicat spre această idee și simțește destul curaj de a luà această hotărîre.

«Cu atât mai mult atunci!» zise Ministrul-Președinte. «*In acest caz nu aveți trebuință de încuviințarea directă a Regelui. Cereți Regelui un congediu, un congediu pentru străinătate. Regele e destul de fin, îl cunosc prea bine. El vă va înțelege îndată și va pricepe intențiunea. Afară de aceasta, îl scăpați prin acest mijloc de obligațiunea de a luà o hotărîre, ceeace îi va fi foarte plăcut, deoarece politicește are mânile legate! Din străinătate veți da demisiunea Voastră din armată și vă veți duce în cel mai strict incognito la Paris, unde veți cere Impăratului Napoleon o audiență secretă, pentru a-i expune vederile Voastre, cu rugămintea ca să se intereseze de afacerea Voastră și să o apere pe lângă celelalte Puteri.* Iată, după părerea mea, singurul chip și mijloc de a lucrà în această afacere, dacă Alteța Voastră gândește în adevăr să primească Coroana în cestiune. *Dar dacă afacerea vine mai întâiu la Conferința din Paris, ea nu va trăgănà luni, ci ani întregi.* Puterile cele mai interesate, Rusia și Poarta, vor protestà în chipul cel mai hotărîtor în contra alegerei Voastre; Francia, Anglia, Italia vor fi de partea Voastră; și Austria va întrebuință toate mijloacele pentru a face să cadă candidatura Voastră. *Totuș nu e mare lucru de temut din partea aceasta, căci am de gând să dau de lucru Austriei pentru câtvà timp!* In ce privește Prusia, ea dintre toate Puterile are o situațiune grea și ea s'a ținut în totdeauna departe de cestiunea Orientului, din cauza situațiunei sale politice și geografice, și n'a făcut decât să-și exprime votul, în Consiliul Marilor Puteri. In acest caz particular, voiu trebuì, ca Ministru-Președinte Prusian, să mă pronunț în contra Voastră, oricât de greu mi-ar venì aceasta, căci n'aș puteà în momentul de față să provoc o ruptură cu Rusia, nici să pun în joc interesele noastre de Stat, dând preferință la interese de familie. Dacă Alteța Voastră va lucrà din propria sa pornire, Regele ar ieșì dintr'o situațiune penibilă, și sunt încredințat că n'ar fi nefavorabil acestei idei, pe care aș fi gata să I-o comunic verbal, dacă mi-ar face onoarea unei vizite, deși nu poate ca Șef al Familiei să dea încuviințarea Sa. *Odată Alteța Voastră în România, cestiunea va fi curând rezolvată, căci Europa va sta în fața unui fapt împlinit, și afacerea va intrà atunci, în parte rezolvată, la Conferința din Paris. Puterile mai deaproape interesate vor protestà; dar protestul va rămâneà pe hârtie, și faptul nu va mai puteà fi revocat!*»

D-l *de Bismarck* nu admite obiecțiunea Principelui Carol, că Rusia și Poarta ar puteà recurge la ofensivă. — «Cele mai grele consecințe ar puteà rezultà, mai ales pentru Rusia, din întrebuințarea acestei măsuri. *Aș sfătuì însă pe Alteța Voastră ca, înainte de plecarea sa, să scrie o scrisoare autografă Impăratului Rusiei, în care ați spune că considerați pe Rusia*

ca cel mai puternic al Vostru aliat, cu care la timp veţi puteà rezolvà marea cestiune a Orientului. O alianţă de familie, care ar trebui să fie pusă îndată în lucrare, încă V'ar permite să găsiţi în Rusia un mare sprijin».

La întrebarea Principelui Carol, — «care ar fi atitudinea Prusiei faţă de *faptul împlinit»*; — d-l de Bismarck declară: «*Nu vom puteà face alta decât a recunoaşte faptul împlinit şi a arătà pentru afacere tot interesul nostru. Hotărîrea Voastră curajoasă va găsì de sigur aici o primire favorabilă.*»

Principele Carol a întrebat atuncì pe d-l de Bismarck: — «dacă el însuş personal îl sfătueşte a primì Coroana, sau dacă e de opiniune a lăsà să cadă afacerea cu totul.»

Răspunsul dat e următorul: «*De n'aş fi pentru afacere, nu mi-aş fi permis a-mi exprimà părerea asupra cestiunei. Soluţiunea cestiunei prin faptul împlinit este după mine cea mai fericită şi pentru voi cea mai onorabilă.* Ce-aţi pierde, chiar în cazul când n'aţi reuşì? Situaţiunea voastră în Casa Prusiei ar rămâneà aceeaş. V'aţi întoarce înapoi acì şi v'aţi puteà amintì în totdeauna cu plăcere o încercare, care niciodată n'ar puteà să vă fie imputată. Dar dacă reuşiţi — ceeace cred — această soluţiune poate să vă dea foloase incalculabile. *Sunteţi ales de unanimitatea unui întreg popor; răspunzând la acest apel, câştigaţi din capul locului încrederea naţiunei întregi!*»

La obiecţiunea *Principelui Carol*—«că nu are o încredere absolută în acest vot, pentrucă s'a dat prea repede», — *d-l de Bismarck* răspunde în aceşti termeni: — «Garanţia sigură o puteţi primì dela Deputaţiunea, care trebue să vină curând, şi pe care n'o puteţi primì pe teritoriul prusian: de altmintrelea nu voiu întârzià a mă pune, la Berlin, în relaţiune cu Agentul român dela Paris. *După ce am aflat că Impăratul Napoleon doreşte să cunoască vederile noastre, am comunicat sub discreţiune această idee Ambasadorului francez Benedetti, şi acesta mi-a declarat că în Franţa s'ar pune la dispoziţiunea voastră un vas pentru a intreprinde dela Marsilia călătoria în România; dar mi se pare preferabil a utilizà un vapor ordinar, pentru ca astfel afacerea să rămână cu totul secretă.*»

In timpul acestei conversaţiuni, *Ministrul-Preşedinte cetì Principelui Carol* depeşile şi documentele ce primise până în acel moment în privinţa candidaturei sale.

In aceeaş zi de 7/19 Aprilie Principele Carol are o intrevedere cu Regele Wilhelm, căruia îi comunică vederile Comitelui de Bismarck în cestiunea candidaturei la Tronul României.

Regele în genere nu împărtăşeşte aceste vederi şi insistă asupra dificultăţilor ce se opun intreprinderei. El crede că e mai prudent a aşteptà rezultatul Conferinţei din Paris. După părerea sa,

chiar dacă Conferința ar fi favorabilă; tot rămâne încă considerațiunea gravă, că e nedemn pentru un principe din Casa de Hohenzollern a se pune sub Suzeranitatea Sultanului.

La aceasta, *Principele Carol* răspunde: — «*Sunt gata de a recunoaște pentru moment suzeranitatea turcească, cu rezerva secretă de a mă liberà de ea cu arma în mână și de a cucerì pe câmpul de răsboiu întreaga Independință pentru țara care m'a ales astăzi; și rog să fii convins că voiu face totdeauna onoare numelui meu, ori și unde și în orice situațiune m'aș aflà*».

Regele Wilhelm acordă *Principelui Carol* un congediu pentru a merge la Düsseldorf, și îi zice la despărțire: — «*Dumnezeu să te ocrotească*!»

La orele 5, *Principele Carol* vizitează la Potsdam pe *Principele Moștenitor al Prusiei, care nu se pronunță cu desăvârșire în contra intreprinderei, dar se declară convins că Principele este la înălțimea sarcinei ce iea asupră-și.*

După această convorbire, *Principele Carol pleacă la Düsseldorf.*

*

Plebiscitul Principatelor-Unite Române pentru Alegerea Principelui Carol de Hohenzollern din 8/20 Aprilie 1866.

Numim Principe Suveran al Principatelor-Unite Române, cu drept de Moștenire, pe Alteța Sa Principele Carol-Ludovic de Hohenzollern-Sigmaringen sub numele de Carol I.

Noi subsemnații Membri ai Inaltei Comisiuni pentru numărarea voturilor Plebiscitului dela 30 Martie 1866, am constatat că alegerea Alteței Sale Principelui Carol-Ludovic de Hohenzollern-Sigmaringen ca Suveran al Principatelor-Unite Române, cu drept de moștenire, a întrunit *685.969* voturi afirmative, contra *224* voturi negative.

Pentru încredințarea căreia am semnat:

— Primatul României Nifon. — Primul Prețedinte al Curții de Casație, V. Sturdza.

— Prețedintele Curții Criminale dela Curtea de Casație — Al. Catargiu.

— Prețedintele Secției Civile dela Curtea de Casație — E. Predescu.

— Vicepreședintele Consiliului de Stat — I. G. Florescu.

— Prețedintele Curții de Conturi — A. Romalo.

— Șeful Diviziei teritoriale — Colonelul D. Kretzulescu.

— Decanul Facultății de Drept — C. Bozianu.

— Prețedintele Consiliului, Ministru al Afacerilor Străine — Ion Ghica.

In 8/20 Aprilie, Principele Carol-Anton de Hohenzollern adresează din Düsseldorf următoarea telegramă Comitelui de Bismarck:

«Las la absoluta apreciere a Excelenței Voastre de a trimite Ministrului la Constantinopole instrucțiunile ce veți crede de cuviință, pentru a hotărî, *dacă audiența, ce fiul meu Anton ar cere eventual dela Sultan, ar fi admisibilă sau inoportună.*»

In 9/21 Aprilie, Comitele de Bismarck adresează din Berlin următorul răspuns Principelui Carol-Anton de Hohenzollern la telegrama din 8/20 Aprilie:

«Telegrama Alteței Voastre Regale din 20 l. c. am crezut să o tâlcuesc astfel, că lăsați la aprecierea mea, dacă cererea unei audiențe eventuale a Principelui Anton făcută Sultanului ar fi considerată din punctul de vedere politic ca potrivită sau nu.

«*După a mea supusă părere, ar bate la ochi dacă, în împrejurările actuale, fiul numit al Alteței Voastre Regale s'ar abțineà de a se prezentà Sultanului, în trecerea sa prin Constantinopole.* De aceea am încunoștințat pe Ministrul regal din Constantinopole, că nimic nu se opune în contra unei audiențe a fiului Alteței Voastre Regale la Impăratul Turcesc și l-am autorizat să facă demersurile necesare, dacă Principele Anton ar cere-o».

*

In 8/20 Aprilie, renumitul Profesor de istorie și Director al Arhivei Regatului Prusiei, *Max Duncker,* adresează *Principelui Carol-Anton de Hohenzollern* următoarea scrisoare:

«Aduc Alteței Voastre Regale cele mai respectuoase ale mele felicitări pentru alegerea Principelui Carol în Principatele Dunărene. Veți fi neîndoios pătruns de considerațiunile, ce nasc din toate părțile împrejurul unui eveniment atât de important. Mi-ați dat totdeauna o binevoitoare atențiune, și de aceea cred că pot să vă expun aprecierile mele.

«*Ieau ca punct de plecare, că originea cestiunei se află la Paris.* Acolo e voința serioasă de a stabilì naționalitatea românească, și convicțiunea că ea se poate fundà numai de un membru al unei Case princiare. Este acolo și intențiunea de a da Alteței Voastre Regale o dovadă de bunăvoință și totodată Prusiei o dovadă că sunt gata a sprijinì în criza actuală interesele ei. Poate că se mai are în vedere la Paris că, desemnând pe un principe prusian, se va izbutì, prin relațiunile intime dintre Prusia și Rusia, a hotărî și pe această din urmă Putere a primì Unirea Moldovei și a Valahiei sub un Principe Străin.

«Prusia nu are nici un interes a luà, în cestiunile ce i se ivesc în Orient, o poziţiune bine accentuată şi care ar prejudecà viitorul. Aceste cestiuni sunt pentru Prusia de o natură secundară. Prusia posedă într'însele oarecari mijloace şi echivalente, pe cari le poate oferì Angliei şi Rusiei, sau Franciei şi Austriei, după cum una ori alta dintre aceste Puteri s'ar arătà gata a sprijinì interese prusiane mai apropiate. Poate cinevà să-şi închipuească, de exemplu, un caz, în care ar puteà fi de dorit a abandonà Austriei Principatele Dunărene, ca compensaţiune pentru retragerea ei din Germania.

«Făcând abstracţiune do această necesitate a politicei prusiane, ar mai fi în contra primirei Coroanei şi faptul, că Alteţa Sa Principele Carol, chiar dacă Poarta ar admite Unirea sub un Principe Străin, nu ar puteà rămâneà Vasal al Porţii fără o schimbare radicală a tractatelor respective. In fine, nici că e nevoie de a mai amintì dificultăţile extraordinare ce se opun în Principatele Dunărene întărirei unui guvern regulat şi unei dinastii.

«*Cu toate aceste mi se pare că nu ar fi în interesul politicei prusiane de a rspinge cererea Românilor.*

«Este un avantaj că Austriacii văd peste tot locul inimici. Ziarele vieneze dovedesc că acest efect s'a şi produs.

«Mai departe Prusia, pe cât pot judecà lucrurile, are a ţineà socoteală de Francia în criza actuală a afacerilor orientale. Rusia vine numai în al doilea rând.

«Prusia trebue să se încerce a susţineà, în marginile posibilităţii, constituirea naţionalităţii româneşti, care se doreşte la Paris, pentru a atrage, de va fi cu putinţă, pe Impăratul Franciei spre constituirea naţiunei germane. Pentru concesiunea făcută, i s'ar cere un contraserviciu. Aceste consideraţiuni arată că ar fi indicat, ca primirea Coroanei Române să atârne de condiţiunea consimţimântului tuturor Puterilor, cari au semnat Tractatul de Paris şi Convenţiunea din 18 August.

«Fără de acest consimţimânt, stabilirea unui guvern regulat în Principatele Dunărene este imposibilă. Agenţii Puterilor cu opiniuni opuse vor mări dificultăţile interne până la imposibilităţi, şi se vor socotì îndreptăţiţi a aţâţà partidele în solda lor, unele în contra altora, şi în contra guvernului. Inscenarea tristă din Grecia, la care Guvernul Regelui Otto a fost expus prin luptele dintre partide, conduse de Ministrii Plenipotenţiari ai Angliei, Franciei şi Rusiei, s'ar repetà într'un grad mai mare în România. Dar mai departe: Rusia s'ar crede îndreptăţită a nu se mai socotì legată de Tractatul de Paris şi de constituirea Principatelor Dunărene prin acest Tractat şi prin Convenţiunea din 1858, îndată ce Franţa, sau Franţa şi Rusia, s'ar retrage unilateral din hotărîrile formale ale acestor acte internaţionale. Rusia atunci ar reclădì Sevastopolul, ar reînfiinţà flota Mărei Negre şi, în împrejurări date, ar luà din nou în stăpânire teritoriul cedat dela gurile Dunărei.

«Astfel apare indispensabil prealabilul consimţimânt al tuturor Puterilor. Cestiunea românească nu poate fi considerată şi rezolvată în mod singuratec, ci în legătură cu actualul sistem al politicei prusiene. Această cestiune nu prezintă prin ea însăş o greutate îndestulătoare, pentru ca, urmărindu-se în mod unilateral şi deosebit, situaţiunea europeană favorabilă să fie pusă în joc.

«Austria cu greu se va mai aflà într'o situaţiune de dezastru intern şi de izolare europeană, ca în momentele actuale. Este cert că nici Anglia, nici Rusia nu vor împiedicà Prusia de a rezolvà reforma confederaţiunei germane, că Rusia din contră e mai aplecată a exercità asupra Austriei o presiune în favoarea Prusiei, că Prusia poate aveà pe Italia ca un aliat, care nu-i va sta totdeauna la dispoziţiune. In fine, Guvernul lui Ludovic Napoleon este, din toate guvernele ce se pot succede în Franţa, cel mai puţin defavorabil unei reforme a Confederaţiunei Germane.

«*Impăratul s'a aşezat odată pe principiul naţionalităţilor. El a constituit Italia prin vot universal, a fundat însuş tronul său pe votul universal, tot astfel a împins România sub Cuza spre Unire, şi tot astfel are să o împingă mai departe, după acest sistem, până la deplina ei independinţă.*

«Cum ar puteà el să se încerce să împiedice, ca Prusia să constitueascà în acelaş mod naţiunea Germană? Dacă ar voì una ca aceasta, i-am opune o rezistenţă, lucrând în contra-i cu propriile lui arme, şi s'ar rădicà de sigur în contra unei întreruperi a acţiunei naţionale o agitaţiune naţională, care n'ar puteà fi oprità în mersul şi în rezultatele ei. Sudul Germaniei, cu Camera din Baden în frunte, se pronunţă de pe acum pentru reforma Confederaţiunei; tot astfel organe importante ale presei berlineze. Demonstraţiunile contrarii ale partidului progresist nu sunt de luat în serios. Aud că nu se vor opune, dacă conservatorii vor luà în mânile lor deslegarea problemelor naţionale, căci astfel lucrează pentru democraţie, şi dacă nu izbutesc sunt eliminaţi pentru totdeauna.

«Opiniunea mea este că Coroana României ar puteà fi primità, cu condiţiunea consimţimântului Puterilor Tractatului de Paris şi Convenţiunei din 18 August 1858. Această primire ar ajutorà sistemul politicei actuale şi nu l-ar zădărnicì. Prusia ar puteà declarà, cu această ocaziune, că-şi va da din parte-i toată silinţa de a obţineà consimţimântul neapărat al acelor Puteri.

«Am expus în cele de mai sus o opiniune, precum ea se prezintă unei judecăţi obiective. De altfel nu posed nici o informaţiune diplomatică.»

*

In 9/21 Aprilie, Baronul Eder, Agent şi Consul general al Austriei, trimite d-lui Ion Ghica, Ministrul Afacerilor străine, următoarea scrisoare:

«Din ordinul Guvernului meu, am onoarea a vă transmite acì alăturat copia unei hotărîri luate de Conferinţă în şedinţa sa dela 4, luna curentă.

«Veţi vedeà în ea, că în faţa evenimentelor ce s'au săvârşit la Bucureşti, ea a socotit de cuviinţă să aştepte informaţiuni ulterioare, înainte de a se gândì la măsurile de luat.

«Conferinţa e prea puţin instruită despre împrejurările ce au însoţit ultimele acte ale Guvernului provizoriu, pentru a aprecià cu dreaptă judecată cauza şi însemnătatea lor. Astfel ea lasă toată răspunderea pe seama acelora cari le-au plănuit. Dar e foarte necesar ca nici Guvernul provizoriu, nici populaţiunile Moldo-Valahe să nu se înşele asupra adevăratei lor poziţiuni.

«In acelaş timp am ordinul a amintì Guvernului provizoriu Transacţiunile Internaţionale şi a-l sfătuì să se abţie dela orice act care ar tinde să schimbe relaţiunile ce există între Principate şi Curtea Suzerană.

«Dar tot ceeace se va face de către noua Adunare ca reprezintând dorinţele populaţiunilor, în conformitate cu aceste relaţiuni şi cu aceste înţelegeri internaţionale, va fi obiectul unei atenţiuni binevoitoare din partea Puterilor reprezintate în Conferinţă şi necontenit inspirate de dorinţa de a ajunge la o stare de lucruri, care să întărească odihna, bunăstarea şi prosperitatea Principatelor Moldo-Valahe.

«Vă rog să aduceţi la cunoştinţa Guvernului provizoriu hotărîrea acì anexată.

«Binevoiţi a primì, Domnule Ministru, asigurarea înaltei mele consideraţiuni.»

*

In 10/22 Aprilie, d-l Ion Ghica, Preşedintele Consiliului şi Ministrul Afacerilor străine, trimite următoarea scrisoare d-lui Ion Brătianu:

«Am onoare a vă trimite acì alăturat două scrisori—una destinată Alteţei Sale Regale Principelui Carol-Anton de Hohenzollern—şi cealaltă Augustului său fiu, Principelui Carol-Ludovic, Alesul naţiunei române.

«Sunteţi invitat a îmmânà personal aceste scrisori şi a sta la dispoziţiunea şi la ordinele A. S. Principelui Carol-Ludovic.

«Imi fac o adevărată plăcere a vă anunţà în acelaş timp, că continuaţi şi sunteţi confirmat în misiunea de membru al Deputaţiunei delegate de diferitele Corpuri, pentru a notificà dorinţa naţiunei.

«Indată ce vor fi sfârşite formalităţile ce rămân de îndeplinit pentru a da actului rezultat din Plebiscit caracterul cerut pentru validitatea lui, veţi aveà a vă unì cu d-nii Manolache Costache Epureanu, Ludovic Steege şi Ioan Bălăceanu, pentru a îndeplinì, atât pe lângă Alteţele lor, cât şi pe lângă Curţile Puterilor garante, misiunea patriotică cu care sunteţi însărcinaţi.

«Urgenţa împrejurărilor şi simţimântul ce de sigur aveţi despre această urgenţă mă dispensează a insistà asupra necesităţii unei plecări imediate.

«Primiţi cu această ocaziune, împreună cu expresiunea dorinţelor mele pentru un succes, la care cu toţii ţinem, asigurarea înaltei mele consideraţiuni.»

In *9/22 Aprilie*, Scrisoarea lui *Ion Ghica*, Preşedintele Consiliului şi Ministru al Afacerilor străine, adresată *Principelui Carol-Anton de Hohenzollern:*

«*Alteţă Regală !* Subsemnatul Preşedinte al Consiliului şi Ministru al Afacerilor străine al României, luând în dreaptă consideraţiune votul solemn prin care poporul român, stăruind într'o dorinţă care trebue să realizeze tăria şi stabilitatea sa, *a ales în mod solemn pe calea unui Plebiscit un Principe Străin, cu titlu ereditar, în persoana Alteţei Sale Principelui Carol-Ludovic de Hohenzollern, Augustul Vostru fiu, sub numele de Carol I* — s'a grăbit a provocà numirea unei deputaţiuni, însărcinate a depune în mânile Sale Actul, care constată această dorinţă şi a solicità consimţimântul Alteţei Voastre Regale pentru această acceptare. Subsemnatul are deci onoarea a recomandà primirei Voastre binevoitoare pe onorabilii membri ai acestei Deputaţiuni—pe d-nii Ioan Balaceanu, Ion Brătianu şi Ludovic Steege.

«Subsemnatul ar fi prea fericit a sperà că Alteţa Voastră Regală şi Alteţa Sa Principele Carol-Ludovic veţi binevoì a îndeplinì o dorinţă îndreptăţită atât prin calităţile personale ale Alteţei Sale, Augustului Vostru fiu, prin virtuţile şi strălucirea Casei Sale, prin prestigiul foarte firesc ce se leagă de ea, cât şi prin toate convenienţele de natură a atrage aprobarea Puterilor ce se interesează cu adevărat de soarta României.

«Exprimând o speranţă care îi este atât de scumpă, subsemnatul are onoarea a fi, cu cel mai profund respect, al Alteţei Voastre Regale prea umilit şi prea supus servitor.

In 10/22 Aprilie, Ion Ghica adresează Comitelui de Bismarck următoarea scrisoare:

«Poporul român, stăruind în dorinţa a cărei realizare îi pare singurul mijloc de a-şi da puterea şi stabilitatea ce-i lipsesc, a ales în mod solemn printr'un Plebiscit, ca Suveran al României, cu titlu ereditar pe A. S. Principele Carol-Ludovic de Hohenzollern, sub numele de Carol I.

«Legăturile ce unesc pe Alesul naţiunei române cu glorioasa familie a Prusiei au deşteptat în inimile noastre convingerea de a vedeà întemeindu-se la Dunărea de jos o Dinastie, care să ilustreze naţiunea noastră şi familia de Hohenzollern.

«Acest Plebiscit s'a exprimat prin 685.969 de voturi afirmative, față de 224 voturi negative.

«Luând în considerațiune acest vot solemn, subsemnatul, Președinte al Consiliului, Ministrul Afacerilor străine, s'a grăbit a provocà numirea unei Deputațiuni însărcinate a depune în mânile Alesului țărei Actul care constată această dorință.

«Recomandând binevoitoarei Voastre primiri pe membrii Deputațiunei — d-nii Ioan Balaceanu, Ion Brătianu, Ludovic Steege, — invitați a expune acest fapt Excelenței Voastre, subsemnatul speră că Guvernul M. S. Regelui Prusiei nu va vedeà într'însul decât un act în conformitate strictă cu stipulațiunile ce garantează poporului român liberul exercițiu al dreptului său intern și o soluțiune care n'ar puteà să-i atragă o dezaprobare generală, fiind ea menită să aibă de efect, precum Principatele se așteaptă, a asigurà pentru totdeauna liniștea și prosperitatea lor, la care Turcia și Puterile Garante sunt interesate ca și noi.

«Subsemnatul ar fi fericit a sperà, că Guvernul M. S. Regelui Prusiei va binevoì să favorizeze o dorință, a cărei realizare, asigurând și bunăstarea României, nu poate decât să adaoge încă recunoștința ce ea datorește Guvernului M. S. Regelui Prusiei pentru toată grija ce el a arătat, în diverse împrejurări, Principatelor-Unite.»

In 10/22 Aprilie, Ion Ghica, Președintele Consiliului și Ministru al Afacerilor străine, trimite următoarea scrisoare d-lui Drouyn de Lhuys, Președintele Conferinței din Paris și Ministru al Afacerilor străine al Franciei:

«După declarațiunea oficială, prin care d-l Ministru al Afacerilor străine al M. S. Regelui Leopold II a făcut cunoscut Delegaților Principatelor-Unite, că A. S. Monseniorul Comite de Flandra a crezut că nu poate răspunde la chemarea noastră; poporul român, stăruind într'o dorință, a cărei realizare îi pare singurul mijloc de a-i da tăria și stabilitatea ce-i lipsesc, a ales în mod solemn, pe calea unui Plebiscit, un Principe Străin ca Suveran al Principatelor-Unite, cu titlu ereditar, în persoana A. S. Principelui Carol-Ludovic de Hohenzollern, sub numele de *Carol I.*

«Acest Plebiscit s'a exprimat prin 685.900 de voturi afirmative, față cu 224 voturi negative.

«Luând în considerațiune acest vot solemn, subsemnatul, Președinte al Consiliului, Ministru al Afacerilor străine, s'a grăbit a provocà numirea unei Deputațiuni însărcinate a depune în mânile Alesului țărei Actul, care constată această dorință.

«Recomandând binevoitoarei voastre primiri pe membrii Deputațiunei in-

vitați a vă expune acest fapt, subsemnatul vă roagă ca, în calitatea voastră de Preşedinte al Conferinței din Paris, să binevoiți a comunică acest fapt Domnilor reprezintanți ai Puterilor chemate a hotărî în privința dorințelor noastre. Subsemnatul speră că Excelența Voastră şi colegii săi nu vor vedeà în aceasta decât un Act în conformitate strictă cu Stipulațiunile ce garantează poporului român liberul exercițiu al dreptului său intern şi o soluțiune, care nu va puteà decât să atragă deplina lor aprobare, fiind menită, precum Principatele-Unite se aşteaptă, a pune capăt unei stări de lucruri de natură a produce turburare în spirite şi a compromite o linişte, la care Turcia şi Puterile Garante sunt interesate ca şi noi.»

O notă identică s'a adresat de *Ion Ghica — Principelui Gorceakoff*, Vicecancelarul Imperiului Rusiei, — *Comitelui de Mensdorf-Pouilly*, Ministrul Afacerilor străine al Austriei, — *Comitelui Russel*, Ministrul Afacerilor străine al Marei Britanii, — şi *Generalului La Marmora*, Preşedintele Consiliului de Ministri al Italiei.

*

Conferința a şasea din 12/24 Aprilie se încheie prin o Declarațiune pe care Consulii dela Bucureşti vor fi însărcinați a o remite Guvernului provizoriu.

Remarcabil este că în această cestiune Turcia nu are nici un reprezintant la Bucureşti, cu toate că şi în această a şasea şedință, toți membrii Conferinței declară că vor cere instrucțiuni dela Curțile lor, şi iarăş se amână Conferința până în ziua când aceste instrucțiuni vor sosì.

Protocolul VI al Conferinței din Paris din 12/24 Aprilie 1866.

Imputernicirile d-lui Ambasador al Turciei sosindu-i dela ultima şedință încoace, ele sunt prezintate Conferinței şi recunoscute în bună şi cuvenită formă.

D-l Plenipotențiar al Rusiei zice că şi-a permis a provocà întrunirea Plenipotențiarilor, pentrucă *a primit ordinul de a le celì o depeşă, care expune vederile Guvernului său şi de a cere înscrierea ei în Protocol.* Această comunicare, care poartă *data de 4/16 Aprilie*, este următoarea:

«Depeşile Excelenței Voastre dela 28 Martie (9 Aprilie), relative la cestiunea Principatelor Dunărei, au fixat atențiunea Maiestății Sale Impăratului. Depeşile expun situațiunea aşà cum se prezintă, după cele trei dintâi şedințe ale Conferinței.

«Am ordinul Augustului nostru Stăpân de a precizà punctul de vedere sub care noi privim cestiunea. Dacă ne-am pus din capul locului pe terenul Convențiunei dela 1858, aceasta e numai ca un punct de plecare, de care trebue în mod necesar să se lege orice examinare, în Conferință, a poziționei Principatelor.

«Dar nu pot să vă repet deajuns şi d-voastră nu puteţi întrebuinţà indestulă claritate întru a constatà, că noi n'avem nici o hotărîre luată, nici pentru, nici contra Unirei.

«Antecedentele noastre mărturisesc aceasta destul de clar, ca să nu mai am trebuinţă de a insistà asupra acestui punct.

«Noi am fost cei dintâi a pune bazele Unirei Administrative a Moldovei şi a Valahiei, într'un timp când noi eram singurii a ne ocupà de soarta lor în înţelegere cu Curtea Suverană. Am aderat la acest principiu în Congresul dela 1856 şi în Conferinţele următoare, crezând că această fuziune a intereselor celor două Principate ar fi folositoare pentru prosperitatea lor.

«Cu toate acestea, încă din anul 1858 şi mai târziu în 1859 şi în 1861, noi am semnalat inconvenientele ce prezintă în ochii noştri modul cum această fuziune s'a săvârşit.

«Prevestiam că va ieşi rău o operă bazată pe iluziuni, pe reticenţe şi pe obscurităţi.

«Ne-am învoit la ea ca la o transacţiune, menită a îndreptà încurcături mai mari, şi ca la o experienţă de făcut.

«Actualmente experienţa e făcută. Ea e dinaintea ochilor Moldo-Valahilor şi a Puterilor cari se interesează de soarta lor.

«Aprecierile pot fi deosebite în această privinţă. Dar există fapte vizibile incontestabile.

«Dezordinele administraţiunei Principelui Cuza, căderea sa, aclamaţiunile unanime ce au însoţit căderea, mizeria ţărei, foametea pricinuită de Legile Agricole ce el a promulgat, abuzurile, delapidările de tot felul, cari au fost semnalate, sunt de notorietate publică.

«Dacă aceste fapte nu sunt conchizătoare, cel puţin trebue să facă pe Puteri cari, ca şi noi, se interesează de bunăstarea Principatelor, a fi la îndoeală, dacă Unirea a avut fructele folositoare ce se aşteptau dela ea. Această îndoeală s'a prezintat poate şi în spiritul Moldo-Valahilor.

«Şi aici aprecierile pot fi deosebite, dar faptele vorbesc. Măsurile administrative, militare şi de poliţie, luate de către Guvernul provizoriu din Moldova, de sigur că nu arată o completă unanimitate în dispoziţiunile celor două Principate, în ceeace priveşte Unirea.

«Deci convingerea noastră profundă este că cea dintâi datorie a Conferinţei este a rezolvà îndoelile şi nu a le perpetuà.

«Atâta vreme cât erà de făcut o încercare, Conferinţa a putut, a trebuit poate, să primească această bază nesigură pentru opera ce aveà să întemeieze. Noi ne-am asociat la ea fără a ne face iluziuni.

«Astăzi, în faţa rezultatelor constatate, noi nu credem că Puterile pot să

consimtă a prelungi această obscuritate. Rusia, ca putere limitrofă, ar puteà mai puţin ca oricare altă să aprobe ca să se clădească în întunecime.

«Ceeace dorim noi, înainte de orice şi în mod excluziv, este lumina. Această lumină nu poate fi obţinută decât printr'un nou recurs la votul celor două Principate, vot înconjurat de toate garanţiile ce pot să-i asigure sinceritatea.

«Am înţelege cu atât mai puţin ca Conferinţa să ezite a căutà lumina în acest izvor, cu cât Unirea n'a încetat de a fi în dorinţele Moldo-Valahilor, precum alte Cabinete înclină a crede, după propriile lor date; ea ar primì dintr'un astfel de vot o nouă şi strălucită confirmare care ar răsipì orice nesiguranţă şi ar pune la adăpost conştiinţa şi responsabilitatea Puterilor.

«N'am puteà admite, într'un asemenea caz, temerea că un recurs la votul populaţiunilor poate să aducă o agitaţiune periculoasă.

«Dacă unanimitatea există, ea se va manifestà fără piedică. Dacă agitaţiuni sunt de temut, aceasta însemnează că acea unanimitate nu există, şi atunci e pentru Conferinţă un motiv îndestulător pentru a dorì să se lumineze.

«Dar pentru ca votul să fie sincer, prima condiţiune cerută este, ca nici o nesiguranţă să nu fie lăsată populaţiunilor Moldo-Valahe, în ce priveşte limitele între cari trebue să se ţie dorinţele lor, ca să se poată împăcà cu poziţiunea de drept ce Tractatele hotăresc şi pe care Puterile înţeleg s'o mănţină.

«Avem convingerea că această nesiguranţă este cauza principală a nestabilităţii, a agitaţiunilor şi a pornirilor, cari s'au produs în aceste ţări şi cari au făcut şi vor face încă imposibil orice guvern regulat. S'a lăsat să se nască în spiritul populaţiunilor speranţa de a ajunge la independinţă sub un Principe Străin.

«Sub această impresiune, ele au întrunit voturile lor asupra Principelui Cuza, în speranţă că această Unire, la început provizorie, ar conduce la Unirea definitivă, care ea însăş nu ar fi decât îndrumarea către independinţa sub un Principe Străin.

«Orice guvern care nu ar realizà acest scop suprem ale aspiraţiunilor lor, evident că n'ar fi în ochii populaţiunilor decât un provizorat fără prestigiu şi fără garanţie de stabilitate.

«Totuş Puterile consideră acest rezultat final ca incompatibil cu Tractatatele, cari au regulat echilibrul Orientului şi au consfinţit Integritatea Imperiului Otoman şi, de aceea, ele nu sunt dispuse a asigurà Principatelor realizarea lui.

«Aceasta este o poziţiune echivocă, ce din parte-ne n'am puteà-o primì.

«Este clar în ochii noştri, că atâta vreme cât populaţiunile Moldo-Valahe vor aveà speranţa de a ajunge la independinţă sub un Principe Străin, atâta vreme cât atitudinea Conferinţei va fi de natură a le lăsà să creadă, că această combinaţiune, a cărei încercare a fost primul act al Guvernului

provizoriu, nu întâmpină altă piedică decât refuzul candidatului asupra căruia s'a fixat alegerea, dar că o altă încercare ar puteà fi mai fericită, populațiunile vor fi aduse să mănțină Unirea cu toate inconvenientele sale, ca o scară necesară pentru a atinge încoronarea aspirațiunilor lor.

«Deci în aceste condițiuni ar fi imposibil a se bizuì pe un vot sincer în cestiunea Unirei.

«Așà dar, dacă Puterile întrunite în Conferință doresc, ca și noi, să asigure Principatelor o organizare stabilă, conformă cu nevoile și cu dorințele lor reale și care să împace cerințele bunăstărei lor cu poziționea politică ce Tractatele existente le-au dat lor; calea de urmat ni se pare că este a rezolvà, înainte de orice, în mod neted și categoric, cestiunea Principelui Străin, pentru ca populațiunile moldo-valahe să fie cu desăvârșire lămurite asupra limitelor între cari ele au să-și exprime dorințele lor; în sfârșit a consultà aceste dorințe separat în cele două Principate, prin votul unor Adunări alese într'acest scop, în afară de orice presiune morală sau materială, fie din lăuntru, fie din afară, sub controlul neadormit și nepărtinitor al Consulilor străini.

«In urmă Conferința va fi în măsură de a se pronunțà cu toată siguranța conștiinței și în plină cunoștință de cauză.

«Aceasta este profesiunea noastră de credință. Ea ne este dictată de tradițiunile noastre simpatice pentru Principate, de interesele noastre ca Putere limitrofă și de datoriile noastre de Putere Europeană interesată la liniștea Orientului.

«Am fi fericiți a o vedeà împărtășită de celelalte Cabinete.

«Augustul nostru Stăpân vă ordonă a ceti depeșa aceasta în Conferință și a cere alipirea ei la Protocol. Ținem a se constatà că Rusia nu urmărește în această cestiune decât un scop imparțial, fără reticențe, fără gând ascuns, fără idei preconcepute, că ea nu are în vedere decât o operă trainică, întemeiată și pe dorințele reale ale Principatelor și pe necesitățile dreptului internațional, și că ea respinge orice parte de responsabilitate într'o operă trecătoare, care ar tinde să perpetueze printre Moldo-Valahi niște iluziuni irealizabile, și să-i mănțină într'o stare de anarhie, care ar lăsà viitorului drept moștenire germenele unor grave complicațiuni.»

D-l Baron de Budberg adauge că, în rezumat, după părerea Guvernuluî său, ar fi vorba, în primul loc, de a înlăturà formal Alegerea unui Principe Străin, apoi a consultà populațiunile, chemându-le să voteze separat — în Valahia și în Moldova.

D-l Plenipotențiar al Franciei, întrebând dacă cinevà ar dorì să ieà cuvântul asupra acestei propuneri, d-l *Plenipotențiar al Marei Britaniei* exprimă dorința ca d-l Ambasador al Turciei să facă cunoscut modul său de a vedeà.

D-l Plenipotenţiar al Turciei amintеşte rezervele ce a făcut dela început contra eventualităţii unui Principe Străin. Conferinţa a crezut că trebue să amâne soluţiunea acestei cestiuni. Un Principe Străin a fost proclamat pentru a doua oară în Principate. Safvet Paşa adaoge că a primit instrucţiuni în privinţa acestui incident, şi nu poate decât să stăruească în declaraţiunile sale anterioare.

D-l Comite Cowley întreabă dacă propunerea prezintată de Rusia ar trebui să aibă ca consecinţă — anularea a tot ce s'a făcut până în prezent în Principate; şi la răspunsul afirmativ al d-lui de Budberg, întreabă — ce ar fi de făcut dacă Guvernul provizoriu ar refuzà să considere ca neavenite măsurile luate de dânsul.

D-l Plenipotenţiar al Rusiei răspunde că s'ar găsì atunci în cazul prevăzut de Protocolul din 6 Septemvrie 1859; adică ar fi locul atunci de a se trimite la Bucureşti un Comisar Otoman cu Delegaţi ai Puterilor Garante. Pentru moment, trebue să se avertizeze Guvernul provizoriu, ca să iasă din drumul fals pe care a fost lăsat să intre.

D-l Plenipotenţiar al Marei Britaniei observând că, dacă Comisarul şi Delegaţii trimişi la Bucureşti nu ar fi ascultaţi, ar fi nevoie să se facă un pas mai mult, — d-l Baron de *Budberg* aminteşte că acest caz a fost în adevăr prevăzut în transacţiunile precedente, — şi *Safvet Paşa* citeşte pasagiul din Protocolul dela 1859, care prevede că Delegaţii şi Comisarul, dacă nu se dă ascultare intervenţiunei lor — «vor face cunoscut Domnitorului, că faţă de refuzul de a li se da ascultare, se va avizà la întrebuinţarea mijloacelor de constrângere; şi că în acest caz Poarta se va înţelege fără întârziere cu Reprezentanţii Puterilor Garante la Constantinopole asupra măsurilor ce vor fi de luat.» —

D-l Plenipotenţiar al Rusiei adaoge că în genere toţi s'au referit la acest articol. Socoate de altmintrelea, că o voinţă unanimă exprimată de Conferinţă ar fi de ajuns, ca să asigure executarea hotărîrilor ce ea ar luà. Insistă ca Conferinţa să transmită la Bucureşti o Declaraţiune, care să fixeze limitele între cari populaţiunile vor trebui să se mărginească pentru a-şi exprimà dorinţele lor.

D-l Plenipotenţiar al Franciei zice că ceeace se cere Conferinţei i se pare că a fost dejà făcut, în măsura posibilităţii. Hotărîrea adoptată şi transmisă la Bucureşti, după propunerea d-lui Plenipotenţiar al Angliei, n'a avut alt obiect decât de a amintì Guvernului provizoriu şi populaţiunilor Moldo-Valahe, că au a se conformà stipulaţiunilor internaţionale. Cât despre a doua parte a propunerei Rusiei, ea are ca obiect de a face separaţiunea electorală; *d-l Drouyn de Lhuys nu poate deci decât să amintească ceeace a zis, într'o altă şedinţă, contra unei combinaţiuni, care are gravul inconvenient*

de a prejudecà soluţiunea cestiunei, şi anume de a şti dacă Unirea va fi sau nu mănţinută. Se propune ca Deputaţii moldoveni să formeze o Adunare deosebită şi să voteze în Moldova; dar faptele cari, foarte de curând, s'au petrecut la Iaşi, nu sunt oare de natură a provocà îndoeli asupra sincerităţii şi libertăţii voturilor în acest Principat? D-l Plenipotenţiar al Franciei se crede deci mai mult decât oricând întemeiat a mănţineà observaţiunile sale precedente; mai mult încă, sistemul ce a avut ocaziunea să prezinte ar satisface toate interesele, pentrucă, ţinând socoteală, într'o dreaptă măsură, de demonstraţiunile de atâtea ori repetate în trecut în favoarea Unirei, acel sistem ar asigurà garanţiile dorite Moldovenilor, cari ar voì astăzi să se pronunţe într'un sens contrar. D-l Drouyn de Lhuys n'ar puteà deci să revină asupra celor ce a zis în această privinţă şi să dea aprobarea sa unui mod de procedare ce îi pare în dezacord cu adevărata stare de lucruri. Cât despre eventualitatea privitoare la Principele Străin, aceasta se găseşte cuprinsă în Hotărîrea adoptată de Conferinţă în 4 Aprilie, şi d-l Plenipotenţiar al Franciei nu crede că e necesar a se face mai mult în această privinţă.

D-l Plenipotenţiar al Rusiei întreabă, dacă nu ar fi nimerit să se redacteze nişte instrucţiuni, cari să se adreseze Agenţilor respectivi ai Puterilor în Principate, pentru a le recomandà să vegheze, ca operaţiunile electorale să se facă în mod regulat.

După scurte explicaţiuni schimbate între d-l *Comite de Goltz* şi câţivà dintre colegii săi asupra cestiunei de a şti în ce măsură ultimul Plebiscit a putut să modifice caracterul nouăi Adunări convocate de Guvernul provizoriu, —

D-l Plenipotenţiar al Marei Britaniei observă că propunerea Baronului de Budberg, trebuind să aibă ca consecinţă anularea acestei convocări, poate că n'ar puteà fi aplicată fără a ajunge deadreptul la o intervenţiune armată; în ceeace-l priveşte, nu se crede autorizat a merge până acolo.

D-l Plenipotenţiar al Rusiei răspunde că recurgerea la măsuri de constrângere n'ar fi decât al doilea pas; mai întâiu nu e vorba decât a reproduce în termini mai clari şi mai formali hotărîrea dela 4 Aprilie.

D-l Plenipotenţiar al Franciei, ca şi d-l Comite Cowley, nu poate aderà la un demers, care ar ajunge la o intervenţiune. Mai mult încă, el n'ar puteà să se pronunţe în mod definitiv în contra Principelui Străin, fără a cunoaşte rezultatul operaţiunilor electorale începute în acest moment sau aproape de a se începe în Principate, şi fără a fi în măsură de a aprecià, dacă combinaţiunea finală, produsul unor elemente aşà de complicate, va răspunde într'un mod satisfăcător la interesele politicei generale şi la ale ţărei puse sub Garanţia Puterilor. Cât despre formarea a două Adunări, el o res-

pinge, pentrucă, cum a mai spus-o, nu se crede nici de cum autorizat a se asocià la o măsură care, fără a ţineà socoteală de trecut, pune în discuţiune mănţinerea Unirei. De altmintrelea, alegeri separatiste s'ar puteà oare face cu Guvernul ce este astăzi la Bucureşti şi care e partizan declarat al sistemului Unirei? Ar trebuì deci schimbat, şi în acelaş timp anulat tot ce s'a făcut de el; evident că aceasta ar fi o cauză de complicaţiuni, care ar conduce la intervenţiune, si Guvernul Impăratului doreşte ca să nu ajungă lucrurile la această extremitate.

D-l Plenipotenţiar al Rusiei zice că toţi Plenipotenţiarii voesc, fără îndoeală, ca voturile să fie date cu sinceritate. Deci, e vorba de a se şti care dintre două sisteme este acela, care ar oferì cele mai bune garanţii de sinceritate? In toate cazurile, ar trebuì declarat mai dinainte, că Conferinţa exclude Principele Străin; fără aceasta, Conferinţa va continuà a se învârtì într'un cerc viţios. Atât timp, cât să va lăsà populaţiunilor speranţa de a aveà un Principe Străin, e clar că vor votà necontenit în acest sens; ar fi altmintrelea, dacă Conferinţa s'ar pronunţa în termini formali.

D-l Plenipotenţiar al Marei Britaniei zice că, dacă ar fi a se conformà Tractatelor, n'ar mai fi îndoeală; — ar trebuì alegeri separate.

D-nii Plenipotenţiari ai Franciei şi Italiei răspund d-lui Comite Cowley că, dela Tractate încoace, au fost fapte împlinite şi alte stipulaţiuni internaţionale, de cari încă trebue ţinută socoteală.

D-l Plenipotenţiar al Prusiei aminteşte că, alături cu cestiunea Principelui Străin, este aceea de a se şti, dacă operaţiunile electorale dejà în curs de execuţiune vor fi anulate şi dacă se vor provocà altele nouă. N'ar fi mai bine a se adresa Adunărei, care e pe punctul de a se întrunì, şi a-i notificà declaraţiunea Conferinţei?

D-l Plenipotenţiar al Rusiei răspunde că cestiunea Principelui Străin este, în ochii Guvernului său, prealabilă tuturor celorlalte şi că doreşte ca Conferinţa să se explice de pe acum cu Populaţiunile, cât şi cu Guvernul provizoriu din Bucureşti.

D-l Plenipotenţiar al Turciei aderă la observaţiunea d-lui de Budberg; cestiunea Principelui Străin este şi pentru el cea principală.

D-l Plenipotenţiar al Austriei exprimă părerea de rău, că nu s'au putut prevenì alegătorii dela început, declarându-le că nu trebue să numească decât un Domn pământean.

D-l Plenipotenţiar al Prusiei, făcând observaţiunea că Conferinţa n'a avut timpul pentru aceasta şi că a fost surprinsă de evenimente, —

D-l Plenipotenţiar al Rusiei recunoaşte aceasta, dar este de părere că s'ar puteà adresà astăzi Consulilor o Depeşă Telegrafică, pentru a face să se ştie la Bucureşti, că Puterile n'au renunţat nici decum la aplicarea Ar-

ticolului XIII al Convenţiunei dela 1858. Aceasta ar fi o măsură, la care toată lumea se poate asocià.

D-l Plenipotenţiar al Franciei crede că ar fi mai bine a rămâneà la hotârîrea adoptată în şedinţa dela 4 Aprilie. *In orice caz, nu poate admite a priori nici excluderea Principelui Străin, nici Separaţiunea; şi declină din capul locului răspunderea demersurilor ce pot conduce la întrebuinţarea măsurilor de constrângere.*

D-l Plenipotenţiar al Austriei se teme că dacă Curţile Garante nu au grija de a se gândì la ce e de făcut, vor izbucnì inevitabil complicaţiuni şi dezordine, cari vor pune Puterile limitrofe în obligaţiunea de a se gândì, prin comună înţelegere şi pentru propria lor siguranţă, la luarea măsurilor ulterioare.

D-l Plenipotenţiar al Marei Britaniei crede că toţi sunt de acord asupra întregei cestiuni, aşà precum rezultà din hotărîrea, cu care toţi Plenipotenţiarii s'au unit în ultima şedinţă. Pentru ce d-l de Budberg ar refuzà să adere la sistemul unei singure Adunări, cu facultatea de vot separat pentru Deputaţii Moldoveni?

D-l Plenipotenţiar al Rusiei zice că n'ar puteà să facă aceasta, fără să refere Guvernului său, Depeşa ce i-a fost adresată reclamând două Adunări.

D-l Plenipotenţiar al Italiei, insistând asupra importanţei ce există, ca Conferinţa să iea o hotărîre chiar astăzi; — d-l *Principe de Metternich* se asociază la această dorinţa şi ar dorì mult, ca să fie posibil a o satisface, unindu-se cu părerea exprimată de d-l Plenipotenţiar al Franciei.

D-l Drouyn de Lhuys, după cererea câtorvà dintre colegii săi, propune un proiect de declaraţiune, a cărei redacţiune, după ce a dat loc la diverse observaţiuni din partea membrilor Conferinţei, e stabilită în terminii următori:

«Proiect de Declaraţiune a Conferinţei, pe care Consulii dela Bucureşti vor fi însărcinaţi a o remite Guvernului provizoriu:

«*Adunarea ce are să se întrunească la Bucureşti este chemată a procede la Alegerea de Domn. Alegerea nu va puteà cădeà decât asupra unui Pământean, după terminii Articolului XIII al Convenţiunei dela 19 August 1858.*

«*Dacă Majoritatea Deputaţilor Moldoveni din Adunare ar cere, ei vor aveà facultatea de a votà separat. In caz când Majoritatea Moldoveană s'ar pronunţà contra Unirei, acest vot ar aveà ca consecinţă separarea celor două Principate.*

«*Consulii sunt însărcinaţi a veghià în comun acord la libera exprimare a voturilor, şi vor semnalà Conferinţei orice atingere s'ar aduce liberei expresiuni.*»

Conferinţa hotăreşte ca această declaraţiune să fie adresată în numele său colectiv diferiţilor Agenţi la Bucureşti.

S'a convenit, afară de aceasta, ca fiecare Plenipotenţiar să supună Proiectul fără întârziere Guvernului său, şi că Conferinţa se va întruni din nou, de îndată ce toţi membrii săi vor primi Instrucţiunile Curţilor lor.

D-nii Plenipotenţiari ai Austriei, Marei Britanii, Franciei, Italiei, Prusiei şi Turciei anunţă că Guvernele lor au aderat la propunerea făcută în şedinţa dela 28 Martie, de a prelungi cu cinci ani durata Comisiunei Europeane a Dunărei de jos. D-l Baron Budberg face aceeaş declaraţiune, adăogând că Guvernul său adoptă acest termin ca ultimul, care în nici un caz nu trebue să fie depăşit.

«In ceeace priveşte propunerea făcută de Comitele Cowley de a întinde până la Brăila autoritate Comisiunei Europeane, Plenipotenţiarii nu sunt încă în măsură a face cunoscută opiniunea Guvernelor lor, cărora ei au referat.

In *13/25 Aprilie D-na Baroneasa de Franque trimite Principelui Carol de Hohenzolern* la Düsseldorf următoarea scrisoare:

«Noutăţile nu sunt atât de favorabile, pe cât sperasem. Dacă aş fi putut porni aseară, aş fi adus eu însămi telegrama închisă în această scrisoare care va sosi mâne dimineaţă, de nu chiar astăseară. — Se pare că Consiliul de Ministri s'a ţinut astăzi, căci telegrama a pornit din Paris la o oră, la care Consiliul de ordinar e terminat.—Această telegramă nu răspunde decât la cestiunea pusă de mine, şi anume — *dacă Impăratul ar încuviinţà un fapt împlinit, dacă l-ar susţineà în mod secret sau pe faţă şi dacă ar da oarecari garanţii, în caz când Principele Carol s'ar hotărî să primească îndată Suveranitatea, ce i se oferă, şi să se ducă în mod secret în România, sau direct, sau pornind pe o corabie dintr'un port francez.* — Iată în puţine cuvinte punctul la care se răspunde. In ce priveşte celelalte cestiuni, ele devin firesţe secundare, din momentul răspunsului de neprimire sau puţin favorabil făcut primului punct, baza tuturor celorlalte. *E probabil că mi se vor face în zilele acestea comunicări amănunţite prin scrisoare.* Indată ce o scrisoare va sosì, fără întârziere, precum sperez şi cu informaţiuni mai multe, voiu comunicà-o imediat, să nu vă îndoiţi un moment, sau venind singură la Düsseldorf sau prin scris, dacă ora ar fi prea înaintată ca astăzi.— Sunt foarte întristată de aceste împotriviri, cel puţin pentru *momentul actual*, căci situaţiunile politice se schimbă iute, pe cât mi se pare. — In tot cazul sunt la ordinele Alteţei Voastre în orice moment şi în orice împrejurare.»

Telegrama d-nei Matilda Drouyn de Lhuys, adresată din Paris Baronesei de Franque la Ramersdorf:

«Lucrul e imposibil. Trebue să vă abţineţi a realizà planul, de care îmi

vorbeşti. Acesta este avizul marelui advocat, care a fost consultat şi care nu ar puteà primì apărarea acestei afaceri.»

In urma telegramei de mai sus, Baroneasa de Franque a primit următoarea scrisoare a d-nei Mathilda Drouyn de Lhuys:

«*Precum v'am spus, Guvernul francez nu ar dorì mai bine decât să vadă pe Principele Carol Suveran al Provinciilor-Unite; însă un articol formal al Tractatelor interzice Alegerea unui Principe Străin. Pentru a revocà acest articol, ar trebuì consimţimântul luturor semnatarilor. Mai toate se pronunţă într'un sens contrar, şi Turcia e bine hotărîtă a nu da investitura.*

«Planul pe care mi-l comunicaţi ar fi deci absolut o aventură, nedemnă de persoana în cestiune. Francia nu l-ar puteà sprijinì în nici un mod.»

In 13/25 Aprilie, Colonelul de Rauch adresează din Berlin scrisoarea următoare Principelui Carol-Anton de Hohenzollern:

«După o telegramă a Comitelui de Goltz, *Conferinţa din Paris* a hotărît cu cinci în contra trei voturi, că Adunarea ce se va întrunì la Bucureşti va păşì la alegerea unui Domn Pământean. *Românii se opun până acum.* Ei persistă a fi pentru un Principe Străin şi mănţin Alegerea în persoana Principelui Carol. *Francia a declarat că nu va suferì măsuri coercitive* din partea altor Puteri (Rusia şi Poarta). Aceasta este situaţiunea momentului.

«*In această stare de lucruri încurcată, Comitele de Bismarck mănţine opiniunea sa, comunicată Principelui Carol:* **a se duce imediat în România, a scrie Impăratului Rusiei şi a primì Coroana.** *Pe altă cale nu e nimic de făcut, căci Puterile fiind unite pentru un Principe indigen, Românii vor trebuì să cedeze.*

«*La observarea mea în privirea consimţimântului Regelui, Comitele mi-a zis că Regele nu poate da consimţimântul său, dar* **în faţa faptului împlinit, el va consimţì. Dacă Principele Carol va simţì în sine destulă energie şi deciziune, pentru a realizà lucrul pe această singură cale posibilă, aceasta se poate hotărî firește numai de dânsul singur.**

«Am adresat azi dimineaţă Majestăţii Sale întrebarea, dacă pot să pornesc din Berlin, şi am căpătat ordinul să mai aştept. Deputatul român *Bălăceanu a fost ieri seară la Preşedintele Consiliului, care i-a vorbit în sensul celor mai sus expuse, că Regele nu poate acum hotărî singur şi încuviinţà alegerea Principelui Carol, pentru a nu produce încurcături politice.*

«*Comitele Bismarck a încheiat zicând: — Acum la Paris şi de acolo, cu consimţământul lui Napoleon, la Bucureşti; şi să scrie Impăratului Alexandru. Dacă Rusia e câştigată, cestiunea e câştigată. O acţiune fizică a uneia ori a alteia din Puterile Protectoare nu e de temut.*»

In 13/25 Aprilie, soseşte la Düsseldorf Ofiţerul Lenş cu următoarea scrisoare a d-lui Bălăceanu, adresată Principelui Carol:

«*Monseniore!* — Sosit la Berlin pentru a oferi Alteţei Voastre omagiul profundului meu respect, O rog a-mi face cunoscut, dacă doreşte să o aştept aci sau dacă trebue să mă duc la Düsseldorf. Domnul Lenş, ofiţer de stat-major, ataşat la misiunea cu care sunt însărcinat, va aveà onoarea a luà şi a-mi transmite ordinele Alteţei Voastre.»

In 14/26 Aprilie, Principele Carol-Anton de Hohenzollern trimite următoarea scrisoare Colonelului de Rauch:

«Am primit astăzi mult interesanta Domniei-tale scrisoare. Cu toată judecata foarte dreaptă şi bine fundată a Comitelui de Bismarck, totuş mă voiu abţineà de a-i da pentru moment o urmare, pentrucă ştirile ziaristice din Principatele Dunărene sunt de natură foarte alarmantă. Pe cât timp nu se ştie cu certitudine că Plebiscitul nu e falşificat, intreprinderea rămâne o aventură şi fără fundament. Cestiunea fiind încă deschisă în Conferinţă, în urma celor petrecute in ultima şedinţă, e în tot cazul mai înţelept şi mai prudent a aşteptà rezultatul unei nouă întruniri a Conferinţei Puterilor. *Mai e absolut necesar a cunoaşte dispoziţiunile Impăratului Napoleon, înainte de a face un pas îndrăzneţ.*»

In aceeaş zi de 15/27 Aprilie, Locotenenţa Domnească trimite Principelui Carol următoarea scrisoare:

«Românii chemaţi să aleagă pe Principele lor, vă oferă Coroana României! Până ce Plebiscitul va fi investit cu formele prescrise de Lege şi proclamat, d-l *Ioan Constantin Bălăceanu este însărcinat cu marea onoare de a aduce acest mare fapt la cunoştinţa Alteţei Voastre şi de a O salutà în numele nostru şi în numele României.*

«*Chemat de Divina Prevedinţă şi de Voturile unui Popor întreg a luà locul Vostru printre marii Principi întemeietori de Dinastii Europeane, geniul Vostru, Principe, Vă va da, fără îndoeală, puterea de a învinge dificultăţile diplomatice, ce pot să Vă încunjure în prezent. Mijlocul cel mai sigur de a învinge acele dificultăţi, de a le înlătură, este a le preîntâmpinà, a le puteà opune* **faptul împlinit,** *a luà cât mai curând posibil în stăpânire Tronul, pe care cu începere de azi nimenea nu Vi-l mai poate răpì. Numai ezitarea, dacă ea ar fi posibilă într'o inimă mare, ar puteà da loc la dificultăţi reale.*

«Principe! Cinci milioane de Români Vă aşteaptă cu braţele deschise, cu entuziasm. O lume întreagă salută de pe acum cu avânt pe Suveranul României!»

In 15/27 Aprilie, Locotenența Domnească trimite Principelui Carol-Anton de Hohenzollern următoarea scrisoare:

«D-l Ion C. Brătianu, trimis anume pe lângă Augustul Vostru fiu, Principele Carol I, Alesul națiunei române, este în acelaș timp însărcinat a felicità respectuos pe Alteța Voastră în numele nostru și în numele României. Alteța Voastră a jertfit Coroana Sa pentru realizarea marei Unități a glorioasei Sale patrii. Dumnezeu Vă răsplătește astăzi, punând prin mânile poporului român, o altă Coroană pe capul fiului Vostru prea iubit.

«Principe! Lunga Voastră experiență și legitima Voastră influință, dobândită de Alteța Voastră pe lângă Maiestatea Sa Regele Prusiei, prin patriotismul Vostru exemplar, ne sunt chezași că Maiestatea Sa va binevoì să dea învoirea și aprobarea Sa pentru alegerea atât de fericită a poporului român.

«Alteța Voastră, care a știut să renunțe la o Coroană în favoarea unei mari idei, va ști să aprecieze importanța votului pronunțat de poporul român, care aspiră la realizarea unei idei nu mai puțin mărețe, aceea de a întemeià la gurile Dunărei un Stat, care să poată devenì de cea mai mare importanță pentru Europa și pentru Orient.

«*Inaltele Voastre virtuți, iubirea Voastră pentru libertate și dreptate au dat tuturor Românilor convingerea, că Augustul Vostru fiu va ști să-i conducă pe calea prosperității și a mărirei. Românii așteaptă cu fericire ziua, când vor puteà primì în mijlocul lor pe Principele Carol. Ar fi cea mai sigură chezășie pentru un viitor fericit, dacă Augustul și adoratul lor Ales ar urcà treptele tronului, sprijinit de brațul Augustului și virtuosului Său părinte.*».

In 15/27 Aprilie, Principele Carol-Anton de Hohenzollern și Principele Carol au o întrevedere cu d-l Ioan Bălăceanu la Ramersdorf, la Baroneasa de Franque.

D-l Bălăceanu dă socoteală despre întrevederea sa cu d-l de Bismarck, care ar fi declarat că nici Maiestatea Sa Regele, nici Guvernul Prusian n'ar puteà împiedicà pe Principele Carol a primì Coroana oferită. In ceeace privește faptul împlinit, d-l de Bismarck ar înclinà mai mult către această cale și n'ar ezità nici de cum a se pronunțà pentru acest modus procedendi. *Nici Regele n'ar puteà să se opună unei serioase hotărîri în acest sens, cu condițiune ca Principele să se angajeze a renunțà la situațiunea sa de rudenie.*

Apoi d-l Bălăceanu anunță că Deputațiunea însărcinată a aduce rezultatul Plebiscitului va sosì în orice caz *la Düsseldorf,*

și că nu se va oprì dinaintea a nici o considerațiune în executarea misiunei ce-i este dată de toată națiunea. *Un refuz ar fi pentru moment fără importanță, căci s'ar puteà continuà pur și simplu a guvernà în România sub numele de* Carol I, *și totdeodată s'ar vedeà în sfârșit de ce mijloace de presiune ar dispune Puterile Garante. România nu va lăsà să fie sfărâmată.*

La aceste declarațiuni, Principele *Carol-Anton* și Principele *Carol* se arată amândoi foarte rezervați, căci, față de știrile senzaționale ale ziarelor din România, precum și față de recentele încheieri ale Conferinței și de atitudinea îndoelnică a Impăratului Napoleon, li se păreà indicat a aștepta, ca situațiunea să se lămurească.

Ziarul «Düsseldorfer Anzeiger» publică în 15/28 Aprilie următoarele:

«Știrea că Principele Carol de Hohenzollern a refuzat de a primì alegerea sa ca Principe al României e în tot cazul prematură, căci până în momentul de față nu s'a luat nici o hotărîre. Aceasta nu atârnă în nici un mod de Guvernul Prusian, care din capul locului nu a avut nimic a face cu această cestiune. Știrile cari arată Prusia ca foarte interesată și ca foarte activă în această cestiune, provin numai dintr'o temere nemotivată a Austriei, de a vedeà pe Tronul Princiar al României un Hohenzollern. Interesele Statului Prusian stau foarte departe de faza cea mai nouă, în care se află astăzi Principatele Dunărene; iar interesele Casei Principiare nu se pot identificà întru toate cu ale Statului Prusian, și ele ar puteà admite ca primirea alegerei să fie indicată. Lucrul esențial este, în ce grad de siguranță poate sperà Principele Carol, că se va puteà întărì Domnia lui cea nouă.»

In 16/28 Aprilie, Principele Carol trimite la Paris următoarea scrisoare, adresată d-nei Hortensia Cornu:

«Afacerea Principatelor s'a complicat îndestul în ultimele zile. *Am văzut ieri pe d-l Bălăceanu, Agentul politic al Principatelor-Unite, care vine deadreptul din Berlin*, unde ați avut bunătatea a mi-l trimite și unde a fost primit de Comitele de *Bismarck. Acesta i-a zis, că acum* **eu însumi** *am să hotăresc această cestiune, căci nici o Lege de Stat sau de Familie nu mă poate reținea.* D-l Bălăceanu vă va da cunoștință despre toată conversația sa cu Ministrul. Cunoașteți îndestul cestiunile noastre de familie, că Regele e Șeful nostru și că el judecă că e un ce aventuros pentru moment de a urmà consiliile Comitelui de Bismarck. D-l Bălăceanu vă va spune că Deputația trebue să sosească cât de curând, pentru a-mi îmmânà rezultatul Plebiscitului, dar nu se dorește să treacă prin Berlin. Va trebui deci să o

primim noi acì. *Nu e de îndoit că Comitele de Bismarck, vorbind cum a vorbit, cunoșteà intențiunile Regelui; însă, precum Regele nu e singur a decide, ar fi foarte de dorit a ști, care va fi atitudinea Impăratului în fața unui* **fapt împlinit**. *Numai Domnia-ta poți să-mi dai o părere, care ne va ajutà a îndreptà hotărîrea noastră.*»

Ziarul «Mémorial Diplomatique» publică la Paris în 16/28 Aprilie, următoarea notă oficioasă:

«Pleibiscitul Român, care a chemat la tronul Principatelor-Unite pe Principele Carol de Hohenzollern, nu pare să fie urmat de primirea lui de către acela pe care l-a avut în vedere. Prin urmare, noua încercare a populațiunilor Moldo-Valahe pentru a obțineà un Principe Străin poate fi considerată ca sterilă. Cu toate acestea, rezultatul va fi că se va constatà încă odată tăria simțimântului românesc, de a mănțineà Unirea și de a închide gura acelora, cari nu se mulțumesc numai a vorbì în favoarea separatismului, demonstrat cu cheltueala răscoalei dela Iași.

«*Recunoaștem că Românii au tot dreptul de a cere Europei mai mult decât recunoașterea definitivă a Unirei lor, în urma crizelor politice, prin cari au străbătut.* In ziua în care ei ar întâlnì un Principe, dispus a primì tronul gospodarial în condițiunile ce-i sunt făcute prin Tractate, ei ar puteà întrebà Europa: întru ce alegerea unui Suveran Străin ar întrece dreptul ce li s'a recunoscut de Puterile Garante din 1864, de a modificà de acì înainte sau de a schimbà Legile cari guvernează administrațiunea lor internă?

«Insă până acum cestiunea nu se pune astfel. Principele Străin reclamat de Principate nu e găsit; și cât timp lucrurile vor sta acì, se înțelege ușor, cum Articolul 13 al Convențiunei din 1858, care stipulează indigenatul pentru funcțiunile de Gospodar, stă în picioare întreg, în contra unei alte combinațiuni.

«Nu se ține destulă socoteală de pozițiunea Francei în această cestiune. Singură din toate Puterile, ea nu are nici un interes direct în ea. Aceasta explică, cum ea a putut recomandà în 1858 Unirea Română sub un Principe Străin și în acelaș timp a semnà un Act de transacțiune.

«Ceeace a determinat atunci pe Francia, ca să facă acest sacrificiu al opiniunilor sale pentru a ajunge la o comună înțelegere, îi impune o rezervă cu totul deosebită în privirea eventualităților, cari ar alterà caracterul Convențiunei din 1858.

«*In principiu,* Francia rămâne convinsă, ca și acum zece ani, că combinațiunea Principelui Străin este scumpă populațiunilor Române; *în realitate,* ea e legată printr'un Act diplomatic, care înlătură această combinațiune. Tot ce poate face Franța, e de a recunoaște fără dificultate schimbările inte-

rioare ce se vor întâmplà în România şi de a respectà, acolo ca şi aiurea, dorinţele simţimântului naţional, superioare în cugetarea sa tuturor Protocoalelor şi tuturor Firmanurilor. Dar se va înţelege, că **inițiativa Franciei n'are de obiect decât faptele împlinite** *şi nu faptele de împlinit!* Ea nu poate în nici un mod impune ca regulă Puterilor purtarea sa, care persistă a da Convenţiunei din 1858 o interpretare mai liberală».

Principele Carol solicită în 16/28 Aprilie prin scris un congediu suplementar dela Colonelul de Redern, Comandantul Regimentului Său.

In 16/29 Aprilie, Regele Wilhelm al Prusiei trimite Principelui Carol-Anton de Hohenzollern scrisoarea următoare prin Colonelul Rauch:

«Dela primirea scrisorei tale dela 18 ale acestei luni, afacerea română a intrat într'o nouă fază, în acest sens că Conferinţa s'a pronunţat. Hotărîrea sa trece cu tăcere alegerea fiului tău, considerând-o ca *neavenită*. Ea are cuprinderea următoare: — 1. Adunarea reprezentativă a Principatelor, care are să fie aleasă, trebue să procedeze la alegerea unui Principe. — 2. Acest Principe trebue să fie pământean. — 3. Dacă nu se poate ajunge la o înţelegere în privinţa mănţinerei Unirei, votarea se va face prin *itio in partibus*, şi deciziunea majorităţii celor două fracţiuni deliberând separat (Moldovenii şi Valahii) va hotărî de va fi Unire sau nu.

«Am trebuit să mă unesc cu această hotărîre a Conferinţei, deşi am făcut să încline discuţiunea pentru Principele Străin, fără a înclinà pentru un Hohenzollern.

«*Prevăd de pe acuma, că Reprezintanţii Principatelor nu vor primì această propunere a Conferinţei, ci vor confirmà mai curând Plebiscitul. Atunci Conferinţa va trebuì să delibereze din nou, şi mie mi se pare că n'ar puteà atunci să se împotrivească la dorinţa de două ori exprimată a Românilor. Atunci numai se va pune cestiunea confirmărei alegerei fiului tău.* Dacă el se decide să accepte, pe mine mă va privì atunci a deslegà cestiunea de a se ştì, dacă, ca Şef al familiei, consimt sau nu la această alegere. Astfel mi se pare că este mersul evenimentelor ce trebue să aşteptăm.

«*Deocamdată*, d-l Bălăceanu a fost la Bismarck pentru a-l întrebà, dacă eu aş primì o Deputaţiune din Bucureşti, cu misiunea de a mă rugà să aprob din parte-mi alegerea fiului tău. Am însărcinat pe ministru a răspunde că Prusia făcând parte din Conferinţă, eu nu pot face un demers izolat şi că prin urmare nu pot primì o asemenea Deputaţiune. Atunci Bălăceanu, înţelegând acest scrupul, a declarat numai decât că Deputaţiunea în acest caz nu va venì. Dacă se va duce la Düsseldorf, nu ştiu; de va fi

aşà, tu fireşte vei aveà de luat o atitudine rezervată, ca şi până acum, şi în conformitate cu cele spuse mai sus.

«Observaţiunile tale reînnoite în cestiunea motivelor exprimate de d-l Brătianu, motive pentru cari se reclamă un Principe Străin, sunt de sigur întemeiate, dar pentru un moment ele îşi găsesc concluziunea în desbaterile ce au avut loc la Paris. Nu cred într'un mod absolut, că Principii numiţi de tine s'ar hotărî să primească acest tron, pentrucă, ori cum, ar fi foarte penibil pentru un Principe creştin, şi mai ales pentru un Principe german, de a fi supusul unui Suzeran. Mai e de observat, că la numiţii principi *nu* intră la mijloc poziţiunea unei mari Puteri Europeane, care e înrudită cu candidatul şi care nu vrea să fie amestecată în conflictele orientale; tocmai de aceea *Capul de familie* al acelor principi poate da mai uşor consimţimântul său.

«In ceeace priveşte Rusia, ea este şi acum, precum ştii, adversarul cel mai hotărît al Unirei şi al Principelui Străin. Dacă ea ar părăsì această atitudine, numai atunci s'ar puteà gândì cinevà la alte combinaţiuni; până atunci este cu totul imposibil a face cevà.

«La observaţiunea mea, că existenţa fiului tău ar fi continuu extrem de precară, tu opui exemplul Greciei şi al Mexicului, la care ne-am puteà aşteptà eventual, şi crezi că ar trebui în acest caz să ne supunem la astfel de lovituri ale destinului, cum a făcut Bavaria. Aceasta e cu desăvârşire drept; dar oare aceste nenorociri contribuesc la gloria, la strălucirea şi demnitatea Statului, căruia aparţine un asemenea fugit? Oare o familie domnitoare, din care un membru al ei a fost îndepărtat dela tron şi pentru scăparea căruia nu s'a putut face nimic, nu-şi simte în inimă o rană sângerândă?

«Iată atâtea consideraţiuni, cari mă fac neîncetat să mă gândesc cu neplăcere la rizicurile de a şti pe un Hohenzollern într'o situaţiune precară.

«*In sfârşit, trebue să aşteptăm ce primire vor găsì la Bucureşti propunerile Conferinţei.*

«*In aceste împrejurări, am acordat numai decât fiului tău un congediu de şase săptămâni şi vă recomand încă odată cea mai mare prudenţă, dacă Deputaţiunea — de altfel n'am nimic de obiectat ca s'o primiţi — vine la Düsseldorf.*»

In 18/30 Aprilie, d-na Hortensia Cornu trimite din Versailles, prin d-l Ubicini, două scrisori la Düsseldorf, la adresa Principelui Carol-Anton de Hohenzollern.

Prima scrisoare:

«Mulţumesc pentru scrisoare, cu toate că ea este cam scurtă şi nu-mi spune care e deciziunea ce aţi luat Domnia-Voastră şi fiul Vostru.

«Scrisoarea lui Carol a fost mai explicită. Cel puţin am putut vedeà că primirea tronului României e subordonată bunăvoinţei Conferinţei sau a cutărui membru al acesteia. Dă-mi voie, dacă lucrul stă astfel, să Vă spun că aceasta ar face un rău efect asupra opiniunei publice de aici şi cred şi din toată Europa. *Un popor întreg numeşte pe fiul Vostru, adecă pe un alt Voi însivă, şi aţi refuzà pentru o deferenţă de Curte?* Cunoaşteţi cât interes am pentru tot ce priveşte pe Domnia-Voastră şi pe familia Voastră, şi ştiţi cât de scumpă îmi este prosperitatea Voastră. *Credeţi-mă dar, primiţi Plebiscitul care numeşte pe fiul Vostru, fără să Vă preocupaţi de Conferinţă. Titlul de Principe al României să rămână al Casei Voastre. Chiar dacă forţa superioară l-ar împiedicà să iea posesiune de acest Principat, tot el va rămâneà voinţa a cinci milioane de oameni,* **şi mai curând sau mai târziu această alegere va triumfà.** *Ştiu din veşti dela Berlin, că Regele e favorabil acestui proiect. Dovadă este că Vă lasă liber în acţiunea Voastră. Şi cum ar puteà să nu fie favorabil? Prin Voi Prusia îşi va întinde influinţa, şi i se va fi dat un ajutor moral în contra Austriei.*

«*Incă odată, primiţi pentru numele Vostru în istorie. Nu daţi spectacolul de a da înapoi dinaintea consideraţiunilor, cari nu sunt decât mizerii, în comparaţie cu acest mare fapt: că o naţiune chiamă sângele Vostru ca să guverneze, ca să fundeze la extremitatea Europei o monarhie; căci Suzeranitatea nominală a Porţii va dispăreà în puţini ani, iar Hohenzollernii vor durà, cât timp ei se vor inspirà de înţeleptul Vostru liberalism, de simplicitatea şi onorabilitatea vieţii Voastre, şeful lor.* Nu ştiu dacă d-l Brătianu V'a văzut şi V'a descris cum s'au petrecut lucrurile. Reputaţia Voastră şi a fiilor Voştri, iertaţi-mi cuvântul, a pătruns până în România. Intr'o notă dată Impăratului se cereà un membru din familia Hohenzollern. Ei Vă doriau pe Voi, cari aţi guvernat ca Principe şi ca Ministru. Au înţeles însă că nu veţi primì pentru Voi, că de vreme ce aţi fost Suveran, nu puteţi primì o suzeranitate, chiar trecătoare.

«Nu erà cu putinţă de a aveà pe fiul Vostru mai mare, căsătorit cu o Princesă prea credincioasă, cum se intitulează principii portugezi, căci nu ar fi putut plătì tribut necredincioşilor. Fiul Vostru Carol erà dar în situaţiune de a primì, ca cel mai tânăr, nefiind căsătorit, şi fără altă alianţă ori angajament decât cu Voi şi cu ţara sa. Prin urmare el a fost ales. Vi s'au spus toate acestea? *Şi acum, când o întreagă naţie Vă chiamă în persoana fiului Vostru, cum aţi puteà răspunde prin un refuz? E imposibil. Incă odată: nu puteţi da înapoi. Lăsaţi pe Carol să primească şi lăsaţi-l astfel să săvârşească* **faptul împlinit. Acesta este un element victorios, care ştie să triumfe singur,** şi chiar de s'ar întâmplà să nu triumfe, ceeace nu e posibil, veţi aveà pentru Voi adeziunea Europei. Aceasta ar vedeà

semnul unei inimi mari din partea unui Principe, care primeşte pentru fiul său Apelul unei naţiuni, care vrea să-i încredinţeze destinele sale. *Un ziar francez — „Le Mémorial Diplomatique“ — ziceà ieri, vorbind despre România* — «**Francia primeşte şi protege faptul împlinit** —». *Acest articol a fost inspirat de ministrul de acì.*

«Primiţi dar, Principe, şi nu consultaţi decât pe Voi, pe fiul Vostru şi interesele ţărei Voastre. Nu cereţi aprobarea membrilor Conferinţei, legaţi între dânşii prin legea majorităţii: *ei trebue să se abţie.*

«*Aveţi să consultaţi numai conştiinţa Voastră, inima Voastră. Lasă să vie ce va venì, iată deviza cea bună. Primiţi! Datoriţi aceasta unei naţiuni, care a pus în Voi speranţa sa. Lăsaţi să iasă din Conferinţă ce se va puteà.*»

A doua scrisoare:

«Sfârşisem scrisoarea alăturată, când unul din amicii mei îmi anunţă că se duce la Colonia pentru câtevà zile. Ii dau scrisoarea. E mai sigur. El Vă va îmmânà-o. Doresc foarte mult să-l vedeţi şi-mi ieau permisiunea a Vi-l prezintà.

«*Domnul Ubicini e Francez, cu toate că poartă un nume italienesc.* El a scris mai multe cărţi însemnate asupra cestiunilor orientale. Cunoaşte foarte bine România. *A călătorit de trei ori în această ţară. Casa lui a fost acì totdeauna deschisă tuturor exilaţilor ai tuturor partidelor române.* El Vă va vorbì despre ce este bun şi despre ce este rău în această ţară şi în această situaţiune. Credeţi ce Vă spun eu: nimeni nu cunoaşte mai bine Principatele decât el. Inteligenţa sa răspunde de dreptele sale observaţiuni şi de dreapta sa judecată. Voi şi Principele Carol veţi fi mulţumiţi de dânsul. Binevoiţi a-l prezintà Principesei, ca să-mi aducă ştiri proaspete şi *de visu.*»

In 20 Aprilie (21 Maiu), A. Ubicini adresează din Düsseldorf următoarea scrisoare Principelui Carol:

«Precum am avut onoarea a spune Alteţei Voastre ieri, mă pornesc în astă dimineaţă la Colonia, de unde mă voiu reînturnà acì pentru a primì ultimele instrucţiuni dela Alteţa Sa Regală, precum şi răspunsurile la scrisorile ce am adus. Doresc mult ca hotărîrea ce veţi luà în această împrejurare solemnă, în unire cu Augustul Vostru părinte, să fie conformă cu dorinţele ce d-na Cornu mi-a exprimat atât de des pentru mărirea şi prosperitatea Casei Voastre, precum şi cu aşteptarea legitimă a acestui popor de cinci milioane de suflete, care V'a ales şi care Vă aşteaptă ca pe un al doilea Mesia. Nu se poate ascunde că criza a ajuns la terminul ei

extrem şi că e de o necesitate absolută, ca ea să se deslege în puţine zile, ori spre bine, ori spre rău. Măsura dilatorie, adoptată de Conferinţă, nu e de bun augur. Ea este una din măsurile ordinare ale diplomaţiei, care crede că a ieşit din încurcătură câştigând timp. A câştigà timp adesea devine a-l pierde. Se dă astfel putinţa influinţelor externe, ostile combinaţiunei Principelui Străin, de a agità şi de a nelinişti ţara, — partidelor cari dezarmase, de a-şi strânge forţele, — tendinţelor separatiste, cari în Moldova au ieşit la lumina zilei, să se accentueze tot mai tare şi să realizeze schisma, care ar fi ruina tuturor speranţelor noastre. *Fără Unire Principele Străin e imposibil, precum şi fără Principe Străin Unirea nu poate fi mănţinută. Amândouă propunerile sunt solidare.* A le desface precum vrea Conferinţa, şi a le prezintà izolate primirei naţiunei, aceasta este a provocà răul. Poate că aceasta este şi scopul.

«Alteţa Sa Regală a binevoit a-mi zice ieri, că a autorizat pe d-l Brătianu a anunţà la Bucureşti primirea eventuală. Oricât de importantă este această declaraţiune, ar puteà ea să înlăture toate pericolele situaţiunei? Să admitem că ea va reuşì a mănţineà liniştea în ţară, întreţinând speranţa în fundul inimei naţiunei. Situaţiunea îmbunătăţită în lăuntru se complică în afară. Primirea Voastră, chiar condiţională, fiind cunoscută, nu mai este un principiu, ci persoana Voastră însuş e pusă în discuţiune. Atunci nu va mai fi vorba în sânul Conferinţei de Principe Străin, ci de Principele de Hohenzollern, şi cestiunea pusă astfel va deveni mai delicată şi mai grea de rezolvat.

«Ar mai fi, mi se pare, un alt inconvenient de a aşteptà ca Conferinţa să-şi formuleze un nou program; şi anume, că acest program odată cunoscut face încă mai greu de executat hotărîrea discutată şi care în adevăr e vrednică de Voi, şi anume aceea de a luà imediat în stăpânire tronul, la care aţi fost chemat; căci pe când acum nu aţi face decât a prejudecà deciziunea Conferinţei, atunci aveaţi o acţiune direct contrarie. Prin aceasta pasul făcut ar fi mai delicat. Cu atât mai mult revin la idea pusă înainte, cu cât ea nu este numai a mea, nici numai a persoanei cunoscute, atât de devotată intereselor Voastre şi totodată în cea mai bună poziţiune a judecà în mod sănătos lucrurile. Am auzit expunându-se aceeaş idee de oameni foarte competinţi, foarte în curent cu afacerile şi cari prin caracterul şi poziţiunea lor nu sunt aplicaţi spre fapte romantice. *Preşedintele Senatului Serbiei,* care în momentele de faţă e la Paris, şi cu care am vorbit de aceste afaceri, ce îl interesează foarte viu, îmi zise, mai acum vreo opt zile, după ce a vorbit cu toţi membrii Conferinţei: — Majoritatea e ostilă Principelui Străin şi această majoritate nu se va schimbà, afară de evenimente neprevăzute. Insuş d-l Drouyn de Lhuys nu e pentru principiul pe

care e însărcinat să-l apere. Conferința va pierde tot. Numai Principele poate salvà totul. In locul lui, eu n'aş ezità. M'aş pornì imediat. Aş merge să mă pun în fruntea poporului meu, zicându-i — M'aţi chemat. Iată-mă-s! Europa în primul moment va fi cuprinsă de mirare, dar in urmă toţi vor aplaudà, şi diplomaţia va fi silită să recunoască faptul împlinit. Singur mi-aţi vorbit de o scrisoare a d-lui de Breda, în care idea erà exprimată sub o altă formă.

«Acest asentiment aproape universal nu e el ca o manifestare a vederilor secrete ale Provedinţei şi a hotărîrilor luate de ea pentru Voi?

«Alteţa Sa Regală şi voi înşivă aţi făcut ieri oarecari obiecţiuni bazate pe consideraţiuni de poziţiune şi de familie. Nu mă pot decât înclinà dinaintea lor şi nu-mi rămâne decât a Vă rugà să scuzaţi că am îndrăznit să Vă vorbesc cu francheţă, în măsura largă de tot, pe care aţi binevoit a mi-o acordà.»

In *21 Aprilie (3 Maiu)*, d-l A. Ubicini trimite Principelui Carol următoarea scrisoare din Paris:

«*De abià sosit acasă şi în momentul de a mă duce la Versailles, primesc vizita Agentului României, care mi-a comunicat o conversaţie foarte interesantă ce a avut azi dimineaţă cu d-l Drouyn de Lhuys.* Autorizat de d-l Bălăceanu a nu ţineà secretul asupra acestei comunicări, cred de a mea datorie a Vă trimite o relaţiune despre dânsa.

«*D-l Bălăceanu a găsit pe Ministru foarte iritat în urma votului Plebiscitului,* şi i-a vorbit foarte de sus şi cu un fel de emfază de Convenţiunea din 1858 şi de faimosul Articol 23 (acela care zice că Gospodarul va fi Moldovean ori Muntean), de respectul datorit tractatelor, de angajamentele cari leagă Puterile, şi în fine de rezoluţiunea luată în şedinţa de ieri de Conferinţă, de a publicà un fel de declaraţiune ameninţătoare.

— «Vezi dar bine, a adaos Ministrul, că idea de a alege un Principe Străin este o himeră; aţi face mai bine să renunţaţi.

— «Şi pentru ce, vă rog, domnule Ministru?

— «Pentrucă Conferinţa refuză a Vă da consimţimântul.

— «Atunci noi ne vom găsì în penibila necesitate de a nu ne ocupà de acest consimţimânt.

— «A! foarte bine, domnul meu, şi vă închipuiţi că Principele pe care l-aţi ales va primì?

— «Domnule Ministru! Nu avem nici un motiv să credem că el va refuzà; dar va primì ori va refuzà, ţara nu va consimţì niciodată nici la numirea, nici la alegerea unui Principe Pământean, oricare ar fi acesta şi sub orice titlu ar fi. Mi-ar fi permis a adresà Excelenţei Voastre o întrebare în această privire?

— «Care, domnul meu?

— «Aceea, dacă e adevărat, că ați autorizat pe d-nii Știrbei și Bibescu a scrie și a zice (Guvernul Român are în mâni numeroase Acte, cari dovedesc aceasta), că ei sunt candidații pe față ai Guvernului Impăratului, și că agenții de sub ordinele voastre au primit instrucțiuni de a-i susțineà în țară.

«La această interpelare directă, Ministrul nu a putut disimulà o ușoară turburare.

«După ce s'a recules: — «Nu, domnule, Guvernul Impăratului n'a autorizat pe nimeni a răspândì asemenea svonuri, și de altfel nu are nici un candidat pe față ori ascuns.

— «Foarte bine, domnule Ministru, voiu comunicà acest răspuns Guvernului meu și vă mulțumesc că mi l-ați dat. Peste două zile el va fi inserat în «Monitorul Român». Fiindcă Excelența Voastră este atât de binevoitoare, mă voiu încumetà să fac o altă cestiune, și această cestiune o fac în numele Guvernului meu. Vorbiți de o notificare oficială, lovind alegerea Principelui Străin cu un vot suspensiv: Aveți un mijloc de a face ca acest vot să fie respectat?

— «Nici unul».

— «Veți intervenì cu mâna armată?

— «Nu noi, nici altcinevà.

— «Atunci, domnule Ministru, îmi pare rău de această hotărîre. Ați ars ultimul vostru cartuș. De acum înainte suntem noi stăpâni pe câmpul de bătălie.

— «Ministrul, care nu erà obicinuit cu un asemenea limbagiu dela fostul Agent al Principatelor, a rămas interzis și-și pierduse cumpătul. In fine el se puse pe un scaun, făcù o mie de complemente, o mie de protestări de bunăvoință personală, vorbì mult de interesul Impăratului pentru România, și convorbirea se sfârșì, cel puțin din partea sa, pe un ton foarte cordial.

«Vă arăt faptele astfel, precum mi-au fost spuse. Voi veți puteà trage morala ce ele conțin. Pentru mine, văd confirmarea ideii, ce am avut totdeauna, și anume că **Românii sunt stăpânii situațiunei; dar Românii și Voi sunteți astăzi una.**»

In *21 Aprilie (3 Maiu), Ion Ghica* telegrafiază din București lui *Bălăceanu* la Paris:

«Refuzul lui Carol de Hohenzollern ar fi o catastrofă. Nu poate fi vorba de Principe Pământean. Consecința ar fi separațiunea. Evitați prin toate mijloacele un refuz absolut. Golescu nu poate face nimic pentru o înțelegere cu Poarta, fără o presiune din Paris asupra lui Aali Pașa.»

In aceeaş zi, Ion Brătianu telegrafiază din Düsseldorf Locotenenţei Domneşti din Bucureşti:

«*Să nu aveţi nici o teamă. Lucraţi deci fără ezitare. Ordine, energie, stăruinţă pentru a susţineà pe Alesul nostru. Nu lăsaţi să fiţi intimidaţi nici de ameninţări, nici de intimidări. Sunteţi expresiunea naţiunei.* **Fiţi executorii energici ai voinţei ei.**»

In 22 Aprilie (4 Maiu), se îmmânează Nota Colectivă a Agenţilor Consulari ai Puterilor Garante la Bucureşti, adresată lui Ion Ghica, Preşedintelui Consiliului şi Ministrul Afacerilor străine, pentru a-i comunicà Declaraţiunea Conferinţei din Paris dela 2 Maiu:

«Conferinţa, instruită despre evenimentele ce s'au petrecut în Principate, a socotit necesar a face Declaraţiunea anexată, declaraţiune ce sunt însărcinat a o remite în copie Guvernului provizoriu din Bucureşti.

«Dorinţa Conferinţei este a lăsà Principatelor-Unite întreaga libertate de acţiune, potrivit cu îndatoririle internaţionale ce ea este chemată a face să se respecte.

«Conferinţa crede că Guvernul provizoriu şi populaţiunile vor înţelege intenţiunile sale binevoitoare în privinţa lor şi că Adunarea îşi va conformà actele în sensul declaraţiunei.

«Pe lângă aceasta sunt însărcinat a invità Guvernul provizoriu să publice în ziarul oficial textul Documentului anexat.

«In consecinţă am onoarea de a mă înştiinţà despre publicarea lui în Monitor.»

In 22 Aprilie (4 Maiu), Principele Carol-Anton de Hohenzollern trimite următoarea telegramă Regelui Wilhelm al Prusiei:

«Cu voia Maiestăţii Voastre voiu fi în Berlin mâne dimineaţă.»

In aceeaş zi, Principele Carol-Anton de Hohenzollern telegrafiază Comitelui de Bismarck:

«In urma încuviinţărei Maiestăţii Sale sosesc mâne dimineaţă la Berlin. Aş fi recunoscător Escelenţei Voastre, dacă mi-aţi da de ştire la Palat, la ce oră aş puteà să vă vizitez Sâmbătă.»

Punctele menite a fi comunicate Regelui Prusiei şi Ministrilor de Bismarck şi de Schleinitz de către Principele Carol-Anton de Hohenzollern, relativ la forma sub care Regele ar puteà considerà ca acceptabilă primirea Tronului Românesc:

1. Maiestatea Sa, ca Mare Putere şi ca Garant al Tractatului de Paris din 30 Martie 1856, refuză a da consimţimântul său Alegerei Principelui Carol ca Principe al României, alegere făcută de Principatele-Unite Dunărene.

2. Maiestatea Sa, în calitate de Şef Suprem al Casei Regale şi Princiare de Hohenzollern, se abţine a da consimţimântul său expres pentru această alegere, însă — *considerând* că prin primirea acestei alegeri Principele Carol nu mai aparţine Casei de Hohenzollern,

— *considerând* mai departe, că prin această alegere Principele Carol a primit în mod tacit şi necontestat naţionalitatea românească,

— *considerând* în fine, că unanimitatea alegerei şi stăruinţa ce se pune în ea pot fi motive de a nu împiedică pentru acest Principe crearea unei existenţe cu totul nouă şi independentă,

— *se acordă Principelui Carol liberul arbitru al acţiunei sale,* declarându-se întru nimic răspunzător de orice urmări s'ar puteà ivì.

3. Maiestatea Sa acordă, pur şi simplu, Principelui Carol demisiunea din Armata Regală, în urma respectuoasei sale cereri.

4. Maiestatea Sa admite ca Principele Carol să iasă din legămintele familiei de Hohenzollern, pe baza unei renunţări formale din partea sa, prin care drepturile sale de moştenire fideicomisare trec asupra Principelui Anton, ca urmaş după vârstă.

5. Maiestatea Sa lasă în sarcina Şefului Casei Princiare a liniei Hohenzollern-Sigmaringen facerea acestor renunţări şi acte ulterioare, având Capul acestei linii a declarà că nu este nici o cauză binecuvântată a se opune dorinţei Principelui Carol de a primì Alegerea la Tronul Român, această renunţare fiind îndreptată numai şi numai asupra ieşirei sale din legămintele de familie şi din drepturile sale, aceasta cu atât mai mult cu cât Principele Carol de trei ani de zile a atins majoritatea în privirea vârstei.

6. Maiestatea Sa încuviinţează ca, în caz când Principele Carol, din împrejurărì politice sau din propria sa hotărîre, ar fi silit sau ar voì să se demită din Guvernul României, atunci să se considere articolele 4 şi 5 ale acestor condiţiuni ca anulate, reintrând pe deplin în drepturile sale de naştere.»

In 23 Aprilie (5 Maiu), Principele George Ştirbei, unul din Membrii Delegaţiunei însărcinate a remite Principelui Carol Plebiscitul Alegerei sale, soseşte la Düsseldorf, şi neaflând acolo pe Principele Carol Anton de Hohenzollern, dus la Berlin, Consilierul de Werner îl primeşte. Principele Carol nu poate să-l primească, pentrucă dânsul face parte din Deputaţiunea românească.

In 23 Aprilie (5 Maiu) au loc la Berlin intrevederile Principelui Carol-Anton de Hohenzollern.

Ministrul de Schleinitz declară că și el este de opiniunea unui fait accompli și sperează din punctul său de vedere, că nu se va ivì nici o împiedicare.

Comitele de Bismarck rămâne hotărît la opiniunile emise mai înainte și sfătuește ca faptul împlinit să fie realizat cât de curând. In cât privește punctele propuse, el e absolut de părerea de a nu le prezintà Regelui, pentrucă se fac din capul locului multe condițiuni. *Toate se reduc a căpătà dela Rege un asentiment verbal și tacit.*

Conversațiunea Principelui Carol-Anton de Hohenzollern cu Regele are loc între Charlottenburg și Berlin. Regele va închide ochii asupra unui fait accompli. *Principele Carol să trimită demisiunea Sa din armată dela ultima stațiune de fruntarie.*

Principele Carol-Anton de Hohenzollern scrie Principelui Carol, că Regele e foarte bine dispus, că trebue ținut secretul cel mai mare și că să cheme prin telegramă dela Paris la Düsseldorf pe Brătianu și pe Bălăceanu, pentru a se sfătuì cu dânșii asupra dispoziționilor ulterioare.

Telegrama Principelui Carol adresată la Paris lui Brătianu:

« *Dacă poți, vino acì numai cu Bălăceanu, însă fără Deputațiune. Pornesc chiar astă seară.*»

In 24 Aprilie (6 Maiu), Regele Prusiei trimite Principelui Carol-Anton de Hohenzollern un bilet, primit la gara din Potsdam, în momentul plecărei Principelui la Düsseldorff:

«Conferința anulând alegerea fiului tău, orice pas înainte pare a nu puteà fi consiliat, până nu se va cunoaște, ce efect a făcut acolo anularea. In tot cazul reîntoarcerea ta aici nu trebue să coincideze cu ceilalți.»

In *24 Aprilie (6 Maiu),* d-l A. Ubicini trimite Principelui Carol următoarea scrisoare:

«*Am remis chiar în mânile d-nei Cornu scrisoarea Alteței Sale Regale,* însoțind-o de comentariile ce eram autorizat să adaug. Afecțiunea ce ea are pentru Alteța Voastră, dorința ce are de a Vă vedeà luând o pozițione, care Vă poate conduce la destinele cele mai înalte, o fac foarte împacientă de a cunoaște rezultatul Colonelului la Berlin. Românii sunt foarte îngrijiți de soarta lor. Pentru dânșii e vorba de a fi ori de a nu fi. Am văzut ieri pe d-l Brătianu, care sosià dela Düsseldorf. Conversațiunea lui nu mi-a adus nimic nou, ce nu știam. Azi dimineață am avut vizita d-lui Bălăceanu și a celor doi delegați români, d-nii Boerescu și Steege. Colegul

lor Costaforu a sosit ieri cu Plebiscitul, Epureanu e aşteptat astăzi. Se zice că d-l Ştirbei e la Düsseldorf.

«Alegerile în România sunt toate în favoarea cauzei naţionale, d-l Bălăceanu a fost ales în două colegii, în Valahia şi în Moldova.

«D-na Cornu mă însărcinează să Vă aduc la cunoştinţă următorul fapt mic: *Acum trei zile, D-na Cornu se află într'un salon ministerial (nu este acela al d-lui Drouyn de Lhuys). Se agità tocmai cestiunea primirei Voastre, Ministrul, care venià dela Consiliu, se apleacă la urechea d-nei Cornu şi-i zice foarte încet: — Dar să pornească odată!*

«Aud că o înţelegere cu Poarta nu ar fi tocmai grea. D-l Drouyn de Lhuys însuş a spus Ministrului român, că a trimis Ambasadorului nostru la Constantinopole instrucţiuni în acest sens.»

In 25 Aprilie (17 Maiu), Marele Vizir al Sublimei Porţi, *Fuad Paşa* trimite următoarea *scrisoarea Membrilor Guvernului provizoriu* al Principatelor Unite:

«Ştiţi că Sublima Poartă, Suzerană a Moldo-Valahiei, a manifestat în tot deauna via sa îngrijire pentru bună starea lor.

«Numeroasele concesiuni, dinaintea cărora ea nu s'a dat îndărăt, de îndată ce a putut să le creadă proprii a fi spre folosul real al ţărei, mărturisesc statornica sa bunăvoinţă. Dispoziţiunile sale sunt astăzi aceleaşi, şi în numele lor Guvernul Imperial se adresează patriotismului luminat al Moldo-Valahilor în general şi al D-voastre în particular, în momentul când Puterile întrunite în Conferinţă la Paris vin să deschidă Principatelor calea, pe care ele pot să reintre în ordine şi legalitate.

«Punctele la cari s'a oprit Conferinţa sunt următoarele:

«1. Adunarea care se va întruni la Bucureşti este chemată a procedà la alegerea gospodarală şi nu poate fi aleasă decât persoana unui pământean, după terminii Articolului 13 al Convenţiunei dela 19 August 1858;

«2. Dacă majoritatea Deputaţilor Moldoveni din Adunare cere, aceşti Deputaţi vor aveà facultatea de a votà separat; în cazul când majoritatea Moldovenească se va pronunţà în contra Unirei, acest vot va implicà Separaţiunea.

«Aceste puncte, conforme în bazele lor cu principiile puse din capul locului de către Sublima Poartă şi stabilite prin bună înţelegere între ea şi Inaltele Puteri semnatare ale Convenţiunei dela 19 August 1858, au primit adeziunea completă a Maiestăţii Sale Imperiale; şi am ordin, Domnilor, de a vă exprimà oficial, că Guvernul Imperial aşteaptă şi speră, că nu veţi lipsì a dovedì cât de mult meritaţi încrederea, cu care v'a onorat Curtea Suzerană şi Puterile Garante, lăsând în grija D-voastre executarea conştiinţioasă şi leală a hotărîrei de care e vorba.

«*Cred că trebue să adaog, Domnilor, că orice încercare de a mai face alegerea unui Principe Străin și de a face să izbutească astfel o combinațiune pe care Guvernele Garante, ca și Sublima Poartă, au respins-o hotărît și unanim, n'ar ajunge la altcevà decât să compromită țara D-voastre.*

«Sublima Poartă ține să declare, în acelaș timp, că e ferm hotărîtă, în calitatea sa de Putere Suzerană, a face să se respecte zisa hotărîre a Conferinței, care e totodată și a sa, și a nu se depărtà în nici un caz de stipulațiunile internaționale, cari precizează condițiunile necesare pentru a puteà deveni Gospodar al Principatelor. Dealtmintrelea, o soluțiune, care ar aveà de bază numirea unui Principe străin, n'ar puteà aduce nici un folos țărei; din contră, primul rezultat al ei ar fi de a face să piardă imensa binefacere a garanției Tractatelor, de care se bucură actualmente.

«In consecință, Guvernul Imperial nu se îndoește, Domnilor, că împreună cu concetățenii D-voastre luminați și înțelepți, nu veți vedeà în această declarațiune decât via noastră dorință de a ferì Principatele de complicațiunile, pe cari nelipsit le-ar pricinuì un dispreț arătat solicitudinei binevoitoare a Curții Suzerane și a Puterilor Garante.

«Terminând, Vă conjur a nu pierde un timp prețios, pe care țara are dreptul de a dorì să-l vadă consacrat îngrijirei de a ușurà suferințele, la cari au expus-o de prea mult timp pasiunile politice.»

In 25 Aprilie (7 Maiu) are loc întrevederea Principilor Carol-Anton de Hohenzollern și Carol cu Bălăceanu și Brătianu, veniți dela Paris.

Principii le comunică, spre marea lor bucurie, ultimele știri dela Berlin și deciziunea unui fait accompli.

Principele Carol le anunță că e decis a plecà fără întârziere în România pentru a luà frânele guvernului. Se preitinde dela Delegați secretul cel mai absolut în interesul afacerei.

Itinerariul, discutat provizoriu, va fi hotărît a doua zi.

In 26 Aprilie (8 Maiu) dimineața, Principele Carol-Anton de Hohenzollern are o întrevedere cu Bălăceanu, cu Brătianu și cu Consilierul de Werner. Călătoria prin Austria pare riscată, așteptându-se dintr'un moment într'altul Declarațiunea de răsboiu dintre Austria și Prusia, și Principele Carol putând să fie arestat ca Ofițer prusian și reținut. *Drumul maritim prin Marsilia și Genova prezintă dificultăți analoge,* Principele expunându-se a fi arestat la Constantinopole. *Călătoria prin Rusia încă este puțin recomandabilă.*

Principele Carol se decide în fine pentru itinerarul prin Viena și Baziaș, ca fiind cel mai scurt. S'a stabilit atunci că: — *Bălăceanu* se va întoarce la Paris și va trimite la Münich pasapoarte românești prin Locotenentul Lenș, — 2) Principele Carol va plecà singur cu Consilierul de Werner, iar d-l Mayenfisch va urmà după 24 de oare. După alte 24 de oare, Locotenentul Lenș va plecà dela Münich cu tot bagajul, și va întâlnì pe Principe la Turnu-Severin. Brătianu se va întoarce în Paris.

In 27 Aprilie (9 Maiu) sosește dela Turnu-Severin o telegramă, felicitând pe Principele Carol de apropiata Sa sosire.

Imediat se telegrafiază la Paris lui Bălăceanu și lui Brătianu:

«Călătoria amânată și compromisă, pentrucă o telegramă din Turnu-Severin, primită în acest moment, dovedește că sosirea este cunoscută. Trimiteți pe Lenș cu explicațiune.»

In urma indiscrețiunei ce s'a comis, călătoria este din nou discutată în privirea itinerarului.

Comandantul Principelui, Colonelul de Redern, roagă prin scrisoare pe Principele Carol a se întoarce îndată la Berlin, Austria amenințând a intra în Saxonia, ceeace ar fi considerat ca un *casus belli.*

Mai sosesc 14 telegrame din România, din Moldova și Țara-Românească, exprimând bucuria lor pentru apropiata sosire a Principelui. Toată Europa are acum cunoștință de primirea definitivă a alegerei.

In 28 Aprilie (10 Maiu) sosește dela Paris la Düsseldorf Locotenentul Lenș cu următoarea scrisoare a lui Ioan Bălăceanu către Principele Carol:

«Telegrama prin care Alteța Voastră mă informează că plecarea Sa este amânată și compromisă m'a sdrobit. Nu pot să-mi explic faptul ce s'a produs decât printr'o indiscrețiune, în care eu sunt sigur că n'am nici o parte și nu ține de mine a-i căutà autorul.

«*Cu toate acestea, aș crede că lipsesc dela datoriile mele, dacă aș ascunde Alteței Voastre, că scăparea Principatelor atârnă de grabnica Sa plecare și de sosirea Sa în mijlocul poporului său.* Itinerariul la care S'a oprit ieri Alteța Voastră nu mai e cu putință; dar prin chiar faptul că el poate fi cunoscut, drumul pe mare devine mai sigur. Din moment ce Alteța Voastră este așteptată la Turnu-Severin, ea nu trebue să ezite a merge să debarce la Brăila.

«Am onoarea a adresà Alteței Voastre două pasapoarte, și termin această scrisoare, cum am început-o, rugând pe Alteța Voastră să plece cu o oră mai curând. Dumnezeu știe ce ne păstrează ziua de mâne!

«*Cel mai bun itinerar ar fi: Elveția, Genova* (punct de ambarcare), *Messina, Constantinopole, Brăila.* Această călătorie și această sosire neașteptată vor da poporului român o idee adevărată despre caracterul Alteței Voastre.»

Ion Brătianu însoțește această scrisoare cu următoarea telegramă dela Ion Ghica:

«*Deputații Moldoveni vor venì toți: vor votà ca un singur om. Publicarea Declarațiunei Conferinței nu va produce nici o dezordine; ea nu va schimbà hotărîrea noastră. Dacă Principele Carol vine, entuziasmul și devotamentul poporului vor fi fără margini, va da bani și oameni pentru apărarea țărei.*»

Principele Carol, întărit în hotărîrea Sa prin această telegramă, *preferă, între toate itinerariile propuse, să iea drumul prin Austria, ca cel mai scurt, dar trecând mai întâiu prin Elveția, ca să-și procure un pasaport elvețian cu destinațiune pentru Odesa.*

Principele își petrece în 28 Aprilie (10 Maiu) ultima seară cu părinții săi la Düsseldorf.

Principele Carol își iea rămas bun dela părinții săi și în 29 Aprilie (11 Maiu) pleacă din Düsseldorf, întovărășit de Consilerul de Werner.

Protocolul VII al Conferinței din Paris din 20 Aprilie/2 Maiu 1866.

D-l Plenipotențiar al Franciei amintește că membrii Conferinței trebuiau să supună Guvernelor lor Proiectul de Declararațiune propus în ultima ședință, și le cere să binevoească a face cunoscute instrucțiunile lor.

D-nii Plenipotențiari ai Austriei, Italiei, Prusiei și Turciei declară că sunt autorizați a aderà la Proiect.

D-l Plenipotențiar al Rusiei aderă de asemenea. Cu toate acestea el crede că trebue să reamintească nota ce a avut onoarea de a prezintà Conferinței la 4 Aprilie și Depeșa Principelui Gorceacoff din 4/16 ale aceleiaș luni, pe care a cetit-o Conferinței în ședința dela 24. Obiectul principal, pe care acele comunicări îl aveau în vedere, erà, adaoge d-l de Budberg, a împrejmuì exprimarea dorințelor populațiunilor Moldo-Valahe de toate garanțiile posibile de sinceritate și independință. Acest țel ar fi fost fără nici o îndoeală mai complet atins prin mijlocul convocărei a două Adunări deosebite. In

lipsa acestei combinaţiuni, s'ar mai fi putut face, fără a suspendà alegerile dejà începute, ca să voteze Deputaţii Moldoveni la Iaşi, unde dânşii ar fi fost puşi în contact direct cu spiritul general al celor ce i-au ales. Declaraţiunea, pe care Plenipotenţiarii, în ultima lor întrunire, au fost de părere s'o adreseze Consulilor Puterilor la Bucureşti, cuprinzând o menţiune anume despre necesitatea de a îndepărtà orice presiune de natură a împiedicà libera exprimare a voturilor, d-l Plenipotenţiar al Rusiei, asociindu-se pe deplin la această menţiune, aderà în numele Guvernului său la Proiectul propus Conferinţei.

D-l Plenipotenţiar al Turciei declară că se uneşte cu modul de a vedeà exprimat de d-l Baron de Budberg.

D-l Plenipotenţiar al Marei Britaniei zice că, supunând Guvernul său Proiectul de Declaraţiune, adoptat *ad referendum* de către Conferinţă, şi-a permis a exprimà oarecari îndoeli asupra redacţiunei acestui document. Deci, *Guvernul Maiestăţii Sale Britanice crede că e imposibil, ca Conferinţa să treacă sub tăcere Plebiscitul, prin care Guvernul provizoriu din Bucureşti a provocat numirea unui Principe Străin. I se pare mai logic a se explicà înainte de a amintì principiul Domniei Pământene. D-l Comite Cowley propune în consecinţă redacţiunea următoare:* **Declaraţiune.** Guvernul provizoriu din Bucureşti, provocând printr'un recent Plebiscit numirea unui Principe Străin, s'a abătut dela Convenţiunea din 19 August 1858, care prin Articolul XIII dă Adunărei sarcina Alegerei de Domn. Conferinţa, referindu-se la hotărîrea sa dela 4 ale lunei trecute, decide că grija de a rezolvà cestiunea menţinerei Unirei trebue să fie lăsată Adunărei ce are a se întrunì. Dacă Majoritatea, fie a Deputaţilor Moldoveni, fie a Deputaţilor Valahi, ar cere, şi unii şi alţii vor aveà facultatea de a votà separat. In caz când Majoritatea fie moldovenească, fie valahă, s'ar pronunţà în contra Unirei, acest vot ar aveà de consecinţă Separaţiunea celor două Principate. Această cestiune isprăvită, Adunarea va procede la Alegerea de Domn, care, după terminii Articolului XIII al Convenţiunei, nu trebue să se facă decât dintre pământeni. Consulii sunt însărcinaţi a veghià în comun acord la libera exprimare a voturilor şi a semnalà imediat Conferinţei orice atingere s'ar aduce acestei libertăţi.

D-l Plenipotenţiar al Rusiei zice că această redacţiune i se pare mai completă şi că aderà cu totul la ea.

D-nii Ptenipotenţiari ai Franciei, Austriei, Prusiei o aprobă deasemenea.

D-l Plenipotenţiar al Italiei aderà asemenea, din moment ce ceilalţi Plenipotenţiari s'au pronunţat în acest sens.

D-l Plenipotenţiar al Marei Britaniei crede că ar fi util a însoţì Declaraţiunea cu o Instrucţiune sumară adresată Consulilor; el a redactat

deci un *Proiect de depeşă* pe care o ceteşte Conferinţei şi care, după câtevà modificări, e adoptată în terminii următori:

«*Domnule*, Conferinţa, instruită despre evenimentele ce s'au petrecut în Principate, a socotit necesar a face Declaraţiunea anexată la această depeşă, şi pe care sunteţi însărcinat a o remite în copie Guvernului provizoriu din Bucureşti. Dorinţa Conferinţei este de a lăsà Principatelor-Unite toată libertatea de acţiune compatibilă cu îndatoririle internaţionale, ce ea este chemată a face să se respecte. Conferinţa crede că Guvernul provizoriu şi populaţiunile vor înţelege intenţiunile sale binevoitoare faţă de ei, şi că Adunarea îşi va conformà actele sale în sensul Declaraţiunei. Declaraţiunea prescrie linia de purtare, pe care consulii au a urmà, şi Conferinţa nu se îndoeşte de zelul ce veţi pune, dimpreună cu colegii D-voastre, a veghià la executarea hotărîrei ce ea vă aduce la cunoştinţă. Veţi binevoì a invità Guvernul provizoriu să însereze în ziarul oficial textul documentului acì anexat şi a mă informà prin telegraf despre aceasta publicare.»

Plenipotenţiarii Curţilor Garante fiind autorizaţi a adresà direct Consulilor respectivi Declaraţiunea şi Depeşa adoptate de Conferinţă, se iea înţelegerea, că transmiterea acestor documente se va face imediat în numele tuturora prin telegraf. Afară de aceasta, fiecare Plenipotenţiar le va adresà, cât mai curând posibil, pe calea ordinară, Agentului Guvernului său la Bucureşti.

D-l Plenipotenţiar al Turciei atrage atenţiunea Conferinţei asupra utilităţii ce ar fi, ca *Poarta să poată trimite în Principate un Comisar sau Delegat, care ar aveà misiune a veghià, în înţelegere cu Agenţii Curţilor Garante, ca să asigure libertatea şi sinceritatea voturilor*, şi care ar procurà în acelaş timp Guvernului Otoman informaţiunile directe de cari ar aveà nevoie.

D-l Plenipotenţiar al Prusiei crede că Poarta trebue totdeauna să poată fi în măsură de a-şi procurà informaţiuni în Principate, dar dacă e vorba de o autoritate de exercitat în numele său, atunci e cu totul altcevà.

D-l Plenipotenţiar al Rusiei face observaţiunea, că nu poate fi cestiunea despre trimiterea unui Comisar Otoman, căci ar trebuì în acest caz ca Curţile Garante să trimită Delegaţi, şi nu este locul de a luà această măsură.

Conferinţa adoptând acest mod de a vedeà, nu se dă urmare propunerei d-lui Ambasador al Turciei.

D-nii *Plenipotenţiari ai Italiei şi Prusiei* anunţă că Guvernele lor îşi dau aprobarea pentru propunerea făcută de d-l Comite Cowley, de a întinde până la Brăila autoritatea Comisiunei Europeane a Dunărei de jos. *D-l Plenipotenţiar al Franciei* se pronunţă într'un sens favorabil pentru acelaş proiect.

Adunarea numită „Constituantă“ se deschide în 28 Aprilie (10 Maiu) prin următorul Mesagiu al Locotenenței Domnești:

«*Domnilor Deputați,*

«Sesiunea care se deschide astăzi are să fie una din cele mai însemnătoare în Analele patriei noastre ; misiunea ei este mare și glorioasă; ea are să însemne o eră nouă în Analele României; cestiunile cele mai vitale pentru existența noastră politică și națională vor fi supuse chibzuirei Domniilor-Voastre și dela Domniile-Voastre atârnă ca faptele ce va aveà să înregistreze istoria să fie strălucite. Soluțiunea ce veți da lucrărilor, asupra cărora sunteți chemați a desbate, va asigurà în viitor o soartă stabilă și prosperă pentru țara noastră.

«*De șapte secoli Românii au căutat să așeze un Stat puternic, întemeiat pe instituțiuni solide și liberale; luptele lor în această privință au fost eroice și nici o istorie nu este mai bogată în fapte mari, în sacrificii și abnegațiuni, ca istoria noastră.*

«De când Radu Negru și Dragoș au aruncat temeliile a două Principate, istoria acestor țări surori a fost semănată de un șir de lupte sângeroase pentru libertate, pentru naționalitate și pentru existența neamului român, a cărui seminție a aruncat-o Traian, ca să dea roade strălucite sub Mircea cel Bătrân, sub Mihaiu Viteazul, sub Ștefan cel Mare și sub Alexandru cel Bun și ca să se deștepte, puternic și setos de drepturile sale, la 1821, la 1848, la 1859 și la 1866.

«*Toți suntem mândri de istoria țărei noastre. Puși între neamuri numeroase și cotropitoare, poziționea noastră geografică a făcut ținta noastră mai anevoie de atins decât a celorlalte națiuni.* Românii, dela fundarea patriei noastre și până acum, au avut a se luptà cu multe obstacole, cu multe ambițiuni, cu multe aspirări de cotropiri ; ei au avut a combate și intrigi, cari semănau discordia între dânșii, și cercări cu mână armată; ei au avut a înlătură și năvălirile barbarilor și lăcomia națiunilor puternice de prin prejur de a-i incorporà; și din toate aceste lupte ei au ieșit triumfători ; tari de credința și de voința lor, tari de originea și de bărbăția lor, trecând prin toate vicisitudinile, ei au rămas Latini, mai Latini decât frații lor din Italia și din Spania.

«In toate epocele, în toate fazele prin cari au trecut ei, dela fundarea acestor țări și până acum, Unirea a fost aspirațiunea principală, ținta urmărită de dânșii ca o cestiune de vieață politică și națională. Unirea a existat de fapt; o găsim strălucită și puternică în mai multe din fazele istoriei noastre, și luptele cele mai stăruitoare au fost pentru a o conservà sau pentru a o redobândì, când ea a fost pierdută. Vicisitudinile politice, prin cari au trecut

Românii, au putut să-i despartă pentru un timp mai mult sau mai puțin provizoriu, dar niciodată să-i desnaționalizeze; dovadă de aceasta este că, după nenumăratele pierderi, după ani îndelungați de zugrumări politice, nimic nu a putut schimbà nici limba, nici tradițiunile, nici drepturile noastre de autonomie.

«*Aspirările Românilor către Unire, deși manifestate cu energie și tăria dreptului, nu s'au putut realizà într'un mod definitiv decât la începutul anului 1859;* după ce țara întreagă fusese consultată, nu a avut decât o voce ca să o ceară, decât o unanimă înfrățire în dorința și în voința de a o realizà.

«*Ziua de 11 Fevruarie a fost cea mai puternică dovadă despre simțimintele Românilor pentru Unire;* intriga, inimică românismului, s'a cercat a ne-o smulge; dar Dumnezeu, care protege România și care a împlântat în inima fiilor ei credința naționalității, nu a iertat și nu va iertà ca o mână sacrilege să se atingă de dânsa și să ne răpească ceeace s'a dobândit cu atâtea sacrificii. Din contra, cercările acelora, ale cărora intrigă și egoism au secat în inima lor dulcea simțire a iubirei de patrie, a întărit mai mult credința națiunei în Unire.

«*Unirea este astăzi un fapt puternic, intrat în dreptul ginților; l-am susținut cu prețul a imense sacrificii și voim să-l menținem neatins în viitor.* Dar acestui fapt îi lipsià până acum consolidarea aceea, care are să facă din România o națiune, care să aibă rangul ce i se cuvine în lucrarea progresului și a civilizațiunei; consolidarea aceea pe care au dorit-o Românii în toate timpurile, pe care au cerut-o Divanurile ad-hoc, pe care au cerut-o toate Corpurile constituite ale Statului în toate ocaziunile, pe care în cele din urmă au cerut-o și Adunările Legiuitoare și Comisiunea Centrală în mai multe rânduri; consolidarea aceea, în sfârșit, care a făcut pe Români, în urma căderei celui din urmă Domnitor, să puie capăt perturbărilor și sfâșierilor, proclamând un Domn dintr'o familie regească.

«*Idea de a aveà un Principe Ereditar dintr'una din familiile suverane ale Europei este o idee de iubire și de înfrățire între Români, este o idee de stabilitate, de întărire națională, este o pavăză în contra aspirărilor și ambițiunilor hrănite de speranțe nesocotite, este garanția cea mai asigurătoare în contra vicisitudinilor ce am cercat până astăzi. Această idee, care a găsit ecou în toate inimile Românilor, a făcut să tacă toate ambițiunile, a stins toate pasiunile, a înfrățit toate taberele, a unit toate inteligențele și dela un capăt la celălalt al României cu o singură voce a realizat voturile Divanurilor ad-hoc în persoana Comitelui de Flandra.*

«Deși Plenipotențiarii mai multor Puteri vedeau în cererile Divanurilor ad-hoc singura soluțiune raționabilă, ce se puteà da unei cestiuni arzătoare

care a mişcat toată Europa, singura garanţie de a se înfiinţà la gurile Dunărei un Stat durabil; deşi această idee a găsit apărători călduroşi în oamenii cei mai eminenţi, ca Comitele Walewski, Cavour şi ca Generalul Kisseleff, bărbat care cunoşteà România, şi a cărui memorie este între noi înconjurată de respect şi de recunoştinţă ; deşi aceşti bărbaţi s'au pronunţat atunci să ni se acorde un Domnitor din una din familiile domnitoare ale Europei, ca singurul mijloc de a înlăturà pe viitor orice împrejurări ulterioare de complicaţiuni şi de turburări; dar opoziţiunile aduse de Inalta Poartă şi de Austria au reuşit a înlăturà adevărata soluţiune şi a se adoptà în Convenţiunea din 19 August o soluţiune care, nesocotind trebuinţele noastre, erà condamnată din cea dintâia zi, chiar de acei cari ne supuneau la o nouă încercare de Domnitor Pământean.

«Ca să vedem cât idea de un Principe dintr'o familie domnitoare din Europa este salutară şi de indispensabilă pentru prosperitatea şi liniştea ţărei, nu avem decât să ne aducem aminte cele petrecute la Alegerea celui din urmă Domnitor şi nenorocirile cari ameninţau ţara, dacă principiul Unirei nu ar fi venit să puie capăt tristelor scene şi sfâşierilor, ambiţiunilor şi luptelor înverşunate, ce s'au ivit atunci într'un grad aşà de mare, încât întrepusese ura şi discordia în societate, şi al căror rezultat a fost Alegerea unui om care erà negaţiunea a orice convicţiuni, a orice principiu, a orice credinţe.

«Toţi avem întipăriţi în mintea noastră şapte ani de înjosire, de suspiciuni, de persecutări, în cari instituţiunile ţărei, compromise, erau aduse la o desăvârşită decădere, în cari administraţiunea ajunsese la culmea arbitrarului şi a corupţiunei, în cari toate drepturile, toate legile, toate libertăţile erau violate, sfâşiate, călcate în picioare şi înlocuite cu un sistem de guvernare desbrăcat de orice respect uman, de orice capacitate, de orice simţ de justiţie. Toţi avem încă în faţa noastră acei şapte ani de umiliri, de delapidări şi de suferinţe; toţi ştim câtă resemnaţiune şi câtă abnegare a trebuit, cu câtă bărbăţie Românii au suferit acea nenorocită stare de lucruri, numai şi numai că se temeau ca nu cumvà perturbaţiunea ce puteà să aducă răsturnarea Domnitorului să vatăme Unirea. Această consideraţiune a ţinut pe Români pironiţi în suferinţele lor, căci această religiune politică fusese compromisă de către acel guvern, şi într'un aşà de mare grad, încât oamenii de rea credinţă putuse exploatà credulitatea publică în unele localităţi şi făcuse a se atribuì acestui principiu măreţ al Unirei ranele dureroase, cari proveniau din rătăcirile unei administraţiuni cupide şi incapabile.

«La 11 Fevruarie, aduşi la culmea desperărei şi nevoind să lase să piară o ţară, pentru care străbunii lor au vărsat eroicul lor sânge, Românii, indignaţi de a vedeà drepturile şi libertăţile lor batjocorite şi nimicite; Ro-

mânii, *popor și armată în unanimitate*, setoși de a scăpà țara, au dărâmat o stare de lucruri ucigătoare și, deodată cu aclamarea principiului de Domnitor dintr'o familie regească, au scris pe frontispiciul național, în locul arbitrarului și al prevaricațiunei — *justiție* și *libertate*.

La 11 Fevruarie, Corpurile Statului au proclamat principiul stabilit de Divanurile ad-hoc. Inalta Poartă, întemeindu-se pe Protocoalele dela 1859 și dela 1861, a invitat îndată pe reprezintanții Puterilor Garante, cerând ca o Cameră să se adune la București și alta la Iași, să aleagă pentru fiecare din vechile Principate câte un Domn. *Europa întreagă însă într'o glăsuire a judecat cestiunea deschisă în ziua de 11 Fevruarie, o cestiune de drept internațional, că trebue cercetată acolo unde a fost tractată întâiu, și astfel Conferințele s'au convocat la Paris.*

«Camera, Senatul și Guvernul au numit șase delegați, cari să stăruească pe lângă Inalta Poartă, pe lângă Puterile Garante și pe lângă Conferință, pentru realizarea votului dela 11 Fevruarie.

«Acì oarecari aspirări și temeri, izolate în adevăr, dar îngrijitoare, se manifestară. Ştirile dobândite despre dispozițiunile Conferinței, interpretate cu rea credință, într'un sens defavorabil, de oameni rău intenționați; imposibilitatea în care s'a crezut Comitele de Flandra de a primì Tronul României ce i se oferià, au început a frământà spiritele acelora, pe cari Dumnezeu i-a condamnat a nu crede nici în iubire de țară, nici în lealitate, a nu mai crede nici în virtute, nici în devotament, nici măcar în zile solemne și critice. O luptă de opoziţiune serioasă se pregătià repede în Cameră, luptă care ar fi compromis viitorul țărei, de nu s'ar fi izbutit la timp, cu atât mai lesne, cu cât în afară se ziceà, pe de o parte că reprezintanții națiunei nu mai erau în unire cu guvernul în privința principiului dela 11 Fevruarie, iar pe de altă parte se negà acelei Camere dreptul de a vorbì în numele națiunei. In fața unei asemenea situațiuni, guvernul a crezut de datoria sa să facă apel la națiune, și această datorie a împlinit-o.

«*In intervalul convocărei colegiilor electorale pentru alegerile Camerei, Tronul României a rămas vacant prin Declarațiunea făcută de Maiestatea Sa Regele Belgiei, că fratele său nu poate primì Coroana României.* Tot într'acest interval, intriga nu încetà manoperele sale, ea vărsà chiar bani, și bani mulți, și se gătià a face să izbucnească în țară o acțiune fatală, o acțiune de moarte politică și națională pentru noi, a cărei încercare fu durerosul eveniment din Iași. Laudă și onoare însă patriotismului Bărbaților Români! La orice om de valoare s'au adresat Agenții acestei intrigi, la orice cetățean matur și cu conștiință s'au adresat instigatorii ei, au fost respinși cu indignațiune. Armata noastră a probat încă odată, că ştie să apere drepturile și instituțiunile patriei.

«In aceste condiţiuni situaţiunea devenià şi mai grea. Aceste manopere culpabile şi sediţioase, deşi nu aveau nici un ecou, nici o putere în ţară, îngrijiră însă în străinătate chiar şi pe cei mai binevoitori ai cauzei noastre. Cabinetele şi presa în străinătate începură a se preocupà de dânsele şi inimicii căutară a le exploatà, dând un sens defavorabil aspirărilor şi voinţei Românilor, şi mai cu deosebire unanimităţii ce există în aceste aspirări şi voinţe.

«In urma disolvărei Adunărei, Conferinţele întrerupte după încheierea făcută în ziua de 4 Aprilie—*până se va vedeà ce va face noua Cameră, ale cărei arătări despre dorinţele populaţiunilor să facă obiectul unei atenţiuni binevoitoare din partea Puterilor, totdeauna animate de dorinţa de a ajunge la o stare de lucruri, care să consolideze liniştea, bună starea şi prosperitatea Principatelor*,— fură convocate, prin stăruinţa Baronului de Budberg, îndată ce ştirile întâmplărei dela Iaşi au ajuns la Paris.

«*Imprejurările devenind astfel din ce în ce mai complicate, o datorie nouă năşteà din ele pentru Guvern,* **datoria de a curmà cu un fapt împlinit** *toate consecinţele vătămătoare ce ele ar fi putut aveà şi de a le stârpì prin o iniţiativă energică şi serioasă, care să aibă o importanţă în balanţa deciziunilor Europei şi să ridice orice bănueală despre ezitaţiunile ce ar fi putut fi despre dorinţa şi stăruinţa Românilor în Unire.*

«Indată ce avù ştiinţă despre aceste intrigi, Guvernul, urmând nestrămutat pe calea ce şi-a tras la 11 Fevruarie şi credincios angajamentelor sale către naţiune, a luat toate măsurile, ca să nu lase să se compromită existenţa noastră politică şi naţională. *După indicaţiunile Agentului său la Paris şi ale Delegaţilor numiţi de Puterile Constituite ale Statului,—a supus Votului Universal candidatura* **Principelui de Hohenzollern, sub numele de Carol I;** *şi mulţumită patriotismului, înţelepciunei şi credinţei naţiunei*—**685.969** voturi au răspuns la acest apel şi s'au pronunţat pentru, pe când numai **224** au respins soluţiunea salvatoare, această soluţiune de vieaţă pentru noi.

«**Astăzi, în urma determinaţiunei Principelui Carol de Hohenzollern de a primì Coroana ce-I oferim,** *şi în urma declarărei din urmă a Conferinţei, declaraţiuni cari vi se vor depune la biurou, soarta ţărei este în mânile Domniei Voastre, şi este în mâni bărbate. Guvernul nu are cea mai mică îndoeală, că veţi perseverà şi că veţi încoronà opera începută de noi. Răspundeţi la marea misiune ce aveţi, strigând într'un sîngur glas —Să trăească Carol I, Alesul Poporului Român întreg!—Fiţi tari în credinţa, că glasul Vostru va fi auzit.*

«*Domnilor Deputați,*

«*Chiar în urma Plebiscitului*, care a dovedit într'un mod atât de solemn persistența națiunei în a voì un Principe dintr'o familie regească și a făcut dintr'această voință **un fapt împlinit în persoana Principelui de Hohenzollern sub numele de Carol I,** tot nu se curmară încercările, tot pare că în afară nu sunt încă ridicate pe deplin toate greutățile. Inalta Poartă crezând a vedeà în suirea pe tron a lui Carol I o lovire a Articolului XIII al Convenției dela Paris, Puterile Garante, spre a se asigurà prin toate modurile de voința națiunei și a dobândì astfel negreșit unanimitatea dorită de Conferință, au hotărît ca națiunea să fie consultată încă odată prin Domniile Voastre, aleșii ei de astăzi. Totodată Inalta Poartă și Puterile Garante s'au pronunțat în două rânduri, că vor ținea seamă de voința popoarelor și vor acordà Românilor tot ce va voì această Adunare, pe cât ea va sta în limitele legăturilor internaționale ce există între Inalta Poartă și Puterile Garante.

«Avem încredere că *Carol I* va venì între Români și va domnì asupra țărei, ai cărei locuitori L-au ales, și **că acest fapt spre a fi îndeplinit nu cere decât sancțiunea votului Domniilor Voastre.**

«Cu această alegere, în care pentru noi nu poate fi un minut îndoeală că Adunarea va persistà, ca să arate că ea este adevărata și sincera expresiune a națiunei; cu acest fapt noi credem că nu se ating întru nimic drepturile Puterilor Europei, că toate ezitațiunile Cabinetelor vor dispăreà, și că atât Inalta Poartă, cât și Puterile Garante vor vedeà în stăruința noastră nestrămutată dorința de a intrà pe calea adevărată și serioasă a progresului și civilizațiunei, care nicăieri nu s'a dobândit, decât după ce s'a asigurat viitorul națiunei.

«Domnilor Reprezintanți! Putem zice cu mândrie lumei întregi, că în ceeace atinge acele două mari principiii de stabilitate, de putere, de vieață pentru România, Unirea și Domnitor dintr'o Familie Suverană, și națiune și guvern și-au făcut datoria, și națiune și guvern au fost nestrămutați într'această dorință, care a devenit o religiune politică și națională pentru Români.

«Națiunea astăzi v'a delegat puterile sale, și v'a făcut reprezintațiunea ei legală: ea așteaptă dar, ca și guvernul, cu nerăbdare, dar cu cea mai neclintită credință, să dați aspirărilor, voințelor și Actelor ei, consecrațiunea Domniilor Voastre, ca să puneți astfel un capăt bănuelilor, neliniștei, ca să curmați îndată toate durerile ce ne bântue de ani lungi, toate pericolele de cari necontenit am fost amenințați.

«*Reprezintanți ai Poporului Român! Desbaterile Adunărei sunt deschise.*

Deliberați în cea mai deplină liniște. Să afirmăm înaintea Europei, a națiunei și a lui Dumnezeu, că s'a deschis o viață nouă pentru România.

«Dat în București. In 28 Aprilie, Anul 1866.

«*Generalul Nicolae Golescu.*

«*Colonelul Nicolae Haralambie.*

«*Lascar Catargiu.*

«*Ion Ghica*, Președintele Consiliului de Ministri, Ministru de Externe.

«*Dimitrie Ghica*, Ministrul de Interne.

«*Petru Mavrogheni*, Ministrul Finanțelor.

«*Constantin A. Rosetti*, Ministrul Instrucțiunei publice și al Cultelor.

«*Ioan Cantacuzino*, Ministrul Justiției.

«*Dimitrie Lecca*, Ministrul de Răsboiu.

«*Dimitrie A. Sturdza*, Ministrul Lucrărilor publice.»

*

In *29 Aprilie (11 Maiu)*, *Principele Carol-Anton de Hohenzollern* trimite Regelui Prusiei următoarea scrisoare:

«Biletul Maiestății Voastre din 6 Maiu l-am primit în momentul pornirei mele la Düsseldorf și mi-am impus datoria de a supune observațiunile Sale unei reînnoite deaproape și conștiințioase cercetări.

«Telegrama biuroului Wolff din București din 5 Maiu cuprinde numai hotărîrea cunoscută a Conferinței din Paris din 1 Maiu. Această hotărîre amintià, precum nici nu se puteà altfel — Respectul și mănținerea Tractatelor; ea aveà dar numai un caracter formal.

«*Cevà nou nu s'a petrecut între convorbirea memorabilă, ce am avut onoarea a aveà cu Maiestatea Voastră în 5 Maiu, și momentul actual, dacă de altfel nu s'ar considerà ca cevà nou faptul, cunoscut de mult, că situațiunea de acolo a rămas continuu arzătoare și că deciziunea de mai în urmă de a face un* **fait accompli** *a devenit încă mai urgent de executat. Fiecare minut de întârziere ar fi putut compromite întreaga situațiune.*

«*Pentru a nu aduce vreo relațiune între întoarcerea mea dela Berlin și* **faptul îndeplinit**, *s'a întârziat pornirea până astăzi, și ea s'a desăvârșit într'un mod atât de acoperit*, încât nici nu s'a putut presimți nemărginita importanță a acestei acțiuni pentru inima părintească.

«Numele Prea Inalt al Maiestății Voastre nu a fost numit nicăieri, și toată răspunderea o poartă în prima linie fiul meu, în a doua linie eu ca părintele său, și în a treia linie nimeni mai departe!

«Ieau asupra mea toate câte se vor întâmplà, nu însă disgrația Maiestății

Voastre, care în împrejurările actuale m'ar atinge în modul cel mai nesuferit și mai dureros.

«Inchideți Maiestatea Voastră, cu bunătate, ochii Voștri.»

In aceeaș zi, Principele Carol-Anton de Hohenzollern a adresat Comitelui de Bismarck următoarea scrisoare secretă:

«Trimit cu aceasta o copie de pe o telegramă din București, care nu poate fi decât liniștitoare (telegrama lui Ion Ghica din 6 Maiu).

«Alea iacta est.

«Pornirea astăzi cu Pasaporturi Elvețiene.

«Poziţiunea: neguţători.

«Ţel: Odesa, unde locuesc multe familii elvețiene.

«Dumnezeu să-l binecuvinteze, să-l ocrotească și să-l apere, precum a făcut-o în 7 Maiu pentru Excelența Voastră.

«Nu aștept nici un răspuns la această scrisoare cu totul personală».

*

Şedinţa din 1/13 Maiu 1866 a Adunărei României numită «Constituantă».

Preşedinţa Vicepreşedintelui Manolache Costache Epureanu.

Şedinţa publică se deschide la 4 oare după miazăzi.

Prezinţi 115 deputaţi.

Nu răspund la Apelul nominal 21 deputaţi, și anume:

(16) *Moldoveni*

Alcaz Eugeniu
*Cananău Sebastian
Gridov Neculae
Murguleţ Costache
Roznovanu George
Sturdza Grigore Al.
*Sturdza Ioan
Vârnav George
*Balş Alecu
Catargiu Calimah
Mavrocordat Nicu
*Pilat V. Nicolae
Rufu Mantu
*Sturdza Dimitrie C.
Varlam Constantin
Ventura Iancu

(5) *Munteni*

Bălăceanu Ioan
Boerescu Vasile
Ştirbey B. George
Brătianu Ion
Costaforu George

Sumarul Şedinţei precedente se aprobă.

Vicepreşedintele Manolache Costache Epureanu: Domnilor! Vă comunic rezultatul Apelului nominal, ca să fie bine cunoscut atât *numărul complet al Adunărei întrunite*, precum și *numărul Deputaţilor fiecărei Adunări separate.*

Așà dară veţi şti cum că *Deputaţii aleşi ai României de dincolo de Milcov sunt 75*, din cari *scăzându-se 10 îndoite alegeri și 3 alegeri a căror verificare s'a amânat*, din cari doi sunt prefecţi, rămâne dară *numărul real al deputaţilor 62. Majoritatea absolută* ce se cere ca Adunarea Moldovei

să fie completă este *32 deputaţi. Deputaţii din judeţele de peste Milcov, prezenţi astăzi, sunt 39;* prin urmare Adunarea Moldovei e completă (1).

Totalul Deputaţilor ambelor Adunări întrunite se suie la 115. Aşà dară Adunarea e completă, atât întrunită din âmbele Adunări surori, Moldova şi Valahia, precum şi separate.

Acum, Domnilor, mai înainte de a procede la ordinea zilei, vă rog să-mi daţi voie cu această ocaziune, ca să vă adresez adânca mea recunoştinţă pentru onoarea ce mi-aţi făcut ca într'o zi atât de solemnă, care aminteşte atât de apropiat acea zi neferice a lui 2 Maiu 1864, acea zi nefastă în care libertatea acestei tribune s'a sfâşiat, că în această zi de astăzi mă găsesc Preşedintele Adunărei. (Aplauze numeroase în Adunare).

Mă felicitez îndoit, Domnilor, fiindcă votul ce aveţi a da astăzi, va aveà cea mai mare importanţă în privirea viitorului României!

Domnilor, oricât de mare e credinţa noastră în Dumnezeul părinţilor noştri, oricât de mare e credinţa noastră în devotamentul ce avem pentru binele public, cred că mă fac interpretul simţimintelor d-voastre, ca mai înainte de a păşì la votul acesta solemn, cu toţii, Domnilor, să mărturisim a noastră vie recunoştinţă atât Inaltei Porţi (Ura! Ura! Să trăească Inalta Poartă! Ura!), precum şi Puterilor Garante (Ura! Ura! Ura! Trăească Puterile! Trăească Puterile Garante! Ura!).

Totodată, Domnilor, fiindcă ne găsim în faţa unui public aşà de numeros, mă cred dator ca, în faţa gravelor împrejurări cari ne înconjoară azi, să fac apel la dânsul, ca să se conforme în totul Regulamentului Adunărei, să se abţie de orice manifestare aprobătoare sau dezaprobătoare, să dăm astfel pildă cu toţii, că ca nişte deputaţi liberi ai României, putem, în deplină libertate de conştiinţă, emite votul nostru pentru fericirea şi mărirea Naţiunei Române. (Prea bine! Prea bine!).

Se comunică Adunărei:

1. O depeşă telegrafică din partea d-lui N. Bosie, alegător, prin care arată că a înaintat Adunărei un protest contra alegerei de deputat a d-lui M. Kogălniceanu.

Adunarea decide a se comunicà Comisiunei însărcinate cu verificarea acestei alegeri.

2. Depeşa telegrafică a d-lui *D. Cozadini*, prin care arată că a demisionat din funcţiunea sa de prefect şi *a optat pentru mandatul său de deputat.*

Asemenea se comunică Adunărei şi următoarele depeşe:

---

(1) In cursul şedinţei au mai venit 2 deputaţi (Iancu Rosetti dela Botoşani, Teodor Rosetti dela Dorohoiu), aşà că la vot au luat parte 41 Deputaţi Moldoveni.

Bârlad.

«In fața grelelor împrejurări politice, cari amenință neatârnarea noastră, în fața deciziunei Conferințelor dela Paris, care arată îndoință despre voința noastră de a fi, noi cetățenii urbei și ai județului Tutova, am salutat cu respect și admirare entuziasmul spontaneu, manifestat de d-nii Deputați la cetirea mesagiului, unde se menționează despre alesul nostru Carol I. Exortăm dară încă odată pe reprezentanții noștri în numele Prea Sfintei Treimi și a prea iubitei noastre Patrii, ca unirea României cu Alteța Sa Regală Carol I, Principe ereditar, să fie dogma credinței lor spre a binemerită dela Patrie și dela concetățenii lor. In această speranță salutăm pe aleșii națiunei, pe guvernul provizoriu, cari lucrează cu sinceritate și devotament pentru acest mare și patriotic rezultat. Trăească în etern România una și nedespărțită, sub sceptrul ereditar al lui Carol I.

«*Ioan Paladi, G. Lambrino, Ganea, Apostoliu, Coroiu, V. Mitrea, I. Sturdza, N. Crețeanu, Racoviță, Carp, Lăpădatu și încă 100 subsemnături.* 1866 Aprilie 30.»

Adunarea mulțumind colegiului electoral dela județul Tutova, decide ca depeșa citată să se înscrie în procesul verbal al ședinței.

Dorohoiu.

«Imprejurări neatârnate de voința mea mă opresc a venì acum îndată la Cameră; vă rog însă, ca mai presus de orice scuze, să faceți a se ști și a se constată în fața onor. mei colegi, că credința mea politică este pentru Unire cu Principele proclamat Carol I. Asta e mai mult decât o adeziune, este vocea sufletului și a conștiinței mele, despre care Dumnezeu și toți compatrioții mei sunt în drept a-mi cere socoteală; căci numai în realizarea acestui mare principiu văd adevărata mântuire și consolidarea țărei mele.

«*Deputat Pilat*».

Adunarea primește cu aclamațiune această declarațiune.

După cererea Adunărei se cetesc din nou și următoarele depeși telegrafice comunicate în ședința dela 30 Aprilie:

Iași.

«Concetățenii mei în genere și colegii mei din Adunare în special, câți au avut prilejul a mă cunoaște, vor afirmà că numai o necesitate imperioasă mă poate oprì a fi la postul meu ori când se atinge de a luptà pentru interesele țărei. Vă rog dară, dacă alegerea mea este validă, și dacă prin urmare votul meu poate aveà vreo greutate în deliberațiunile onor. Adu-

nări, să declarați în numele meu, că precum dela început, așà și acum, votez pentru Unirea completă și definitivă a Pincipatelor Moldova și Valahia într'un singur stat, sub denumirea de România și pentru Alteța Sa Regală Principele Carol de Hohenzollern, ca Domnitor ereditar al Românilor sub denumirea de Carol I. Binevoiți, d-le Prețedinte, a primì și transmite onor. Adunări ce prezidați asigurarea prea înaltei mele considerațiuni.

«*Deputatul jud. Vasluiu, I. Sturdza*».

Iași.

«Necesități imperioase oprindu-mă a fi față la deschiderea Adunărei, vă rog, dacă alegerea mea este validă, să binevoiți a declarà în numele meu Onor. Adunări, că prin votul de acum reînnoesc și întăresc votul dat prin plebiscitul din 2 Aprilie, pentru Unirea definitivă a țărilor noastre sub domnia ereditară a Principelui Carol I-iu.

«Binevoiți, Domnule Prețedinte, a primì și transmite Onor. Adunări ce prezidați asigurarea prea înaltei mele considerațiuni.

«*Deputatul jud. Cahul, Em. Filipescu*».

Iași.

Telegramă cu conținut identic dela *deputatul orașului Roman, D. C. Sturdza.*

Iași.

«Neputând pornì acuma spre a luà parte la lucrările Camerei, din cauză de boală, vă rog să înaintați Camerei cererea mea pentru un concediu cel mult de trei săptămâni. Prin poștă am expediat atestatul medical. Dați-mi voie a vă exprimà părerea de rău a nu fi în Cameră spre a aclamà cu țara întreagă pe Carol I-iu ca Domn ereditar al României, singura mântuire a iubitei noastre patrii.

«*Deputatul jud. Putna, A. Balș*».

Botoșani.

«Oprit de împrejurări grave, în neputință de a fi prezent la deschiderea Adunărei, mă găsesc în foarte mare părere de rău. Vă rog, Domnule Prețedinte, să binevoiți a anunțà Onor. Camere încredințarea adeziunei mele pentru Unire și Domnia ereditară a Prințului Carol I-iu. Mâine plec la București.

«*Deputat, Sev. Cananău.*» (Aplauze).

Vicepreședintele Manolache Costache Epureanu: Domnilor, Rămâne bine constatat că domnii Deputați de peste Milcov, cari până azi din diferite împrejurări n'au putut venì la Adunare (în număr de 6), declară a d-lor adeziune la votul ce veți da în privința Domnitorului.

Totdeodată, Domnilor, sunt dator a constată în public, în plină ședință, că în ședința secretă ce s'a ținut, *s'a făcut o întrebare domnilor Deputați din partea României de dincolo de Milcov, precum și d-lor Deputați din partea de dincoace de Milcov, dacă voesc a se despărți spre a votà Unirea, și că în urma acestei întrebări toți au declarat că voesc să voteze impreună atât cestiunea Unirei cât și a Principelui străin.* (Aplauze prelungite).

Această declarațiune a domnilor Deputați odată constatată, nu ne rămâne decât să păşim la ordinea zilei, la care nu avem alt nimic, decât comunicarea făcută de Guvern, prin care s'a depus pe biuroul Adunărei — *âmbele declarațiuni ale Conferinței dela Paris, ale Puterilor Garante și la care hotărîre Camera este chemată azi a da respectuosul său răspuns.*

Comisiunea ce ați binevoit a numì, spre a cercetà toate actele și a face un proiect de răspuns, a depus pe birou lucrarea și această lucrare este subscrisă de 101 domni Deputați și asupra căreia urmează să vă rostiți.

Se citește Proiectul de Răspuns al Adunărei Principatelor-Unite la Mesagiul Locotenenței Domnești din 28 Aprilie:

«*In considerațiunea deferenței ce datorează Inaltei Porți și Puterilor Garante, Adunarea, interpretă fidelă a voinței naționale necurmate și afirmate cu atâta tărie de Divanurile ad-hoc, de toate Adunările ulterioare și, acum în urmă, de Corpurile Legiuitoare la 11 Fevruarie, precum și de Plebiscitul din 2—8 Aprilie*;

«*Declară pentru ultima oară, înaintea lui Dumnezeu și înaintea oamenilor, că voința nestrămutată a Principatelor-Unite este de a rămâneà pururea ceeace sunt, o Românie una și nedespărțită sub domnia ereditară a unui Principe străin, luat dintr'una din familiile suverane ale Occidentului și că Principele ereditar al României una și nedespărțită este Principele Carol-Ludovic de Hohenzollern-Sigmaringen, pe care și Adunarea la rândul său îl proclamă sub numele de Carol I-iu*».

Subsemnați:

30 Deputați din Moldova.

Adrian Gh.
Brăescu Al.
Cantacuzin A. I.
Ciolac G.
Ciurea L.
Cnezovici G.
Costache Epureanu M.
Filipescu Em.
Forăscu V.
Golescu St.
Gridov N.
Iosefescu G.
Lapati A.
Lecca Casian
Mârzescu G.
Mavrogheni Sc.
Morțun Em.
Pascal Aristide
Plagino Al.
Pogor V.
Răşcanu G.
Rosetti S. D.
Rosetti I.
Rosetti St.
Romalo V.
Sihleanu Al.
Strat I.
Sutzu N. C.
Tufelcică Panait
Vucinic I.

70 Deputaţi din Muntenia.

Arghiropol Gr.
Arion Anton
Bălteanu Al.
Berindei D.
Berindei Gr.
Blarenberg C.
Blarenberg N.
Brăiloiu C.
Brătianu D.
Budurescu S.
Buescu Pană
Cantacuzin Adolf
Cantacuzin C.
Cantacuzin Gr. Gh.
Cantacuzin Gr.
Cantar N.
Caramanlău C.
Cernătescu I. P.
Cezianu S.
Ciocârlan C.
Costacopol N.
Enescu G.
Fălcoianu S. I.
Fălcoianu St.
Filipescu Gr.
Fussea C.
Grădişteanu C.
Ghica Gr. C.
Ghica I.
Ghica Vladimir
Golescu Al.
Grigorescu T. C.
Hiotu V.
Iatropol V.
Ionaşcu I.
Ionescu Radu
Lahovari Em.
Lahovari Gr.
Lahovari N.
Lapati C.
Laurian Tr. A.
Magheru G.
Măldărescu N.
Marcovici Al.
Mărgăritescu Al.
Mihăilescu Sim.
Niculescu I.
Olănescu Pană
Opran P.
Paciurea Leonida
Pâcleanu N.
Petrescu S. A.
Pleşoianu N.
Polizu V. D.
Polizu Dr.
Poroianu I.
Racotă Hariton
Racoviţă C.
Racoviţă D.
Racoviţă N.
Romanescu C.
Scărlătescu G.
Serurie P. Gr.
Sutzu Gr.
Tătăranu N.
Theohari Ahil
Turnavitu Sc.
Văleanu G.
Văleanu C.
Zissu T. A.

(Aplauze prelungite şi repeţite în toata Adunarea).

D-l M. Kostache, Vicepreşedinte: Domnilor! Aclamaţiunile D-voastre sunt negreşit o încurajare pentru toţi aceia cari au subscris această propunere; însă eu ca preşedinte, înainte de toate, sunt chemat a lăsà tuturor opiniunilor cea mai mare libertate. Prin urmare această propunere, în conformitate cu Regulamentul, o pun în discuţiunea D-voastre.

Domnilor, Vă fac cunoscut că această propunere, conform Regulamentului, e declarată de urgentă. Aşà dar, după art. 81 din Regulament, când se cere urgenţa, urmează a se suspendà şedinţa. Consult dar Adunarea, dacă voeşte a se mai suspendà şedinţa pe un sfert de oră.

Voci foarte numeroase: Nu, Nu.

Se pune la vot urgenţa şi se primeşte de Adunare cu unanimitate.

D-l Manolache Kostache Vicepreşedinte: D-l Tell are cuvântul.

D-l Tell: Domnilor! Nu sunt mulţumit cu redacţiunea acestei propuneri; aş fi vrut să fie astfel, cum o cer împrejurările, să fie astfel cum suntem chemaţi a ne rostì. De ce este vorba acì? De două lucrări: să ne pronunţăm asupra Unirei şi asupra unui Principe indigen, şi aceasta în urma comunicărei ce ni s'a făcut despre declaraţiunea Conferinţelor dela Paris. In cestiunea Unirei nu mai este trebuinţă să se pronunţe cinevà, pentrucă şi ţara şi noi toţi suntem şi vom fi pentru Unire. Este vorba acum să ne pronunţăm pentru Principe străin sau indigen. Domnilor! Nimeni din noi, câţi suntem aici, nu suntem în putere să ne pronunţăm într'aceasta, fiindcă ţara s'a pronunţat

odată: ţara a ales pe Carol I. Şi a venì noi să afirmăm sau să infirmăm votul ţărei nu este de competinţa noastră. Aşà dară nu avem să ne pronunţăm dacă avem să alegem Prinţ străin sau indigen.

Cu toate acestea, Conferinţele ne impun a ne pronunţà pentru Principe pământean, fără a luà în consideraţiune Plebiscitul. Este dară cestiunea acum, să vedem dacă putem să hotărîm noi asupra acestei cestiuni, dacă putem noi infirmà Plebiscitul, şi eu zic că nu putem.

Dară să presupunem, Domnilor, că ar fi cinevà dintre noi, care ar voì să se conforme cu totul Declaraţiunei Conferinţelor dela Paris; să vedem ar fi aceasta cu putinţă sau nu?

Suntem puşi într'un impas, pe care ţin să-l constat. Dacă am infirmà Plebiscitul, am fi necredincioşi votului acelora cari ne-au trimis aici. De altă parte fiind credincioşi acelora cari ne-au trimis, ne punem în poziţiune de a nu ne supune Conferinţelor, a nu ne supune Puterilor Garante, şi a nu ne supune este a ne declarà... nu găsesc terminul... a ne declarà că nu luăm în considerare Hotărîrea Inaltelor Puteri Garante. Poziţiune dificilă!

Acum, Domnilor, pentrucă suntem învăţaţi să mergem drept, vă voiu spune opiniunea mea despre alternativa în care ne aflăm.

De ne-am supune Conferinţelor, ne-ar dezavuà naţiunea întreagă; de nu ne supunem Conferinţelor, am puteà să fim ameninţaţi, să fim atacaţi. Iată două pericole, două ameninţări, una din afară şi alta din lăuntru; fiindcă după spiritul tuturor, este un pericol de a nu ne conformà cu voinţa naţiunei. Aşà dară, Domnilor, dela noi se cere o hotărîre matură, trebue să punem în cumpănă deciziunile noastre, ca să nu ajungem la pericol, şi D-voastră ştiţi, Domnilor, că înţelepciunea naţiunilor a zis că din două pericole, cel mai mic e mai preferabil. E vorba dară să vedem acum care pericol e mai mic. De nu ne vom supune Puterilor Garante, vom aveà pericolul de a fi ameninţaţi. Dară cu Europa nu avem ce face; să facă ea ce va voì cu noi. A nu ne supune însă voinţei naţionale, avem Răsboiu Civil şi răsboaele civile sunt cele mai teribile.

Acum, Domnilor, după ce v'am expus toate aceste consideraţiuni, n'am trebuinţă să vă mai spun votul meu... Mă pronunţ cu naţiunea! (Aplauze prelungite).

Dară, Domnilor, am avut onoare a vă spune că nu sunt mulţumit cu redacţiunea propunerei.

După părerea mea, dacă nu mă înşel, această propunere trebue să fie redactată în forma aceasta, care am avut onoare să vă spun. Dacă credeţi, Domnilor, că se poate redactà în felul acesta, ca să poată servì de un răspuns conform atât comunicaţiunei Guvernului, cât şi comunicaţiunei Conferinţelor dela Paris, faceţi-o. Dacă credeţi însă că putem trece peste forma

aceasta, căci deşi nu e redactată astfel cum am avut onoare să vă spun, însă e în opiniunea tuturor D-voastre, atunci puteţi să o lăsaţi aşà; să se ştie însă bine, că aceasta este intenţiunea noastră, acesta e cugetul nostru, adică să răspundem la două cestiuni cari le pune Guvernul: cestiunea Unirei asupra căreia nu ne despărţim nici de cum şi cestiunea Domnului străin, pe care l-a ales naţiunea şi pe care alegere noi nu o putem să o infirmăm. (Aplauze).

D-l Vicepreşedinte Manolache-Kostache: Voiu să vă comunic, Domnilor, că în momentul de faţă au sosit şi au luat parte la lucrare încă doi deputaţi din Moldova, fraţii Roseteştii, cari amândoi au aderat la propunere. (Aplauze). Atâta grăbire care o pun d-nii deputaţi din Moldova a venì de a luà parte la şedinţa de astăzi, precum şi depeşile telegrafice ce vi s'au cetit, prin cari unii din d-lor, cari nu au putut venì în persoană, exprimă adeziunea d-lor, este o dovadă vie, că d-lor nu au fost supuşi vreunei presiuni a capitalei, despre care diplomaţia manifestase oarecare îngrijire.

D-l N. Ionescu: Domnule Preşedinte, am luat cuvântul ca să exprim în numele a câţivà, foarte mic număr din colegii noştri, o opiniune diferită într'un sigur punct din cele atinse în propunerea în deliberare.

Am onoare şi eu, ca onor. reprezentant dela Gorj, a spune că Unirea este fapt îndeplinit şi irevocabil; voiu zice mai mult, Unirea este o lege de Stat, este trecută în deprinderile noastre politice, e trecută în legislaţiunea noastră; mai mult decât atâta, Unirea realizată, aşà cum a fost până acum, este o dorinţă seculară a naţiunei noastre, a acestor două trunchiuri ale aceleiaş naţionalităţi. Noi suntem uniţi şi voim a fi uniţi cu orice preţ, pentrucă voim a păstrà scump şi neatins patrimoniul părinţilor noştri dela Radu Negru şi Bogdan Dragoş, până la cei din urmă principi pământeni, cari au păstrat independinţa patriei. Suntem în unire, pentrucă în acest secol de desvoltare a naţionalităţilor, cum am puteà fi dezuniţi, când suntem aproape a aveà răsboiu pentru această idee a unirei naţionalităţilor? Noi ceşti mai mici cu atât mai vârtos trebue să ne strângem inimă la inimă, suflet la suflet, pentru ca în ziua când toţi caută unirea, noi să nu fim despărţiţi.

De aceea, Domnule Preşedinte, dau adeziunea mea din tot sufletul la partea întâia a propunerei, Unirea fiind o dorinţă seculară a naţiunei române, o dorinţă realizată prin sânge de Domnii noştri cei glorioşi, realizată prin voturile Adunărei din 1859, Unirea este şi va rămâneà în fiinţa noastră, în sufletul sufletului nostru.

Dară, Domnule Preşedinte, e o altă cestiune mai gravă şi chiar decât această întrupare a naţionălităţii noastre, este intrarea noastră în familiile popoarelor europeane, pentrucă după cum nu e bine omul să trăească ne-

sociabil, astfel naţiunile trebue să trăească în societate cu celelalte naţiuni. De aceea dela 1857 încoace, pentru a intrà în acel concert al naţiunilor, pentru a câştigà alianţa altor naţiuni, s'a pus înainte, nu zic Unirea, Unirea erà pusă înainte, s'a pus Codificarea realizărei Unirei sub un Principe Ereditar dintr'una din Familiile Domnitoare ale Europei; au vrut Divanurile ad-hoc, ale căror voturi se invoacă totdeauna, ca ţara noastră să intre în familia popoarelor libere şi independente.

Aceasta a fost cugetarea adâncă a tuturor acelora cari la 1857, în faţa Europei, au exprimat dorinţa Unirei sub un Principe Ereditar. Precum foarte bine s'a zis atunci în actul explicativ al dorinţelor emise de Divanul ad-hoc din Bucureşti, noi am voit să dăm Europei o garanţie că suntem un popor care are conştiinţă de existenţa sa, că suntem un popor care simţim în sânul nostru elemente puternice de vitalitate şi că sub protecţiunea Europei putem deveni în scurt timp o naţiune civilizată; dară Europa atunci a răspuns cu un refuz la această magnanimă dorinţă a noastră. Europa în înţeleptele ei deciziuni, privind cestiunea Orientului, a zis: nu e bine ca să se constitue România liberă şi independentă, pentrucă deodată, fără o matură desvoltare a acestei june naţionalităţi, dacă i s'ar acordà independinţa, s'ar aruncà aceeaş ardoare în toate celelalte naţionalităţi ale Orientului, cari asemenea sunt aprinse de acelaş dor de independinţă,—ne-a condamnat din nou a zăceà şapte ani lungi şi amari sub un regim, pe care Divanurile ad-hoc îl condamnase, îl stigmatizase, precum această Adunare l-a stigmatizat astăzi — Regimul Domnilor Pământeni, Vasali şi Servi ai Străinilor.

Să punem dară cestiunea pe adevăratul ei tărâm: voim sau nu ca astăzi să declarăm această independinţă naţională? Atunci să cerem franc la Europa un principe dintr'una din familiile domnitoare.

D-l M. Kostache, vicepreşedinte: Daţi-mi voie, d-le Ionescu, să vă amintesc că în propunerea prezintată Adunărei nu se pomeneşte nimic de aceasta.

D-l N. Ionescu: Imi pare că amintirea ce mi-aţi făcut, Domnule Preşedinte, nu este meritată, pentrucă eu nu sunt dator să mă ţiu numai de ceeace ni se spune în propunere, eu îmi sprijin opiniunile mele. Eu cred că D-voastre toţi sunteţi geloşi a lăsà ca opiniunile fiecăruia să se exprime în deplină libertate.

D-l Vicepreşedinte: V'am amintit propunerea, d-le Ionescu. D-voastră acum sunteţi liber a vă exprimà opiniunile D-voastră.

D-l N. Ionescu: O cunosc foarte bine din câte am auzit în şedinţă. Pentrucă mi-au făcut onoare colegii mei, fiindcă eram într'un punct în diferinţă cu d-lor, de a mă crede opus; sunt opus numai într'un punct: că eu răspunzând la deciziunea Conferinţei, aşà precum se cere a i se răspunde, cred că nu e nici franc, nici demn de această Adunare de a răspunde pieziş prin-

tr'o tangentă. Nu e demn, Domnilor, de naţiune a o pune pe astă cale periculoasă; trebue să spunem Europei cu curaj şi cu francheţă, că respectăm independinţa noastră naţională, că această independinţă am avut-o de drept şi astăzi Europa să n'o nege, să n'o micşoreze.... (O voce: Nu, nu se poate). Nu se poate! Dară noi ne punem pe tărâmul faptelor îndeplinite. Ni s'au comunicat documente diplomatice, din cari am luat convicţiunea, unii din noi, că îndată ce vom aveà un fapt îndeplinit prin votarea Prinţului Străin, acest Prinţ trebue să fie numai decât. De aceea să nu mi se zică, că nu se poate; când cer să fim franci, să fim franci pe tărâmul independinţei naţionale, şi aici nu înţeleg să se zică că nu se poate: s'a putut pentru Grecia, se va puteà şi pentru România! (Sensaţiuni; mai multe aprobări).

Domnilor! Tocmai în numele deferinţei ce trebue să avem pentru interesele generale ale Europei, pentru aceste interese cari în deosebi sunt legate cu marea cestiune a Orientului, tocmai pentru această deferinţă, zic că noi astăzi, după a mea opiniune, nu ar trebui să privim discuţiunile Conferinţei cu altă manieră, decât a declarà pur şi simplu, că Unirea nu mai e pusă în cestiune de nici un Român: Unirea s'a făcut şi Unire va fi cu orice preţ, fie şi cu un Principe ales de naţiune.... Unirea, Domnilor, Unire cu orice preţ. (Aplauze).

Dacă acum d-l Preşedinte mi-ar da voie, aş cere prin d-lui favoarea acestei Adunări, ca să-mi permită a desvoltà considerările generale pe cari le susţin prin un amendament, ce aş dorì să se adauge la propunerea făcută.

Domnilor! Noi nu cerem, cred, Prinţ străin, pentru ca acesta să continue a guvernà în aceleaşi condiţiuni în cari au guvernat, dela un timp încoace, Prinţii noştri indigeni; pentrucă eu unul am ferma convicţiune că străinii, ca şi indigenii, aflându-se în aceeaş poziţiune în faţa politicei din afară şi a intereselor Puterilor, oricare ar fi Prinţul, fie cel mai mare din Europa, nu poate fi acel gigante politic, înarmat cu atâta forţă ca să curme nu sfăşierile noastre din lăuntru, dară invidia Puterilor vecine asupra acestei ţări.

Puterile garante ne-au zis: Recunoaştem relaţiunile voastre seculare cu Poarta; Poarta le va respectà asemenea şi noi le vom înscrie în Dreptul Public European, şi întrucât vă veţi ţineà în marginile acestei politice, noi vă garantăm independinţa voastră interioară, garantându-vă libera reformare a instituţiunilor voastre.

Cu acest preţ Europa ne-a acordat şi acordă încă şi astăzi garanţia sa. Aşà dară cestiunea pentru noi este, dacă astăzi, la 1/13 Mai 1866, putem zice Europei, că mai scumpă ne e consolidarea Unirei sub un Principe Străin, decât Garanţia Colectivă şi Politica noastră seculară. Pentrucă, Domnilor, nu trebue să uitaţi că de secole politica noastră naţională a fost aceea de a trăi

în bune relaţiuni cu Turcii, de îndată ce aceştia şi-au făcut o putere în Constantinopole. Bătrânii noştri Prinţi cari, cu sabia la coapsă, au apărat ani îndelungi teritoriul şi independinţa noastră naţională, ne-au lăsat un testament precis. Ei ne-au zis: Trăiţi în relaţiuni cu Turcii, căci Turcii niciodată nu vor răpi naţionalitatea voastră, şi în momentul când veţi aveà a vă teme pentru legea şi religiunea voastră, în acel moment să periţi cu toţii şi să nu vă supuneţi lor. Ştiţi pentru ce bătrânii noştri ne-au lăsat acest testament? Pentrucă bătrânii noştri Prinţi au văzut un pericol mai mare pentru naţionalitatea noastră de a ne unì cu statele vecine, cu Polonia şi cu Ungurii. Astăzi dară, dacă vecinii noştri cei puternici, dacă Puterile Europei nu primesc combinaţiunea Prinţului Străin, eu unul sunt de părere, ca să nu sacrificăm Garanţia Colectivă a Puterilor Europeane pentru Principele Străin. Aceasta e opiniunea mea, Domnilor. Iată dară pentru ce o combinaţiune, care astăzi n'ar îndeplinì nici condiţiunea de bună vecinătate cu puternicii noştri vecini, nici condiţiunea de a fi respectaţi în deplina noastră independinţă, o asemenea combinaţiune ne-ar face mai mult rău decât bine. De aceea noi să despărţim în totdeauna aceste două cestiuni, precum le-au despărţit şi Conferinţele.

Unirea o vom mănţineà cu orice preţ cu instituţiunile libere, iară nu despotice, ca acelea cari s'au sfărmat pentru totdeauna cu aprobarea unanimă a naţiunie în ziua de 11 Fevruarie. Unirea a trecut în deprinderile noastre publice, a trecut în vieaţa noastră civilă şi politică. Unirea s'a făcut şi va fi pentru totdeauna; noi înşine chiar n'o mâi putem desface, necum o intervenţiune străină. In punctul acesta nu e Român, dela Gorj până la Dorohoiu, dela un capăt al ţărei până la altul, care să n'o dorească şi să n'o mănţie.

Dară în ceealaltă cestiune, Prinţul străin, această parte a consideraţiunilor mele este cea mai grea. S'a zis, Domnilor, că Plebiscitul e deasupra acestei Adunări, că noi, Adunarea, nu putem nici infirmà, nici confirmà un decret al poporului. Dară tocmai aici este nodul cestiunei. Eu, Domnilor, trebue să vă spun franc opiniunile mele; respect foarte mult decretele poporului, dară numai în principiu, fiindcă până acum la noi aplicarea s'a făcut în nişte condiţiuni, încât poporul nu aveà deplină cunoştinţă de cauză. (A! A!) Socotesc că îmi împlinesc o datorie de a face această declaraţiune, pentrucă aş dorì că, dacă plebiscitul este să treacă în instituţiunile noastre constituţionale, apoi să facem aşà ca să dea mai multe garanţii de libertate, de independinţă individuală şi de matură deliberare. Un plebiscit negreşit că este mai mult decât o alegere. Ei bine, D-voastre cu toţii ştiţi şi ţara întreagă mărturiseşte, că alegerile generale din urmă nu s'au făcut bine şi că legea Statutului, o lege despotică, nu s'a aplicat acum bine, decât numai

pentrucă a fost un spirit liberal, care a insuflat plebiscitul dela 8 Aprilie şi că a fost destul o aplicare sinceră, pentru ca să dea acestei Adunări o vieață liberă.

Vedeţi dară că o instituţiune rea ieri, astăzi s'a făcut bună, fiindcă spiritul libertăţii a insuflat-o.

Ei bine, Domnilor, eu cer ca acest spirit al libertăţii, această protecţiune a constituţionalismului luminat, aceste deprinderi în adevăr politice şi liberale să treacă în sângele nostru, să treacă în popor, şi numai în asemenea condiţiuni să mai facem plebiscite, pentrucă altmintrelea ne expunem ca chiar noi înşine să nu profesăm pentru un principiu salutar respectul absolut ce datorim.

Dară se poate ca Europa, care ştie foarte bine, ca şi noi, ce va să zică Plebiscit, să nu ţină seamă de dânsul, ca noi.

Plebiscitul dela 2 Maiu 1864 n'a scăpat pe Domnitorul de atunci de a cădeà în cea mai completă inconsecvenţă şi în dezafecţiunea poporului, ba tocmai aceasta a făcut de a întrunit toate spiritele generoase în contra sistemului său.

Ei bine, fără a asemănà câtuş de puţin Plebiscitul dela 2 Maiu 1864 cu acesta dela Aprilie 1866, voiu zice că oricum ţara este acum surprinsă, când se chiamă deodată sub o formă neregulată, aclimatată de ieri, de alaltăieri la noi, să se pronunţe asupra destinatelor ei. Această generaţiune nu are dreptul să lege toate generaţiunile, fără o matură cugetare, fără ca să i se fi pus de mai înainte cestiunea în cunoştinţă. *De aceea, zic că prea bine a făcut Conferinţa Puterilor Garante de nu a lăsat ca Plebiscitul să fie unica noastră lege, cerând deciziunea sa să se pronunţe această Adunare, Adunarea liberă, care este productul unor alegeri libere. Când dară Adunarea vine astăzi şi zice: «voiu ceeace a zis Plebiscitul», Europa poate să ţină cont de aceasta, dară să nu se zică că cu aceaş conştiinţă s'a votat şi legea plebiscitului.*

Acum rămâne ca D-voastre cari votaţi astăzi, D-voastre apărătorii Plebiscitului, D-voastre, cari votaţi în cunoştinţă de cauză, D-voastre cari sunteţi luminaţi, să luaţi toată răspunderea asupra-vă. (Voci: O luăm!).

Cât pentru mine mă înfiorez de asemenea responsabilitate. In lupta care întreprindem astăzi pentru consolidarea naţiunei şi pentru dobândirea libertăţii noastre, în lupta aceasta o să avem furtuni de petrecut, pentrucă independinţa unei naţiuni nu se face cu apă de roză, de aceea poate soarta să ne aducă în momente de acelea, unde să trebuească tot aşà de matură deliberare pentru cestiunile cele mai simple, cele mai mici, ca şi pentru cele mai mari.

Aşà privind lucrul, chem serioasa D-voastre atenţiune asupra consecin-

ţelor cari ar aveà persistinţa D-voastre de a legà aceste două cestiuni, pe cari istoria noastră le-a deslegat, adică Unirea Principatelor şi Unirea cu un Prinţ străin.

Eu v'aş rugà, v'aş conjurà să le despărţiţi, pentrucă dacă în starea lucrurilor de faţă Puterile Garante nu ar socotì de cuviinţă ca să exercite o presiune asupra Porţii, pentru ca Poarta să încuviinţeze acest nou fapt îndeplinit, atunci noi ne aruncăm în nouă dificultăţi. Noi suntem într'un provizoriu de nestabilitate şi o să avem toate dezavantagiile unei stări de lucruri pe care o deplorăm, fără să avem nici unul din avantagiile stărei de lucruri pe care o dorim.

Afară de aceasta mai este încă o consideraţiune, care-şi are valoarea sa. *In urma declaraţiunei Conferinţelor dela Paris dela 2 Maiu, nu avem din partea Principelui Carol nici o declaraţiune, cum că acceptă de a venì între noi pentru a lucrà la consolidarea Patriei.*

In punctul acesta nu ne-a dat Guvernul nici o lămurire, suntem cu totul în întunerec, nu vedem dată o singură confirmare, care poate astăzi ar determinà pe alesul plebiscitului să vie. Inţeleg că este gelos, cum trebue să fie, de a intrà pe carul triumfal al suveranităţii în România; este trebuinţă însă ca şi naţiunea care l-a ales să se îngrijească de accepţiunea sa.

Ei bine, dacă D-voastre socotiţi că astăzi Conferinţa se poate deszice în punctul acesta, votaţi; dacă socotiţi însă că nu este aşà lesne de a se deszice, atunci abţineţi-vă.

Iată cum se prezintă cestiunea. *Unirea să o măntineţi, pentrucă este un fapt irevocabil şi îndeplinit, însă de dânsa să nu legăm nici o altă cestiune, pentrucă fundarea unei nouă dinastii, relaţiunile ce această dinastie va aveà cu Poarta, este o cestiune care aparţine nu numai dorinţelor noastre, ci ne trebue să împăcăm încă şi dorinţa Europei.*

Ei bine, dacă Europa cu aceeaş persistinţă, cu care cerem noi un Prinţ străin, va zice că este incompatibil acest Prinţ străin cu interesele sale, ce aţi aveà atunci de zis?

Domnilor! Eu vă voiu cità un singur cuvânt din desbaterile ce au avut loc în parlamentul Marei Britaniei, puţin mai înaintea Conferinţelor de Paris din 1858. D-l Gladstone, marele vistier de astăzi, erà atunci în opoziţie şi ceruse ca Guvernul englez să meargă de acord cu cel francez în cestiunea Unirei, cerută de Divanurile ad-hoc. D-l Gladstone zise: Ce e adevărat, Românii au cerut Unirea cu un Principe străin, dară dacă aceasta nu convine Europei, să dăm cel puţin Unirea cu un Principe indigen. Aceasta ne-au şi acordat Puterile mai în urmă, pentrucă e o cestiune de organizaţiune interioară.

Dară după opiniunea răposatului bătran diplomat, Lordul Palmerston, o

dinastie care s'ar întronà în România, care în curând s'ar da în partea uneia sau alteia din Puteri, nu convine Puterilor Occidentale. Eu din deferință pentru opiniunea bătrânului diplomat englez, Lord Palmerston, din deferință pentru protecțiunea inteligentă și luminată, pe care Englitera o acordă Imperiului otoman, aș zice că trebue să ne aducem aminte totdeauna de acele cuvinte ale Lordului Palmerston, că sub un Principe străin Principatele ar fi trase în voia uneia din Puterile cele mari și atunci n'ar mai atrage interesul Europei de a le garantà o protecțiune colectivă.

Voiți să avem simpatia Puterilor occidentale? Voiți să aveți totdeauna protecțiunea obligată a tuturor Puterilor Garante? Voiți ca să trăim în bună armonie cu Puterile vecine, pentru ca să putem crește și să ne facem mari? Atunci despărțiți de votul Unirei votul Principelui Carol!

D-l I. Ghica, Prim-Ministru: Orice cuvinte de depreciare a tractatelor cari ne leagă cu Inalta Poartă, adică de tendința la independință, prin cari d-l N. Ionescu a voit să facă ca un reproș Guvernului, Guvernul le respinge dela sine.

Mai multe voci: Și Camera.

D-l A. Sihleanu: Domnilor, nu voiu întreprinde să urmez pe d-l N. Ionescu pe calea pe care a apucat, căci aș intrà, sunt sigur, într'un labirint, de unde Dumnezeu știe dacă voiu puteà găsì un fir de ieșire. Eu am luat cuvântul numai ca să exprim tot aceeaș opiniune ca și d-l Tell, ca să-mi fac confesiunea mai înainte de a luà comuniunea cea mare, însă în alt mod decât d-sa.

D-l Tell a arătat Adunărei și națiunei întregi, că astăzi, în ziua cea mare, ne găsim între două pericole și că, după zisa înțelepciunei națiunilor, din două pericole rele să preferim pe cel mai mic. Un pericol, a zis d-lui, e națiunea, care a votat odată pe Carol I, și celălalt pericol sunt Conferințele, cari ne chiamă să alegem pe Principele indigen; și că de e să fim în pericol, d-l Tell zice să fim mai bine în pericol cu națiunea decât cu străinii...

Mai multe voci: Din contra, din contra!

...Mai bine să împărtășească pericolul împreună cu națiunea, care e amenințată, cred, Domnilor, că aceasta a înțeles d-l Tell. D-lui se va explicà, dacă a zis altcevà.

In cât pentru Uniunea țărilor, precum au zis toți, credeam că nu vom mai revenì; această cestiune e adânc săpată în inima tuturor Românilor; Unirea este trecută în registrele lui Dumnezeu și nu este putere care să o poată atinge.

Cât pentru pericolul care ni-l pune înainte d-l Tell, eu declar că, pe cât timp suntem garantați de Puterile Europei, nu mă tem de orice pericol din

afară; în lăuntru fie să pier, voiu pieri cu cea mai mare mulțumire cu națiunea și voiu fi fericit. (Aplauze).

D-l Tacu: Domnilor, nu e un moment mai solemn în vieața națiunilor și a popoarelor, decât acel moment când ea e chemată a se pronunță asupra unor cestiuni mari, cari au să serve de bază, de fundament Statului nostru politic și social. In această stare se află astăzi națiunea română, specialmente această onor. Adunare, care are a se pronunță asupra unor cestiuni foarte mari, asupra Unirei și asupra Principelui, dacă trebue să fie străin sau indigen. Domnilor, o idee frumoasă, națională, se arată între Români, un principiu salutar, principiul Unirei, Unirea țărilor Moldova și Țara-Românească. Au fost tendințe naționale neîntrerupte, mai cu seamă dela 1857 încoace și s'a lucrat ca această idee să nu fie numai o idee, dară o realitate. Printr'o impulsiune comună, Românii—Munteni și Moldoveni—au fundat un singur Stat, o Românie nedespărțită pentru totdeauna. Domnilor, împrejurări politice au adus ocaziunea ca astăzi să fie iarăș discuțiune asupra acestui punct, adică asupra Unirei. Dară cu o vie mulțumire am văzut că s'a manifestat înaintea D-voastre, că toți sunteți uniți, suntem și vom fi. Asemenea declar și eu înaintea Adunărei naționale și înaintea D-voastre, că voesc și voiu mănțineà Unirea. (Aplause).

Dară e încă o cestiune de deslegat, cestiunea Prințului. România unită va aveà ea un Domn român? Domnilor, când vorbesc aici despre Principe, vreau să fac abstracțiune de persoane și pun în discuțiune numai persoana Principelui român față cu idea Principelui străin. Am auzit, Domnilor, că s'a cetit o propunere, prin care se zice că Românii primesc să fie uniți și nedespărțiți sub un Principe străin ereditar. Două considerațiuni de o mare însemnătate mă fac pe mine a nu mă uni cu această propunere. Prima considerațiune e pentru mine o considerațiune curat națională și a doua o considerațiune politică internațională, aș zice o considerațiune care merge pe calea diplomatică. Considerațiunea națională, Domnilor, totdeauna am susținut-o, când am avut ocaziune, înaintea concetățenilor mei: Unirea n'are a face cu Principele; trebue să despărțim aceste două cestiuni, dacă în adevăr vrem a fi o țară unită. Să despărțim aceste cestiuni, căci unindu-le, vine separatismul. (O! O! numeroase dezaprobări). Noi trebue să dorim Unirea numai, căci numai Unirea e singura noastră speranță de mântuire.

D-l I. Strat: Cer cuvântul.

D-l Tacu (continuând): Domnilor, libertatea opiniunei este cel mai mare cuvânt ce un deputat e dator să reclame dela colegii săi, mai cu seamă în asemenea momente. (O aveți, vorbiți!).

Am zis că eu nu unesc cestiunea Unirei cu cestiunea Principelui, chiar și pentru considerațiunile mari politice, pe cari fiecare dintre noi trebue să

le înțelegem și să le cunoaștem. Nu! popoarele nu se regenerează prin Domnitor, dară prin ele însele; numai ele singure își pun fundamentul naționalității, și aceasta se conservă prin puterea morală, care deșteaptă spiritul public, care face să aibă o vieață liberă și independentă. Avem dovadă istoria, Domnilor, că popoarele se regenerează singure, singure au declarat dreptul omului în lume, singure au dat lumei libertatea, acest cuvânt așà de sacru pentru umanitate.

Ei bine, Domnilor, dacă poporul numai el singur e în drept de a-și creà vieața lui politică, atunci nu văd care ar fi necesitatea imperioasă în momentul de față, ca să avem un Principe străin. Se zice că sunt lupte interioare cari opresc pe Români să aleagă Domn român. Va să zică considerațiunea numai că în lăuntrul țărei suntem amenințați de turburare, este rațiunea care chiamă aducerea Prințului străin. Dară această turburare este numai imaginară și nu se mai poate întâmplà, cu atât mai mult când națiunea are prudență și când această Adunare mănținând guvernul actual va face să iasă guvernul ce va plăceà națiunei și nouă. Dară se mai zice că Principele străin între Români aduce stabilitate, aduce justiție bună, legi bune, instituțiuni bune. Nu e așà, stabilitatea nu poate depinde decât dela noi; dacă noi vom iubì stabilitatea, va fi stabilitate pentru țară și supliciu pentru străin, căci străinul totdeauna a dorit nestabilitatea noastră, spre ajungerea scopurilor sale. Intrucât noi nu o vom iubì, o repet, stabilitatea, să fim singuri că ea va fi cu atât mai puțin sub Principele străin. Așà dar, Domnilor, adevăratul pericol, la care ne expunem, nu e de loc, cum s'a zis, resbelul civil, guerra civile, este votul ce vom da contra deciziunei Conferinței.

Am văzut cu părere de rău că unii domni preferă a se declarà contra Puterilor, decât a admite un resbel civil. Ei bine, am curajul să vă spun că eu unul nu mă tem de resbelul civil.... (O! O! întreruperi)... Mă tem însă de resbelul din afară, care în adevăr ne amenință; sabia venită din afară, aceea va fi sabia care, după dreptul internațional, ne va ridicà naționalitatea... (mare sgomot; dezaprobări din toate părțile).

Deși întrerupt, cu toate acestea nu-mi voiu pierde curajul de a continuà, pentrucă, Domnilor, atunci când e vorba de drepturi naționale, nime nu trebue să-și piarză curajul, ci toți suntem datori să-l avem aici, în acest sanctuar național. Când se pun în joc, când se pun în discuție drepturi de ale națiunei, precum sunt acestea: dreptul de a aveà Principe român sau dreptul de a aveà Principe străin, nu trebue să fim așà de ușori în deciziunile noastre, nu trebue să nesocotim diplomația; din contra, când avem a face cu diplomația Europei, cu acest haos nedefinit, atunci trebue să mergem pe o cale bine cunoscută, să ne facem calcule matematice.

«N'ar fi, Domnilor, o politică prudentă când n'am merge pe această cale.

Mănțin dar Unirea ca singurul punct pentru Români, dară nu admit un Principe străin. Aș dorì, Domnilor, din suflet, ca această idee să-și aibă locul ei, pentrucă n'aș mai dorì ca națiunea să fie expusă diplomației Europei. Eu unul nu vreau să o mai expun. După convicțiunile mele vreau să fundez un stat român. Să facem așà dară legile acele constituționale, cari să ne aducă vieață publică și națională și atunci, fiți siguri, vom scăpà și de anarhie și de despotism și vom duce vieața liberă, care au dus-o strămoșii noștri, după dreptul lor cel vechiu strămoșesc.

D-l G. Mârzescu: Domnilor Deputați! Din urna colegiului elector al districtului Iași a ieșit d-l Tacu împreună cu mine. Tribuna aceasta, care odinioară n'a fost nici cum liberă, astăzi a dat exemplul cel mai briliant de libertate, căci dela dânsa d-l Tacu a exprimat astăzi o opiniune cu totul alta decât aceea ce a exprimat la Iași, adică înainte de a venì aici. Libertatea totală de opiniuni o înțeleg; înțeleg ca un om astăzi să aibă din eroare o convicțiune și mâne să și-o schimbe, crezând că e greșită...

D-l Lateș: Protestez în contra unor asemenea cuvinte în cunoștință de împrejurări, fiindcă și eu sunt de acolo dela Iași.

D-l G. Mârzescu (continuând): D-l Lateș, onor. profesor de filozofie dela colegiul din Iași, protestează. Domnia-sa protestează însă în contra unei probe evidente. Vedeți, Domnilor, am aici un document cu care susțin zisele mele și atunci nu mai încape vorbă. Imi cer permisiune dela d-l Tacu, dară, a scoate acest document în care d-sa este subscris dimpreună cu d-nii Pogor și Maiorescu... (Bravo! Să se cetească! Să se cetească!).

Il voiu cetì, Domnilor:

«Rezoluțiune.

«Subscrișii cetățeni români din Iași recunoaștem că mântuirea țărei noastre «în împrejurările de față este Unirea și Principele străin de viță latină, două «puncte nedespărțite și în cari trebue să persistăm cu energie, ca să vadă «Europa iarăș și iarăș că aceasta este, și astăzi ca totdeauna, cea mai scumpă «dorință a națiunei și singura ei speranță de viitor...» (Aplause frenetice pe toate băncile).

V'aș rugà, Domnilor, să nu mă întrerupeți cu aplausele D-voastre binevoitoare, căci cu aceasta eu nu fac decât să-mi împlinesc o datorie de conștiință către d-l Tacu, fiindcă d-sa m'a ajutat ca să fiu ales la Iași, după cum l-am ajutat și eu pe d-sa. (Aplause).

«Declarăm încă că Unirea o înțelegem cu deplină descentralizare și tot-«odată, pentru asigurarea deplinei realizări a acestor dorințe ale noastre, că «vom da deputaților aleși de noi mandat imperativ de a votà pentru Prin-«cipe Străin de viță latină și Unire cu descentralizare». (Aplause).

Şi acum, Domnilor, cer cea mai serioasă luare aminte a Adunărei asupra cuvintelor ce urmează:

«*Şi de a nu votà în nici un mod vreun Principe Indigen,* oricare ar fi, «căci acest vot ar rămâneà dela sine nul, ca fiind făcut în contra voinţei «exprese a mandanţilor alegători». (Aplause unanime, ilaritate).

Domnilor, Documentul ce am avut onoare a vă cetì nu este certificat de nici o instanţă judecătorească, dară fac apel la onor. d-l Tacu să mărturisească dacă nu este iscălitura d-lui aceasta.

D-l Tacu: Cer cuvântul, Domnule Preşedinte, cer cuvântul)

Sunt iscăliţi, dimpreună cu d-l Tacu, d-l Pogor şi d-l T. L. Maiorescu, care nu a fost ales. Am zis. (Aplause). Daţi-mi voie, Domnilor, să depun acest document pe biuroul Adunărei, ca o dovadă că Adunarea astăzi a dat curs liber la orice discuţiune. (Aplause prelungite).

D-l Tacu: Domnilor, am văzut pe onor. d-l Mârzescu viind la tribună şi prezintând Adunărei o hârtie, în care aş fi iscălit şi eu. Prin aceasta d-l Mârzescu însă nu a dovedit că credinţa mea politică ar fi fost pentru Prinţul care e pus în discuţiune. Eu am iscălit pentru Prinţul Străin de viţă latină. (A! A! A! Ilaritate pe toate băncile).

Al doilea punct...

O voce: Mai e şi alt punct? (Sgomot).

D-l Tacu: Este, cari sunt împrejurările în cari ne aflăm astăzi? Noi ştim că Conferinţele au decis ca să ne alegem un Prinţ Român şi noi astăzi trebue să ne gândim, de este mai bine a alege pe unul sau pe altul. Aici este cestiunea şi această cestiune cuprinde în sine existenţa naţionalităţii noastre. Aşà dară vedeţi, Domnilor, că departe de a nu mă ţineà de credinţa mea politică, din contra nu există nici o contradicţiune.

D-l Manolache-Kostache, Vicepreşedinte: Onor. Adunare voeşte ca să se treacă în procesul verbal acest document în întregul său. (*Voci:* Negreşit. Da, da.) Onor. d-l Tacu recunoaşte că subscrierea de pe acest document este a sa; învoeşte şi d-sa a se trece în procesul verbal?

D-l Tacu: Primesc, şi, dacă ar fi cestiunea de Prinţ latin, îl votez şi acum. (Ilaritate).

D-l I. Strat: Domnilor, vă rog să mă scuzaţi dacă, în momentele aceste solemne, cuvintele mele nu vor aveà puterea aceea ce aş voì să le dau, căci nu pot să-mi stăpânesc emoţiunea. (Bine, bine, prea bine!).

Au vorbit doi din membrii acestei onor. Adunări în contra propunerei prezintate la biurou: D-l Ionescu N., onor. d-l deputat de Dorohoiu şi d-l Tacu. Nu voiu mai ràspunde nimic d-lui Tacu, căci i-a răspuns îndestul d-l Mârzescu. (Da, da, da). Voiu răspunde dară numai obiecţiunilor d-lui N. Ionescu. Eu îl cred pe d-l Ionescu fervent, cel mai fervent apărător al

Unirei, dară să-mi permită a-i spune cu francheţă, că d-sale se întâmplă astăzi cu Unirea tocmai ca unei mame, care din multă dragoste îşi strânge la piept copilul atât de tare, încât îl omoară. (Ilaritate). D-l Ionescu crede că putem aveà Unirea astăzi cu un Domn pământean. Eu cred aceasta cu neputinţă în momentul de faţă. Nu am de zis nimic asupra credinţei, convicţiunei ce are fiecare, cred însă că fiecare din noi trebue să facă apel la un judecător mai mare decât noi, la acei cari ne-au trimis aici. Fac apel dară la toţi D-voastre şi mai ales la acei din D-voastre, cari încă se numesc deputaţi de dincolo de Milcov, să declare aici în conştiinţă, ei cari vin de acolo, sub impresiunile locale, să declare, zic, dacă este cu putinţă Unirea astăzi cu un Domn indigen. (Nu, nu).

Domnilor, Noi cu toţii ştim că, din nenorocire, în ţara noastră sunt prea mulţi candidaţi la domnie; noi ştim asemenea că nimic nu e mai teribil decât sfâşîarea partidelor pentru a ajunge la tron şi nimic nu distruge mai mult prestigiul autorităţii, decât lupta intenstină a tutorora pentru a ajunge la tron.

Domnilor, Această luptă continuă între partide, această luptă, căreia D-voastre i-aţi da întâiul semnal, dacă aţi pune astăzi pe tapet cestiunea alegerei unui Domn indigen, această luptă va aveà de cel dintâiu rezultat desbinarea ambelor ţări şi pe urmă peirea fiecăreia în parte. (Aplause).

Dacă, Domnilor, recuzaţi arbitrul meu, recuzaţi judecata colegilor D-voastre, atunci de sigur că nu veţi recuzà arbitrul unei puteri mai mari decât noi: istoria. Aşà dară istoria are să se pronunţe între onor. D-l Ionescu şi mine.

Acum, Domnilor, e cu putinţă ca în curs de 10 ani — căci pornesc dela 1857, de atunci de când ţara aceasta a fost pusă în poziţiune să spere a fi cunoscută de Europa, — e cu putinţă, zic, ca în curs de 10 ani, când s'au schimbat atâţia oameni la guvern şi ţara a trecut prin atâtea faze şi bune şi rele, e cu putinţă să presupunem ca naţiunea să vie şi să repete cu necontenire Unirea sub un Principe străin (aplauze), *fără ca aceasta să fie adevăratul simţimânt ieşit din fundul inimei sale?*

Dară, Domnilor, cea mai mare putere despotică din lume ar fi fost incapabilă de a întoarce prin presiune asemenea manifestări repetite; şi dară putem afirmà că Principele străin este credinţa unanimă a ţărei.

Domnilor, Adevărat că această credinţă a devenit o religiune, şi dacă onor. D-l Ionescu vine şi pune, până la oarecare punct, la îndoeală sinceritatea votului dela 8 Aprilie, atunci nu va puteà să pună la îndoeală voinţa expresă de atâtea ori în ţară, repetată cu atâta tărie de caracter, care indică profunditatea convicţiunei.

Aşà dară, fiindcă nu voesc să fac un discurs lung, voiu zice: că noi suntem astăzi convinşi că această Unire la care pare că ţineţi atât de mult,

și mă adresez mai cu osebire la D-l Ionescu, că această Unire nu e cu putință să o avem decât atunci, când vom îndeplini voturile memorabile dela 1857. (Aplause).

Domnilor! De îndestul timp, cred că s'a pus în joc naționalitatea noastră, existența noastră ca Stat român și cele mai sacre drepturi ce poate și trebue să aibă o națiune; de îndestul timp, Domnilor, rătăcim întocmai ca un vas lăsat în prada valurilor și a furtunilor, fără ca să putem intrà în port; ei bine, pânzele s'au rupt, catarturile s'au sfârâmat și dacă nu vom intrà în curând în port, sigur ne vom duce în fundul mărei. (Aplauze prelungite). Ei bine, Domnilor, acel liman, acel port e Principele Străin.

Domnilor! Sfârșesc cu o considerațiune, care mi-a inspirat-o chiar D-l Ionescu. D-sa a zis mai alaltăieri niște cuvinte, cari mi-au rămas adânc gravate în inimă și în memorie, a zis: «In politică erorile nu sunt nimica, inconsecințele sunt totul». Dară, Domnilor, e cu putință ca să greșim, pentrucă suntem oameni și ni se iartă; dar ceeace nu ni se poate iertà ar fi inconsecința; prin urmare când noi mandatarii națiunei am venì să dăm o desmințire voinței națiunei, de atâtea ori și cu atâta tărie repetată, nu ar fi cea mai mare inconsecință politică, care în adevăr ar aveà de efect peirea acestei țări? (Aplause).

Dară, Domnilor, mă țin de argumentul D-lui Ionescu, mă închin la această credință: «inconsecința e totul». Și, Domnilor, un stat mic ca al nostru, care nu poate pune 100.000 de baionete în contra forței brutale din afară, care ar venì să ne impună voința sa, un asemenea stat nu are altă forță, decât a venì cu demnitate de a arătà Puterilor Garante, că știe a-și respectà voința sa. (Aplause).

Domnilor! Onor. d-l Ionescu vine și zice că e un pericol serios, la care trebue să vă gândiți, e pericol că votând această propunere, vom fi lipsiți de acea Garanție Colectivă a Puterilor Garante, care este cel mai puternic scut al existenței noastre.

Două cuvinte, Domnilor, pentru ca să lămuresc pe D-l Ionescu. Noi suntem cei dintâi cari trebue să ne felicităm de protecțiunea și sentimentele cari ne-au arătat totdeauna Puterile Garante. Puterile Garante totdeauna au manifestat pentru noi dorința ca să fim un Stat.

Ei bine, când țara astăzi, prin mandatarii săi legali, vine și supune respectuos Puterilor, că după convicțiunea noastră a tutorora, acest Stat Român nu e cu putință să fie fără un Principe Străin, ele vor consimți pentru dânsul și vor privì această mare cestiune, ca cestiunea unui bulevard de asigurare pentru Orient.

Să votăm dară, Domnilor, această propunere, în credința că geniul cel

bun al Românilor, care ne-a ajutat totdeauna, ne va ajută şi de astă dată. (Aplause prelungite).

D-l I. Negură: Domnilor, s'a făcut mare caz de contradicţiunea, în care se pare că e d-l Tacu, şi poate că şi este. Dară aş întrebà şi eu pe toţi acei cari au subscris în câmpul libertăţii pentru Principele Român, mai au şi astăzi aceeaş credinţă? Şi mă adresez mai cu osebire la onor. d-l Rosetti, care atunci a fost cel mai cuprins de entuziasm.

D-l C. A. Rosetti, Ministrul Cultelor: Nu va găsì niciodată nimeni o singură subsemnătură a mea, care să nu fie consecinte cu toată vieaţa mea. Pe câmpul libertăţii am subscris: Libertatea şi niciodată pentru Domn. (Aplause).

Se cere închiderea discţiunei.

D-l M. Costache, Vicepreşedinte: Domnilor, In conformitate cu Regulamentul, întreb dacă voeşte cinevà a luà cuvântul pentru sau contra închiderei discuţiunei.

Mai multe voci: Inchiderea discuţiunei.

D-l M. Kostache, Vicepreşedinte: Este Camera dispusă pentru închiderea discuţiunei?

Voci numeroase. Nu, nu, să urmeze discuţiunea.

D-l M. Costache, Vicepreşedinte: Discuţiunea urmează, Domnilor. D-l Lecca are cuvântul.

D-l I. Lecca: Domnilor, Contra dreptului nu există drept; n'am eu drept să desfiinţez instituţiunea cea mai veche a ţărei mele: Domnia pământeană. Pentru acest drept strămoşii mei au pierit în Câmpia Turdei, şi-au vărsat sângele peste Dunăre şi peste Nistru. Am de datorie către strănepoţii mei să le transmit patrimoniul strămoşesc. Noi nu suntem trimişi ca să renunţăm la drepturile ţărei, ci să-i mai căpătăm, de se poate; nu voesc să implic ţara mea în complicaţii, contra voinţei întregei Europe, când acea voinţă şi legalitatea ne asigură viitorul. D-voastre sunteţi mai îndrăzneţi, faceţi, de aveţi curajul; eu n'o fac, şi sănătate.

D-l N. Ionescu: Domnilor, Voiu urmà pe d-l deputat de Tecuciu în argumentaţia sa. Nu pot admite a se zice că este imposibilă Unirea cu un regim naţional, căci aceasta a fost posibil în timp de atâtea secole, şi a zice azi că Unirea este imposibilă fără Domn străin, este a nu recunoaşte toată existenţa noastră trecută, existenţă atât de glorioasă. Când d-l Strat invoacă istoria, se bazează pe un singur fapt, pe Divanul Ad-hoc, care este un mic, prea mic fragment al istoriei noastre. Eu ieau istoria întreagă şi nu văd nici o adunare, nici un singur om, care să fi dorit Domn străin; nu numai că n'a dorit, dară ţara a respins orice străin şi chiar pe candidaţii susţinuţi de străini. Astfel dară istoria ne spune din contra, că nu se poate Unire fără

Domn pământean. Ei bine, Domnilor, când domnia națională a fost susținută cu atâta tărie, este ingratitudine din partea noastră, către trecutul nostru chiar, ca să zicem că nu se poate Unire cu regim național.

Voci: Nu cu regim național, ci cu Domn pământean.

D-l N. Ionescu: Dacă onor. Cameră nu mai are pacienta să mă asculte.

Voci numeroase: Să vorbească, să vorbească!

D-l M. Kostache, Vicepreşedinte: Domnilor, Vă rog să lăsați pe oratori să vorbească, fără a-i întrerupe.

D-l N. Ionescu: Nu pot să admit că Unirea este imposibilă cu un regim național și din alt punct de vedere. Noi nu suntem ca Papa, numai Papa poate să răspundă Europei: Non possumus. Când însă noi vom spune această vorbă de voința Europei, mă tem să nu vie Europa să ne arate că se poate, precum s'a putut dela 1859 până acum.

Când Divanurile Ad-hoc au cerut Domn Străin, au vrut să arate dorința de a intrà în familia statelor occidentale, punând în capul său un Principe de sânge monarhic. Dară când Europa ne-a spus: se poate să aveți o monarhie și cu Principe indigen, pentru ce atunci să mai cerem Principe străin?

Dară se zice că am avut triste experiențe cu Domnii indigeni. Ei bine, dacă am avut câtevà domnii rele, trebue oare să zicem că Unirea este imposibilă cu Domn pământean? Contestez aceasta în numele istoriei întregi, care ne arată că domnia indigenă, bazată pe sistemul electiv, cum a fost în toate țările la început, a fundat și desvoltat instituțiunile țărei noastre.

Trec acum la alte două puncte atinse de d-l deputat de Tecuciu. Unul este Garanția Colectivă a Europei. D-l Strat zice că Europa nu ne va retrage protecțiunea ei, dacă contravenim în hotărîrea ei. In aceasta eu cred că Europa este cel mai bun judecător. Când ea ne zice: «Mențineți Unirea cu principe pământean», noi să-i răspundem: «N'ai dreptate; noi vrem cu Principe Străin». In asemenea caz, mi se pare că precum Europa ține cont de dorințele noastre, tot asemenea și noi ar trebui să ținem cont de interesele generale ale Europei.

Pentru întâia dată am intrat și noi sub garanția europeană; este un moment unic în vieața noastră; trebue deci să ținem cont de deciziunile ei și să nu continuăm a merge din bravadă în bravadă, căci se va săturà Europa de bravadele noastre, și cred că de astădată nu are să le mai treacă cu vederea.

Mai este un argument al d-lui Strat, la care țin particularmente să răspund. Am zis că erorile în politică nu sunt nimic, dar inconsecințele sunt grave. Aceasta am luat-o și eu dela școala mare diplomatică, de unde aș vrea să învățați și D-voastre respectul pentru garanția colectivă. Erorile dară nu sunt nimic. Am făcut eroarea cu Plebiscitul, să nu facem inconsecința

de a ne unì numai cu Principe Străin. Aceasta e o inconsecinţă, comparând istoria noastră. Inconsecinţa în politică e mai rea decât eroarea. Ce zicem noi în propunerea aceasta? Avem cel mai mare respect pentru Garanţia colectivă, cu o singură condiţiune — de a nu respectà ceeace ne vine dela garanţia colectivă.

D-l Strat a făcut o comparaţiune destul de justă, cu toate că puţin cam gravă. A zis că eu iubesc Unirea aşà de tare, încât o strâng în braţe, până când o înăbuşesc, şi că aceasta e o inconsecinţă din partea mea, fervent unionist, ca să nu doresc Unirea numai cu Principe Străin. Când cinevà respectă cevà, mi se pare că nu începe prin a-l călcà în picioare; când iubim şi respectăm Garanţia colectivă, mi se pare că n'ar trebuì să o desfidem.

Eu nu strâng Unirea în braţe, pentru ca să o ucid; eu, cel mai umil fiu al României, strâng România întreagă în braţe, pentru ca să mă pot insuflà de spiritul ei secular; nu pot să-i dau eu vieaţă, pentrucă noi Românii, cari aspirăm la independinţă, noi avem mai mult nevoie de vieaţa care o are Unirea, dară nu Unirea are nevoie de a-i da vieaţă. Dară cestiunea este de a înţelege spiritul Unirei şi când ne punem pe tărâmul absolutului, când ziceţi D-voastre, că nu putem trăì altfel, decât cu Principe Străin, mi se pare că D-voastre strângeţi pe Principele Străin în braţe aşà de tare, încât îl omorîţi. (Ilaritate). Inconsecinţa nu e din partea noastră. Noi cerem Unirea, precum au cerut-o părinţii noştri, precum au realizat-o Ştefan şi Mihaiu, precum am realizat-o noi sub un Principe, care n'a răspuns la cugetările noastre.

Declar însă că noi nu suntem chemaţi aici ca să votăm pe cutare sau cutare Principe. Această Adunare nu trebue să voteze nici Principe străin, nici pământean; misiunea sa e de a face constituţiunea, de a da respectul cuvenit garanţiei colective europeane şi tradiţiunilor noastre naţionale şi apoi, după ce vom face constituţiunea, va venì altă Adunare, care să voteze pe Principe. (Dezaprobări). Noi, Adunarea Constituantă, n'am venit să votăm pe Principe, şi întru aceasta aş zice şi eu Conferinţelor, că ne-au cerut un lucru, pe care nu putem să-l dăm.

Aşà dară, ca să mă rezum, zic: Să mănţinem Unirea cu orice preţ, ca realizarea dorinţelor seculare ale naţiunei noastre, să o mănţinem chiar cu pericolul de a ne agità în elecţiunea Principelui, căci nu voim să ne jucăm cu destinele României. D-voastre cari vreţi Unirea numai cu Principe Străin, apăraţi cauza Unirei ca o cauză desperată. Pentru mine însă Unirea nu este o cauză desperată, fiindcă mănţinând-o astăzi şi cu Principe pământean, nu suntem supuşi a pierde preţioasa garanţie a Europei.

Mai multe voci: Nu o vom pierde.

D-l I. Eliade-Rădulescu: Domnii mei, Sunt de 64 de ani, sunt eu acela care, împreună cu onor. d-l Tell şi cu onor. d-l Ştefan Golescu, la 1848, am

ridicat stindardul la Islaz. Acolo am dat o constituţiune, am subscris-o şi am jurat pe dânsa. Aceea e credinţa mea. Am respectat credinţa tuturor, cu condiţiune însă ca să mi se respecte şi a mea, şi până acolo am respectat credinţele tuturor, încât le-am iertat şi fanatismul. Rog dară să mi se respecte şi credinţele mele, fără a fi fanatic într'însele.

La Islaz, Domnilor, acolo am jurat pentru Prinţ român pe cinci ani, astăzi dară nu pot să calc acest jurământ.

Religiunea mea politică, din copilărie, a fost aceea de a nu cunoaşte nici un stăpân, decât singură naţiunea mea. Naţiunea dară este suverana mea. Acum dacă mă întreb: Cine suntem noi? Ce rol avem noi aici? Opiniunea mea este că noi suntem aici solii naţiunei, veniţi a ne da cuvântul de ceeace ne-a ordonat naţiunea. Ca soli dară n'avem dreptul nici a infirmà, nici a confirmà votul naţiunei, care nu-l pot numì Plebiscit, ci Sufragiu Universal. Deci naţiunea pronunţându-se şi alegându-şi de Demn al ei pe Carol I, a venì eu astăzi să votez şi să confirm ceeace Suveranul meu a hotărît, este a-l socotì mai jos decât mine; a venì să votez în contra deciziunei naţiunei aş fi un apostat către Suveranul meu. Aici dară nu e cestiunea de a votà, ci e cestiunea de a răspunde că Românii au hotărît cu toţii să moară susţinând Unirea şi pentru ceeace va fi să răspundă Puterilor, naţiunea a hotărît că va răspunde...

(*Voci:* Cu noi împreună).

Aşà dară, în cât pentru mine, nu mă simt competinte nici a infirmà, nici a confirma hotărîrea Suveranului meu, căci mi-e teamă, Domnii mei, a nu periclità viitorul naţiunei. D-voastre, cari aveţi sentimente şi inimi îndestul de nobile, din cari aş dorì să mă inspir şi eu, D-voastre, cari sunteţi juni şi aveţi viitorul înainte, cari la orice pericol puteţi decide de soarta şi fericirea ţărei, puteţi face totul; eu însă care mă găsesc în vârsta în care vedeţi, eu... mi-am făcut rândul meu.

Sunt 48 de ani, de când lucrez neîntrerupt pe fiecare oră, pe fiecare minut pentru fericirea acestei ţări. Vedeţi ruinele caselor mele, ele sunt astfel, căci n'am avut chip a mă ocupà de starea mea; şi astăzi cu cinci copii umblu din casă în casă şi pe drumuri.

Hotărîţi dară cu toţii, faceţi ceeace credeţi că e mai bine, dară respectaţi bătrâneţele mele, convicţiunea mea; nu cereţi votul meu!

O voce: Dară aţi subscris plebiscitul, domnule Eliad.

D-l Eliad: Da, acolo ca singur, aici însă sunt în plină Adunare generală şi v'aş rugà, Domnii mei, să nu mă provocaţi. Am subscris cu poliţia lângă mine. (Protestări din toate părţile: Nu e adevărat!).

D-l D. Ghica, Ministru de Interne: Cer cuvântul.

(*D-l* Eliad părăseşte tribuna).

D-l M. Kostache, Vicepreşedinte: D-l Ministru de Interne are cuvântul.

D-l D. Ghica, Ministru de Interne: Domnilor, Eram hotărît să nu ieau cuvântul în această cestiune, fiind cestiune aşà de justă şi aşà de simţită de D-voastre toţi, încât n'aveà trebuinţă de vocea mea; dară sunt nevoit a vorbì văzându-mă provocat şi astfel vă rog să-mi acordaţi ascultarea D-voastre pentru câtevà minute.

Am fost provocat, Domnilor, de bătrânul d. Eliad. Credeam că în etatea în care a ajuns, acest bătrân nu va venì înaintea naţiunei întregi să susţină un lucru pe care putem a-l desminţì cu toţii. Fac apel la sentimentele de dreptate şi de adevăr ale D-voastre tuturor să spuneţi, vă rog, dacă Plebiscitul s'a subscris prin presiunea poliţiei.

(Voci unanime: Nu, ci în cea mai mare libertate).

Domnilor, A venì cinevà să susţie pe această tribună lucruri cari se pot probà până la un oarecare punct, aş înţelege; dară nu m'am aşteptat dela un om în etatea d-lui Eliad să vie a susţineà, că poliţia l-a silit a subscrie Plebiscitul. Aceasta este peste toată aşteptarea mea.

Dară, Domnilor, cine au fost comisarii Guvernului pentru plebiscit în Moldova? Iată: d-l Nicolae Ionescu, Negură şi alţii. Ei bine, se poate oare crede că d-l N. Ionescu să fi luat puterea armată, ca să întrunească sutele de mii de iscălituri cu cari s'a acoperit Plebiscitul?

(Voci: Nu, nu!).

D-l Eliad. Cer cuvântul. Rog să-mi daţi dreptul să mă apăr.

D-l D. Ghica, Ministru de Interne: Puteà d-l Eliade să vină să zică, că ţara care i-a votat pensiune şi recompensă naţională, îl lasă să moară de foame (Aplauze. Prea bine!); dară nu să vină să mă insulte pe mine, zicând că am întrebuinţat forţa armată ca să-l sileasca a subscrie pe D-sa, care voeşte a îndemnà naţiunea a negà o dorinţă exprimată în timp de zece ani dearândul. (Aplauze).

Profit de această ocaziune, Domnilor, spre a răspunde d-lui N. Ionescu, că se înşeală d-lui, crezând că astăzi Adunarea — precum a zis d-sa — voeşte să desfidă Europa. Nu, Domnilor, departe de noi a face o asemenea copilărie. Avem tot respectul şi toată recunoştinţa către Europa. Noi, cari ne-am lăudat până azi de protecţiunea ei, nu facem decât a desvăli în toată libertatea opiniunea noastră şi a demonstrà înaintea Europei, că Unirea fără Prinţ Străin este moartea României. (Aplauze prelungite).

Domnilor, Nu voesc să abuzez prea mult de aceste preţioase momente. Nu voesc a face un discurs. Am voit numai a răspunde la provocările d-lui Eliad, din nou să înţeleagă cât de tare m'am simţit mâhnit, văzând că acel om pe care l-am stimat, ca pe acela care mi-a pus, ca profesor,

cel dintâiu pana în mână, să-l auz zicând astăzi, că eu i-am pus pana în mâna sa cu poliţia, ca să subscrie în Plebiscit.

D-l Eliad: Nu, d-le Ministru, protestez; n'am zis aceasta: să mi se dea cuvântul să mă explic. (D-l Eliad se urcă la tribună).

D-l M. Kostache, Vicepreşedinte: Rog pe d-l Eliad să se mărginească în cursul discuţiunei. V'am lăsat, d-le Eliad, toată libertatea în emiterea opiniunei D-voastre; D-voastră însă aţi aruncat un blam d-lui Ministru, care a fost nevoit să vă răspundă. Vă rog dară să vă mănţineţi în cercul discuţiunei.

D-l Eliad: Domnii mei, Am început cuvântul, arătându-vă religiunea mea la vârsta de 64 de ani. Nu m'a văzut nime profesând vreodată credinţa de Principe Străin, ci totdeauna pe aceea de pământean, şi cauza este că atunci când eram copil, am crescut sub regimul Principilor Străini, şi când am început să cuget, să răsuflu libertatea şi naţionalitatea, luând exemple dela Lazăr şi dela Vladimirescu, aceasta a fost sub Principii pământeni, şi eu cel dintâiu am fost acel care am felicitat pe Principele român, care a fost răposatul Gr. Ghica, tatăl d-lui Dimitrie Ghica. Şi cuvintele mele de naţionalitate, cu care am felicitat pe Domnul Pământean, au fost simţite.

De atunci am început să lucrez şi eu pentru naţionalitatea noastră sub Domnitori români.

Dacă astăzi, d-lor, am ajuns la ceeace ne aflăm, este numai după urma Domnitorilor pământeni. Cine a plecat din Ţara-Românească la 1822, când se aflà sub Domni străini, n'o mai cunoaşte acum, atât de mare e progresul în care a ajuns.

Sub Prinţi pământeni m'am învăţat să văd progresul în ţara mea şi nu am decât să vă enumăr ce am văzut făcându-se sub Prinţii Ghiculeşti, Ştirbei, Bibescu şi chiar sub Cuza, căci cine a plecat din Ţara-Românească la 1859, astăzi vede în Dealul Spirei turnătorii de tunuri, puşti şi celelalte.

(O voce: Vede sărăcie lucie!).

Nu s'au făcut multe poate, însă tot s'a făcut cevà în proporţiune.

Eu sub Prinţi români am văzut progresul, căruia i-am fost martor ocular.

Eu am dorit şi doresc Unirea încă dela 1856, am arătat că doresc Unirea, dară unirea vieţei, iar nu unirea morţii. Doresc să văd două surori îmbrăţişate şi în vieaţă, fără să aibă o barieră între dânsele, nu doresc însă să văd două surori într'un cosciug!

Apoi, după mine, ca să existe această Unire, ca să poată trăì în unire, îmi trebue capul meu, d-lor: alt cap nu pot să am. (Ilaritate). Nu voesc ca două surori să fie puse sub un cap străin; nu voesc ca două corpuri în cari curge sângele românesc, să fie sub un cap, în care curge sânge străin. Aceasta nu poate să intre în convicţiunile mele.

Iată pentru ce am fost totdeauna pentru Prinț pământean.

Terminând adineaori cuvintele mele, poate să nu fi plăcut la toți; dară eu am zis că, cât pentru mine, însumi eu mi-am dat votul pentru națiune, însă nu pot să hotăresc viitorul ei cu mintea mea cea bătrânească și încă, socotesc, că nici nu suntem chemați astăzi aici să votăm pentru națiune, căci ea și-a dat votul odată și eu mă rog la Dumnezeu ca Puterile Garante să țină socoteală de votul națiunei. Din nenorocire însă am văzut că nu se ține în seamă și că l-au infirmat și nu pot să viu ca să-l mai infirm și eu acum. Acestea au fost cugetările mele.

Domnilor, In conștiința mea vă spun curat, că și astăzi votez în contra conștiinței mele, dacă aș ști că se face resbel civil, de n'am votà. Când cu Plebiscitul mi s'a spus că de nu voiu subscrie, se va desbinà orașul în două, și eu am hotărît să sacrific sufletul meu, pentru ca să fiu acolo unde sunt și Românii ceilalți. Aceasta am spus-o și în jurnal. Nu pot să zic că am fost forțat, dară adevărul este al lui Dumnezeu. Din norocire sau din nenorocire, cel care a venit la mine a fost d-l Gheorghe Mihail Ghica, prefectul, familiei căruia am fost cel mai devotat amic. D-lui, când a venit la mine, a zis că mă roagă să merg să subscriu Plebiscitul, ca să nu se facă desbinare.

(O voce: Ca prefect de poliție a venit?).

Mi-a zis: Nene, Domnule, în fine m'a rugat foarte mult. Eu însă văzând că vine d-l prefect și îmi zice: «Nene, hai că mă duc fără d-ta, fiindcă subscrierea d-tale face mult, etc., atunci am fost în bănueală, de, știu și eu... (Ilaritate). Mi-am zis însă, ca să nu se facă sânge, eu merg. M'am dus deci la municipalitate și am găsit pe prefectul poliției stând acolo; mi-a părut rău pentru asta. Dumnealui însă a șezut lângă mine, până am iscălit, fără să fiu însă forțat.

Această subscriere, Domnilor, alăturea cu prefectul poliției, am socotit-o eu de execuțiune... Să mă iertați. (Ilaritate). A fost sau nu o execuție? Aceasta nu știu, dară lumea astfel a tălmăcit-o; au venit mulți acasă la mine să vadă dacă sunt închis sau nu. Nu, Domnilor, le-am zis: Eu sunt aici, n'am fost închis, nu m'a forțat nime, m'am dus și am subscris, pentru ca să fiu și eu acolo, unde sunt și Românii ceilalți.

Acum dară, Domnilor, dacă astăzi cinevà mă încredințează că se va face gueră civilă, dacă nu vom votà, atunci mai bine voesc ca toată Europa să treacă peste cadavrul meu, decât să se verse sânge între frații mei!

Cuvintele pentru cari am subscris în Plebiscit contra convicțiunei și religiunei mele, tot acele cuvinte mă fac să fiu și astăzi cu națiunea. (Ilaritate).

Puteți să râdeți, Domnilor, dară respectați-mi convicțiunile mele.

Când scriam acestea în jurnal, am văzut că un alt jurnal a zis că mi-am luat vorba îndărăt printre linii, eu însă declar că nici printre linii, nici peste linii, nu mi-am luat vorba îndărăt.

Adineaori, Domnilor, provocat fiind, am spus că am fost silit a subscrie Plebiscitul. Nu însă, Domnilor, prin baionete, ci numai prin forță morală, care e mai mare decât cea materială. V'aş rugà să nu grăbiți întru a-mi interpretà rău cuvintele. Eu mi-am explicat declarațiunea prin ziare. Acum, dacă acel care m'a pus în contrazicere cu religiunea mea, din norocire sau nenorocire, a fost prefect de poliție, eu fac însă abstracțiune de prefect şi zic că a fost la mine fiul unei case, al căreia amic am fost în totdeauna, şi acela conjurat în virtutea prieteşugului cel vechiu, şi aşà am subscris.

D-l M. Kostache, Vicepreşedinte: In urma declarațiunei făcute de d-l Eliade, prin care desminte zicerea, cum că d-lui ar fi fost silit de putere pentru a subscrie plebiscitul, şi că aceasta a făcut-o împins numai de forța morală a unui amic al d-sale, trebue să constatăm că dacă d-l Eliade ar veni şi astăzi a subscrie răspunsul Adresei, d-lui nu va puteà zice că a fost împins la aceasta decât prin forță morală, supuindu-se dorinței natiunei.

Se cere închiderea discuțiunei.

D-l M. Kostache, Vicepreşedinte: Domnilor, Proiectul de răspuns din partea Adunărei, ce vi s'a cetit, s'a transcris în un anume act. Aşà dară d-nii deputați, cari vor fi pentru acest proiect, votând, vor binevoì a şi subsemnà actul.

(Voci numeroase: Da! Da!).

Domnii deputați chemați unul după altul, subscriu actul următor:

«In considerațiunea deferenței ce datorează Inaltei Porți şi Puterilor Garante, Adunarea, interpretà fidelà a voinței naționale, necurmată şi afirmată «cu atâta tărie de Divanurile ad-hoc, de toate Adunările ulterioare şi acum «în urmă de Corpurile Legiuitoare la 11 Fevruarie, precum şi de Plebiscitul «din 28 Aprilie,—

«Declară pentru ultima oară, înaintea lui Dumnezeu şi înaintea oamenilor, «*că voința nestrămutată a Principatelor Unite este de a rămâneà pururea ceea-*«*ce sunt, o Românie una şi nedespărțită sub domnia ereditară a unui Prin-*«*cipe străin, luat dintr'una din familiile suverane ale Occidentului, şi că Prin-*«*cipele ereditar al României una şi nedespărțită este Principele Carol-Ludovic* «*de Hohenzollern-Sigmaringen, pe care şi Adunarea la rândul său îl pro-*«*clamă sub numele de Carol I.*»

Votanți 115.

S'au abținut dela vot 6.

Voturi exprimate 109.

Votează pentru 109, și anume:

35 Deputați Moldoveni:

Adrian G.
Brăescu Al.
Ciurea Lascăr
Ciolac G.
Cnezovici G.
Filipescu Em.
Forăscu V.
Ghica Comănescu D.
Iosefescu G.
Lapati A.
Lecca Casian
Mavrogheni Sc.
Marcovici Al.
Mârzescu Gh.
Morțun Em.
Pascal Aristid
Plagino Al.
Plesnilă I.
Rășcanu G.
Romalo V.
Rosetti I.
Rosetti D.
Rosetti St.
Rosetti T.
Strat I.
Sutzu C. N.
Tufelcic Panait
Vârgolici I.
Sihleanu Al.
Pogor V.
Lupașcu Al.
Kostache Epureanu M.
Voinov N.
Vucinic G.
Golescu St.

74 Deputați Munteni:

Arghiropol Gr.
Arion Anton
Bălteanu Al.
Berindei Gr.
Blarenberg C.
Blarenberg N.
Brăiloiu C.
Budurescu S.
Buescu Pană
Cesian S.
Cernătescu I. P.
Ciocârlan C.
Cantacuzin Adolf
Cantacuzin C. Gr.
Caramlău C.
Costacopol N.
Cantacuzin Gr. Gh.
Cantacuzin I. Al.
Grădișteanu C.
Cantar N.
Enescu G.
Fălcoianu S.
Filipescu Gr.
Fussea C.
Ghica C.
Ghica Vladimir
Golescu A.
Eliad R. I.
Hiotu V.
Ionescu R.
Ionașcu I.
Lapati Cornel
Lahovari Em.
Lahovari N.
Laurian A. Tr.
Iatropol P.
Lahovari Gr.
Brătianu D.
Magheru Gh.
Mihăiescu S.
Măldărescu N.
Mărgăritescu Al.
Negulescu Istr.
Olănescu Pană
Opran P.
Paciurea Leonida
Petrescu Al.
Pâcleanu N.
Pleșoianu M.
Polizu G.
Polizu D.
Poroineanu S.
Racoviță C.
Racoviță D.
Ghica Gr. I.
Cantacuzino C. G.
Racoviță N.
Racotă Har.
Romanescu C.
Serurie Gr.
Scărlătescu G.
Slăvitescu C.
Slăvescu N.
Sutzu Gr.
Tătăranu N.
Turnavitu Sc.
Teohari Ahil
Văleanu G.
Văleanu C.
Zissu Al.
Fălcoianu Al.
Berindei D.
Tell Chr.
Grigorescu

Voturi exprimate prin telegrame: Balș A., Cananău Sev., Pilat N., Sturdza I., Sturdza C.

S'au abținut dela vot: Ionescu N., Lateș T., Lecca I., Negură I., Tacu D., Iamandi N.

D-l M. Kostache, Vicepreședinte: Domnilor, Proclam că Adunarea a adoptat propunerea cu 109 voturi, fiind 6 abțineri dela vot. (Ura! Aplause prelungite).

Acum, Domnilor, vă fac o propunere, că după cum am început ședința, asemenea să o terminăm prin exprimarea de recunoștința noastră către Ma-

iestatea Sa Sultanul şi Puterile Garante, ca ele să fie bine convinse că din partea noastră a fost acesta un act de cea mai mare deferenţă şi de încredere, că dela dânsele atârnă salvarea naţiunei noastre.

Domnii Deputaţi se ridică în picioare şi exclamă :

Să trăească Maiestatea Sa Sultanul !

Să trăească Puterile Garante !

Să trăească România una şi nedespărţită ! Să trăească Carol I.

D-l I. Fălcoianu : Domnilor Deputaţi, Implinirea tuturor dorinţelor României o datorim Guvernului dela 11 Fevruarie. Să trăească Guvernul! (Urale prelungite. Să trăească Guvernul !)

D-l M. Kostache, Vicepreşedinte : Aş dorì ca întru această zi să nu rămâe amărît sufletul nici unui deputat. Să trăească deci acei Deputaţi cari, deşì au fost pentru Unire, nu au fost însă pentru Principele Străin (Ura! Aplause).

D-l I. Ghica, Preşedintele Consiliului : Vă mulţumesc, Domnilor, de aprobarea ce aţi dat Guvernului pentru osteneala lui. Guvernul şi-a împlinit datoria şi meritul nu e al lui, ci al naţiunei, pentrucă naţiunea l-a susţinut, căci altfel, Domnilor, slabele noastre puteri nu ne-ar fi putut pune în poziţiune a împlinì un fapt aşà de mare. Toată mulţumirea deci se cuvine Poporului Român, care a simţit atât de bine interesele naţionale. Toată lumea poate mărturisì că o naţiune, deşì tânără, dară care a avut atâta maturitate, atât de mult simţ politic, cum au avut Românii în aceste din urmă trei luni, merită să trăească. Să trăească dară România !

Adunarea aclamă : Trăească România !

Alte voci : Trăească Locotenenţa Domnească ! Trăească Guvernul !

O voce : Nu mai puţin suntem datori, Domnilor, să mulţumim şi biuroului, şi în deosebi d-lui Preşedinte M. Kostache, care a condus astăzi desbaterile noastre atât de bine. (Ura ! Aplause prelungite).

D-l M. Kostache, Vicepreşedinte : Să nu uităm, Domnilor, o parte însemnată a naţiunei, care a participat foarte glorios întru mănţinerea ordinei şi a libertăţii române : Armata Română. Să declarăm prin aplausele noastre, că ea a binemeritat dela Patrie ! (Trăească Armata Română ! Ura !)

D-l I. Ghica, Preşedintele Consiliului prezintă Mesagiul Inaltei Locotenenţe Domneşti, pe lângă care se trimite în desbaterea Adunărei proiectul de Constituţie. (Aplause prelungite în Adunare).

Şedinţa se ridică la $7^1/_2$ ore după amiază, anunţându-se viitoarea şedinţă pe Marţi, 2 Maiu.

Domnii Deputaţi părăsesc sala în mijlocul uralelor entuziaste şi aclamaţiunilor de bucurie.

Deputaţii Adunărei Elective a României dela 1/13 Maiu 1866.

Moldova.

				Alegeri îndoite
1. *Jud. Bacău*: Al. Lupaşcu, I. Negură	2	5	* 1	
Bacău (oraş): N. Ionescu, I. Lecca				
Tg. Ocna: *Chr. Tell	3			
2. *Jud. Belgrad*: *D. Ghica Comănescu, G. Răşcanu	2	4	* 1	
Bolgrad (oraş): Aristid Pascal, G. Cnezovici . .	2			
3. *Jud. Botoşani*: N. Mavrocordat, I. Ventura .	2	5		
Botoşani (oraş): Seb. Cananău, G. Ciolacu . .				
Hârlău: Iancu Rosetti	3			
4. *Jud. Cahul*: Cassian Lecca, Em. Filipescu .	2	4	* 2	
Cahul (oraş): *N. Ionescu, *Chr. Tell	2			
5. *Jud. Covurluiu*: I. Plesnilă, Costache Varlam.	2	4		
Galaţi: Mantu Rufu, C. Varlam	2			
6. *Jud. Dorohoiu*: T. Rosetti, N. V. Pilat . .	2	6	* 3	
Dorohoiu (oraş): *M. Kostache Epureanu, *N. Ionescu				
Mihăileni: *I. Strat				
Herţa: Colonel G. Adrian	4			
7. *Jud. Fălciu*: St. Rosetti, I. Mârza	2	4	* 1	
Fălciu (oraş): *N. Ionescu, I. Iamandi	2			
8. *Jud. Iaşi*: D. Tacu, G. Mârzescu	2	8		
Iaşi (oraş): Eug. Alcaz, Gr. M. Sturdza, D. Rosetti Solescu, T. Lateş, A. Brăescu, Al. Lapati.	6			
9. *Jud. Ismail*: Al. Plagino, Lascăr Ciurea . .	2	4		
Ismail (oraş): I. A. Cantacuzin, Em. Filipescu	2			
10. *Jud. Neamţu*: C. N. Sutzu, Calimah-Catargiu.	2	5		* 1
Piatra-N.: Colonel G. Roznovanu, N. Gridov.				
T. Neamţu: *Gr. Cozadini	3			
11. *Jud. Putna*: V. Pogor, Al. Balş	2	5		
Focşani: Panait Tufelcică, N. Voinov				
Odobeşti: Al. Sihleanu	3			

12. *Jud. Roman*: I. Vucinic, D. Ghica Comănescu.	2	4	* 1	
Roman (oraş): D. C. Sturdza, *I. Bălăceanu .	2			
13. *Jud. Suceava*: C. Murguleţ, V. Forăscu . .	2	4	* 1	
Fălticeni: Em. Morţun, *G. Mârzescu	2			
14. *Jud. Tecuciu*: St. Golescu, I. Strat	2	5		* 1
Tecuciu (oraş): G. Iosefescu, I. Lecca	3			
Nicoreşti: *D. Copeţchi				
15. *Jud. Tutova*: M. Kostache Epureanu, Sc. Mavrogheni	2	4		
Bârlad: V. Romalo, I. Vârgolici	2			
16. *Jud. Vasluiu*: T. Rosetti, I. Sturdza . . .	2	4		* 1
Vasluiu (oraş): *D. Cozadini, G. Vârnav . .	2			

Deputaţi de judeţe	32	75
» » » oraşe	43	
Indoite alegeri	10	13
Prefecţi	2	
Contestaţi	1	
Totalul deputaţilor		62

Muntenia.

1. *Jud. Argeş*: Al. Zissu, N. Slăvescu	2	5		
Piteşti: G. Enescu, Radu Ionescu				
Curtea de Argeş: Al. Bălteanu	3			
2. *Jud. Brăila*: Gr. Filipescu, N. Blarenberg .	2	4		
Brăila (oraş): Al. Ştirbei, Al. Marcovici . . .	2			
3. *Jud. Buzău*: I. Fălcoianu, M. Pleşoianu . .	2	5		
Buzău (oraş): N. Cantar, D. Racoviţă				
Mizil: N. Pâcleanu	3			
4. *Jud. Dâmboviţa*: V. Hiotu, S. Fâlcoianu . .	2	5		
Târgovişte: Tache Poroianu, C. Fussea . . .				
Găeşti: Pană Olănescu	3			

5. *Jud. Dolj*: Gr. Arghiropol, P. Opran . . .	2	5		
Craiova: G. B. Ştirbei, N. Racoviţă				
Calafat: A. Treb. Laurian	3			
6. *Jud. Gorj*: Gh. Magheru, *Em. Creţulescu .	2	4	*1	
Târgu-Jiu: Chr. Tell, C. Brăiloiu	2			
7. *Jud. Ialomiţa*: Gr. Sutzu, N. Costacopol .	2	4		
Călăraşi: Sim. Mihăilescu, C. Blarenberg . .	2			
8. *Jud. Ilfov*: C. Gr. Ghica, Adolf Cantacuzin .	2	9	*1	
Bucureşti: I. Brătianu, D. Brătianu, Panait Iatropol, C. Ciocârlan, Gr. Serurie, *G. Adrian .				
Oltenița: C. Caramlău	7			
9. *Jud. Mehedinţi*: I. Ionaşcu, C. Romanescu .	2	5		
T. Severin: C. Racoviţă P. Cernătescu, V. Boerescu	3			
10. *Jud. Muscel*: G. Costaforu, Sc. Turnavitu .	2	4	*1	
C.-Lung: I. E. Rădulescu, *Şt. Golescu . .	2			
11. *Jud. Olt*: Vladimir Ghica, C. Văleanu . . .	2	4		
Slatina: G. Văleanu, Dr. G. Polizu	2			
12. *Jud. Prahova*: Cornel Lapati, C. G. Cantacuzin	2	6		
Ploeşti: Anton Arion, C. T. Grigorescu . . .				
Văleni: Istrati Negulescu				
Câmpina: Gh. Gr. Cantacuzin	4			
13. *Jud. Râmnicu-Sărat*: C. Grădişteanu, I. Gr. Ghica	2	4		
R.-Sărat (oraş): D. V. Polizu, Al. Mărgăritescu	2			
14. *Jud. Râmnicu-Vâlcea*: A. Golescu, St. Budurescu	2	6		
R. Vâlcea (oraş): C. Slăvitescu, Gr. Lahovari .				
Ocnele Mari: N. Lahovari				
Drăgăşani: Al. Sc. Popescu	4			
15. *Jud Romanaţi*: Ahil Teohari, Gr. Berindei .	2	4		
Caracal: V. Măldărescu, Stănuţă Cezianu . .	2			

16. *Jud. Teleorman*: D. Berindei, I. Bălăceanu .	2			
T. Măgurele: Hariton Racotă, Leonida Paciurea		6		
Alexandria: G. Scărlătescu				
Roşiori: Gr. C. Cantacuzin	4			
17. *Jud. Vlaşca*: G. M. Ghica, N. Tătăranu . .	2	4		
Giurgiu: Pană Buescu, Em Lahovari	2			
Deputaţi de judeţe 34	84			
» » oraşe 50				
Indoite alegeri . . 2	3			
Renunţări 1				
Totalul Deputaţilor	81			

*

Deputaţii Adunărei Elective a României.

	Judeţe		Oraşe		Total		Indoite alegeri, etc.		Total
Moldova	32	+	43	=	75	—	13	=	67
Muntenia	34	+	50	=	84	—	3	=	81
	66	+	93	=	159	—	16	=	143

* * *

Scrisoarea Guvernului Provizoriu din 1/13 Maiu, adresată Sultanului:

«*Sire*,

«In urma abdicărei Principelui Alexandru Ioan în 11 Fevruarie anul curent, Adunarea Generală a Principatelor-Unite, compusă de Deputaţii Ţărei-Româneşti şi ai Moldovei s'a întrunit în Bucureşti.

«*La 1 Maiu, Adunarea, interpretă fidelă a voinţei naţionale, exprimată de Divanurile ad-hoc, de toate Adunările succesive şi în ultimul loc de Corpurile legislative la 11 Fevruarie şi de Plebiscitul din 2 la 8 Aprilie, a declarat că voinţa unanimă a Principatelor-Unite este de a rămâneà pentru totdeauna unite*, **şi a aclamat prin 109 voturi contra 6 abţineri, ca Principe Ereditar pe Alteţa Sa Serenisimă Principele Carol-Ludovic de Hohenzollern-Sigmaringen.**

«*Plină de încredere în Augusta bunăvoinţă a Maiestăţii Voastre Imperiale pentru Români, totdeauna fideli legăturilor seculare ce-i unesc cu Curtea Suzerană, Adunarea vine, cu cel mai profund respect, a supune*

această alegere la cunoștința Maiestății Voastre Imperiale, rugând-O să recunoască pe Alesul Țărei.

«Dumnezeu să prelungească Augustele zile ale Maiestății Voastre Imperiale! Dumnezeu să proteagă Imperiul Vostru! Aceasta este cea mai vie și cea mai statornică dorință a națiunei și a Adunărei Române.»

Scrisoarea Preşedinţilor Adunărei Legislative către Principele Carol de Hohenzollern din 1/13 Maiu:

«Subsemnații, Președinți ai Adunărei Naționale a României, vin respectuos a face cunoscut Alteței Voastre Regale, că Adunarea, în număr de 115 Deputați prezenți în ședința sa de astăzi, în prezența Agenților Inaltelor Puteri Garante, a votat cu 109 voturi pentru și 6 abțineri, prin apel nominal și înscrierea votului, rezoluțiunea următoare:

«In considerațiunea deferenței ce datorează Inaltei Porți și Puterilor Ga-«rante, Adunarea, interpretă fidelă a voinței naționale, necurmată și afirmată «cu atâta tărie de Divanurile ad-hoc, de toate Adunările ulterioare, și acum «în urmă de Corpurile Legiuitoare la 11 Fevruarie, precum și de Plebiscitul «din 2 la 8 Aprilie; — Declară, pentru ultima oară, înaintea lui Dumnezeu și «înaintea oamenilor, că voința nestrămutată a Principatelor-Unite este de a «rămânea pururea aceea ce sunt—*o Românie una și nedespărțită, sub Domnia «Ereditară a unui Principe Străin luat dintr'una din familiile Suverane «ale Occidentului, și că Principele Ereditar al României una și nedespărțită «este—Principele Carol-Ludovic de Hohenzollern-Sigmaringen, pe care Adu-«narea, la rândul său, îl proclamă sub numele de Carol I-iu*».

«Aducând această Declarațiune la cunoștința Alteței Voastre Regale, Vă rugăm să primiți sentimentele de dovotament a întregei națiuni pentru Suveranul său.»

*

Principele Carol scrie Regelui Wilhelm al Prusiei o Scrisoare personală, însoțită de Demisiunea Sa din armata regală.

«Maiestatea Voastră Regală

«Va binevoi să primească cu o iertare și cu o indulgență particulară cererea mea de demisiune din serviciul regal, ce Ii adresez cu o adâncă emoțiune.

«*Când această cerere va ajunge în mânile Regelui meu, nu voiu mai fi credinciosul soldat al Maiestății Voastre, ci mă voiu afla în cel mai scurt timp în capul unei cârmuiri, la care votul unanim al poporului român m'a chemat.*

«*Plin de încredere în Dumnezeu și cu nestrămutată credință, că o inimă leală și o voință dreaptă compensează multe defecte individuale, ieau asu-*

pră-mi acceptarea unei poziţiuni dificile, atacată din toate părţile; dar sper să izbutesc a-i da o temelie stabilă şi durabilă, deşi această sarcină este astăzi obscură încă şi încurcată de politică.

«Pentru a ajunge la acest scop, bazându-mă pe o conştiinţă curată şi liberă, am trebuinţă pentru liniştea mea morală de a puteà cel puţin să mă bizui în totdeauna pe simpatia tacită, pe favoarea şi graţia neîntreruptă a Maiestăţii Voastre.

«A nu aveà siguranţa în această privinţă, aceasta ar îngreuià în mod extraordinar marea mea sarcină şi mi-ar răpi curajul de a-mi îndeplini cu bucurie datoria.

«Dumnezeu să binecuvinteze pe Maiestatea Voastră, pe toată Casa Regală şi scumpa mea Patrie Prusiană.

«Victoria, gloria şi onoarea să fie în totdeauna şi pentru totdeauna oriunde fâlfâe drapelele prusiane.

«*Cu o fidelitate nestrămutată, sunt în toată vieaţa cu iubire şi respect al Maiestăţii Voastre cel mai umil şi mai supus servitor şi văr,*

«Carol, Principe de Hohenzollern.»

Demisiunea Principelui Carol din Armata Regală a Prusiei:

«Prea August şi Prea Puternic Rege,
«Prea graţios Senior şi Văr,

«Rog prea umilit pe Maiestatea Voastră a binevoi să acorde demisiunea mea din Armata Regală. Aceasta este o hotărîre plină de consecinţe, şi pe care am luat-o numai cu mari lupte interioare. Ea mă obligă a mă departà dintr'o poziţiune, căreia îi aparţineam cu inimă şi suflet.

«Ceeace-mi face îndoit de mâhnitoare această hotărîre, este de a face acest pas într'un moment când aş fi putut, pe cât slabele-mi puteri mi-ar fi permis, să servesc pe Regele meu cu devotamentul cel mai fidel şi cu cea mai mare abnegaţiune.

«*Maiestatea Voastră să nu judece cu neînduplecata severitate a legei şi disciplinei militare modul meu actual de a lucrà, ci să se îndure a aprecià cu măsura Clemenţei şi Indulgenţei regale o intreprindere pentru care cred că posed cu ajutorul lui Dumnezeu puterea de a reuşì.*

«*Cu cel mai profund respect şi în simţimântul intim simţit despre înalta gravitate a nouăi mele soarte, rămân pentru totdeauna, în toată iubirea şi recunoştinţa, al Maiestăţii Voastre Regale cel mai umilit şi cel mai supus servitor şi văr,*

«Carol de Hohenzollern.»

Scrisoarea adresată din Zürich în 1/13 Maiu Impăratului Napoleon III de Principele Carol:

«Sire,

«*Sufragiul Universal al României, fără să-l fi căutat eu, m'a chemat la cârmuirea Principatelor-Unite. N'am crezut că pot să declin această misiune, ce Provedința îmi impuneà.*

«*Am plecat, încrezător în Dumnezeu și în Maiestatea Voastră. Indrăznesc a sperà că Ea nu va dezaprobà hotărîrea ce am luat.*

«Am în mine sânge de al Său și, deși într'o poziţiune mult mai modestă, am voit să urmez exemplul Maiestăţii Voastre.

«*Ea sacrifică existența Sa țărei care, inspirată de Dumnezeu, a chemat-O la tron prin vocea Sufragiului Universal. Am crezut deci, după exemplul Său, că trebue să merg a mă devotà acelor populaţiuni, cari m'au ales, amintindu-și înrudirea mea.*

«*Drepturile Porţii vor fi respectate, și puterile și grijile mele vor tinde la mănţinerea* **concordiei și păcei** *și la aducerea prosperităţii în Principate.*

«*Indrăznesc deci a sperà că Maiestatea Voastră va binevoì a păstrà României și Principelui său puternica Sa protecţiune, care face să renască și susţine naţionalităţile asuprite.*

«Impăratul să binevoească a prezintà omagiile mele prea respectuoase Maiestăţii Sale Impărătesei și a mă recomandà Augustei Sale binevoinţe, etc., etc.».

Scrisoarea adresată din Zürich în 1/13 Maiu Impăratului Rusiei Alexandru II de Principele Carol:

Sire,

«Maiestatea Voastră Imperială ştie în urma căror eveneminte am fost chemat, într'un mod neaşteptat, a mă pronunţà asupra Plebiscitului, care mi-a încredinţat Domnia României. Ales în mod spontaneu de un popor, pe care o lungă și dureroasă experienţă nu-l lăsà să mai întrevadă o altă cale de mântuire decât alegerea unui Principe Străin; recunoştinţa, onoarea, în privinţa căreia Maiestatea Voastră este un aşà bun judecător, totul îmi făceà o datorie de a nu înşelà aşteptarea și speranţele Românilor. *Am acceptat deci tronul ce mi se oferià, și astăzi, în momentul de a luà în stăpânire noul meu Stat, privesc ca una din cele dântâi datorii ale mele a adresà această scrisoare Maiestăţii Voastre Imperiale, nu numai pentru a-I anunţà venirea mea în Principate, ci mai mult pentru a-I explicà, precum încerc s'o fac acì, motivele cari au determinat deciziunea mea într'o ocaziune aşà de gravă și aşà de neaşteptată.*

«Inalta judecată a Maiestății Voastre Imperiale mă face să sper, că Ea va privì aceste motive sub adevăratul lor punct de vedere și că Ea va binevoì să-mi acorde, în noua condițiune în care Providența m'a pus, Inalta Sa protecțiune, de care mă voiu face demn. Mulțumită lui Dumnezeu, Sire, interesul marelui Imperiu, la ale cărui destine prezidă Maiestatea Voastră, și acela al României, nu sunt așà de deosebite, încât să nu fie în stare a împăcà datoriile mele de Principe Român cu venerațiunea și iubirea ce de mult timp am închinat Maiestății Voastre. Prin urmare nu va atârnà de mine, ca înțelegerea, ce a subsistat atât de mult timp între cele două popoare, și la umbra căreia România a crescut, să nu se restabilească pe o bază solidă și stabilă, strângându-se din zi în zi, până în oara însemnată de Providență pentru desrobirea Orientului și a Creștinătății.»

Scrisoarea Principelui Carol, adresată Sultanului Abdul-Aziz, scrisă în Zürich în 1/13 Maiu și trimisă la Constantinopole, *îndată după sosirea Principelui Carol la Turnu-Severin în 8/20 Maiu prin Locotenentul Sergiu Lenș:*

«Sire,

«Ales Principe al României prin alegerea liberă și spontaneă a națiunei, am trebuit să răspund fără a șovăì la apelul acestui popor, care îmi făceà onoarea a-mi încredințà destinele sale.

«In acelaș timp onoarea aceasta împune, cu privire la țara ce m'a ales, datorii pe cari sper că voiu ști să le împlinesc cu ajutorul lui Dumnezeu.

«Această acceptare îmi creează față de Maiestatea Voastră Imperială obligațiuni ce nu le pot nesocotì. N'aș puteà uità, în adevăr, că Tractate seculare leagă Principatele de Imperiul Otoman.

«Aceste Tractate am ferma intențiune de a le respectà. Gelos de a mănțineà pe de o parte drepturile națiunei al cărei cetățean am devenit, voiu întrebuințà pe de altă parte toate silințele mele, ca să strâng legăturile ce unesc cele două State, pentru folosul lor mutual, și lealitatea cu care fac această declarațiune Maiestății Voastre Imperiale îmi dă putința de a sperà că din parte-I Ea va binevoì să-mi ușureze îndeplinirea îndoitei mele sarcini, continuând pentru România simțimintele de bunăvoință, ce în totdeauna a arătat față de ea.

«In această așteptare, am onoarea de a fi, Sire, al Maiestății Voastre Imperiale prea umilit servitor și credincios amic.»

*

In 5/17 Maiu, Principele Carol-Anton de Hohenzollern adresează din Düsseldorf următoarea scrisoare d-lui Ioan Bălăceanu la Paris:

«Fiul meu îmi trimite două scrisori, cari trebue să ajungă la destinația lor.

«*Scrisoarea adresată Impăratului Francezilor poate fi încredințată Doamnei Cornu; dar scrisoarea pentru St. Petersburg nu o pot trimite eu, fiindcă nu mă pot servì de intermediarul Legațiunei Rusești din Berlin. Vei avea deci bunătatea a te însărcinà să afli un mijloc pentru a o transmite.*

«*Mâne ori poimâne, după îndemânările călătoriei, fiul meu va ajunge pe teritoriul nouăi sale patrii. Dumnezeu să-l lumineze, ca să priceapă măreața însemnătate a nouăi sale misiuni!*

«*Vei înțelege că inima noastră de părinte bate, în măsură ce fiul nostru se apropie de îndeplinirea datoriei celei sfinte, căreia va trebuì să răspundă cu toată tragerea de inimă a unui bărbat onest.*

«Ştirile din ziare, privitoare la atitudinea Porții și Rusiei, nu sunt prea asigurătoare. S'ar păreà că și Francia se retrage în urma articolului din «Le Constitutionnel». Pe de altă parte, votul Adunărei, pe care ai avut bunătatea să mi-l faci cunoscut, și pe care mi l-a comunicat direct și Guvernul din București, dau curajul și avântul necesar, pentru a rezistà la orice dificultăți se vor ivì. Aștept Deputațiunea pe Sâmbătă sau Duminică. *Sper să-i pot anunțà reușita faptului împlinit.*»

*

In 30 Aprilie (12 Maiu), Principele Carol trece prin *Maiența* și *Darmstadt* și sosește dimineața la *Friburg*, continuând călătoria prin *Bâle, Waldshut, Turgi* și *Zürich*, unde sosește la orele 2. *Baronul de Mayenfisch îl primește acì și apoi îl întovărășește, precum și doi servitori ai Casei părintești.*

In 1/13 Maiu, d-nul de Werner trimite *Principelui Carol-Anton de Hohenzollern* o telegramă și o scrisoare.

Telegrama din Zürich:

«Manuscriptele vechi mi s'au promis pe Marți. După aceea pornesc.»

Scrisoarea din San Gallen:

«Sperez că Alteța Voastră Regală ați primit telegrama mea din Zürich. Călătoria noastră a mers bine până acum. Suntem sănătoși. Mayenfisch sosise cu o oră mai înainte și ne aștepta la gară. Am telegrafiat imediat

lui Aepli la San Gallen şi ni s'a răspuns că seara va fi la Zürich. Indată după sosire, Mayenfisch şi eu l-am întâlnit, şi ne-a aratat toată bunăvoinţa; dar erau două dificultăţi şi anume, — că nu poate să se reîntoarcă acasă decât a doua zi seara şi că şeful departamentului poliţiei e un coleg al lui. Pe acesta îl va rugà să pregătească hârtiile. Aceasta ne-a silit să mergem la San Gallen şi sperăm să ajungem la München Marţi, destul de timpuriul ca să ne pornim cu trenul de seara mai departe. Principele Carol e foarte bine dispus şi scrie diferite scrisori, cari se vor trimite dela San Gallen la Düsseldorf, pentru a se trimite unde trebue. Principele doreşte să comunic că ziarele nu-l neliniştesc. In realitate, nici mie nu mi se par neliniştitoare. Mayenfisch mi-a spus că-şi închipuià, fără a şti, de ce a trebuit să se pornească, şi e foarte dispus. Zürich şi împrejurimile lui sunt atât de frumoase, încât ne atrag, chiar în dispoziţiunea în care suntem. Timpul este ploios. Ne gândim în ce dispoziţiune sunteţi la Düsseldorf. Lenş nu ne-a adus nimic nou. O nouă dificultate este, că nu s'a putut înscrie pe pasaportul său un servitor. Vom vedeà ce vom face; în cel mai rău caz, va trebui să vie după noi. Pe pasaportul lui Mayenfisch e înscris numele Wachter de 54 ani, încât Seelos nu-l poate înlocuì. Cu ajutorul lui Dumnezeu vom fi sosiţi Vineri seara la ţel.»

In 2/14 Maiu, d-l de Werner scrie Principelui **Carol-Anton de Hohenzollern** din *San Gallen* următoarea scrisoare:

«Ieri am făcut multe planuri şi le-am părăsit unul după altul. Mayenfisch s'a pornit azi dimineaţă la München cu Seelos şi va cere acolo pasaportul necesar. Şi Lenş s'a pornit la München, şi ne vom întâlni cu dânsul pe vapor. Ar fi fost de dorit să aibă o voie de a trece vămile; căci altfel nu poate luà nimic cu sine. Hârtiile cele mai importante le luăm cu noi, însă un portofoliu vom trimite dela San Gallen la Düsseldorf, unde sper că nu se va deschide, plătindu-se la vamă taxa cea mai urcată. Ar fi însă de nevoie ca acest portofoliu să se trimită cât mai iute la adresa tovarăşului meu, îndată ce va sosì ştirea că a ajuns la locul destinaţiei.»

In 3/15 Maiu, Landammanul **Aepli** *trimite din San Gallen următoarea scrisoare Principelui Carol-Anton de Hohenzollern:*

«Am onoarea a comunicà Alteţei Voastre Regale, că Principele Carol şi d-l de Werner în acest moment ies dela mine cu hârtiile dorite. D-l de Werner m'a rugat să trimit Alteţei Voastre la Düsseldof, cu posta, alăturatele scrisori şi un portofoliu mare cu hârtii. Pe acest din urmă îl voiu remite la poştă după amiază.»

In 2/14 Maiu, Principele Carol se duce la San Gallen cu d-l de Werner. Ziarele aduc ştirea că Rusia şi Turcia vor să ocupe militărește România.

In 3/15 Maiu, Principele Carol îşi procură în San Gallen, prin intermediul Consilierului cantonal Aepli, un pasaport svițeran — sub numele de Carol Hettingen, mergând la Odesa pentru afaceri. Principele îşi continuă drumul prin Rohrschach şi Lindau şi soseşte prin Kempten la Augsburg, unde rămâne noaptea.

Insemnările autentice ale Landammanului de San-Gallen — Arnold Otto Aepli — asupra dărei Pasaportului Elvețian Principelui Carol de Hohenzollern.

Aepli erà Preşedintele unei Societăți patriotice elvețiane, care se pregătià a serbà 50 de ani de existență prin o călătorie festivă la Zürich, Basel, Mühlhausen şi Waldshut.

In seara de 12 Maiu membrii societății trebuiau să se pornească din San Gallen.

La 4 ore seara *Aepli* primì o telegramă din Zürich a Baronului de Mayenfisch: — «Te pot aflà acasă mâne dimineață, trecând spre Weinburg? Sau unde te pot aflà?»

Weinburg e Castelul Principelui Carol-Anton de Hohenzollern în Elveția.

Aepli a răspuns imediat, că seara la 9 ore va fi în Zürich.

Cum sosì la Zürich, la Otel Baur, *Aepli* a fost încunoştințat că doi domni îl aşteptau în sala de întrunire. Acolo erau doi domni la o masă. Cel mai în vârstă se prezintă ca *Baronul de Mayenfisch;* al doilea ca *de Werner.* Amândoi exprimară dorința de a aveà o convorbire secretă.

De Werner îmmânează lui *Aepli* o scrisoare a *Principelui de Hohenzollern.* Totodată i se comunică că *Principele Carol,* al doilea fiu a Principelui, a primit să fie Principe al României, ales fiind de unanimitatea poporului românesc, şi că prin urmare are de gând să meargă acolo îndată, trecând prin Austria. Temându-se că va fi oprit în Austria, dacă va călătorì ca Principe şi pe numele său, El doreşte a aveà un pasaport de San Gallen. Dacă nu ar puteà căpătà un asemenea pasaport, *Principele Carol* ar trebuì să-şi îndrepteze călătoria sa prin Constantinopole, ceeace trebue evitat. Un asemenea pasaport ar fi de nevoie şi pentru *de Werner. Baronul de Mayenfisch* aveà un pasaport prusian pe numele său.

Scrisoarea *Principelui de Hohenzollern* confirmând cele zise,

insistă ca *Aepli* să faciliteze această călătorie a *Principelui Carol*, nu numai pentru a îndeplini o dorință a acestuia, ci și o dorință a Românilor, cari speră că prin *acest Principe* vor ieși din certurile periculoase și din greaua situațiune în care se află în fața vecinilor lor.

Cererea erà greu de îndeplinit. Stà împotrivă iuțeala cu care se cereà îndeplinirea dorinței, serbarea condusă de *Aepli*. Reîntoarcerea la San Gallen ar fi produs neîndoios o sensațiune, cu atât mai mult că întreaga serbare se împiedicà și că *Aepli* căpătase un pasaport francez pentru toată societatea, pentru a merge și la Mühlhausen. Mai erà împrejurarea, că trebuià dat un pasaport d-lui *de Werner* ca negutător, călătorind la Odesa, în care să fie cuprins și *Principele* ca fiu al său. In fine, pasaportul erà dificil de obținut din cancelaria polițienească a Cantonului, unde nimeni nu cunoșteà pe acei cari trebuiau să figureze în pasaport.

Cunoscând mai deaproape pe *Principele Carol-Anton de Hohenzollern* din relațiunile urmărite de *Aepli* cu Guvernul prusian și privitoare la construcțiunea unei căi ferate alpestre prin Lukmanier, cererea nu se puteà ocolì ușor. Trebuià în tot cazul ca *Aepli* însuș să facă lucrul posibil.

Se hotărî în comună înțelegere, că Luni în 14 Maiu se va ținea o nouă consfătuire în San Gallen.

Inainte de culcare, *Aepli* a ars scrisoarea *Principelui de Hohenzollern* după stăruința lui *de Werner*. Scrisoarea erà foarte agitată și atingeà și politica generală. Se ziceà între altele: — «Stăm sau în ajunul unui mare răsboiu dintre popoare, sau în fața unei nouă ere de pace». — Speranța întrunirei unui Congres, dorit de Impăratul *Napoleon*, nu se stinsese încă.

Scrisoarea și cererea au agitat foarte mult pe *Aepli*. La stațiunea Olten, *Aepli* cetì în ziare o telegramă din București, care anunță că *Principele Carol* a primit chemarea poporului român. Această știre a surprins pe *Aepli*, care își închipuià că primirea alegerei de către *Principe* nu erà cunoscută în România.

La reîntoarcerea sa dela serbare, trecând iarăș prin Zürich, *Aepli* întâlnì la gară pe *de Werner*, și-i comunică că-i va fi imposibil de a aveà pasaportul fără a inițià în secret pe Șeful poliției din San Gallen. Această propunere a fost primită și se hotărî a da două pasapoarte: — unul pe numele adevarat de *Frederic Werner*, particular din Thal, și altul pentru *Principe* sub numele de *Carol Hettingen*, fiindcă familia sa posedă un castel cu acest nume, și

că persoanele din familiile princiare, când călătoresc incognito, îşi ieau numele proprietăţilor lor. Afară de aceasta, *Principele* se înfăţişă lui *Aepli* ca o simplă persoană privată. Fiind proprietar în Cantonul San Gallen (prin Castelul Weinburg), şi locuind adesea luni de zile în Canton, i se puteà da un pasaport chiar fiind străin. Vreun pericol nu erà pentru Canton, ca ei să-şi piardă drepturile de cetăţeni, căci nu erau cetăţeni elveţiani.

Se convenì deci, ca toţi să iea trenul de noapte la San Gallen, şi să se întrunească în 15 Maiu, la 9 ore dimineaţa, în biuroul lui *Aepli*. Baronul de *Mayenfisch* pornise spre München, *Principele* şi *de Werner* au mers la San Galen la otelul «zur Linde».

In 15 Maiu, înainte de 9 ore, *Aepli* a iniţiat în cestiune pe Consilierul de Guvern *Eduard Steiger de Flawil*, care arată toată bunavoinţă de a da concursul său. La 9 ore dimineaţa, *de Werner* şi *Principele Carol* au venit în localul Guvernului.

Aepli scrie despre această întrevedere următoarele:

«Principele, cu care numai atunci am făcut cunoştinţă, erà un tânăr amabil de 26 de ani. El mi-a spus că, îndată ce va pune piciorul pe teritoriul românesc, va anunţà sosirea sa la Bucureşti, şi va trimite scrisori la Constantinopole şi la San-Petersburg, pentru a anunţà acelor Curţi, că el nu are de gând a schimbà cevà în relaţiunile dintre Principate şi Poartă. Principele credeà cu siguranţă, că intrarea sa în Principate va constitui un fapt împlinit, care va fi hotărîtor pentru rezolvirea cestiunei alegerei sale.

«Eu nu am putut să mă stăpânesc a observà, că Principele şi-a luat asupră-şi o grea problemă, nu numai în privirea călătoriei sale, ci şi în privirea viitoarei sale poziţiuni. Il fáceam atent, că e de mare importanţă a se pune în relaţiuni bune cu Rusia, şi că Serbia va fi pentru dânsul un vecin neliniştit. Principele a aprobat prima parte a observaţiunilor mele, dar pentru Serbia a zis că va fi un bun vecin.

«Mi s'a părut că *de Werner* privià viitorul cu oarecare îngrijire. Consilierul *de Steiger* a însoţit pe amândoi domnii în camera poliţiei cantonale, unde s'au luat semnalamentele şi s'au întocmit pasapoartele.

«Pasaportul Principelui purtà numele de *Carol Hettingen*, particular din Thal, circumscripţia Unterhernthal, pentru călătorie la Odesa. Semnalamentele, astfel cum se află în Arhiva Cantonului de San Gallen, sunt: — Vârsta 26 ani, Statura 5 picioare $7^1/_4$ zoli. Infăţişarea înaltă, părul şi sprincenele negre, ochii..., nasul ascuţit, gura mijlocie, bărbia rotundă, barba brună, faţa lungăreaţă, semne — poartă ochelari. Data pasaportului: 15 Maiu 1866. Numărul 160. Pasaportul e semnat în numele Landammanului şi al Consilie-

rului de Guvern, pentru Secretarul de Stat, de registratorul Bleiker. Sigiliul are inscripţiunea: Respublica Helvetiorum Foederata. Pagus Sangallensis.

«Pasaportul *d-lui de Werner* erà pe numele *Frederic Werner*, particular din Thal, pentru a călătorì în Germania, Austria şi la Odesa.

«Cred că domnii au desemnat astfel în mod diferit felurile călătoriei, pentru a fi despărţiţi unul de altul, şi a nu da loc la presupuneri.

«Pasapoartele au fost plătite de *d-l de Werner*, fiecare cu $1^1/_2$ franci, conform cu taxa. Am înlăturat a se da cevà jandarmului, care a îmmânat pasaportul. *De Werner* mi-a dat o scrisoare sigilată către Principele *Carol-Anton de Hohenzollern*. Ea conţineà, după asigurarea dată, o scrisoare către Impăratul Napoleon. *De Werner* se temeà ca să nu i se cunoască scrisoarea pe adresă şi prin aceasta să se trădeze că a trecut prin San-Gallen, dacă scrisoarea va fi remisă la poştă. Asemenea mi s'a îmmânat un portofoliu mare învălit cu pânză, cu observaţiunea că el conţineà Acte, cari nu se puteau luà în călătorie, fiind expuse la vizite vamale. Rugămintea mea erà a se trimite scrisoarea şi portofoliul la adresa Principelui Carol-Anton la Düsseldorf.

«După ce pasapoartele au fost îmmânate, ne-am luat ziua bună în modul cel mai prietenesc. Am urat *Principelui* noroc bun în călătorie. Consilierul de guvern *Steiger* îşi luà şi el ziua bună, zicând *Principelui*, că ar fi preferat să rămână Principe de Hohenzollern, în loc să devie Suveran al Principatelor Dunărene.

«Imediat am scris o scrisoare scurtă Principelui *Carol-Anton*, în care îi anunţam, că Principele şi d-l de Werner au ieşit în aceste momente dela mine «cu hârtiile dorite», şi că cel de al doilea m'a însărcinat să-i trimit o scrisoare, pe care mi-a şi îmmânat-o. Adăogeam că, după cum m'a rugat de Werner, îi voiu trimite prin postă un portofoliu mare.

«*Principele Carol* mi-a spus, că el sperează că Duminecă, în 20 Maiu, voiu fi încunoştinţat prin firul electric despre sosirea sa în Bucureşti. Am primit Sâmbătă dimineaţa, în 19, următoarea telegramă dela Baziaş din 18 Maiu, 11 ore: — Nu ne putem pornì spre Odesa înainte de Duminecă: dă de ştire părinţilor mei. Hettingen». Această depeşă am trimis-o imediat, la 9 ore dimineaţa, cu o scurtă scrisoare la Düsseldorf, la adresa Princepelui de Hohenzollern.

«In 21 Maiu am cetit în ziarul «Patrie» din Paris, că Puterile întrunite în Conferinţe (Austria, Prusia, Rusia, Anglia, Italia, Franţa, Turcia) au trimis Consulilor din Principate o Declaraţie, prin care se hotăreşte că Adunarea este autorizată a alege un Principe Pământean, iar nu un Principe Străin. Cu toate acestea Camera, întrunită în Bucureşti în 13 Maiu, a confirmat aproape în unanimitate alegerea *Principelui Carol*, puindu-se astfel în opoziţiune cu Conferinţa. Din ziarele de astăzi, se vede că Turcia e gata să ocupe Prin-

cipatele cu armata sa şi că pe malurile Dunărei s'au şi întâlnit oştirile. Oare *Principele Carol* a ajuns în ţara care-l cere ca Principe Domnitor? Nu am până în seara de 21 Maiu nici o ştire dela Principe, nici dela tatăl său.

«In 23 cetesc în ziarul «Baseler Nachrichten» o telegramă din 21 Maiu din Bucureşti, cu ştirea că Principele Carol a sosit în Valahia Duminecă seara în 20 Maiu. Surprindere plăcută. Incunoştinţare la Poartă, că Principele respectează Tractatele cu Turcia. Astăzi Marţi, intrarea solemnă în Bucureşti.»

In 4/16 Maiu Principele Carol soseşte la München, unde află pe d-l de Mayenfisch, care plecase cu El spre Salzburg şi Viena.

In 5/17 Maiu Principele Carol soseşte la *Viena*, de unde-şi continuă drumul prin *Pressburg*, *Pesta* şi *Segedin* la *Baziaş*.

In 6/18 Maiu, Principele Carol soseşte la Baziaş şi trimite imediat Landammanului Aepli la San Gallen telegrama următoare:

«Nu ne putem porni la Odessa. Dă de ştire părinţilor mei.»

Hettingen.

In 7/19 Maiu, Principele Carol petrece ziua la Baziaş, pregătind scrisori şi depeşi a se expedià imediat după sosirea sa pe teritoriul românesc.

In 7/19 Maiu, Landammanul A. Aepli trimite următoarea scrisoare Principelui Carol-Anton de Hohenzollern:

«Am onoarea a trimite Alteţei Voastre Regale telegrama următoare primită astăzi de dimineaţă. Aş fi încredinţat-o telegrafului, dacă nu aş fi crezut că ar fi mai plăcut Alteţei Voastre Regale să o căpătaţi prin scrisoarea aceasta. Sperez că veţi fi primit scrisoarea recomandată, trimisă la Düsseldorf Marţi în 15, precum şi pachetul cel mare trimis în aceeaş zi, cu posta la adresa Alteţei Voastre Regale, cu declaraţiunea — «Scripte de valoare de 1.000 franci.»

In 8/20 Maiu, Alteţa Sa Serenisimă Principele Carol I soseşte la Turnu-Severin, însoţit de Ion Brătianu, de Locotenentul Sergiu Leuş, şi de Consilierii Alteţei Sale Regale Principelui Carol-Anton de Hohenzollern—Baronul de Werner şi Baronul de Mayenfisch.

La 5 ore 40 minute A. S. S. Principele Carol I trimite la Düsseldorf următoarea telegramă, care a fost primită acolo la 7 ore 59 minute:

«Am sosit foarte bine şi ne pornim imediat incognito la Bucureşti.»

«Hettingen.»

In 9/21 Maiu, Principele Carol-Anton de Hohenzollern a trimis următoarea scrisoare d-lui Aepli la San Gallen.

«Mulțumirile mele călduroase pentru pachet și scrisoare, precum și pentru a doua scrisoare cu telegrama alăturată.

«Recunoștința mea însă în toată vieața pentru concursul dat în călătoria la București, unde fiu-meu trebue să fi luat în acest moment frânele guvernului, pe baza votului dat de popor.

«Ce să-ți spun de situațiunea noastră? Speranțele pentru mănținerea păcei atârnă de un fir subțire, deși nu sunt de tot excluse; însă în fața unui milion de ostași este aproape imposibil a face să stea locului soarta care se rostogolește înainte.

«Norocita Elveție, care astădată va rămâneà neatinsă de ciocnire! Incurcăturile italienești vor puteà să o înconjoare ușor, căci cestiunea italienească sau va ieși din luptele din valea fluviului Po, sau se va deslegà politicește, fără pulbere și fără plumb.

«Dumnezeu cu Domnia Ta și cu frumoasa Elveție!»

In 8/20 Maiu, ziarul „Kölnische Zeitung" publică următoarele:

«Aflăm chiar acum, că *Principele Carol de Hohenzollern*, conștient de pasul important dinaintea căruià el sta, s'a decis iute a urmà chemărei ce i se făceà, a luà în stăpânire tronul românesc. El este astăzi pe teritoriul românesc. Această hotărîre surprinzătoare, într'o cestiune care sta de câtevà săptămâni în cumpănă, nu a fost influințată din nici o parte. Guvernul prusian nu stă în nici un fel de relațiune cu această cestiune, și toate știrile presei, cari vor ieși fără îndoeală la iveală, că ea este legată de o acțiune dușmănoasă în contra Austriei, sunt lipsite de orice fundament real. Deciziunea *Principelui Carol* este rezultatul propriei sale convicțiuni, care nu i-a îngăduit a respinge o alegere aproape unanimă, mănținută cu o tenacitate credincioasă în contra tuturor împotrivirilor politice ce s'au ridicat în contra ei. Această deciziune mai este încă rezultatul unei speranțe bine întemeiate, că mănținerea energică de către noul Regent a punctului de plecare internațional al Principatelor Dunărene, precum și al respectului Tractatelor, cari sancționează formațiunea de Stat a acestor țări, le dă acea desvoltare morală și acea desvoltare culturală și liniștită, cari le vor ridicà întru a devenì un membru egal îndreptățit în familia Statelor Europeane. Dacă în contra tuturor așteptărilor, intreprinderea nu va reuși din cauza desbinărilor și ciocnirilor de interese ale Puterilor Ocrotitoare și Garante, atunci Românii își vor aduce aminte faptul împlinit, că un fiu de Principe

german, şi anume un Hohenzollern, s'a încercat să fundeze dreptul său de a guvernà pe temelia votului liber al unui popor.»

*

Scrisoarea Locotenenţei Domneşti adresată lui Fuad Paşa în 8/20 Maiu:

«Alteţă! Avem onoarea a Vă înştiinţà că am primit scrisoarea Vizirială cu data de 7 Maiu curent (25 Aprilie), prin care, atrăgând atenţiunea noastră asupra hotărîrei Conferinţei, Alteţa Voastră ne invită a îndreptăţì încrederea Curţii Suzerane şi a Puterilor Garante printr'o leală şi conştiinţioasă executare a hotărîrei de care e vorba.

«Cu simţimântul celei mai dureroase surprinderi am primit, Alteţă, această invitare, care, mărturisind puţinul efect al motivelor înaintate de noi în favoarea unei hotărîri contrare, ne silià a deschide o luptă prea penibilă între dorinţa noastră foarte mare de a dovedì respectul nostru către Curtea Suzerană şi între imposibilitatea prea evidentă de a da curs acestei bunevoinţe.

«Alteţa Voastră va binevoì să dea Guvernului provizoriu această dreptate, că n'a neglijat nimic pentru a realizà aici, în marginile mijloacelor sale, o ordine şi o linişte, cari erau importante pentru liniştea generală şi pentru a îndreptăţì prin aceasta o încredere care îl onorează.

«Dar că această sarcină nu erà uşoară pentru o putere, căreia nerecunoaşterea sa de către cei în drept îi lăsà puţină autoritate, într'o ţară încercată prin atâta crudă restrişte şi în sânul căreia fierbeau, atunci ca şi azi, atâtea pasiuni grăbite a ieşì la iveală, — convenind, zicem, în privinţa dificultăţilor acestei sarcine împlinite în mod fericit; Alteţa Voastră nu trebue să piardă din vedere aceasta, că liniştea relativă, ce noi am izbutit să realizăm, a fost obţinută numai şi numai mulţumită aşteptărei în care erà ţara pentru o schimbare, pe care împrejurările şi dreptatea o arătau ca singura în stare de a modificà serios o stare de lucruri desnădăjduită.

«Alteţa Voastră, cu acel spirit imparţial şi luminat pe care lumea întreagă îl stimează şi la care noi cu multă stăruinţă facem apel, va binevoì să recunoască, prin urmare, că a da urmare hotărîrei Conferinţei, adică o bruscă decepţiune a legitimei speranţe ce servià ca punct de sprijin la o răbdare obţinută cu atâtea sforţări, ar fi fost să se iea liniştei generale temelia sa cea mai sigură, ar fi fost să se trezească spiritul de dezordine şi de intrigă, reaua voinţă înfrânată, nemulţumirea potolită; ar fi fost să se deschidă bariera pentru toate ambiţiunile, pentru toate pasiunile lacome de a se asvârlì într'o luptă, care, până acum fără ţel, ar fi reluat astfel toată raţiunea sa de a fi.

«De altmintrelea, după ce am reprodus în promisiunile noastre către ţară încurajările date în 1857 de unele Puteri mai puţin pătrunse decât altele

despre dificultățile situațiunei, după ce ne-am înaintat până la acest punct, să venim să luăm îndărăt națiunei niște speranțe întemeiate, declarându-i că trebue să înceapă din nou să îndure acele restriști strâns legate de Domnia pământeană, al căror șir ea se măgulià că l-a isprăvit; aceasta ar fi fost, veți binevoì a o recunoaște, Alteță, să primim un rol prea în afară de orice condițiune acceptabilă, un rol de natură a face să se pună în discuțiune desăvârșita lealitate a Actelor noastre de către Camere, pornite poate să ne învinuească de a nu fi lucrat deajuns în sensul dorinței naționale și de a nu fi rămas credincioși acestei dorințe. Exaltarea spiritelor, exploatate de toți acei cari sunt interesați a profità de ea, n'ar fi lipsit de a produce atunci o anarhie, care ar fi pus guvernul în imposibilitatea de a merge și care de sigur ar fi dat loc acelor complicațiuni, de cari Poarta tocmai ține foarte mult să se ferească.

«Admițând, afară de acestea, că noi n'am fi ținut nici o socoteală de aceste considerațiuni foarte serioase, Alteța Voastră va binevoì să se gândească la insuficiența desăvârșită a mijloacelor noastre de acțiune asupra Adunărei, pentru a o face să dea un vot, pe care ea îl refuză atât de energic, împreună cu țara întreagă. Căci, în sfârșit, la ce mijloace să se recurgă, Alteță, pentru a silì pe un popor ca să facă alegerea unui Principe pământean, atunci când prin manifestări repetate, cari dovedesc statornicia voinței sale, el refuză să-și dea de bună voie un regim, căruia îi atribue toate suferințele sale, întemeindu-și opiniunea pe datele irecuzabile ale unei experiențe pe cât de lungă, pe atât și costisitoare?

«Această imposibilitate prea manifestă, în care eram, de a executà hotărîrea Conferinței, nu ne pune ea, Alteță, mai întâiu cu desăvârșire la adăpost de învinuirile ce puteau să ne fie adresate în această privință? Astfel de învinuiri, admițând că ar fi juste, oare asupra noastră trebue să cadă, nu asupra națiunei în viitor? I se poate face o crimă acestei națiuni, din faptul că ea aspiră la un viitor mai bun, respingând orice combinațiune care implică pentru ea reînnoirea stipulațiunilor, cari îi asigură libera exercitare a dreptului său intern, dându-și șeful care îi convine, atunci mai ales când e atât de puțin important pentru Sublima Poartă, ca viitorul Principe să fie de rassă română sau germană, și din moment ce e bine înțeles că această alegere nu trebue să modifice întru nimic drepturile de Suzeranitate? I se poate face o crimă din faptul că se împotrivește a se așezà iarăș, de bună voie, pe o cale fără țel; din faptul că, după șapte ani de suferințe în pierdere curată, ea refuză a se condamnà însăș ca să facă necontenit o mișcare fără progres într'un cerc desperat de vițios?

«Hotărîrea evidentă a Românilor fiind astfel clar excluzivă, în ce privește alegerea unui Principe pământean, s'ar aveà oare în vedere a se recurge la

forță, pentru a le impune acest Principe printr'o voință străină și superioară dorințelor țărei?

«In acest caz, Alteță, fără a prejudecà urmările imediate ale unui astfel de Act, în ce privește calea violentă și desnădăjduită, spre care el ar împinge poate națiunea doritoare de a afirmà dreptul său, deși în neputință, fără îndoeală de a răspunde la argumentele forței, fără a prejudecà, zicem, urmările imediate și posibile, e cel puțin îngăduit, mulțumită unei experiențe conchizătoare, a determinà mai dinainte cele ce vor urmà apoi din starea de lucruri, pe care ar realizà-o o hotărîre atât de regretabilă.

«In asemenea condițiune, ar fi posibil ca, nedându-și stabilitatea ce-i lipsește, țara să se ridice vreodată din discreditul fatal pentru finanțele sale; simțimântul provizoratului ar planà necontenit asupra situațiunei și, silit să cârmuească de azi pe mâne, noul guvernământ, lipsit de putere prin reprobarea fățișă sau tăcută a țărei, ar trebuì, pentru a se mănțineà, să întrebuițeze sforțări neîndestulătoare, poate, pentru a obțineà chiar acest slab rezultat; neputând găsì în lăuntru un razim indispensabil, ar fi fără îndoeală adus prin forța lucrurilor să caute în afară sprijinul refuzat în lăuntru. Aceste condițiuni de slăbiciune neînlăturată l-ar împinge poate pe calea mijloacelor violente, a leacurilor eroice, și în acest caz nu e greu de prevăzut pentru viitorul guvern o soartă la fel cu a acelora de mai înainte.

«Afară de aceasta, Sublima Poartă ar vedeà astfel perpetuându-se la nesfârșit necazuri periodice.

«Astfel este, Alteță, rezultatul, pe care experiența și cunoștința noastră intimă despre lucrurile românești permit a-l atribuì hotărîrei mai sus zise, chemată prin urmare a dovedì odată mai mult, că oricare ar fi simțimântul ce prezidă la hotărîrile diplomatice, acestea sunt departe de a aveà în mod excluziv un caracter absolut de infalibilitate.

«Increzători în bunăvoința pe care o mărturisesc numeroasele concesiuni ce Alteța Voastră binevoește să le amintească și dinaintea. cărora Sublima Poartă niciodată nu s'a dat îndărăt, oridecâteori a putut să le creadă potrivite și spre folosul real al țărei, noi am fi fericiți a sperà, Alteță, că și de această dată, Guvernul Maiestății Sale Sultanului, pătrunzându-se de foloasele învederate, ce ar rezultà pentru țară din realizarea dorinței sale neîncetate, nu va refuzà a se învoì la o combinațiune care, pe de o parte, nu lovește întru nimic drepturile sale de Putere Suzerană și care, pe de altă parte, ar aveà de efect, suntem convinși despre aceasta, a pune un capăt acelor suferințe, «obiect al îngrijirei binevoitoare» pe care Sublima Poartă ne-a arătat-o în mod statornic, așà precum ne facem o datorie a o recucunoaște; această îngrijire nimeni dintre noi n'a uitat-o. Astfel, Alteță, Vă

puteţi bizui pe devotamentul şi fidelitatea poporului român care, aclamând pe Principele ce şi-a dat, aclamă în acelaş timp pe Suzeranul său.

«Oricare ar fi, Alteţă, hotărîrea ce ar luà în această privinţă Guvernul Maiestăţii Sale Imperiale, în tot cazul ne place a gândì că el n'ar puteà să refuze a da lealităţii Actelor noastre dreptatea ce credem că merită, şi că va binevoì asemenea să ţină socoteală şi de dificultăţile grave inerente împrejurărilor şi de imposibilitatea materială, cât şi morală, ce rezultă pentru noi din acele împrejurări, de a ne supune la cererea Sublimei Porţi, aşà precum am fi fericiţi a o face, în orice ocaziune în care acest act de supunere s'ar fi mănţinut în limitele posibilului.»

In 9/21 Maiu, Ioan Bălăceanu din Paris adresează Principelui Carol-Anton de Hohenzollern la Düsseldorf următoarea telegramă:

«Alteţa Sa Serenisimă Principele Domnitor al României a sosit ieri la Turnu-Severin. Marţi va intrà în Bucureşti. Entuziasmul provocat prin sosirea Sa nu se poate descrie.»

In 9/21 Maiu, d-nii V. Boerescu şi G. Costaforu adresează la Düsseldorf Principelui Carol-Anton de Hohenzollern următoarea scrisoare:

«Am crezut, în momentul pornirei noastre, că ar fi de un interes istoric a publicà în câtevà ziare din Paris Plebiscitul, care conţine alegerea Alteţei Sale Regale Principelui nostru Domnitor Carol I-iu. Neavând o copie a acestui Act, rugăm pe Alteţa Voastră Regală — dacă Ea aprobă această idee, — să binevoască a trimite la adresa d-lui V. Boerescu la Paris, Rue du Helder 10, o copie a textului francez, pe care îl vom publicà imediat.

«Profităm de această ocaziune, pentru a mulţumì Alteţei Voastre Regale şi ilustrei Sale familii pentru afabilitatea ce a binevoit a ne arătà, şi mai ales pentru buna primire ce a făcut dorinţei ţărei noastre, care de astăzi înainte e strânsă prin legături indisolubile de nobila familie a Hohenzollernilor.»

Protocolul VIII al Conferinţei din Paris din 5/17 Maiu 1866.

Comitele de Goltz crede că trebue să se observe, că aprobarea, ce a fost autorizat să dea propunerei de a întinde până la Brăila autoritatea Comisiunei Europeane, nu poate fi modificată prin dificultăţile ce ar întâmpinà executarea acestui proiect din partea Statelor Riverane ale Dunărei de jos.

«D-l *Plenipotenţiar al Italiei* zice că aprobarea Guvernului său pentru aceeaş propunere este fără rezerve.

D-l Plenipotenţiar al Franciei spune că a primit, ca Preşedinte al Conferinţei, o depeşă cu data de 16/28 Apritie dela d-l Ion Ghica, Ministrul Afacerilor străine al Guvernului provizoriu din Bucureşti, anunţând că Poporul Român a ales pe calea unui Plebiscit, ca Suveran al Principatelor-Unite, pe Principele Carol-Ludovic de Hohenzollern-Sigmaringen, sub numele Carol de I; — această Alegere ar fi întrunit 689.969 de voturi afirmative, contra 224 voturi negative. Rugând pe Preşedintele Conferinţei de a aduce această alegere la cunoştinţa colegilor săi, d-l Ion Ghica exprimă speranţa că d-nii Plenipotenţiari o vor judecà conform cu stipulaţiunile ce garantează Poporului Român liberul exerciţiu al dreptului său intern, şi vor da aprobarea lor unei soluţiuni, care va pune capăt unei stări de lucruri, de natură a aduce turburare în spirite şi a compromite liniştea pe care toate Puterile, precum şi Principatele, sunt interesate a o mănţineà.

Conferinţa, după ce a ascultat cetirea acestei comunicări, hotăreşte că răspunsul ce se va face se va referì pur şi simplu la Declaraţiunea adoptată în şedinţa dela 2 ale lunei curente, care aminteşte că numirea Gospodarului aparţine Adunărei, şi că ea nu trebue să aleagă decât un Pământean; că în consecinţă, Conferinţa nu poate recunoaşte validitatea numirei Principelui de Hohenzollern.

D-l Drouyn de Lhuys, ca Preşedinte al Conferinţei, se însărcinează, după dorinţa exprimată de Conferinţă, a adresà acest răspuns la comunicarea d-lui Ion Ghika.

D-l Plenipotenţiar al Franciei, amintind că întrunirea de astăzi a fost provocată de d-l Ambasador al Turciei, —

Safvet Paşa zice că Guvernul Otoman, animat pentru populaţiunile moldo-valahe de o binevoitoare îngrijire, care niciodată nu le-a lipsit, doreşte să asigure odihna şi liniştea Principatelor şi să liniştească spiritele, dându-le timpul de a revenì la idei mai sănătoase şi mai conforme cu adevăratele lor interese. In consecinţă, el a fost însărcinat, prin depeşa telegrafică dela 13 ale acestei luni, a face declaraţiunea următoare, cerând ca ea să fie inserată în Protocolul Conferinţei: — «Sublima Poartă este şi astăzi pentru un Principe Pământean pe vieaţă, dacă Unirea este cerută de Adunare, după ultima hotărîre a Conferinţei. Ca consecinţă naturală a acestui punct de vedere, noi suntem pentru doi Gospodari tot Pământeni, în cazul când separaţiunea ar fi votată. Guvernul Imperial Otoman n'ar face cu toate acestea nici o obiecţiune, ca Adunarea să aibă facultatea de a desemnà pe un Pământean, *sub titlul de Guvernator sau de Gospodar pentru trei, patru sau şapte ani*, — dacă alegerea unui Gospodar pe vieaţă întâmpină, pentru moment, dificultăţi ce nu se pot înlătura». — Safvet Paşa adaoge că o altă depeşă telegrafică a fost adresată de Ministrul Afacerilor străine al Sulta-

nului, la 15 Maiu, adică după ce a avut cunoştinţă de votul Adunărei în favoarea Principelui de Hohenzollern. Acest vot, după depeşă, ar fi pătat de mai multe ilegalităţi, cari vor puteà fi dovedite la timpul şi locul lor. Guvernul Otoman persistă în hotărîrea sa de a nu acceptà principiul pe care Guvernul provizoriu din Bucureşti pretinde a-l mănţineà în contra Tractatelor şi Hotărîrilor Puterilor; şi tocmai pentru a sfârşì toate mijloacele de împăcare ce sunt în puterea sa, *Guvernul Otoman propune numirea unui Guvernator sau Principe pentru un termin pe care l-ar hotărî Conferinţa.*

«*D-l Plenipotenţiar al Rusiei combate această combinaţiune sub raportul oportunităţii.* Dacă ar fi fost cerut-o Moldo-Valahii, Conferinţa ar puteà deliberà asupră-i; dar ce putinţă este de a fi ascultat, când li se oferă un sistem şi mai puţin stabil decât Gospodaratul pe vieaţă, care, după a lor opinie, nu prezintă destule garanţii de stabilitate? De altmintrelea la Bucureşti s'a adus prea destulă atingere transacţiunilor existente: *rolul Puteritor Garante şi Curţii Suzerane n'ar puteà fi de a luà iniţiativa unei nouă abateri dela dispoziţiunile adoptate în comun acord şi de a slăbì astfel baza pe care stă existenţa Principatelor.*

D-l Plenipotenţiar al Prusiei observă că d-l Ambasador al Turciei a vorbit de ilegalitatea votului Adunărei, nu numai în ce priveşte rezultatul, ci şi pentru modul în care s'ar fi petrecut lucrurile. El aminteşte terminii Declaraţiunei de 2 a acestei luni, şi întreabă dacă s'a contravenit în acest sens, spre exemplu, dacă votul ar fi avut loc înainte ca majoritatea Deputaţilor să fi fost prezentă?

D-l Plenipotenţiar al Angliei răspunde că după informaţiunile ce i-au venit, majoritatea Moldoveană a luat parte la vot: prin urmare în această privinţă nu e nimic de zis.

Cea mai mare parte din membrii Conferinţei aderă la observaţiunea Comitelui Cowley.

D-l Plenipotenţiar al Italiei se exprimă în aceiaşi termini, şi întreabă care este sensul comunicărei d-lui Ambasador al Turciei? Este ea o propunere formală?

D-l Plenipotenţiar al Turciei răspunde afirmativ: prima depeşă ce a primit implică o simplă sugestiune; a doua exprimă o propunere.

D-l Plenipotenţiar al Franţei observă că în propunerea d-lui Ambasador al Turciei există o îndoită protestare, una în contra modului în care a fost emis votul Adunărei, cealaltă chiar în contra votului. E important a şti mai întâiu, dacă a fost un viciu în votare. Dacă votul a fost regulat, numirea Principelui străin tot ar fi contrară Tractatelor, dar Unirea ar fi un fapt câştigat, pentrucă a fost mănţinută de Adunare. Din informaţiunile Agentului Franciei la Bucureşti rezultă că procedeurile votului au fost regulate.

«*D-l Plenipotenţiar al Turciei, invitat să arate ilegalităţile ce ar fi fost comise, zice că ele n'ar puteà fi constatate decât prin mijlocul unei anchete la faţa locului*, şi că până atunci Conferinţa ar trebui, după părerea sa, să constate infracţiunea comisă de Guvernul provizor şi de Adunare.

D-l Plenipotenţiar al Prusiei, observând că rezultă din ceeace a spus d-l Ambasador al Turciei, că d-sa renunţă a invocà viciile de formă, pentru a nu atacà decât rezultatul însuş al votului,—

Safvet Paşa zice, că în adevăr Sublima Poartă protestează în contra faptului numirei unui Principe Străin.

D-l Plenipotenţiar al Franciei aminteşte că după declaraţiunea dela 2 Maiu, erà de datoria Consulilor să denunţe Conferinţei neregularităţile ce s'ar fi produs în vot, şi dânşii nu au semnalat nici una. De altmintrelea, nu este nevoie a intrà în discuţiune asupra acestui punct, fiindcă d-l Ambasador al Turciei nu insistă. Rămâne cestiunea rădicată de comunicarea lui Safvet Paşa, aceea a numirei unui Gospodar pe timp limitat. După idea d-lui Plenipotent al Franciei, ar fi vorba, nu de a impune un Gospodar timporar, ci de a lăsà Principatelor-Unite facultatea de a-l adoptà. Această părere i se pare că are o adevărată valoare. Pentrucă Populaţiunile pretind că nu există printre ele un om, care să ofere în mod invederat garanţiile de dorit pentru a-i da Gospodaratul pe vieaţă, n'ar fi indicat ca ele să facă întru câtvà o încercare, numind mai întâiu un Gospodar pentru câţivà ani? Dacă el ar răspunde la încrederea ţărei, s'ar prelungì puterile sale, şi s'ar puteà confirmà pe vieaţă printr'o nouă numire. Dacă, din contra, alegerea s'ar găsì că este rea, n'ar fi mai bine ca alesul să înceteze a domnì, prin chiar expirarea mandatului său decât printr'o revoluţiune?

D-l Plenipotenţiar al Turciei aderă la consideraţiunile prezintate de d-l Drouyn de Lhuys.

D-l Plenipotenţiar al Angliei asemenea.

D-l Plenipotenţiar al Rusiei vede în aceasta inconvenientul de a se întoarce îndărăt către trecut şi de a perpetuà Provizoratul, şi vede pericolul că nu se dă toată importanţa de dorit unei astfel de alegeri; în orice caz Populaţiunile trebue să ceară, dacă vor, Gospodaratul pe timp mărginit, Conferinţa nu are a-l propune. Dacă o asemenea cerere s'ar face Conferinţei, Rusia ar aveà să examineze dacă alegerea persoanei ar oferì garanţiile la cari, în calitatea sa de Putere mărginaşă, are dreptul şi datoria de a veghià.

D-l Plenipotenţiar al Angliei crede că în adevăr Conferinţa poate să dea a înţelege că ar primì numirea unui Gospodar pe termin, dar că ea nu trebue să facă mai mult. Pentru ce Poarta nu ar da ea ideea acestei combinaţiuni la Bucureşti?

D-l Plenipotenţiar al Franciei este de aceeaş părere; *ceeace i s'ar păreà*

mai nimerit este ca Principatele și Poarta să se înțeleagă direct în această privire. O astfel de inițiativă ar fi cu totul în rolul Puterei Suzerane. Când ea va face cunoscută dorința populațiunilor în această privire, Conferința va fi gata a o primì. Rămâne stabilit, și aceasta e cevà cert, că Conferința, precum și Poarta, nu ar aveà vreo obiecțiune de făcut la această combinațiune.

D-l Plenipotențiar al Italiei, observând că prin urmare Conferința n'ar aveà decât să iea Act de Comunicarea lui Safvet Pașa, lăsând Porții de a da la București ideea combinațiunii propuse,—

D-l Plenipotențiar al Franciei adaoge că în adevăr nu e vorba nici de cum de a impune Principatelor un Gospodar pe timp mărginit, cum s'ar fi putut deduce din Declarațiunea prezintată de d-l Ambasador al Turciei, ci numai de a-l admite, dacă populațiunile l-ar cere; cât despre calea de urmat pentru a recomandà și a da ideea acestui sistem, Poarta va face așà precum va socotì mai nimerit; rămâne ca ea să se gândească la acea cale. — Cât despre protestarea Porții în contra proclamărei de către Adunare a unui Principe Străin, d-l Plenipotențiar al Franciei este în obligațiunea de a se asocià la ea, ca și ceilalți membri ai Conferinței. Guvernul Impăratului este legat în această privire prin stipulațiunile internaționale pe cari le-a subscris. D-l Drouyn de Lhuys n'are nevoie să spună cu o adâncă părere de rău, că unele Puteri continuă a se pronunță în contra Principelui Străin; mai mult ca totdeauna el este convins de excelența acestei combinațiuni și se va recunoaște fără îndoeală că votul solemn, care a exprimat încă odată dorința țărei în această privință, nu este de natură a modificà opiniunea sa. El persistà a crede, că această rezistență în o dorință statornică, unanimă și îndreptățită de rațiune, poate provocà un conflict material și poate aduce complicațiunile cele mai grave în Orient. — In privința Principelui Străin, el întreabă dacă vreun membru al Conferinței ar fi în măsură să informeze pe colegii săi asupra adevăratelor intențiuni ale Principelui de Hohenzollern. Ar fi interesant de știut, dacă a refuzat formal titlul ce i-a fost conferit.

D-l Plenipotențiar al Austriei consideră această informațiune ca foarte importantă.

D-l Plenipotențiar al Rusiei adaoge că d-l Comite de Goltz ar puteà, fără îndoeală, să informeze Conferința asupra acestui punct.

D-l Plenipotențiar al Prusiei bănuește, conform cu ceeace s'a anunțat prin ziare, că demersuri au fost făcute pe lângă Principele de Hohenzollern în numele Principatelor-Unite, pentru a obțineà acceptarea sa. Alteța Sa are, precum se știe, legături cu familia regală a Prusiei; nici o îndoeală, prin urmare, ca ea să nu fi înțeles obligațiunea de a se conformà hotărîrei Conferinței, la care Prusia a luat parte. Protocoalele sunt față

pentru a mărturisi că, dacă Prusia a regretat, întocmai ca și Francia, că Puterile nu s'au înțeles pentru a recunoaște Populațiunilor Moldo-Valahe facultatea de a numi un Principe Străin, ea a anunțat în totdeauna intențiunea sa de a observà în această privire respectul Tractatelor. D-l Comite de Goltz crede prin urmare, că poziționea Principelui de Hohenzollern a fost aceeaș, care rezultă din înșeși Protocoalele Conferinței.

D-l Plenipotențiar al Franciei crede că trebue să atragă atențiunea Conferinței asupra svonurilor ce circulă, despre concentrări de trupe în vecinătatea Principatelor.

D-l Baron de Budberg zice că aceste svonuri sunt absolut lipsite de temeiu, în ceeace privește Rusia.

D-l Drouyn de Lhuys adaoge că informațiunea venită din București vorbește în particular despre concentrarea de trupe turcești, și amintește cu această ocaziune Articolul XXVII al Tractatului de Paris, după terminii căruia Turcia nu poate exercità nici o interverțiune armată în Principate.

D-l Plenipotențiar al Turciei răspunde că Populațiunile Moldo-Valahe, fiind dedate la oarecare agitațiune, Poarta se găsește firește nevoită să iea oarecari măsuri de precauțiune, dar cari nu au nimic neobicinuit.»

*

Călătoria Alteței Sale Serenisime Domnitorului României dela Turnu-Severin la București și luarea frânelor Guvernului țărei.

In 8/20 Maiu — Turnu-Severin.

A. S. S. adresează din Turnu-Severin Locotenenței Domnești următoarea telegramă:

«*Punând piciorul pe pământul României, noua Mea patrie, Mă grăbesc a exprimà membrilor Locotenenței Domnești simțimintele cele mai sincere. Fericit că Mă aflu în mijlocul națiunei care M'a onorat cu încrederea sa, adresez, înainte de toate, rugăciunile mele Cerului, pentru ca să-Mi ajute a împlinì cu demnitate marea și frumoasa misiune ce Provedința Mi-a impus.*»

Locotenența Domnească s'a grăbit a da următorul răspuns:

«Salutăm buna venire a Măriei Voastre pe tărâmul patriei noastre. Inălțăm mulțumiri către Dumnezeu, că a îndeplinit astăzi visul unui întreg popor. Să trăească Carol I, alesul nației!»

In 9/21 Maiu — Pitești-Slatina.

Sosirea A. S. S. Principelui Carol la Pitești.

Generalul Nicolae Golescu, membru al Locotenenței Domnești, și *Ion Ghica*, Președintele Consiliului de Ministri, adresează A. S. S. Principelui Carol următoarea cuvântare :

«Principe ! Bine ați venit în Staturile Alteței Voastre Serenisime. Să domniți ani îndelungați și să faceți fericirea și mărirea acestui popor, care Vă primește cu urări unanime. Să trăească Principele Românilor».

A. S. S. Domnitorul răspunde :

«Vă mulțumesc că ați venit întru întâmpinarea Mea. Primiți espresiunea întregei mele gratitudini pentru membrii Locotenenței și ai Guvernului, cari, printre atâtea încercări grele, au știut a mănțineà ordinea și unirea. Prin fermitatea și prudența Domniei-Voastre Mi-ați înlesnit greaua sarcină ce Mi s'a încredințat; cu concursul Domniei-Voastre sper a realizà aspirațiunile Românilor. Vieața mea întreagă va fi consacrată fericirei lor.»

Deputațiunea orașului Pitești adresează A. S. S. Domnitorului următoarea cuvântare :

«Prea Inălțate Doamne! Reprezentanți ai Comunei Urbane Pitești, venim cu cel mai profund respect a Vă depune devotamentul nostru și a strigà cu cel mai mare entuziasm: Să trăească România una și nedespărțită! Să trăească Domnitorul ei Inălțimea Sa Carol I.»

A. S. S. Domnitorul Carol I răspunde :

«Sunt fericit de a mă aflà în mijlocul unei urbe, care a susținut cu o atât de inteligentă energie spiritul naționalității și Unirei. Din minutul în care am păsit pe pământul nouăi Mele patrii, am devenit Român. Vieața mea întreagă o voiu consacrà pentru fericirea Românilor și pentru prosperitatea lor, cari de acum înainte au devenit compatrioții Mei.»

A. S. S. Principele Carol I adresează din Slatina telegrama următoare Principelui Carol-Anton de Hohenzollern la Düsseldorf :

«Cu inima mișcată, dar veselă, trimit prea iubiților mei părinți, scumpilor mei frați și surori, primele și inimoasele mele salutări din noua Mea patrie. Îi voiu aparțineà din tot sufletul Meu, dar pâstrând în totdeauna pentru țara în care m'am născut cele mai scumpe amintiri și simțimintele cele mai recunoscătoare. Chiar acum am avut la Slatina o primire cordială. Mâne sosirea la București.»

In 10/28 Maiu. Intrarea solemnă a A. S. S. Domnitorului în Capitala București.

Cuvântarea Primarului Capitalei Dimitrie Brătianu:

«Principe! Consiliul Comunal și Reprezintanții Corporațiunilor Orașului București, în numele concetățenilor lor, salută cu respect, prin organul meu, buna venire a Alteței Tale, și-I depun omagiul credinței și al devotamentului lor. In calitatea mea de Primar, am onoarea fără semenea ei, Principe, de a oferì Alteței Tale, după vechea tradițiune a țărei, pâinea și sarea, simbolul îmbelșugărei, al bogăției României și cheile Capitalei, simbolul nemărginitei încrederi a poporului român în Augustul său ales. Placă lui Dumnezeu să se împlinească dorințele cele mai vii ale Românilor! Placă lui Dumnezeu să fie Domnia Ta lungă, ferice, glorioasă! — Suverane al României! Ți-am dat Coroana lui Ștefan cel Mare și a lui Mihaiu Viteazul, de astăzi înainte Străbunii Tăi; redă-i și Tu antica sa splendoare! Fă din această frumoasă țară sentinela înaintată a libertăților moderne, bulevardul nebiruit al Civilizațiunei Occidentale! Trăească Domnitorul României! Trăească Carol I.»

*

In 10/22 Maiu. Depunerea Jurământului A. S. S. Domnitorului în Adunarea Deputaților.

Jurământul A. S. S. Domnitorului Carol I:

«Jur a fi credincios Legilor Țărei, a păzì religiunea Românilor, precum și integritatea teritoriului ei, și a domnì ca Domn constituțional.»

Cuvântarea Președintelui Adunărei Manolache Costache Iepureanu, adresată A. S. S. Domnitorului:

«Măria Ta! In numele Adunărei, al căreia organ sunt, vin a Vă prezintà mulțumirile ei entuziastice și urările ce face pentru fericirea Domniei Măriei Tale. Națiunea, ai cărei reprezintanți Vă încunjoară acì, jură a nu cruță nici silințe, nici sacrificii, pentru a consolidà Tronul și Dinastia Măriei Tale, și a lucrà împreună cu Măria Ta la nobila misiune ce Vă este dată, de a stabilì pentru vecinicie mărirea și prosperitatea României! — Trăească Măria Sa Carol I.»

Adunarea de mai multe ori repetă: «Trăească Măria Sa Carol I.»

Răspunsul A. S. S. Domnitorului:

«Ales de către națiune, cu spontaneitate, Domn al Ramânilor, Mi-am părăsit, fără a sta la îndoeală, și țară și familie, spre a răspunde la chemarea acestui popor, care Mi-a încredințat destinatele sale.

«Puind piciorul pe acest pământ sacru, am și devenit Român. Primirea Plebiscitului Imi impune, o știu, mari datorii; sper că Imi va fi dat a le îndeplinì. Eu vă aduc o inimă leală, cugetări drepte, o voință tare de a face binele, un devotament fără margini către noua Mea patrie și acel neînvins respect către lege, pe care l-am cules în exemplul alor Mei.

«Cetățean astăzi; mâne, de va fi nevoie soldat, Eu voiu împărtășì cu Domnia-Voastră soarta cea bună, ca și pe cea rea. Din acest moment, totul este comun între noi; credeți în Mine, precum Eu în Domnia-Voastră!

«Singur numai Dumnezeu poate ști ceeace viitorul păstrează patriei noastre! Din parte-ne să ne mulțumim întru a ne face datoria. Să ne întâlnim prin concordie! Să unim puterile noastre, spre a fi la înălțimea evenimentelor!

«Provedința, care a condus pe Alesul Domniilor-Voastre până acì și care a înlăturat toate piedicile din calea Mea, nu va lăsà neîndeplinită opera sa.

«Trăească România!»

In 10/22 Maiu, Adunarea, pentru a curmà orice opunere a Puterilor la recunoșterea faptului împlinit, votează Legea pentru naturalizarea Familiei Princiare de Hohenzollern.

Propunerea unanimă a Membrilor Adunărei legislative:

«In considerațiunea recunoștinței ce datorăm Principelui de Hohenzollern-Sigmaringen, Carol I, Domnitorul României, care a binevoit a primì Coroana și a lucrà dimpreună cu noi la statornicirea Statului român, și spre a stabilì legături mai strânse între familia Sa și țară, mai cu seamă că prin votul Adunărei s'a stabilit și principiul Eredității în familia Hohenzollern,—

«Subscrișii propunem ca Adunarea Generală să dea indigenatul Familiei Hohenzollern-Sigmarigen, acordând naturalizațiunea mare tatălui Domnitorului Carol I — Alteței Sale Regale Principelui Carol-Anton-Ioachim-Zefirin-Frederic-Mainrad de Hohenzollern-Sigmaringen.»

Urmează 92 semnături.

Puindu-se la vot propunerea aceasta, se adoptă de Adunare cu aclamațiune.

Scrisoarea Prețedintelui Adunărei adresată Principelui Carol-Anton de Hohenzolern în 10/22 Maiu.

«Augustul Vostru fiu intră astăzi în Capitala Sa, și un popor întreg adresează Cerului mulțumiri, văzând visul nației împlinit. Reprezintanții poporului român, în acest moment solemn, vin a Vă rugà să binevoiți a primì

marea naturalizare română, votată pentru Alteţa Voastră Regală în unanimitate şi prin aclamaţiuni de Adunarea Naţională.

«Primiţi, Alteţă Regală, simţimintele devotamentului celui mai sincer şi ale respectului celui mai profund.»

In 11/23 Maiu se constitue primul Minister al A. S. S. Domnitorului Carol I, şi se anunţă Adunărei Deputaţilor prin următorul Mesaj Domnesc:

«Domnilor Deputaţi,

«In urmarea demisiunei colective ce Mi-a prezintat Ministerul Locotenenţei Princiare, —

«Eu formând noul Cabinet, după cum urmează:

«D-l Lascăr Catargiu, Ministru de Interne şi Preşedinte al Consiliului de Ministri,

«D-l Ion Brătianu, Ministru de Finanţe,

«D-l Ioan Cantacuzin, Ministru de Justiţie,

«D-l Petru Mavrogheni, Ministru de Externe,

«D-l Constantin Al. Rosetti, Ministru al Instrucţiunii publice şi al Cultelor,

«D-l General Ion Ghica, Ministrul de Răsboiu,

«D-l Dimitrie Sturdza, Ministrul Agriculturei, Comerciului şi Lucrărilor publice,—

«Fac despre aceasta cunoscut Domniilor Voastre.

«Dat în Bucureşti, la 11 Maiu 1866.

«*Carol.*

«Ministru Preşedinte, L. Catargiu.»

In aceeaş zi, A. S. S. Domnitorul Carol I a adresat Poporului Român următoarea proclamaţiune:

«*Români,*

«In destinele omeneşti nu este o datorie mai nobilă decât aceea de a fi chemat a mănţineà drepturile unei naţiuni şi a consolidà libertăţile ei.

«O misiune aşà de însemnată M'a decis să părăsesc fără preget o poziţiune independentă, familia şi ţara, de cari am fost legat prin legămintele şi suvenirile cele mai sacre, pentru a urmà apelului vostru.

«Primirea Plebiscitului, care a pus pe capul Meu Coroana lui Ştefan cel Mare şi a lui Mihaiu Viteazul, Imi impune o mare răspundere. Sper însă că-Mi va fi dat, cu ajutorul lui Dumnezeu şi cu un întreg devotament, a asigurà nouăi mele patrii o existenţă fericită şi demnă de trecutul ei.

«Români! Sunt al Vostru din toată inima şi din tot sufletul. Puteţi să vă întemeiaţi pe Mine în orice timp, precum Eu Mă întemeiez pe voi.

«Dată în Capitala Noastră Bucureşti, în 11 Maiu 1866.

«*Carol*».

«Ministri: Lascar Catargiu, Ion Brătianu, Ioan Catacuzino, Petru Mavrogheni, Constatin A. Rosetti, Ion Ghica, Dimitrie A. Sturdza.»

In 13/25 Maiu, Principele Carol-Anton de Hohenzollern adresează următoarea scrisoare Peşedintelui Adunărei Manolache Costache:

«Sunt foarte măgulit de votul, prin care Adunarea Naţională îmi acordă naturalizaţiunea cea mare în momentul venirei fiului meu.

«Binevoiţi a fi interpretul simţimintelor mele către Adunare şi a-i spune că am trebuinţă—înainte de a primì onoarea ce-mi face—să cer învoirea Regelui.

«Primiţi, Domnule Preşedinte, expresiunea gratitudinei mele.

«Principele de Hohenzollern.»

Protocolul IX al Conferinţei din Paris din 13/25 Maiu 1866.

D-l Plenipotenţiar al Franciei invită pe Safvet Paşa să facă cunoscut Conferinţei obiectul, pentru care a provocat întrunirea Conferinţei de azi.

D-l Plenipotenţiar al Turciei zice că are misiunea de a protestà în contra actelor săvârşite de curând în Principate şi anume contra luărei în stăpânire a cârmuirei de către Principele de Hohenzollern. In consecinţă, prezintă o Notă, pe care o ceteşte şi care este astfel concepută:

«Conferinţa, în hotărîrea sa de a face să se respecte Tractatele, şi în particular Convenţiunea dela 19 August 1858, a declarat Plebiscitul, provocat de Guvernul provizoriu din Bucureşti, ca să aleagă pe un Principe Străin la Gospodarat, precum şi ratificarea acestei Alegeri de către Adunare, ca contrare spiritului şi literei acestor Acte Internaţionale. Guvernul Provizoriu din Bucureşti şi zisa Adunare n'au ţinut nici o socoteală, nici de această hotărîre a Conferinţei, nici de sfaturile adresate de ea de a rămâneà în marginile Tractatelor; şi de altă parte primirea votului Adunărei de către Principele Carol de Hohenzollern, intrarea sa neaşteptată pe teritoriul Valahiei şi luarea în stăpânire a Guvernământului Principatelor, sunt o serie de Acte nu numai pătate de mai mult de o ilegalitate, ci şi o violare a stipulaţiunilor Tractatelor şi a voinţei Curţii Suverane şi a Puterilor Garante. In consecinţă, cred de datoria mea a protestà, în numele Sublimei Porţi, şi într'un mod formal şi solemn, în contra actelor ce am enumerat, declarându-le de ilegale, lovite de nulitate şi neputând să aibă nici o tărie şi

valoare în ochii Puterei Suzerane. Afară de aceasta, rezerv Guvernului Maiestății Sale Sultanului dreptul ca, în fața acestor evenimente, să uzeze de facultatea ce i-o dau Tractatele, în vedere de a face să se respecte dispoziţiunile lor şi de a restabili o ordine de lucruri legală şi conformă cu intenţiunile binevoitoare ale Curţii Suzerane şi ale Puterilor Garante faţă de Principatele-Unite ale Moldovei şi Valahiei.»

Partea din această protestare, unde se face menţiune de dreptul de intervenţiune rezervat Porţii de Tractate, dă loc la observaţiuni din partea câtorvà Plenipotenţiari asupra întinderei acestui drept şi a condiţiunilor în cari el se poate exercità.

D-l Plenipotenţiar al Franciei aminteşte că aceste condiţiuni sunt regulate prin Articolele XXVII al Tractatului de Paris şi VIII al Convenţiunei dela 1858. El ceteşte aceste dispoziţiuni, după cari Turcia, în cazul când ordinea ar fi turburată în Principate, trebue să se înţeleagă cu Curţile Garante asupra măsurilor de luat pentru a o restabili, şi nu poate exercità nici o intervenţie militară fără o înţelegere prealabilă. In rezumat, Poarta nu ar puteà lucrà singură şi ar trebuì ca mai întâiu ea să se adreseze Curţilor Garante.

D-l Plenipotenţiar al Marei Britaniei adaoge că de fapt nu există acum în Principate nici turburări, nici dezordine. Cazul actual nu este prevăzut de stipulaţiunile existente; ar fi deci necesar ca Savfet Paşa şi ceilalţi membri ai Conferinţei să ceară instrucţiuni dela Guvernele lor respective pentru un caz care este cu totul nou.

D-l Plenipotenţiar al Austriei zice că nu este posibil a-şi închipuì că la Constantinopole nu este voinţa de a se conformà dispoziţiunilor Tractatelor; după părerea sa, calea de urmat nu are nevoie de a fi reamintită.

D-l Plenipotenţiar al Rusiei crede, şi ceilalţi Plenipotenţiari ai Curţilor Garante dau semne de aprobare la acest mod de a vedeà, că Conferinţa trebue, pentru moment, să se mărginească a luà Act de Protestarea d-lui Ambasador al Turciei. Fiecare Plenipotenţiar ar puteà în urmă să iea ordinele Guvernului său.

D-l Plenipotenţiar al Turciei crede că recursul la guvernele respective nu e necesar, Conferinţa fiind întrunită şi având puterea de a avizà. De altfel, nu face nici o propunere.

D-l Plenipotenţiar al Rusiei adaoge că suirea Principelui de Hohenzollern în Principate îi pare că trebue să motiveze o comunicare a Guvernelor către Agenţii acreditaţi la Bucureşti, pentru a le prescrie să nu întreţină nici o relaţiune oficială cu Alteţa Sa. Cu această ocaziune, d-l Baron de Budberg ar dorì ca d-l Plenipotenţiar al Prusiei să binevoească a spune, cum se face că Principele de Hohenzollern, aparţinând armatei pru-

siane, a putut să părăsească serviciul pentru a se duce în Principate; dacă a lucrat fără autorizare, s'ar aflà în caz de dezertare, şi atunci Guvernul prusian ar crede fără îndoeală că trebue să iea măsuri severe în privinţa Sa.

D-l Plenipotenţiar al Prusiei răspunde că Principele Carol de Hohenzollern şi-a trimis demisiunea de ofiţer prusian. Pe lângă aceasta, tot ce mai ştie încă d-l Comite de Goltz, este că Alteţa Sa ceruse şi obţinuse un congediu pentru a se duce la părintele său la Düsseldorf, pentru a aşteptà acolo ceeace ar decide Puterile în privinţa numirei sale. De acolo, Principele a plecat pe neaşteptate în Principate. Prusia declină orice responsabilitate în această hotărîre a unui supus prusian, care a lucrat din propria sa pornire şi n'a luat sfat decât dela el însuş. In ceea ce-l priveşte, d-l Comite de Goltz îşi rezervă toată libertatea sa de apreciere ca membru al Conferinţei, fără socotinţă pentru calitatea persoanei. De altmintrelea se va înţelege, că nu e de atribuţiunea sa a discutà aici consecinţele hotărîrei Principelui de Hohenzollern, în ceeace se atinge de poziţiunea Alteţei Sale în Prusia şi de raporturile sale faţă de Rege.

D-l Plenipotenţiar al Marei Britaniei întreabă, dacă un ofiţer Prusian este în drept a-şi da demisiunea; ar dorì să ştie de cine a fost acordat congediul Principelui de Hohenzollern?

D-l Comite de Goltz răspunde că nu ştie ce permit regulamentele în privinţa demisiunei unui oficer. Cu privire la congediu ştie numai că a fost acordat pentru a călătorì în lăuntrul ţărei.

D-nii Plenipotenţiari ai Turciei, Rusiei şi Austriei cer să se iea Act de ceeace a spus d-l Comite de Goltz.

D-nii Plenipotenţiari ai Turciei şi Austriei sprijinesc părerea exprimată de d-l Baron de Budberg în ce priveşte oportunitatea unei comunicări de adresat Agenţilor rezidenţi în Bucureşti.

D-l Plenipotenţiar al Franciei zice că Conferinţa e chemată, mai întâiu ca să iea Act de protestarea d-lui Ambasador al Turciei, şi apoi ca să determine atitudinea pe care Agenţii acreditaţi la Bucureşti vor trebuì s'o aibă faţă de Principele de Hohenzollern. Acest Principe nefiind recunoscut şi poziţiunea sa fiind nelegală, rezultă că raporturile Consulilor generali cu Guvernul său n'ar puteà aveà nici un caracter oficial.

Conferinţa decide că o Depeşă identică va fi adresată, fără întârziere, de fiecare Plenipotenţiar către Guvernul său.

Această Depeşă este imediat redactată şi adoptată în terminii următori: — «Conferinţa a luat Act de Protestarea d-lui Plenipotenţiar al Turciei în contra luărei în stăpânire a Guvernului din Bucureşti de către Principele Carol de Hohenzollern. Recunoscând ilegalitatea acestui Act, Conferinţa a decis că Agenţii cari rezidă în Bucureşti se vor abţineà dela orice de-

mers, care ar implicà recunoaşterea Principelui Carol de Hohenzollern. In consecinţă relaţiunile acestor Agenţi cu administraţiunea moldo-valahă nu vor aveà decât un caracter pur oficios.»

D-l Plenipotenţiar al Franciei fusese însărcinat, în ultima şedinţă, a răspunde în numele Conferinţei la scrisoarea, prin care d-l Ministru al Afacerilor străine al Principatelor-Unite anunţase numirea prin Plebiscit a Principelui de Hohenzollern. El spune că s'a achitat de această sarcină.

După dorinţa Conferinţei, se citeşte acest răspuns, care e astfel conceput: — «Domnule! Am primit scrisoarea ce mi-aţi făcut onoarea a-mi adresà la 16/28 ale lunei trecute, şi prin care, anunţându-mă că Poporul Român a ales, pe calea unui Plebiscit pe Principele Carol-Ludovic de Hohenzollern-Sigmaringen, sub numele de Carol I, exprimaţi speranţa că numirea Alteţei Sale ar obţineà învoirea Plenipotenţiarilor întruniţi în Conferinţă la Paris. Conform cu dorinţa ce mi-aţi exprimat, am adus comunicarea D-voastre la cunoştinţa Reprezintanţilor Marilor Puteri, şi ei au fost de părere că erà cu cale de a se referì la Declaraţiunea cu data de 2, care aminteşte că atribuţiunea Adunărei e de a numì un Gospodar, şi că ea nu poate să aleagă decât pe un pământean. Conferinţa a decis, în consecinţă, în şedinţa sa dela 17 ale acestei luni, că ea nu poate recunoaşte validitatea Alegerei Principelui de Hohenzollern şi m'a însărcinat de a vă înştiinţà de hotărîrea sa. Primiţi, etc., etc. Făcut la Paris. In 25 Maiu 1866.»

*

In 15/27 Maiu, Landammanul de San Gallen Aepli trimite din Berna următoarea scrisoare Principelui Carol-Anton de Hohenzollern:

«Am primit scrisoarea din 21, în momentul de a mă pornì spre Berna.

«Cu o seară mai înainte am aflat, spre marea mea linişte, dintr'un ziar, că Principele Carol a sosit bine la locul destinaţiei sale. Această ştire m'a liniştit foarte mult, căci până atunci eram cuprins de îngrijire, ca nu cumvà un eveniment neprevăzut să fi împiedicat călătoria. Urările mele cele mai sincere însoţesc pe Principe, şi am speranţa că curajul şi devotamentul, cu care a sburat spre deslegarea grelei probleme ce a luat asupră-şi, vor fi încoronate cu un succes meritat. Situaţiunea se pare a se înseninà, căci cu toată amărăciunea cu care Austria a întâmpinat luarea în posesiune a guvernului de către Principele Carol, totuş voinţa naţiunei, energică şi hotărîtă, se va respectà de celelalte Puteri Garante, şi astfel se va puteà întemeià un viitor mai bun pentru aceste ţări. Aici în Elveţia suntem întru atâta atinşi de criză, încât nu putem ascunde, că în caz de *răsboiu general* vom trebui să ne dăm mari silinţe şi să facem mari sacrificii, pentru a

susţineà neutralitatea noastră, pe care voim să o mănţinem cu toată hotărîrea şi despre toate părţile. Unii se tem de urmările Congresului, crezând la o eventuală rectificare de fruntarii în Europa; Elveţia nu va puteà să nu fie şi ea atinsă. Alţii însă, şi mă număr între aceştia, nu se tem de asemenea eventualităţi, având convicţiunea că Impăratul Francezilor — şi numai din această parte ne-ar puteà ameninţà o primejdie — nu are intenţiunea să micşoreze teritoriul elveţian. In astă seară mă întorc la San Gallen.»

Protocolul X al Conferinţei din Paris. Şedinţa din 23 Maiu/4 Iunie 1866.

D-l Plenipotenţiar al Franciei aminteşte că şedinţa de azi are loc după cererea d-lui Ambasador al Rusiei.

D-l Baron de Budberg spune că Guvernul său, căruia i-a dat socoteală de rezoluţiunea luată în şedinţa dela 25 Maiu, i-a dat ordin a declarà că nu consideră ca îndestulătoare linia de purtare, adoptată faţă de luarea în stăpânire a puterei de către Principele Carol de Hohenzollern. Instrucţiunile adresate Agenţilor la Bucureşti le-au prescris a păstrà faţă de Principele de Hohenzollern aceeaş atitudine, care fusese luată faţă de Guvernul Provizoriu, adică de a nu aveà cu el decât relaţiuni pur oficioase. Dar între cele două situaţiuni este o diferinţă esenţială, de care e imposibil Conferinţei să nu ţină socoteală. Guvernul provizoriu erà produsul necesar al împrejurărilor aduse prin căderea Principelui Cuza, pe câtă vreme Principele Carol de Hohenzollern, profitând de pornirea necugetată a Moldo-Valahilor, nu prezintă Europei decât o putere stabilită cu violarea flagrantă a tuturor drepturilor. Incă dela deschiderea Conferinţei, Plenipotenţiarul Puterei Suzerane protestează dinainte în contra venirei unui Principe Străin. In cursul deliberaţiunilor, Puterile semnatare ale Tractatelor au adresat în unanimitate Principatelor invitaţiunea solemnă şi repetată de a se conformà stipulaţiunilor internaţionale, cari conţin singura garanţie a Imunităţilor de cari ele se bucură. Prusia s'a asociat la aceste demersuri şi cu toate acestea, tocmai un membru al familiei regale, un ofiţer din armata sa, a comis această uzurpare de putere. O astfel de stare de lucruri, prelungindu-se, ameninţă liniştea şi prosperitatea Principatelor, pentrucă mănţinerea nouăi puteri nu poate fi tolerată; ea aduce în acelaş timp cea mai supărătoare atingere demnităţii Puterilor, a căror voinţă a fost nesocotită cu o îndrăzneală, care nu-şi iea tăria decât în speranţa nepedepsirei: în adevăr, nici o îndoeală nu erà cu putinţă, după ce Consulii amintise anume, în numele Conferinţei, clauzele Articolului XII al Convenţiunei dela 19 August 1858. E dar indicat de a intrà îndată în previziunile Protocolului dela 6 Septemvrie 1859, care conţine o dispoziţiune asfel concepută: «Odată faptul abaterei constatat în împreună înţelegere cu Reprezintanţii Puterilor Garante la Constantinopole,

Curtea Suzerană va trimite în Principate un Comisar ad-hoc, însărcinat a face ca măsura care a dat loc abaterei să fie retrasă. Comisarul Porții va fi însoțit de Delegații Reprezintanților din Constantinopole, cu cari el va procedà împreună și de comun acord. Dacă nu se va da ascultare acestei reclamațiuni, Comisarul Porții și Delegații vor face cunoscut Domnului, că avându-se în vedere refuzul de a se supune, se va avizà la întrebuințarea mijloacelor de constrângere. In acest caz, Sublima Poartă se va înțelege fără întârziere cu Reprezintanții Puterilor Garante la Constantinopole asupra măsurilor ce se vor luà.»—Astfel este, după d-l Plenipotențiar al Rusiei, calea prescrisă de o stipulațiune internațională. El o recomandă celei mai serioase atențiuni a colegilor săi, și crede că s'ar puteà evità complicațiuni mai grave, dacă s'ar face cunoscut Guvernului stabilit de fapt în acest moment la București, că nu trebue să se bizue pe o îngăduire nesfârșită. — *Prin urmare este indicat a se trimite în Principate un Comisar Otoman și Delegați ai Reprezintanților Puterilor Garante la Constantinopole, cari ar fi însărcinați a reclamà Anularea Actelor Ilegale, cari au conferit puterea Principelui de Hohenzollern.* Responsabilitatea Conferinței este direct angajată, ca măsurile de luat, pentru a face să dispară această cauză de îngrijiri și de turburări, să fie grabnice și eficace.

D-l Plenipotențiar al Marei Britaniei întreabă pe *d-l Baron de Budberg, dacă ceeace a spus constitue o propunere formală.*

D-l Plenipotențiar al Rusiei răspunde că este însărcinat a recomandà acest mod de procedare; dar dacă Conferința ar aveà un altul de indicat, ar fi gata să-l examineze.

D-l Plenipotențiar al Turciei amintește că a doua zi după revoluțiunea care a silit pe Principele Cuza să depună puterea, Sublima Poartă declarase că ea înțelegeà să se țină numai și numai de Tractatele, cari garantează Autonomia Principatelor Moldo-Valahe și Drepturile Curții Suzerane. Puterile Garante având acelaș mod de a vedeà, Conferința hotărîse că Guvernul provizoriu din București nu trebuià să depășească marginile acelor Tractatate; dar în loc de a urmà linia de purtare ce-i erà trasă, el a provocat un Plebiscit pentru Alegerea unui Principe Străin, atribuindu-și astfel pe de o parte dreptul de alegere, care aparțineà Adunărei, și pe de altă parte luând asupră-și responsabilitatea unui Act contrar cu hotărîrea unanimă a Conferinței bazată pe stipulațiunile internaționale. In sfârșit, provocând intrarea Principelui Carol de Hohenzollern în Principate, Guvernul Provizoriu a agravat situațiunea. Mijloacele de convingere, întrebuințate dela început de către Guvernul Otoman, au rămas infructuoase, ca și sforțările făcute de Agenții Puterilor Garante la București. Guvernul Provizoriu n'a putut să fie întors de pe calea în care intrase, și în momentul în care Poarta erà să

facă o ultimă încercare, propunând la Bucureşti, după idea Conferinţei, un Gospodar pe timp mărginit, ea a aflat, spre marea sa uimire, sosirea Principelui Carol pe teritoriul românesc. In faţa atâtor abateri, Poarta nu mai are decât să apeleze la simţimintele de dreptate şi de demnitate ale Curţilor Garante cari, luând în consideraţiune o stare de lucruri aşà de anormală şi ilegală, vor avizà, fără îndoeală, la mijloacele cele mai eficace, pentru a operà restabilirea unei ordine legale de lucruri în Principate. *Acest rezultat, după d-l Plenipotenţiar al Turciei, nu ar puteà fi atins decât prin ocupaţiunea Principatelor; totuş, Guvernul Otoman, vrând să dea o nouă dovadă de spiritul său de conciliaţiune, a însărcinat pe Safvet Paşa să declare că Poarta e dispusă a lăsà Conferinţei timpul de a căutà, în terminul cel mai scurt posibil, un alt mijloc care să poată duce la ţinta ce este de atins, adică la retragerea Principelui Carol şi la executarea Tractatelor.*

D-l Plenipotenţiar al Franciei, rezumând cele două comunicări ce s'au făcut Conferinţei, zice că d-l Plenipotenţiar al Rusiei propune trimiterea unei Comisiuni în Principate, în timp ce d-l Ambasador al Turciei lasă a se înţelege că recurgerea deadreptul la intervenţia militară ar trebuì să fie întrebuinţată din capul locului.

D-l Plenipotenţiar al Turciei, la o interpelare a d-lui Comite Cowley, declară că trimiterea, mai întâiu, la Bucureşti a unei Comisiuni i se pare preferabilă, şi că se uneşte cu propunerea Baronului de Budberg.

D-l Plenipotenţiar al Prusiei consideră cele două moduri indicate ca fiind în fond aceleaşi, căci ţintesc la acelaş scop.

D-l Plenipotenţiar al Austriei se întreabă ce s'ar întâmplà, dacă Comisarul şi Delegaţii trimişi la Bucureşti nu vor fi ascultaţi? E important a prevedeà aceasta, şi d-l de Metternich se conformă instrucţiunilor Guvernului său, emiţând părerea că ar fi cu cale a recurge, în acest caz, la măsuri de constrângere. — Pe de o parte Conferinţa, constatând încă odată ilegalitatea Alegerei Principelui de Hohenzollern, a hotărît că Agenţii rezidenţi la Bucureşti nu vor întreţineà nici o relaţiune oficială cu noua cârmuire; pe de altă parte, câtevà Puteri par a se pronunţà în contra oricărei intervenţii militare din partea Turciei. Cu toate acestea, în punctul în care au ajuns lucrurile, n'a rămas decât a se plecà în faţa rezultatului votului Adunărei din Bucureşti, sau a recurge la măsuri de constrângere, pentru a face să precumpănească hotărîrile Conferinţei. Dacă Puterile nu ieau această ultimă cale, vor trebuì să se resemneze a vedeà autoritatea lor cu totul nesocotită şi să renunţe de acì înainte a exercità în Principate influinţa colectivă, pe care le-o atribue Tractatele. Dar, în acest caz, fiecare Putere, după părerea Guvernului Austriac, ar fi în drept a lucrà izolat şi a luà faţă de Moldo-Valahia atitudinea pe care i-ar comandà-o propriile sale interese.

D-l Plenipotenţiar al Franciei citeşte o depeşă telegrafică, a cărei copie i-a fost transmisă de Consulul francez din Bucureşti. Această depeşă, adresată de Principele Carol Agentului său din Constantinopole, declară, din contra, hotărîrea sa de a mănţineà neatinse drepturile Puterei Suzerane.

D l Plenipotenţiar al Prusiei observă că în realitate nu există decât un singur interes, care trebue să preocupe Conferinţa: acela al Suzeranităţii Turciei. El aminteşte diversele modificări, ce s'au făcut în starea organică a Principatelor dela 1858 încoace; toate au fost pe rând acceptate, şi numai când a fost vorba de Principele Străin, a început a se face împotrivire. Cu toate acestea, interesul unic, pe care-l are Europa aici, este Respectul Suzeranităţii întru atâta, întru cât implică principiul Integrităţii Imperiului Otoman. Pentru ce deci să ne opunem Principelui Străin, din moment ce acesta se supune Suzeranităţii?

D-l Plenipotenţiar al Marei Britaniei exprimând regretul că Poarta nu a căutat, încă dela originea evenimentelor, să se înţeleagă direct cu Guvernul provizoriu,—

Safvet Paşa răspunde că Guvernul său a încercat, dar fără succes; poate că Comisiunea ce s'ar trimite în Principate ar puteà obţineà un rezultat mai bun, întrebuinţând mijloace de convingere.

D-l Plenipotenţiar al Italiei observă că nu e de făcut nici o iluziune despre ceeace s'ar puteà aşteptà dela trimiterea Delegaţilor. Aceasta ar duce la ocupaţiune. Această măsură ar fi fără îndoeală conformă cu dreptul, dar Guvernul său e de părere că nu ar fi oportună.

D-l Plenipotenţiar al Franciei, revenind asupra acestor precedente observaţiuni, zice că mai întâiu erà o cestiune de drept. Conferinţa a pus-o întrucâtvà la adăpost, dând asupra acestui punct o completă satisfacţiune. Acum cade-se a merge mai departe, a pune acest drept, astfel recunoscut şi ocrotit, sub protecţiunea forţei materiale? O astfel de măsură n'ar puteà fi pusă în execuţie fără vărsare de sânge, şi d-l Plenipotenţiar al Franciei crede că nu există o hotărîre mai rea decât aceea care aduce un asemenea rezultat. Prin urmare, n'ar fi decât un câştig amânând cestiunea, căci nu e vorba de a o da la o parte în mod definitiv şi pentru totdeauna. In adevăr Principele, astăzi în stăpânirea puterei, poate întâmpinà obstacole cari să-i aducă căderea; poate ajunge lucrul să se producă o atingere la dreptul de Suzeranitate al Porţii, sau că turburări interne să izbucnească, sau că dezordinea şi anarhia să turbure ţara: ei bine, atunci s'ar intervenì. — Pentru ce deci să nu se aştepte un act violent, material, o agresiune în sfârşit contra bunei ordine sau Suzeranităţii Porţii? A intervenì milităreşte astăzi, este a creà o turburare materială, ale cărei consecinţe sunt imposibil de prevăzut, vrând să se reprime numai o turburare simplu legală până acum.

D-l Plenipotenţiar al Marei Britaniei zice, că aderă la consideraţiunile prezintate de Preşedintele Conferinţei; ele sunt, după părerea sa, de natură a satisface pe Sublima Poartă şi pe membrii Conferinţei.

D-l Plenipotenţiar al Turciei nu împărtăşeşte această opiniune şi zice că e vorba de a asigurà executarea Tractatelor.

D l Plenipotenţiar al Rusiei întreabă, ce ar devenì, într'un astfel de sistem, dreptul Curţilor Garante.

D-l Comite Cowley răspunde, că discuţiunea este numai asupra cestiunei de oportunitate; în principiu nu se interzice nici o acţiune; din contra se rezervă de a lucrà în urmă după imprejurări.

D-l Plenipotenţiar al Rusiei crede, că Conferinţa nu poate refuzà Turciei exercitarea dreptului ce-i aparţine. In ceeace-l priveşte, faţă cu opiniunile contrare cu a sa, trebue să rezerve hotărîrile Curţii Sale, şi nu ştie până la ce punct va fi posibil Rusiei să continue a luà parte la Conferinţe.

D-l Plenipotenţiar al Franciei răspunde d-lui de Budberg, că interesul esenţial, capital, rezidă în cestiunea Suzeranităţii, care este acela al Integrităţii Imperiului Otoman. Pentru rest, nu există decât o cestiune de oportunitate. Este abatere şi abatere; este vorba de a se şti, dacă ceeace se produce e destul de grav, dacă prezintă un pericol destul de iminent, pentru a trage după sine o ocupaţiune armată. A recurge la această măsură extremă în acest moment, ar fi să se producă în Principate dezordinea materială. D-l Drouyn de Lhuys nu exclude de altmintrelea, o repetă, cazurile în cari ar fi în adevăr cu cale a intervenì.

D-nii Plenipotenţiari ai Rusiei şi Turciei observă, că Tractatele fac un tot, şi că nu este permis a le violà într'un punct mai mult decât într'altul.

D-l de Budberg adaoge că Tractatele nu stabilesc punct de deosebire între turburarea materială şi turburarea legală.

D-l Plenipotenţiar al Prusiei răspunde, că dreptul absolut nu este contestat; discuţiunea este asupra oportunităţii unei măsuri prevăzute, o ştie, dar care oferă pericole grave. Cât despre trimiterea unei Comisiuni la Bucureşti, el nu se poate asocià la aceasta. In tot cazul el ar trebui să refere Curţii Sale.

D-l Plenipotent al Rusiei zice, că în ochii Rusiei oportunitatea există tot aşà de bine ca şi dreptul. După părerea sa, n'ar puteà fi dezordine materială mai considerabilă decât aceea de a vedeà nesocotindu-se neîncetat şi nepedepsit dispoziţiunile Tractatelor şi hotărîrile Conferinţei.

D-l Plenipotenţiar al Marei Britanii recunoaşte împreună cu D-l de Budberg gravitatea acestor abateri, dar trebue luat seama ca remediul la care se recurge să nu fie mai rău decât răul. Impotrivirea la o intervenire va fi foarte energică, nimeni nu se poate îndoì de aceasta; este chiar în in-

teresul Porţii însăş de a nu pripì nimic. Dacă se întâmplă ca purtarea noului Principe să fie respectuoasă faţă cu Turcia şi proprie a asigurà mănţinerea liniştei, dacă el guverneazà bine, n'ar fi deci cu putinţă mai târziu pentru Poartă a-l recunoaşte şi a-i acordà investitura în condiţiunile stipulate de Tractate?

D-l Plenipotenţiar al Rusiei contestă acest mod de a vedeà, în numele Puterilor megieşe.

D-l Comite Cowley adaoge că nu vede interesul ce ar puteà aveà aceste Puteri de a continuà să respingă pe Principe, dacă el ar face binele Principatelor şi ar asigurà mănţinerea bunei ordine. Cât despre propunerea făcută de d-l Plenipotenţiar al Rusiei, Comitele Cowley, după declaraţiunile prezintate de d-l Preşedinte al Conferinţei, o consideră ca imposibilă; el socoate inutil a referì despre ea Curţii Sale.

D-l Plenipotenţiar al Rusiei, după cererea Principelui de Metternich, zice că nu-i este posibil a referì Guvernului său asupra cestiunei de oportunitate. El se va mărginì a da socoteală despre ceeace s'a zis în şedinţă. El e dator să facă să se presimtă hotărîrea Guvernului său; el crede că Guvernul său se va retrage din Conferinţă. D-l Baron de Budberg împărtăşeşte de altmintrelea opiniunea exprimată mai înainte de Principele de Metternich, în ce priveşte libertatea de a lucrà izolat, libertate ce ar trebuì în mod eventual să aparţină Puterilor megieşe.

D-l Plenipotenţiar al Austriei declară, că Guvernul său, făcând rezerve în această privinţă, n'are nici decum dorinţa a se aflà în obligaţiunea de a exercità această acţiune izolată. In ceeace priveşte cestiunea de oportunitate, el nu o poate luà decât *ad referendum*.

D-l Plenipotenţiar al Franciei rezumează pe scurt discuţiunea şi conchide zicând că, în ceeace priveşte pe Francia, el nu se poate asocià la măsurile propuse. Explicându-se apoi asupra rezervei prezintate de d-l Plenipotenţiar al Austriei, aminteşte dreptul Curţilor Garante şi pe acela al Franciei în particular. *Oricare ar fi forma în care sunt desbătute cestiunile, cari interesează Orientul, fie prin mijlocul unei Conferinţe sau altmintrelea, Francia îşi păstrează şi mănţine dreptul său de a se amestecà în aceste afaceri şi de a participà la regularea lor. Ea a cumpărat acest drept destul de scump, pentru a nu voì să renunţe la el.*

D-l Plenipotenţiar al Austriei comunică Conferinţei o depeşă dela d-l Ministru al Afacerilor Străine al Austriei, din care rezultă că Curtea din Viena aderà, cu oarecari rezerve, la propunerea de a întinde până la Brăila autoritatea Comisiunei Europeane.

D-l Plenipotenţiar al Turciei zice, că Guvernul său nu vede motive îndestulătoare pentru a autorizà asupra acestui punct o abatere dela stipu-

lațiunile Tractatului de Paris. El crede că cu atât mai puțin poate aderà la propunerea Comitelui Cowley, cu cât ea ar puteà aduce atingere drepturilor Comisiunei Riverane, în care sunt interesate alte țări, nereprezintate în Conferință. Prin aceste considerațiuni, pe cari Conferința va binevoì să le aprecieze, Sublima Poartă se vede în obligațiunea de a declinà propunerea Maiestății Sale Britanice.

D-l Plenipotențiar al Rusiei zice, că se asociază în întregime la acest mod de a vedeà.

D-l Plenipotențiar al Franciei zice, că tot ce s'a propus ori s'a sugerat implică în fond ocupațiunea militară a Principatelor. Fără îndoeală, Conferința nu se va mirà, că Guvernul Impăratului se arată puțin favorabil acestei idei. Plenipotențiarul Maiestății Sale nu și-a ascuns urmările liniei de purtare adoptată de Conferință, și și-a permis a spune încă din prima zi, că hotărîrile sale vor ajunge necesarmente la complicațiuni extreme. Totuș, legată de Tractate, Francia s'a asociat la rezoluțiuni cari aveau de obiect a da satisfacțiune dreptului, în ordinea faptelor morale. Acum se fac propuneri, cari cer întrebuințarea forței. Ei bine, înainte de toate, e acì o cestiune de apreciare politică, pe care Conferința în înțelepciunea sa trebue s'o examineze, punându-se din punctul de vedere al oportunității. Poporul Moldo-Valah e astăzi într'o stare de surescitare națională: el se va apărà în contra intervenției trupelor turcești; lupta pare inevitabilă. Sângele creștin va curge; cine știe efectul ce va ieșì din aceasta asupra celorlalte populațiuni creștine din Imperiul Otoman? Vor fi poate răscoale, și atunci ce va face Poarta? Va cere sprijinul Puterilor creștine în contra Creștinilor? Cine nu vede toate pericolele unei astfel de situațiuni, mai ales în împrejurările iminente ce preocupă așà de profund Europa? De altmintrelea, ce inconvenient este a așteptà? Inchipuiți-vă că Principele de Hohenzollern întâmpină la rândul său piedici pe cari nu le poate învinge, că guvernează rău, sau că face acte contrare datoriilor sale către Poartă; dânsul va cădeà sau se vor puteà luà față de el măsuri de constrângere; — dacă din contra el cârmuește bine, dacă dă Suzeranității Porții, intereselor de bună ordine și de liniște, satisfacțiunile și garanțiile dorite, n'ar puteà el să-și atragă bunăvoința Curților Garante și Puterei Suzerane și să merite a fi recunoscut de ele? — Dreptul este păzit, și se poate așteptà fără teamă ca acest drept să fie primejduit; pe când o intervenție militară va deschide ușa la cele mai periculoase eventualități. In ceeace-l privește, Guvernul Impăratului n'ar puteà să se asocieze la această propunere.

D-l *Plenipotențiar al Rusiei* crede, că poate întrebà pe d-l Drouyn de Lhuys, care ar fi întinderea practică a dreptului, dacă se exclude orice măsură de constrângere? Cât pentru Rusia, în calitatea sa de Putere megieșă,

ea are interese particulare, cari nu i-ar permite să aştepte, aşà precum propune d-l Plenipotenţiar al Franciei. Dacă s'ar vedeà că Principatele ar fi dispuse să intre pe căi normale, aceasta *ar fi îndreptăţită, însă, din contra, din zi în zi ele tind a se îndepărtà mai mult de aceste căi.*

D-l Plenipotenţiar al Marei Britanii declară, că se uneşte în totul cu modul de a vedeà al d-lui Preşedinte al Conferinţei. Cât despre întrebuinţarea măsurilor de constrângere, el este convins că, mai ales în împrejurările actuale, ele ar puteà da naştere la cele mai mari pericole şi aprinde răsboiul în Orient, ceeace n'ar lipsì să se întâmple dacă s'ar recurge la ocupaţiunea militară a Principatelor. Prin urmare, e mai bine a amânà o astfel de măsură şi a aşteptà. D-l Comite Cowley se pronunţă în contra trimiterei de Delegaţi ca şi în contra Ocupaţiunei militare. Prezenţa Delegaţilor la Bucureşti ar fi, după părerea sa, fără folos; ei n'ar venì acolo decât pentru a fi martorii unei lupte sângeroase şi înverşunate.

D-nii Plenipotenţiari ai Rusiei şi Turciei nu cred, că e locul a se teme de un conflict de această natură.

Safvet Paşa adaoge, că crede că poate asigurà Conferinţa în contra temerei despre o mişcare printre Populaţiunile Creştine.

D-l Plenipotenţiar al Rusiei zice, că erà locul a crede că Principele de Hohenzollern a venit la Bucureşti cu intenţiunea de a se liberà de orice legătură faţă de Sultan.

* * *

Astfel România a intrat în cercul marilor interese europeane: întâiu în 1856, când idea Unirei şi a Principelui dintr'o Dinastie domnitoare o legà de constituirea Italiei, şi după un deceniu, când idea Unirei Principatelor luă un trup viu sub scutul unui mare răsboiu european, care a pregătit Unitatea Germaniei. In mijlocul acestei mari transformări a Statelor Europeane, s'a ridicat Regatul României, care a scos din uitare seculară neamul românesc.

Chiar în întâiele zile ale lui Aprilie se stabilesc relaţiuni zilnice între Principele Carol-Anton de Hohenzollern cu Regele Wilhelm al Prusiei. Greutatea cea mare a momentului erà, a aflà, sub care formă concisă şi sigură Impăratul Napoleon III şi Regele Prusiei vor consimţì a lăsà drum liber deciziunilor luate la Bucureşti şi la Düsseldorf.

La Berlin rezolvirea cestiunei a fost uşurată prin intrevederea din 23 Aprilie (5 Maiu) dintre Principele Carol-Anton de Hohenzollern cu Regele Prusiei şi intervenirea prietenească a Comitelui de Bismarck. Se luă deciziunea, că Principele Carol îşi va trimite

demisiunea Sa din armata Prusiană dela ultima staţiune germană de cale ferată şi că Regele Prusiei va închide ochii asupra faptului îndeplinit.

Mai greu erà de a se şti, ce hotărîre va luà Impăratul Napoleon la Paris, unde erà întrunită Conferinţa Marilor Puteri, defavorabilă cerinţelor româneşti.

In această constelaţiune încurcată, trei femei au îmbrăţişat cu căldură interesele României. Acestea sunt: — *Doamna Hortensia Cornu*, o amică din copilărie a Impăratului Napoleon III, având pe lângă acesta totodată o influenţă recunoscută prin inteligenţa şi energia ei, nu mai puţin prin sinceritatea devotamentului ei, şi care erà încă şi amică devotată a familiei Principelui Carol-Anton de Hohenzollern; — *Baroneasa de Franque*, Germană de origine, locuind la Ramersdorf pe malul drept al Rinului, nu departe de Bonn, amică a familiei princiare de Hohenzollern, şi amică din copilărie a Doamnei Mathilda Drouyn de Lhuys, soţia Ministrului Afacerilor Străine al Franciei şi Preşedintele Conferinţei unde se desbăteà despre soarta României; — şi în fine *Doamna Matilda Drouyn de Lhuys*.

Acestor trei femei datoreşte România o recunoştinţă eternă, căci tustrele, cu Doamna Hortensia Cornu în capul lor, au muncit ca şi cum ar fi fost Romance. Numele lor trebue să fie cunoscut tuturora, cari poartă un interes pentru Regatul Român, şi cari în zile de grea cumpănă ne-au dat un ajutor mare.

Prin un Român de inimă am fost fericit a căpătà portretele acestor trei femei, şi rog Academia să le primească în colecţiunile ei ca o donaţiune foarte preţioasă.

* * *

In câteva zile vom serbà întreita mare sărbătoare națională de 10 Maiu, vom serbà în acea zi *46 de ani* de Domnie a Regelui Carol I-iu, și totodată *35 de ani* de Independență și *31 de ani* de Regalitate.

In 10 Maiu 1913 *vom serbà 47 de ani de Domnie, 36 de ani de Independență și 32 de ani de Regalitate a Regelui Carol I-iu.*

Voiu amintì că *Ștefan cel Mare a domnit (1457 la 1504) 47 de ani; Alexandru cel Bun (1400 la 1433) 33 de ani; Mircea cel Bătrân (1386 la 1418) 32 ani.*

Să rugăm cu toții pe A Tot Puternicul Dumnezeu, ca Regele Carol I să împlinească peste patru ani, **în 1916,** *jumătate secol de Domnie, și să treacă și mai departe până la adânci bătrânețe, iar România să-l iubească și să-l venereze, ca pe cel mai mare Suveran al ei, care cu credință, cu dragoste și cu o perseverantă rară a fundat Regatul României și Dinastia ei, luând parte la un mare Răsboiu European alăturea cu Armata Marelui Imperiu al Rusiei, și ridicând Regatul României a fi un factor necesar și apreciat al Păcei și al Civilizațiunei Europeane.*

BIBLIOTECA CENTRALA UNIVERSITARA
INSTITUTUL PEDAGOGIC
BUCUREȘTI

VERIFICAT
1987

Neconştiutul în istorie, de *A. D. Xenopol* . . . . . —,30
Evoluţia în istorie, de *A. D. Xenopol* . . . . . —,30
Tradiţia istorică în chestiunea originilor române, de *Dimitre Onciul*. —,20
Două Zamfire, domniţe române din secolul XVI, trecute în Transilvania, de *Ioan Puşcariu* . . . . . —,30
Câtevà osbervaţiuni asupra îndatoririlor militare ale Cnejilor şi boierilor moldoveni în secolii XIV şi XV, de *I. Bogdan* . . . —,30
Contribuţii la istoria Moldovei între anii 1448—1458, de *I. Bogdan*. —,30
Evangheliile dela Homor şi Voroneţ din 1473 şi 1550, de *I. Bogdan* 1.—
Tom. XXX.—Desbaterile Academiei în 1907—8 . . . . . 5.—
» *XXX.—Memoriile Secţiunii Istorice* . . . . . 6.—
Despre censura în Moldova. IV. Censura sub Grigorie Ghica şi desfiinţarea ei, de *Radu Rosetti* . . . . . 1.—
Cetatea Neamţului dela podul Dâmboviţei în Muscel, de *I. Puşcariu*. —,20
Notiţă despre monetele lui Petru Muşat, de *Nicolae Docan* . . . 1.—
Lupta între Drăculeşti şi Dăneşti, de *A. D. Xenopol*. . . . . 1.—
Contribuţiuni la studiul cronicelor moldovene (Nicolae Costin, Tudosie Dubău, Vasile Dămian), de *Const. Giurescu* . . . . . —,40
Inscripţiile dela Cetatea-Albă şi stăpânirea Moldovei asupra ei, de *I. Bogdan* . . . . . 1.—
Documentul Răzenilor din 1484 şi organizarea armatei moldovene în sec. XV, de *I. Bogdan* . . . . . 1.—
Indice alfabetic al volumelor din *Anale* pentru 1898—1908 . . . . . 2.—
Tom. XXXI. — Desbaterile Academiei în 1908—9 . . . . . 5.—
» *XXXI.—Memoriile Secţiunii Istorice* . . . . . 10.—
Patruzeci şi doi de ani de domnie a Regelui Carol I, de *D. Sturdza*. —,20
Un proces de sacrilegiu la 1836 în Moldova, de *Radu Rosetti* . . —,50
Letopiseţul lui Azarie, de *I. Bogdan* 1,60
Cum se căutau moşiile în Moldova la începutul veacului XIX. Condica de răfuială a Hatmanului Răducanu Roset cu vechilii lui pe anii 1798—1812, de *Radu Rosetti* 1,50
Originile asiro-chaldeene ale greutăţilor romane, de *Mihail C. Suţu*. —,20
Arhiva senatorilor din Chişinău şi ocupaţiunea rusească dela 1806—1812. I. Cauzele răsboiului. Inceputul ocupaţiei, de *Radu Rosetti* . . . . . 2.—
Negru Vodă şi epoca lui, de *Dr. At. M. Marienescu* . . . . . —,50
Criminalitatea în România, după ultimele publicaţiuni statistice, de *I. Tanoviceanu*. . . . . —,30
Arhiva senatorilor din Chişinău şi ocupaţia rusească dela 1806—1812. II. Negoţierile diplomatice şi operaţiunile militare dela 1807—1812. Amănunte relative la ambele ţeri, de *Radu Rosetti* 1,50
Unionişti şi separatişti, de *A. D. Xenopol* . . . . . —,50
» *XXXII.* — Desbaterile Academiei în 1909—1910 . . . . . 5.—
» *XXXII.—Memoriile Secţiunii Istorice* . . . . . 14.—
Ştiri despre veacul al XVIII-lea în ţerile noastre după corespondenţe diplomatice străine. I, 1700—1750, de *N. Iorga* . . . . . —,50
Arhiva senatorilor din Chişinău şi ocupaţia rusească dela 1806—1812. III. Amănunte asupra Moldovei dela 1808 la 1812, de *Radu Rosetti* 1,60
— IV. Amănunte asupra Ţerii-Româneşti dela 1808 la 1812, de *Radu Rosetti* . . . . . 2,—
Despre elementele cronologice în documentele româneşti, de *N. Docan*. . . . . —,50
Partidele politice în Revoluţia din 1848 în Principatele Române, de *A. D. Xenopol* . . . . . —,60
Studii privitoare la numismatica Ţerii-Româneşti. I. Bibliografie şi documente, de *N. Docan* 1,20
Ştiri despre veacul al XVIII-lea în ţerile noastre după corespondenţe diplomatice străine. II, 1750—1812, de *N. Iorga* . . . . —,80
Conflictul dintre guvernul Moldovei şi mânăstirea Neamţului. I. Inainte de 1 Iunie 1858, de *Radu Rosetti*. 1,60
Marele spătar Ilie Ţifescu şi omorîrea lui Miron şi Velişco Costin, de *I. Tanoviceanu* . . . . . —,50
Luptele dela Ogretin şi Teişani din zilele de 13 şi 14 Septemvrie 1602 (7111), de *General P. V. Năsturel* . . . . . —,50
Conflictul dintre guvernul Moldovei şi mânăstirea Neamţului. II. După 1 Iunie 1859, de *Radu Rosetti* 1,50
Din amintirea unui boier Moldovean din jumătatea întâi a sec.

Analele Academiei Române. L. B

Tom. XXXIII.—Desbaterile Academiei în 1910—1911 . . . . . 4.—
» *XXXIII.—Memoriile Secţiunii Istorice* . . . . . 12.—
Francisc Rákóczy al II-lea, învietorul conştiinţei naţionale ungureşti şi Românii, de *N. Iorga* . . . . . —,40
Un călător italian în Turcia şi Moldova în timpul răsboiului cu Polonia, de *N. Iorga* . . . . . —,30
Două documente privitoare la Revolta boierilor din ţara Făgăraşului în favoarea lui Mihnea Vodă numit cel Rău, 1508—1510, de *Ioan Puşcariu* . . . . . —,20
Carol al XII-lea, Petru cel Mare şi ţerile noastre, de *N. Iorga* . 1.—
Câtevà note despre cronicele şi tradiţia noastră istorică, de *N. Iorga* . . . . . —,20
Alte lămuriri despre veacul al XVIII-lea după izvoare apusene. Luarea Basarabiei şi Moruzeştii, de *N. Iorga* . . . . . —,40
Răscoala Seimenilor în potriva lui Mateiu Basarab, de *N. Iorga* . —,30
Cevà despre ocupaţiunea austriacă în anii 1789—1791, de *N. Iorga.* 1.—
Insemnătatea divanurilor ad-hoc din Iaşi şi Bucureşti în istoria renaşterii României, de *D. A. Sturdza.*
—— —— I. Tratatul de Paris din 30 Martie 1856 . . . . . —,40
—— —— II. Anul 1856 1,20
—— —— III. Anul 1857 1,60
—— —— IV. Lucrările Divanurilor ad-hoc din Iaşi şi Bucureşti. 1,60
—— —— V. Anul 1858. Căimăcămia din Moldova a domnilor Ştefan Catargiu, Vasile Sturdza, Anastasie Panu . . . . . 1.—
Partea Românilor din Ardeal şi Ungaria în cultura românească (influenţe şi conflicte), de *N. Iorga* . . . . . —,20
Munţii Tămaş şi Tămăşel, de *Ioan Puşcariu* . . . . . —,20
Dinastia lui Radu Negru Vodă în Ungro-Vlahia (Valahia Mare) şi Dinastia Basarabilor în Oltenia (Valahia Mică) şi în Valahia Mare, de *Dr. Atanasiu M. Marienescu* . . . . . 1.—
» *XXXIV.*—Desbaterile Academiei în 1911—1912. . . . . *(Sub presă).*
» *XXXIV.—Memoriile Secţiunii Istorice.* . . . . . *(Sub presă).*
Breasla Blănarilor din Botoşani, Catastihul şi actele ei, de *N. Iorga.* —,50
Pagini din istoria culturală: I. Privilegiul din 1815 al Târgului-Frumos. — II. Din vieaţa moşnenilor vieri ai ţinutului Săcuienilor, de *N. Iorga* . . . . . 1.—
Insemnătatea divanurilor ad-hoc din Iaşi şi Bucureşti în istoria renaşterii României, de *Dimitrie A. Sturdza.*
—— —— VI. Anul 1858. Adunarea electivă din Iaşi . . . . . 1.—
—— —— VII. Anul 1858. Căimăcămia din Valahia a domnilor Emanoil Băleanu, Ioan Manu şi Ioan A. Filipescu şi influenţa precumpănitoare a Adunărei Elective din Iaşi asupra Adunărei Elective din Bucureşti 1,60
Lămuriri revoluţionare în Ţara-Românească între anii 1840—1843, de *Ioan C. Filitti* . . . . . 1.—
Contribuţii la istoria bisericii noastre: I. Despre Mânăstirea Neamţului. — II. Bălineşti, de *N. Iorga* . . . . . —,40
O scrisoare din 1679 a Mitropolitului Dosofteiu, de *I. Bogdan.* . —,50
Cetatea Ulmetum. Descoperirile primei campanii de săpături din vara anului 1911, de *Vasile Pârvan* . . . . . 5.—
Insemnătatea europeană a realizărei definitive a dorinţelor rostite de Divanurile ad-hoc în 7/19 şi 9/21 Octomvrie 1857, de *Dimitrie A. Sturdza,* I . . . . . —,80
—— —— II. . . . . —,40
—— —— III. . . . . —,70
Nicolae Kretzulescu, 1812—1900—1912, de *A. D. Xenopol.* . . . . —,20
Gheorghe Asachi ca tipograf şi editor — după Catalogul lui din 1847, — de *N. Iorga* . . . . . —,60
Politica Austriei faţă de Unire. — I. Inainte de Conferinţele din Paris, de *N. Iorga* . . . . . —,30
Un ofiţer român în oastea lui Carol al XII-lea. — Câteva note, — de *N. Iorga* . . . . . —,20

VERIFICAT 2007
VERIFICAT 2017